

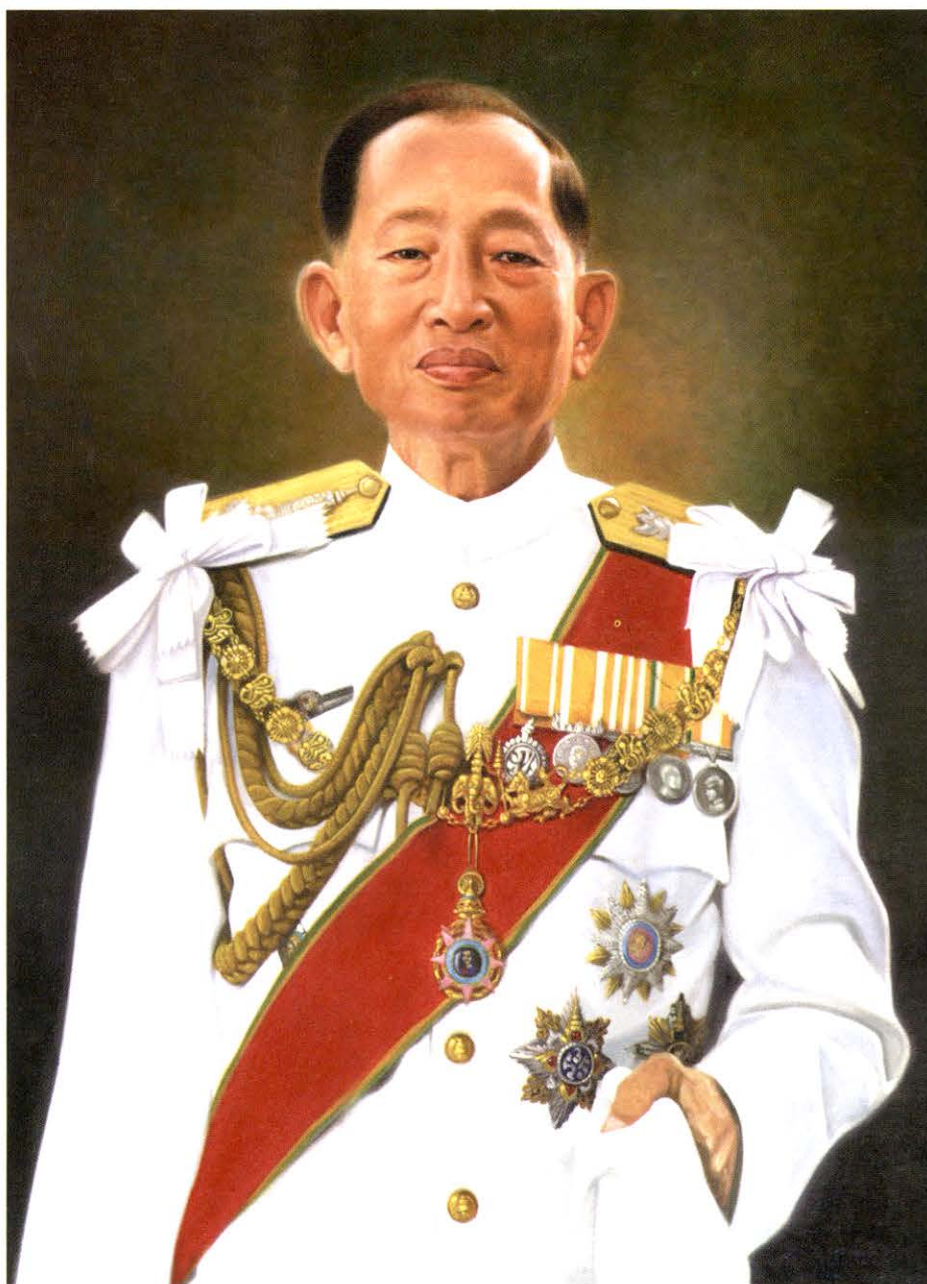
ตามรอยจารึก

พ.ศ. ๒๕๐๑. *Am X.*

ตามรอยจารึก
พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน

อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ
พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน ป.จ., ม.ป.ช., ม.ว.ม.
ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์
วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร
วันเสาร์ที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๘

พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ป.จ., ม.ป.ช., ม.ว.ม.

๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑ - ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๗

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน กราบถวายบังคมลา ถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคชรา ณ โรงพยาบาลรามาริบัติ เมื่อวันที่อังคารที่ ๓๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม รัชศพไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์โดยตลอด, พระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมเครื่องเกียรติยศประกอบศพ พระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ, มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม ๗ คืน, บำเพ็ญพระราชกุศลเมื่อครบ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน, และพระราชทานเพลิง, ทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปพระราชทานเพลิงศพ, นับเป็นเกียรติยศอย่างสูงสุดแก่พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน.

อนึ่ง ขณะที่พลเรือเอกนรินทร์ฯป่วยเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลและพักรักษาตัวที่บ้าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานดอกไม้และของเยี่ยมหลายครั้งหลายคราว, พลเรือเอกนรินทร์ฯรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่ง.

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทและทราบฝ่าพระบาทว่า พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน กราบถวายบังคมลาถึงแก่อสัญกรรม, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี, สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพรรณวดี, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์, ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ, และหม่อมเจ้าสิริวิณวรี มหิดล, ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน และประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ, นับเป็นเกียรติยศอย่างสูงยิ่งแก่พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน.

ครอบครัวพลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบถวายบังคมแทบเบื้องพระยุคลบาทด้วยความจงรักภักดีเป็นที่สุด และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า ท่านผู้หญิงสอาด ศิรินาวิน
และบุตร ธิดา

หมายรับสั่งที่ ๒๓๒๔๗

(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๗

พลเรือเอก นิรันดร์ ศิริมาวิน ป.จ.,ม.ป.ช.,ม.ว.ม. อายุ ๘๖ ปี ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงกลาโหม กราบถวายบังคมลาถึงแก่สัญกรรมด้วยโรคชรา ณ โรงพยาบาลรามารัตนดี กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ เวลา ๒๒.๕๕ น.

วันพุธที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๗ เวลา ๑๗.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พร้อมด้วย เครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโกศมณฑป ฉัตรเครื่องสูงทองแผ่ลวดตั้งประดับเกียรติยศ ปี่ กลองชนะประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และรับศพอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์โดยตลอด มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๗ คืน.

พจนานันท์ คุ้ม
ประภาพรรณ/พิมพ์ /ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก นิรันดร์ ศิริมาวิน
	เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้ และเจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ
	เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่ ๒๓๘๒๓.....

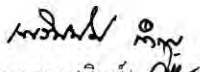

(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๓ กันยายน ๒๕๕๖

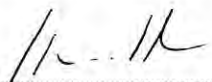
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลเรือเอก เดชา บุญนาค รองสมุหราชองครักษ์ เชิญพวงมาลา
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี สมเด็จพระเจ้ากนิษฐาธิราชเจ้า
พระเจ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
และของทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ไปวางที่หน้าโกศศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน
ป.จ.ม.ป.ช.ม.ว.ม. ที่ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันศุกร์ที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๖ เวลา ๑๘.๑๕ น.

ประกาศพระมหรณ์/พิมพ์/...../ทาน.

วัน	หน้าที่..... พนักงานพระราชพิธี.....
	นำพวงมาลัย..... เจ้าภาพศพ..... พลเรือเอก..... นรินทร์..... ศรีนาวิน.....
	เพื่อทราบ.....

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง
โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่ ๒๓๔๒๔.....

(แบบ ค.)

สำนักพระราชวัง

๓ กันยายน ๒๕๕๗

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดเกล้าฯ ให้ พลอากาศเอก เกษม อยู่สุข
เชิญพวงมาลาไปวางที่หน้าโกศศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศิรินาวิน ป.จ.,ม.ป.ช.,ม.ว.ม. ที่ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตร
ดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันศุกร์ที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๗ เวลา ๑๘.๐๐ น.

ประกาศพระบรมราชโองการ

วัน	หน้าที่..... พนักงานพระราชพิธี.....
	<p>นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศิรินาวิน</p> <p>เพื่อทราบ.</p>

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับสั่ง
โดยหน้าที่ราชการ

.....
ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่.....๒๗๔๕๐.....

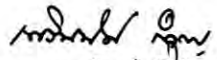

(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๔ กันยายน ๒๕๕๗

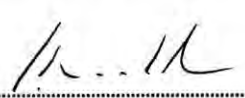
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาคู โปรดให้ คุณหญิงเพ็ญศรี ไชยวงศ์ เชิญพวงมาลาไปวางที่หน้าโกศศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศิรินาวิน ป.จ.ม.ป.ช.ม.ว.ม. ที่ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๗ เวลา ๑๘.๓๐ น.

ประกาศพระบรมราชโองการ

วัน	หน้าที่.....พนักงานพระราชพิธี.....
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศิรินาวิน
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่...๒๓๕๐๒.....

(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๖ กันยายน ๒๕๔๗

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์
ไปในการบำเพ็ญพระราชกุศล ๗ วันพระราชทานศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวัน ป.จ.,ม.ป.ช.,ม.ว.ม.
ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันอังคารที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๗ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธรมณฑ์ จบ
มีพระธรรมเทศนาถ้อยคำ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	หน้าที่..... พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เข้าภาพศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวัน
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง
โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่...๒๖๓๖๕.....

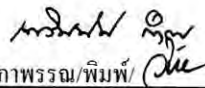
(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์
ไปในการบำเพ็ญพระราชกุศล ๕๐ วันพระราชทานศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน ป.จ.,ม.ป.ช.,ม.ว.ม.
ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันอังคารที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธรมณฑ์ จบ
มีพระธรรมเทศนาถ้อยคำ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม
แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประกาศพระบรมราชโองการ / ทาน.

วัน	หน้าที่..... พนักงานพระราชพิธี
	<p>นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน</p> <p>เพื่อทราบ.</p>

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง
โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่..... กว ๒๗๗

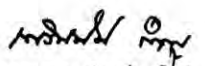

(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๒ ธันวาคม ๒๕๕๗

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ องคมนตรี เป็นผู้แทนพระองค์
ไปในการบำเพ็ญพระราชกุศล ๑๐๐ วันพระราชทานศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวัน ป.จ.ม.ป.ช.ม.ว.ม.
ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

วันพุธที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ
มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล
เวลา ๑๕.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม
แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประกาศพระรณ/พิมพ์/..... /ทาน

วัน	หน้าที่.....พนักงานพระราชพิธี.....
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวัน
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง
โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่.....๑๓๒๕๐.....

(แบบ ก.)
สำนักพระราชวัง

๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน ป.จ.,ม.ป.ช.,ม.ว.ม.
ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๖.๐๐ น.

แต่งกายเครื่องแบบครึ่งยศ ไว้ทุกข์.

ประกาศพระบรม/พิมพ์/...../ทาน.

วัน	หน้าที่..... พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง
โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่..... ๑๓๒๕๑

(แบบ ค.)
สำนักพระราชวัง

๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ในการพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน ป.จ.,ม.ป.ช.,ม.ว.ม. ที่เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

รายละเอียดมีแจ้งในต้นหมายรับสั่งที่แนบมาพร้อมนี้.

ประภาพรธรรม/พิมพ์/...../ทาน.

วัน	หน้าที่..... พนักงานพระราชพิธี.....
	นำหมายเวียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน
	เพื่อทราบ.....

ทั้งนี้ ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

หมายรับสั่งที่

สำนักพระราชวัง

๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตระหัดในการพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก นิรันดร์ ศิรินาวิน ป.จ.,ม.ป.ช.,ม.ว.ม. ที่เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

วันศุกร์ที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๘.๐๐ น. เชิญหีบศพออกตั้งบำเพ็ญพระราชกุศล ณ ศาลาร้อยปี วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโกศมณฑป จักรเครื่องสูงทองแผ่ลวดตั้งประดับ เวลา ๑๐.๐๐ น. บำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานในการออกเมรุ พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนาถันท์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานถัน

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

วันนี้ แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์

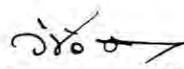
วันเสาร์ที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปบังสุกุล เชิญโกศศพขึ้นรถอวดจรมุข จากวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ไปยังเมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส หยุครดเชิญโกศศพ แห่งเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๖.๐๐ น. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ไปพระราชทานเพลิงศพ

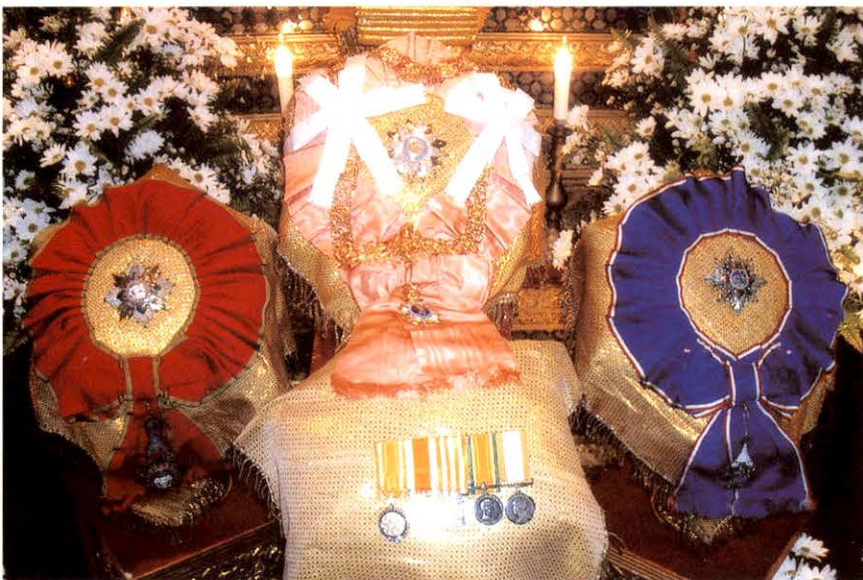
แต่งกายเครื่องแบบครึ่งยศ ไว้ทุกข์

วันอาทิตย์ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘ เวลา ๐๗.๐๐ น. พระราชทานผ้าไตร และภัตตาหารสามหาบ ในการเก็บอัฐิ

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

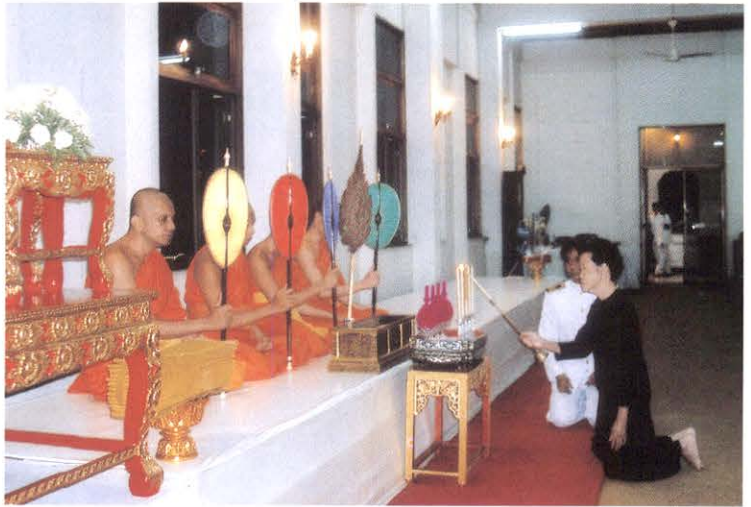

ประภาพรณ พิมพ์
Ok ทาน.

การบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม

พลเอกพิจิตร กุลละวณิชย์
องคมนตรี ผู้แทนพระองค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ในการบำเพ็ญกุศลพระราชทาน
๗ วัน.

ดอกไม้และของเยี่ยมพระราชทาน

พลเอกพิจิตร กุลละวณิชย์ องคมนตรี ผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ อัญเชิญดอกไม้พระราชทาน.

ท่านผู้หญิงอินทิรา พลธร ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ อัญเชิญของเยี่ยมพระราชทาน.

ดอกไม้พระราชทานก่อนพลเรือเอกนิรันดร์ถึงแก่สัญกรรมหนึ่งวัน.

ดอกไม้ประทานจากสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และดอกไม้ประทานจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาธินัดดามาตุ.

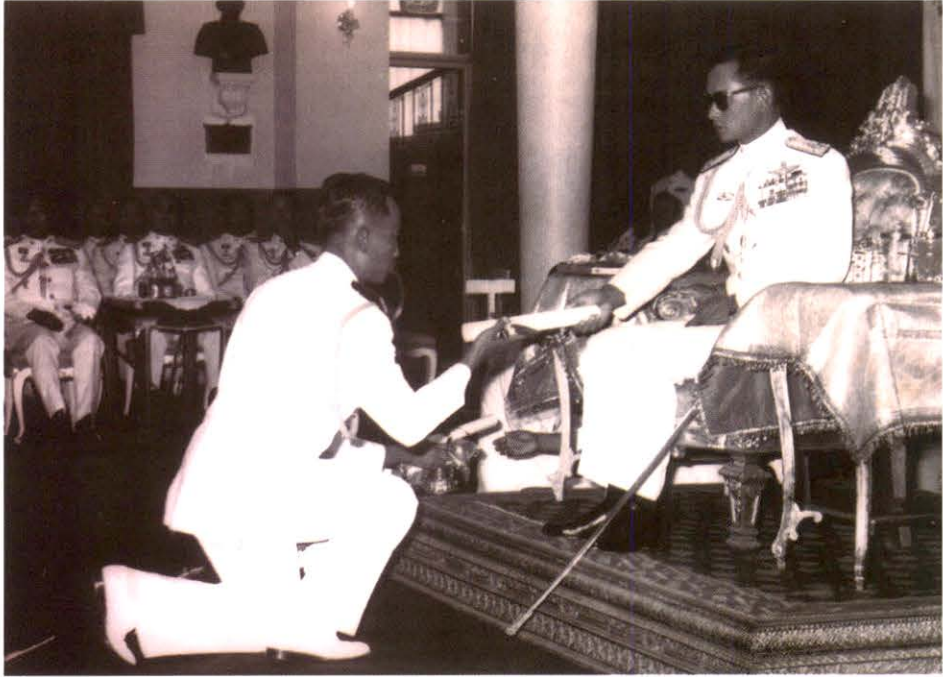
ด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ

โปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปริญญจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๖.

ตามเสด็จฯ ในการเสด็จโดยกระบวนพยุหยาตราใหญ่ชลมารค
ในพระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, ๕ เมษายน ๒๕๒๕.

รับพระราชทานวุฒิมัธยม วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (พ.ศ. ๒๕๑๑).

รับพระราชทานประดับยศพลเรือเอกและสัญญาบัตรยศ ๓ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน (๖ ก.ค. ๒๕๒๑).

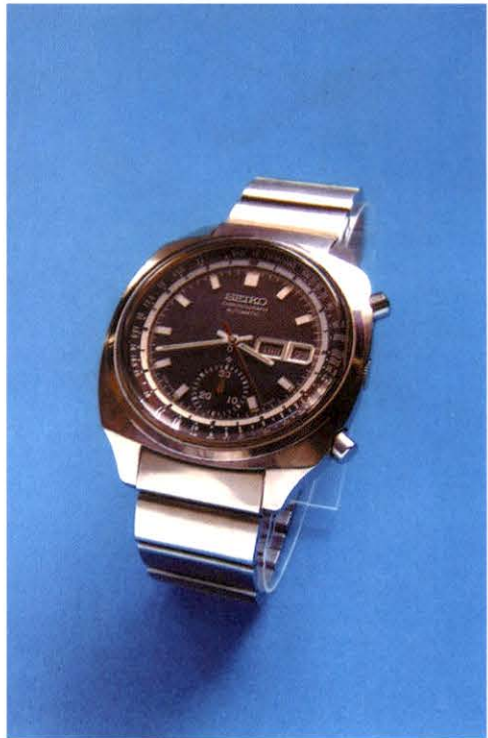
บัณฑิตพรชัย ศิรินาวิน ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตติยจุลจอมเกล้า (สีปดระภูล) (๕ พ.ค. ๒๕๔๐).

รับพระราชทานรางวัลในการแข่งขันเรือใบ.

รับพระราชทานรางวัลในการแข่งขันเรือใบของสโมสรจิตรลดา
(เข้าเส้นชัยเป็นลำดับที่ ๙ และเป็นผู้เข้าแข่งขันที่อายุมากที่สุด).

รางวัลพระราชทานในการแข่งขันเรือใบ.

คณะกรรมการบริหาร ธนาคารกรุงเทพ จำกัด เข้าเฝ้าฯ ถวายเงิน (พ.ศ. ๒๕๓๐).

เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

ตามเสด็จพระราชดำเนินระหว่างรับราชการสนองพระเดชพระคุณในตำแหน่งสมุหราชองครักษ์.

ประวัติย่อ

พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน

วันเดือนปีและสถานที่เกิด

เกิดเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ที่ตำบลคลองสาหร่าย หมู่ที่ ๔ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

เมื่อเกิดชื่อ เอง ต่อตระกูล, เปลี่ยนชื่อเป็น นรินทร์ เมื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนนายเรือ, และเมื่อจบจากโรงเรียนนายเรือได้เปลี่ยนนามสกุลจาก ต่อตระกูล เป็น ศิรินาวิน

การศึกษา

ประถมศึกษา	โรงเรียนวัดศีลขันธ์ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
มัธยมศึกษา	โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดอยุธยา
	โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ จังหวัดพระนคร
	ได้รับประกาศนียบัตรของกระทรวงศึกษาธิการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙
พ.ศ. ๒๔๘๔	จบการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ พรรคนาวิน
พ.ศ. ๒๕๐๔	โรงเรียนเสนาธิการทหาร
พ.ศ. ๒๕๐๙	วิทยาลัยการทัพเรือ
พ.ศ. ๒๕๑๑	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๑๑

การอุปสมบท

๘ ก.ค. - ๒๑ ต.ค. ๒๔๘๙ ที่วัดเทพศิรินทราวาส จังหวัดพระนคร โดยมีพระพุทธโฆษาจารย์เป็นพระอุปัชฌาย์

ตำแหน่งหน้าที่ราชการที่สำคัญ

- ๑ ธ.ค. ๒๔๘๔ ต้นหน เรือหลวงสุโขทัย
- ๑๕ ม.ค. ๒๔๘๕ ต้นตอร์ปิโด เรือรบหลวงแม่กลอง

๑ ส.ค. ๒๔๘๖	ต้นเรือ เรือหลวงบางระจัน
๑๑ ส.ค. ๒๔๙๐	ผู้บังคับการ เรือ พี.ซี.๒ (๔๙๕)
๑ มี.ย. ๒๔๙๒	ต้นเรือ เรือหลวงประแส
๒๗ ก.ค. ๒๔๙๓	นายธง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม (พลเรือเอกหลวงสุนาวินวิวัฒน์)
๒๙ ก.ย. ๒๔๙๕	ผู้บังคับการ เรือหลวงเจ้าพระยา
๓๑ ก.ค. ๒๔๙๖	ผู้บังคับการ เรือหลวงแม่กลอง
๕ ต.ค. ๒๔๙๙	หัวหน้ากองการศึกษา กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
๑ มี.ค. ๒๕๐๐	หัวหน้าแผนการกำลังพล กรมกำลังพลทหารเรือ
๑ ม.ค. ๒๕๐๑	ผู้ช่วยทูตทหารเรือ ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงไทเป ไต้หวัน
๑ ม.ค. ๒๕๐๔	รองเจ้ากรมกำลังพลทหารเรือ
๒๔ ก.ค. ๒๕๐๖	รองเจ้ากรมสารบรรณทหารเรือ
๘ มี.ค. ๒๕๐๗	โปรดเกล้าฯให้เป็นราชองครักษ์เวร
๑ ต.ค. ๒๕๐๗	โปรดเกล้าฯให้เป็นราชองครักษ์ประจำกรมราชองครักษ์
๒๔ เม.ย. ๒๕๑๗	โปรดเกล้าฯให้เป็นรองสมุหราชองครักษ์
๘ มี.ย. ๒๕๑๙	โปรดเกล้าฯให้เป็นราชองครักษ์พิเศษ
๒ เม.ย. ๒๕๒๑	โปรดเกล้าฯให้เป็นสมุหราชองครักษ์

ราชการพิเศษ

๑๒ ก.ย. ๒๔๙๑	เดินทางไปราชการรับเรือ แอล.ซี.ที.๑ ณ ประเทศฟิลิปปินส์ ในตำแหน่งผู้บังคับการเรือ
๑๙ ต.ค. ๒๔๙๕	เดินทางไปราชการรับเรือ พี.ซี.๕๗๐ (เรือหลวงล่องลม) ที่เมืองซีแอตเติล รัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ในตำแหน่งผู้บังคับการเรือ
๒ พ.ค. ๒๔๙๙	เป็นกรรมการฝ่ายการฝึกหัดและศึกษา ประสานงานกับหน่วย JUSMAG ฝ่ายกองทัพเรือ
๑ พ.ย. ๒๔๙๙	ไปปฏิบัติงานทำจรรยาบรรณประวัตินทหารและโรงเรียนนายเรือ (นายเรือพาณิชย์) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น มีกำหนด ๔ เดือน
๑ ธ.ค. ๒๕๒๓	โปรดเกล้าฯแต่งตั้งให้เป็นนายทหารพิเศษประจำกองนักเรียนนายเรือ รัชชาพระองค์ โรงเรียนนายเรือ

ยศทหาร

๑ ก.ค. ๒๔๘๕	เรือตรี
๑ เม.ย. ๒๔๘๘	เรือโท
๑ ม.ค. ๒๔๙๓	เรือเอก
๑ ม.ค. ๒๔๙๕	นาวาตรี
๑ ม.ค. ๒๔๙๘	นาวาโท
๑ ม.ค. ๒๕๐๑	นาวาเอก
๑ ต.ค. ๒๕๐๗	พลเรือตรี
๒๔ เม.ย. ๒๕๑๗	พลเรือโท
๒ เม.ย. ๒๕๒๑	พลเรือเอก

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย

๓๑ ก.ค. ๒๔๘๔	เหรียญชัยสมรภูมิ
๔ ธ.ค. ๒๔๙๑	เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย
๕ พ.ค. ๒๔๙๓	เหรียญบรมราชาภิเษก (เงิน)
๔ ธ.ค. ๒๔๙๓	เบญจมาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธ.ค. ๒๔๙๕	จักรยาภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธ.ค. ๒๔๙๕	เหรียญจักรมาลา
๑๘ พ.ย. ๒๔๙๖	จักรยาภรณ์ช้างเผือก
๕ ธ.ค. ๒๔๙๙	ตรีตราภรณ์มงกุฎไทย
๕ ธ.ค. ๒๕๐๔	ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย
๓ ก.ย. ๒๕๐๕	เหรียญชัยสมรภูมิมหาอาเซียบูรพา
๕ ธ.ค. ๒๕๐๖	ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
๒๙ ก.ค. ๒๕๐๘	เหรียญราชรุจิทอง
๕ ธ.ค. ๒๕๐๘	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
๕ พ.ค. ๒๕๐๕	ตติยจุลจอมเกล้าพิเศษฝ่ายหน้า
๑๔ ต.ค. ๒๕๐๘	เหรียญราชการชายแดน
๕ ธ.ค. ๒๕๑๑	ประถมาภรณ์ช้างเผือก
๕ พ.ค. ๒๕๑๓	ตติยจุลจอมเกล้าฝ่ายหน้า

๒๕ ก.ย. ๒๕๑๓	เหรียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ ๒
๕ พ.ค. ๒๕๑๕	ทูตียจุลจอมเกล้าพิเศษ
๕ ธ.ค. ๒๕๑๗	มหาวชิรมงกุฏ
๕ ธ.ค. ๒๕๒๑	มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
๑ ส.ค. ๒๕๒๒	เหรียญรัตนาภรณ์ชั้นที่ ๒
๕ พ.ค. ๒๕๓๙	ปฐมจุลจอมเกล้า

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ

๑๖ มิ.ย. ๒๕๐๔ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ยูเนสโก ชั้นที่ ๓ รัฐบาลสาธารณจีน

ชีวิตส่วนตัวและครอบครัว

เป็นบุตรคนที่ ๒ จากจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๕ คน ของนายฮั่วและนางเจ็ก ต่อตระกูล

สมรสกับท่านผู้หญิงสอาด ศิรินาวิน (นามสกุลเดิม สงวนเงิน) ธิดานายประวิทย์ และนางสุภาพ สงวนเงิน ท่านผู้หญิงสอาดได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ฝ่ายใน) คือ จตุตถจุลจอมเกล้า (เมื่อ ๕ พ.ค. ๒๕๒๑), ตติยจุลจอมเกล้า (เมื่อ ๕ พ.ค. ๒๕๒๓), ทูตียจุลจอมเกล้า (เมื่อ ๕ พ.ค. ๒๕๒๗) และทูตียจุลจอมเกล้าพิเศษ (เมื่อ ๕ พ.ค. ๒๕๓๓)

มีบุตรและธิดารวม ๕ คน และหลาน ๖ คน คือ

๑. นายบัณฑิตุรย์ ศิรินาวิน สมรสกับ นางอรสา ศิรินาวิน (นามสกุลเดิม ศิริผล) มีบุตรและธิดาชื่อ

เด็กหญิงพิรญา ศิรินาวิน

เด็กชายเอกรวี ศิรินาวิน

เด็กหญิงพิชญภา ศิรินาวิน

นายบัณฑิตุรย์ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตติยจุลจอมเกล้า (สืบตระกูล) เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๐

๒. นางสาวสุทธีณี ศิรินาวิน

๓. นางสาวดุษฎี ศิรินาวิน

๔. นาวาเอกกิตตินันท์ ศิรินาวิน ร.น. สมรสกับ นางลออ ศิรินาวิน (นามสกุลเดิม ธีระพร)

มีธิดาชื่อ

เด็กหญิงศศิกานต์ ศิรินาวิน

เด็กหญิงนวินดา ศิรินาวิน

๕. นายอภิรัต ศิรินาวิน สมรสกับ นางกุลยา ศิรินาวิน (นามสกุลเดิม ศิริสรรพ) มีธิดาชื่อ เด็กหญิงลีตาภา ศิรินาวิน

ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการ

พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน รับราชการจนอายุครบ ๖๕ ปี บริบูรณ์ และออกจากประจำการ เป็นนายทหารพันราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๒๖

หลังจากเกษียณอายุราชการ พลเรือเอกนิรันดร์ได้เข้ารับตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด และ บริษัทในเครือ ดังต่อไปนี้

บริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน)

บริษัท ยูโนเต็ดฟลาวมิลล์ จำกัด (มหาชน)

บริษัท ยูโนเต็ดไซโลแอนด์เซอร์วิส จำกัด

บริษัท อินเตอร์เนชั่นแนลแวร์เฮ้าซิ่ง จำกัด

บริษัท ยูจีซี แวร์เฮ้าซิ่ง จำกัด

บริษัท ยูโนเต็ดเกรนส์ จำกัด

บริษัท เจ้าพระยาพีชไร้ จำกัด

ความเจ็บป่วย

พลเรือเอกนิรันดร์เป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงมาโดยตลอด จนกระทั่งเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ มีอาการปวดหลังและซีดลง แพทย์ให้การวินิจฉัยว่าเป็นโรคมะเร็งของเซลล์ไขกระดูกชนิดหนึ่ง (มัลติเบิล มัยเอโลมา) ได้รับการรักษาที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีเป็นเวลา ๓ ปี ผลการรักษาเป็นที่น่าพอใจและไม่มีอาการของโรครดังกล่าวเหลืออยู่

อย่างไรก็ดี เนื่องจากอายุมาก สุขภาพของพลเรือเอกนิรันดร์ได้ทรุดโทรมลงตามลำดับ และถึงแก่อสัญกรรมอย่างสงบด้วยโรครชราเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ โรงพยาบาลรามาธิบดี รวมสิริอายุ ๘๖ ปี ๔ เดือน

หน้าว่าง

คำไว้ถ้ำสย

หน้าว่าง

พลเรือเอกนิรันดร์ เพื่อนที่ผมได้สัมผัส

แม้ความตายจะเป็นเรื่องธรรมดาสามัญสำหรับมนุษย์ก็ตาม แต่การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของท่าน พลเรือเอกนิรันดร์นั้นยากที่ผมจะลืมไปจากใจได้

เมื่อลูกสาวของท่านโทรฯมาแจ้งข่าว ผมรู้สึกเสียใจที่ต้องสูญเสียเพื่อนร่วมรุ่นไปอีก ๑ คน ถึงแม้ผมจะทราบว่าท่านเจ็บป่วยมาเป็นเวลานานแต่ก็อดที่จะเสียใจจากการจากไปไม่ได้ ท่านบำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองมาโดยตลอด แต่สิ่งสำคัญที่ท่านไม่เคยลืมที่จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอคือการเป็นผู้นำครอบครัว เป็นพ่อที่ดีของลูก และเป็นเพื่อนที่ดีของรุ่นมาโดยตลอด ท่านเป็นผู้นำที่มีความเข้มแข็งและอบอุ่นในเวลาเดียวกัน รักครอบครัว ทำให้ท่านผู้หญิงสอาดต้องสละภารกิจทั้งหมดเพื่อดูแลเอาใจใส่ท่านจนกระทั่งวาระสุดท้าย ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรธิดา ความที่ท่านเป็นทหารทำให้ท่านมีระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด เอาใจใส่บุตรธิดาทุกคน สั่งสอนให้เป็นคนดี ซึ่งท่านก็ไม่ผิดหวัง บุตรธิดาของท่านทุกคนมีความประพฤติดี มีหน้าที่การงานที่มั่นคง

ท่านเป็นคนรักต้นไม้ จะลงมือปลูกเองถ้ามีเวลา ดูแลสวนเองเป็นประจำ เมื่อต้นไม้ผลิดอกออกผลท่านจะนำผลไม้มามอบให้รับประทานเป็นประจำ ด้วยความภาคภูมิใจในผลงานที่ท่านลงมือปลูกเองและดูแลด้วยใจรัก ผมรู้สึกประทับใจในความเอื้ออาทรที่ท่านมีต่อผมและครอบครัวผม แม้ท่านจะมีภารกิจมากมายแต่ก็ไม่เคยทอดทิ้งเพื่อน ยังให้ความสำคัญกับเพื่อนเสมอต้นเสมอปลาย ทำให้ผมประทับใจ

ด้วยอำนาจคุณศุภกรรมอันดีที่ท่านได้ประกอบไว้ในโลกนี้ อีกทั้งบุญกุศลผลบุญทั้งปวงที่ท่านผู้หญิงสอาด ลูกหลาน และญาติมิตรของท่านได้ตั้งจิตอุทิศแต่ท่าน ขอจงเป็นพลวปัจจัยส่งเสริมให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ของท่านได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

พลเรือตรีอูตร ภูมิภักดิ์

อาลัยเพื่อนรัก

พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน เป็นเพื่อนกับผมตั้งแต่เมื่อสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักเรียนนายเรือเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐

เริ่มใช้ชีวิตแบบทหาร กิน นอน พิกัดพร้อมกัน การฝึกบนบกมีทั้งวิ่งทน ว่ายน้ำ กระโดดน้ำ ยิมนาสติก และการบริหารทหารเรือ คุณนิรันดร์เป็นคนหนึ่งที่อยู่ในชั้นแนวหน้าของการฝึกตั้งที่กล่าวมา การฝึกบนบกทุกวันจบลงแล้ว ต่อไปเป็นการฝึกในเรือหลวงสุโขทัย (ลำแรก) ได้รับการเรียกว่า “นักเรียนใหม่” พร้อมกับนักเรียนนายเรือที่สอบไล่ทางวิชาการเสร็จแล้ว พอจบจากการฝึกหัดทางทะเลเสร็จสิ้นก็เริ่มเข้าเรียนชั้นปีที่หนึ่ง เมื่อสอบไล่ทางวิชาการเสร็จแล้วจะต้องไปฝึกภาคทางทะเลกับเรือหลวงแม่กลอง (เรือหลวงแม่กลองเป็นเรือสำหรับฝึกนักเรียนนายเรือโดยเฉพาะ) เมื่อเรือแล่นไป กระแสคลื่นลมทำให้เรือโคลงเคลง บางคนเมาคลื่นและอาเจียนออกมา คนเมาคลื่นมักจะอยู่กลางลำเรือ คุณนิรันดร์ไม่เมา กินอาหารได้ตามปกติ เห็นผมนั่งอยู่กลางลำก็พูดทักทายให้กำลังใจว่า “ทำใจให้ดีๆ” ผมก็นึกในใจว่าก็ต้องมันปั่นป่วนอย่างนี้จะทำให้ดีได้อย่างไร

การใช้ชีวิตกิน นอน เรียน ในโรงเรียนนายเรือเป็นเวลา ๕ ปี นั้น ผมได้เรียนร่วมกับคุณนิรันดร์ถึงชั้นปี ๓ ผมสมัครใจแยกไปเรียนทางวิชาวิศวกรรมช่างกล (พรรคกลิน) ในชั้นปีที่ ๔ และ ๕ แต่ยังเรียนร่วมกันในวิชาภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน

คุณนิรันดร์เป็นคนร่าเริงแจ่มใส สนุกกับเพื่อนๆ ชอบล้อเลียนซึ่งกันและกัน รักใคร่กันอย่างดี ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะหรือขัดใจกันเลย เมื่อจบการศึกษาชั้นปีที่ ๕ แล้ว ต่างแยกย้ายลงประจำเรือ จะพบกันเป็นประจำในการเลี้ยงรุ่นเป็นครั้งคราว คุณนิรันดร์และท่านผู้หญิงสอาดเคยเชิญเพื่อนร่วมรุ่นนักเรียนนายเรือและภรรยามารับประทานอาหารและทุเรียนที่บ้านสวน (บ้านแสงประกาย) บางกระสอนนทบุรี

คุณนิรันดร์ เมื่อมียศเป็นนาวาตรี ได้ย้ายไปเป็นนายทหารคนสนิทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เมื่อเป็นนาวาเอกก็ได้รับคัดเลือกให้ไปเป็นผู้ช่วยทูตทหารเรือ ณ กรุงไทเป ประเทศไต้หวัน เมื่อครบวาระจึงกลับมารับราชการที่กองทัพเรือ ต่อมานายทหารเรือราชของครุฑจะเกษียณอายุราชการ กองทัพเรือได้ส่งคุณนิรันดร์ไปเป็นราชของครุฑแทน รับสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนได้เลื่อนตำแหน่งเป็นรองสมุหราชของครุฑ ครั้นพลเอกจำเริญ จารุเสถียร

สมุหราชองครักษ์ เกษียณ คุณนิรันดร์ได้รับโปรดเกล้าฯให้เป็นสมุหราชองครักษ์แทน และเมื่ออายุครบ ๖๐ ปี คุณนิรันดร์ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯให้ต่ออายุราชการจนถึงอายุ ๖๕ ปี

วันวิกฤติที่คุณนิรันดร์ได้ประสบมาคือเมื่อเกิดรัฐประหารสมัยที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยพระราชวงศ์ต้องเสด็จแปรพระราชฐานจากกรุงเทพฯไปประทับแรมที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นการเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์ ระหว่างทางนั้นมีเรื่องน่าหนักใจมาก แต่แล้วก็ลงเอยด้วยความเรียบร้อย

เมื่อคุณนิรันดร์เกษียณพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ราชการแล้ว ได้ไปเป็นประธานกรรมการบริษัทศรีกรุงวัฒนาจวบจนป่วยเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาลรามธิบดี กลับมารักษาตัวที่บ้านได้ประมาณ ๖ เดือนและกลับเข้ารับรักษาที่โรงพยาบาลอีก รวมเวลาทั้งหมดประมาณ ๖ ปี จึงถึงแก่อสัญกรรม

คุณนิรันดร์ได้จากพวกเราไปอีกคนหนึ่ง ยังความอาลัยมาสู่ผมและเพื่อนร่วมรุ่นนายเรือ ๒๔๔๔ ขอตั้งจิตอธิษฐานให้กุศลผลบุญตลอดจนคุณงามความดีที่คุณนิรันดร์ได้บำเพ็ญมาตลอด อีกทั้งบุญกุศลที่ครอบครัวและญาติมิตรได้ร่วมกันบำเพ็ญอุทิศให้ จงเป็นปัจจัยให้ดวงวิญญาณของคุณนิรันดร์ได้ประสบความสำเร็จความสุข ณ ลัมปรายภพ เทอญ

พลเรือโทพวน นาคพัฒน์

คุณครู “พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน”

กระผมพบคุณครูในการฝึกภาคนักเรียนนายเรือประจำปี ๒๕๙๖ โดยมีคุณครูซึ่งขณะนั้นยศนาวาตรี เป็นผู้บังคับการเรือรบหลวงแม่กลอง (ทหารเรือเรียกว่า เรือครู) กระผมเป็นนักเรียนฯ ชั้นปีที่ ๕ และเป็นหัวหน้านักเรียน ในการนำเรือผ่านหมู่เกาะอ่างทองซึ่งเป็นหมู่เกาะที่มีเกาะเล็กเกาะน้อยมากมาย ถือเป็นการผ่านพื้นที่อันตราย ประกติจะต้องใช้จำเรือเป็นผู้ถือพังกาเรือ แต่คุณครูมีคำสั่งให้กระผมถือพังกาเรือแทนจำเรือ การนำเรือผ่านเส้นทางนี้จะมีทางคดเคี้ยว บางจุดหักมุมเป็นข้อคอกช่วงไหนคดเคี้ยวมากคุณครูจะสั่งขวาหมดหรือซ้ายหมด คนถือพังกาจะต้องทำตามคำสั่งอย่างรวดเร็วพอหัวเรือเบนไปตามเส้นทางที่ต้องการ คุณครูจะสั่งว่า “รับไว้ รับไว้” หมายความว่า ให้รีบหมุนพังกาไปในทิศตรงกันข้าม แต่งให้หัวเรือมุ่งไปตามทิศทางที่ต้องการ บางขณะหัวเรือไม่อยู่ตามทิศ คุณครูจะเอากำปั่นของท่านมาทุบที่หลังเบาๆ แล้วสั่งว่าให้รีบรับเร็วกว่านี้ หมายความว่า ให้หมุนพังกากลับไปทิศทางตรงข้ามเร็วขึ้น กว่าเรือจะผ่านหมู่เกาะอ่างทองมาได้กระผมก็เหงื่อตก เพราะกลัวว่าเรือจะไปชนเกาะเข้า

ต่อมาคุณครูได้ย้ายจากกองเรือมาทำงานบนบก มีความเจริญ เต็มโตตามชั้นยศ และย้ายไปอยู่กรมราชองครักษ์ คุณครูได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นสมุหราชองครักษ์หลังเกษียณอายุราชการ คุณครูได้มาร่วมวงอยู่ในชมรม *มิตรประดู่สัมพันธ์* พวกเราจะมีการไปทัศนศึกษาเยี่ยมหน่วยทหารตามต่างจังหวัด คุณครูและท่านผู้หญิงได้ร่วมไปกับพวกเราทุกครั้ง ท่านได้รับการเคารพยกย่องจากบรรดานายทหารที่ร่วมชมรมเป็นอย่างดี

ตลอดเวลาที่กระผมรู้จักคุณครู ท่านเป็นสุภาพบุรุษ เรียบร้อย ชยัน อุตสาหะในงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมายและรับผิดชอบ ไม่เคยกล่าววาจาไม่สุภาพหรือกล่าวตำหนิใคร ท่านใช้หลักคุณธรรมในการปกครองบังคับบัญชา จึงเป็นที่รักเคารพของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยทั่วกัน

การจากไปของคุณครูครั้งนี้ถือว่าเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกับท่าน ด้วยบุญกุศลของคุณครูที่ได้บำเพ็ญมาชั่วชีวิต ประกอบกับบุญกุศลที่กระผมขออุทิศให้คุณครู ขอให้ดวงวิญญาณของคุณครูไปสู่สุคติภพ

พลเรือเอกดิถลก ภัทรโกศล
รองประธาน ชมรมมิตรประดู่สัมพันธ์

แต่พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน

พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน เคยเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนมัธยม ๘ ก แผนกวิทยาศาสตร์ เทพศิรินทร์ จบรุ่น พ.ศ. ๒๔๗๙ นามเดิมเอง ต่อตระกูล เลขประจำตัว ทศ. ๕๐๐๙ สมัครเข้าเรียน โรงเรียนนายเรือสมัยที่รู้จักกันทั่วไปว่าจะจบเป็นนายทหารประจำการต้องมีความรู้ความสามารถ สุขภาพ และจิตใจเข้มแข็งสูง เพื่อจะพอจะชีวิตฝ่าฟันมรสุมในมหาสมุทรได้ นรินทร์เป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งแต่อ่อนน้อมสุภาพ ไม่ยอมอยู่ในอาณาตติใคร่ง่ายๆ ฟังและเคารพความเห็นของทุกคน ไม่ชอบเป็นผู้นำในหมู่เพื่อนฝูง ไม่เอาเปรียบผู้ใดและก็ไม่ชอบที่จะให้ใครมาแสวงหาประโยชน์ ผลของการศึกษาเป็นที่ยอมรับว่าอยู่ในระดับแนวหน้าในรุ่นเดียวกัน

หลังจากจบจากเทพศิรินทร์ พบนรินทร์ครั้งแรกที่ตำหนักหม่อมเจ้าอุทัยเฉลิมลาภ วุฒิชัย และอีกหลายปีต่อมาจึงได้พบกันที่วังไกลกังวล หัวหิน ประจวบคีรีขันธ์ สมัยที่พลเอกหลวงสุรนรงค์ (ธงชัย โชติกเสถียร) เป็นสมุหราชองครักษ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ

วิถีชีวิตของนรินทร์เริ่มจากบุคคลธรรมดาที่มีจิตใจดี สมองดี ปัญญาดี ใฝ่ดี สมเป็นนายทหารตัวอย่างที่แน่วแน่ซื่อตรงต่อหน้าที่ พร้อมด้วยความสามารถและคุณธรรมเป็นหลักปฏิบัติราชการ ไม่ตกยุค ไม่หลงยุค และไม่ล้ำยุคเกินควร นับว่าเป็นมงคลแก่ความสำเร็จในชีวิตราชการและครอบครัว พอใจสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน สะอาดและโปร่งใส อาศัยปัญญา กฎเกณฑ์ และคุณธรรมเป็นหลัก

นรินทร์ยังมีอัจฉริยภาพเด่นในแง่ของการเป็นนักวิชาการ สามารถศึกษาด้วยตนเองจากตำราและประสบการณ์ เลี้ยงผึ้งรวง ผลิตน้ำผึ้งเป็นรายได้เสริมครอบครัวนอกจากทำสวนที่นนทบุรี แม่นในยามปลดเกษียณก็ยังช่วยโครงการหม่อนไหมของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ด้วยความกตัญญู สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นเกล้าล้นกระหม่อมตลอดจนชีวิตจะหาไม่

การที่ได้รับพระราชทานยศพลเรือเอก และเป็นสมุหราชองครักษ์ต่อจากพลเอกจำเริญ จารุเสถียร นับว่ามีความหมายสูงสุดในชีวิตแก่คนธรรมดาที่ไม่ธรรมดา นายทหารเรือที่มิใช่พระบรมวงศานุวงศ์ที่ได้รับตำแหน่งดังกล่าวและได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาวชิรมงกุฏ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก และปฐมจุลจอมเกล้า ดูเหมือนจะมีนรินทร์เพียงคนเดียวเท่านั้นที่พอจะนึกออก ที่ไม่มีใครเหมือนและไม่เหมือนใคร

หวังว่าเพื่อนเทพศิรินทร์รุ่น พ.ศ. ๒๔๗๙ ที่ยังมีชีวิตอยู่ จะร่วมส่งจิตกุศลผลบุญให้ดวงวิญญาณของนิรันดร์ไปสู่สุคติในสัปดาห์พรายภพ ปกป้องราชบัลลังก์ราชจักรีวงศ์และความมั่นคงของสยามประเทศให้ผ่านพ้นวิกฤตินานาปัญหา ความมั่นคงทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองจงยั่งยืนคู่ฟ้าดินตลอดนิรันดร์ด้วยเทอญ

หม่อมราชวงศ์ชานาญวัต เทวกุล
เพื่อนเทพศิรินทร์รุ่น พ.ศ. ๒๔๗๙ (ทศ. ๔๐๒๙)

Our Chairman, Admiral Niran Sirinavin

I was saddened to learn of our Chairman, Admiral Niran Sirinavin's passing away during my trip abroad. Having visited him quite regularly at Ramathibodi Hospital for the past few years, I hardly believed what I learned was true.

My acquaintance with our Chairman dated back to the earlier days he served as His Majesty's Aide-de-Camp. After his retirement from the Royal service, he then joined the Metro Company's Board of Directors as the Vice Chairman, having the Air Chief Marshal Fuen Ronnapakart Riddhagni as the Chairman. Later on, Admiral Niran assumed the Chairmanship of the Company after the decease of Air Chief Marshal Fuen; the post which he has ably conducted and guided with prudence and wisdom since 1984 for the past many years.

I am sure, we, at the Metro Group of Companies, will all miss him and his invaluable contribution to the growth and development of the Companies. We owe our deep gratitude to his leadership. His achievements and his contribution will be highly treasured by all of us and deeply engraved in our memory. With those words of appreciation, we wish to express our deep condolence to the Sirinavin family for this great loss.

Sumit Sethpornpong
Deputy Chairman
Metro Company Limited

คำไว้อาลัย พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน

ผมจำได้ว่าพบและรู้จักกับพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ครั้งแรกโดยการแนะนำของคุณ เปล่งศักดิ์ ประกาศเภสัช ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก และต่อมาก็ได้มาร่วมงานกันที่บริษัทศรีกรุงวัฒนา จำกัด คุณเปล่งศักดิ์บอกกับผมว่าท่านรับราชการเป็นพลเรือเอก มีตำแหน่งเป็นรองสมุหราชองครักษ์ ต่อมาท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นสมุหราชองครักษ์ มีโอกาสถวายงานอารักขาแทบทุกหนทุกแห่งที่เสด็จไปตลอดจนได้ถวายงานโดยมีส่วนร่วมทำงานในโครงการพระราชดำริและตามพระราชประสงค์ต่างๆ มากมาย

ผมยังประทับใจในความกรุณาของท่านมิรู้ลืม ท่านเป็นปูชนียบุคคลที่สมควรแก่การเคารพยกย่องเป็นอย่างยิ่ง ท่านได้กรุณาช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาแก่ผมในหลายๆ เรื่อง ทั้งด้านการงานและส่วนตัว เมื่อผมมีปัญหาท่านก็ช่วยเหลือ ทั้งด้วยตัวของท่านเองหรือการแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ อย่างเต็มอกเต็มใจ และเนื่องจากท่านเป็นบุคคลที่มีคนให้ความเคารพนับถืออย่างมากมาย ก็ทำให้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผมได้รับการช่วยเหลือและคลี่คลายไปในที่สุด ผมยังรู้สึกสำนึกในพระคุณของท่านมิรู้ลืมเลือน

ต่อมาเมื่อท่านเกษียณอายุราชการแล้ว ทางคณะกรรมการบริษัทศรีกรุงวัฒนา จำกัด และบริษัทในเครือ จึงได้กราบเรียนเชิญท่านมาช่วยบริหารกิจการของบริษัท ในตำแหน่ง “ประธานกรรมการบริษัท” ซึ่งท่านก็กรุณาตอบรับ โดยปกติท่านจะมาทำงานที่บริษัทสัปดาห์ละ ๓ วัน คือวันจันทร์ พุธ และศุกร์ ผมและกรรมการท่านอื่นๆ ก็จะปรึกษาหารือสนทนากับท่านเสมอ และจะร่วมรับประทานอาหารกลางวันกับท่านทุกครั้ง ในระหว่างที่เรารับประทานอาหาร ท่านก็จะกรุณานำประสบการณ์และเรื่องราวต่างๆ ที่ท่านได้ประสบเมื่อครั้งรับราชการในกองทัพเรือมาเล่าให้ฟัง เช่น ท่านเคยเป็นผู้บังคับการเรือรบหลวง “ล่องลม” ซึ่งสร้างในประเทศสหรัฐอเมริกาและนำกลับมาสู่ประเทศไทยโดยสวัสดิภาพ นับเป็นเกียรติประวัติแก่ท่านและราชนาวีไทยเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ท่านยังได้ถ่ายทอดประสบการณ์เมื่อท่านไปเป็นผู้ช่วยทูตทหารเรือที่สาธารณรัฐไต้หวันให้ฟังด้วยว่า การไปเป็นทูตในประเทศใดก็ตาม หากเราสามารถพูดและเรียนรู้ภาษาของเขาได้ก็จะเป็นประโยชน์แก่เรามาก เพราะเท่ากับเราเข้าไปนั่งอยู่ในหัวใจของเขาแล้ว ท่านก็เรียนรู้ภาษาจีนกลางจนสามารถพูดได้ ซึ่งทำให้งานที่ท่านทำในฐานะทูตประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ท่านยังได้มอบคติให้กับผมเพื่อยึดถือเป็น

แนวทางในการทำงานเป็นภาษาจีนว่า “จง-ย่ง” คือ ทำอะไรก็ตามให้เดินสายกลางเอาไว้ แข็งไปก็ไม่ดี อ่อนไปก็ไม่ดี ซึ่งผมก็ยึดถือและปฏิบัติตามคำสอนของท่านจนกระทั่งปัจจุบันนี้

เมื่อครั้งที่ท่านพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ดำรงตำแหน่งสมุหราชองครักษ์นั้น ท่านได้นำผมและคณะกรรมการบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ถึง ๒ ครั้งด้วยกัน โดยในครั้งแรกบริษัทได้น้อมเกล้าฯ ถวายรถแทรกเตอร์เพื่อใช้ในโครงการหม่อนไหมที่ตำบลหนองเหียง อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครั้งที่สองผมได้เข้าเฝ้าฯ พร้อม ดร.พิศ ปัญญาลักษณ์ อดีตผู้อำนวยการกองทุนสงเคราะห์สวนยาง ที่พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายปุ๋ยเคมีของบริษัทฯ เพื่อทรงใช้ในโครงการหลวงที่อำเภออัมพาง จังหวัดตาก

นอกจากการได้ทำงานใกล้ชิดกับท่านในโอกาสต่างๆ ภายในประเทศแล้ว เมื่อท่านดำรงตำแหน่งเป็นประธานกรรมการบริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน) ท่านและกรรมการบริษัทฯ รวมทั้งผมด้วย ได้เดินทางไปประชุมกับสมาคมอุตสาหกรรมปุ๋ยเคมีโลก ที่นิวยอร์กลินส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และเมื่อเดินทางผ่านประเทศญี่ปุ่นก็ถือโอกาสเข้าเยี่ยมชมบริษัท นิซโซอิวาย คอร์ปอเรชั่น จำกัด และบริษัท เซ็นทรัลกลาส จำกัด ซึ่งเป็นหุ้นส่วนของบริษัทฯ รวมทั้งได้ไปที่ประเทศเกาหลีเพื่อชมกิจการทำผ้าไหม เพื่อนำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในโครงการในพระราชดำริอีกด้วย

ภาพต่างๆ เหล่านี้ผมยังจดจำได้ดี และรู้สึกที่ตัวเองช่างโชคดีที่มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับท่าน ผมยังคงนำคำสอนคำแนะนำต่างๆ ที่ท่านกรุณาชี้แนะ มาปฏิบัติอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ และจะไม่ลืมคำว่า “จงเดินสายกลาง หรือ จง-ย่ง” หากดวงวิญญูณของท่านสามารถรับรู้ได้ ผมใคร่ขออำนาจของกุศลสัมมาปฏิบัติ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญูณของท่านได้อุบัติบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ด้วยเทอญ

นายประเสริฐ ตั้งตรงศักดิ์
ประธานกรรมการ
บริษัท ยูไนเต็ดฟลาวามิลล์ จำกัด (มหาชน)

อาลัยท่านพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน อย่างสุดซึ้ง

“จะแน่วแน่แก้ไขในสิ่งผิด
จะยอมตายหมายให้เกียรติดำรง
ไม่ทอดถอยคอยสร้างสิ่งที่ควร
ไม่เคืองแค้นน้อยใจในโชคชะตา

จะรักชาติจนชีวิตเป็นผุยผง
จะปิดทองหลังองค์พระปฏิมา
ไม่เรรวนพะว้าพะวังคิดกังขา
ไม่เสียดายชีวาถ้าสิ้นไป”

การที่ผมอัญเชิญส่วนหนึ่งในบทเพลงพระราชนิพนธ์ “ความฝันอันสูงสุด” ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเสนอในที่นี้ ก็เพราะความหมายของบทเพลงพระราชนิพนธ์นี้ทำให้ผมเห็นภาพของท่านพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน หรือท่านสมุหราชองครักษ์ที่ผมรู้จัก ได้ดั่งงามชัดเจน เพราะท่านเป็นผู้ยึดมั่นปฏิบัติตนตามบทเพลงพระราชนิพนธ์นี้โดยไม่ขาดตกบกพร่องเลย

การถึงแก่อสัญกรรมของท่านนั้น ถึงแม้ผมจะได้ทำใจมาบ้างแล้วเนื่องจากท่านเจ็บป่วยยาวนาน แต่ก็ยังรู้สึกใจหายเพราะนับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่งในชีวิตของผม ยากที่จะทำใจยอมรับได้โดยง่าย แต่เมื่อคิดว่าท่านไปดีท่านไปสบายแล้วก็ค่อยคลายความอาลัยรักลง

โดยส่วนตัวท่านกับผมรู้จักกันมานานนับสิบปี ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่ผมเคารพและนับถือศรัทธาได้โดยสนิทใจ ผมได้ยึดถือท่านเป็นแบบอย่างในการทำงานและในการดำเนินชีวิตส่วนตัว โดยเฉพาะในการทำงานสนองใต้เบื้องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและพระราชประสงค์ต่างๆ ซึ่งท่านได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในโครงการต่างๆ ตามลำดับ ท่านจึงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองสมุหราชองครักษ์ และต่อมาเป็นสมุหราชองครักษ์ ซึ่งนับเป็นเกียรติยศสูงยิ่งแก่ท่านและวงศ์ตระกูลของท่าน

พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน เป็นผู้ที่เจริญก้าวหน้าทั้งในงานราชการและในงานที่ท่านมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนการบริหารธุรกิจเอกชนท่านก็ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม ท่านจึงเป็นแบบอย่างที่ดีที่อนุชนพึงเจริญรอยตามในการดำเนินชีวิต

ท่านได้อุทิศตนและอุทิศเวลาให้แก่งานอันเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างเต็มที่ที่สำคัญคือท่านได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้ตามเสด็จรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาททั้ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทั้งยังโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้รับผิดชอบ “โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า” ที่ตำบลหนองเหียง อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่นั้นให้มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งท่านได้กรุณาชักชวนให้ผมเข้าร่วมทำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริดังกล่าวด้วย โดยที่ผมเป็นตัวแทนของบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด ซึ่งเป็นภาคเอกชน ทำให้บริษัทมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อสังคมและสนองคุณประเทศชาติอีกทางหนึ่งด้วย

ต่อมาเมื่อท่านและผมได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมในต่างประเทศด้วยกัน เช่น ประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และประเทศอื่นๆ ท่านก็ศึกษาและนำเทคนิควิทยาการสมัยใหม่ในการเลี้ยงหม่อนไหมมาปรับปรุงและพัฒนา “โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า” เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งได้ปรับเปลี่ยนเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินงานโครงการฯ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในประเทศไทย โดยเกษตรกรสามารถพัฒนาคุณภาพใบหม่อนและเส้นไหม ทำให้มีผลผลิตดีขึ้นและมีราคาสูงขึ้นกว่าเดิม อันเป็นผลให้ผ้าไหมของประเทศไทยมีชื่อเสียงและคุณภาพเป็นที่รู้จักและยอมรับทั้งในและนอกประเทศอย่างกว้างขวาง เพิ่มพูนรายได้แก่เกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม อันววยประโยชน์แก่ประเทศชาติส่วนรวมด้วย

นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้ริเริ่ม “โครงการสมเด็จพระอานันทมหิดลพันธุ์เต่าทะเล” ที่เกาะมันใน จังหวัดระยอง อันเป็นโครงการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลให้มีสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านสถานที่และกำลังพลจากกองทัพเรือ เป็นโครงการที่ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมและช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติอีกด้วย ท่านพลเรือเอกนิรันดร์จะปฏิบัติหน้าที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ รอบคอบ และประหยัด ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเสมอ

ถึงแม้ว่าท่านเกษียณอายุราชการในตำแหน่งสมุหราชองครักษ์เมื่อมีอายุ ๖๕ ปี แต่ท่านก็ยังปฏิบัติงานสนองพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ อย่างต่อเนื่องตลอดมา ภายหลังท่านได้กราบถวายบังคมทูลลาออกจากการเป็นประธานโครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า โดยนำเงินผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการจำนวนกว่า ๑๐ ล้านบาท ทูลเกล้าฯ ถวายคืน สิ้นสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาพระราชทานให้แก่ผู้ใดต่อไป

ในส่วนเอกชน ท่านร่วมบริหารงานในกลุ่มบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด โดยดำรงตำแหน่งดังนี้คือ

- ประธานกรรมการบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด
- ประธานกรรมการบริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด(มหาชน)

- ประธานกรรมการบริษัท ยูโนเด็คฟลาวามิลล์ จำกัด (มหาชน)

ในการบริหารงานนั้น ท่านมีหลักการให้พวกเรายึดมั่นในความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ท่านจะคอยให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางต่างๆ ให้ด้วยหลักการที่ชาญฉลาด มีเหตุมีผลเสมอ บางครั้งท่านได้นำประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้พบเห็น ทั้งจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการในกองทัพเรือด้วยเกียรติประวัติอันดีงามและจากการทำงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ มาถ่ายทอดให้แก่พวกเรา ทำให้กิจการที่ท่านเข้ามาบริหารในกลุ่มบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด เจริญเติบโต ก้าวหน้ามั่นคง จวบจนทุกวันนี้

ในส่วนตัวของผม ผมเคารพรักและศรัทธาในตัวท่านมาก และได้ยึดถือท่านเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ ความเข้มแข็งเมื่อต้องเผชิญปัญหาต่างๆ ความสมถะเรียบง่ายในการดำรงชีวิต ความไม่โลภหลง และความพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยและส่วนรวม

ผมและคุณหญิงขอกราบคารวะท่านด้วยความรักและเคารพอย่างยิ่ง ณ โอกาสสุดท้ายนี้ และขอตั้งปณิธานว่าจะยึดมั่นในคำสอนและยึดถือแบบอย่างในการดำรงชีวิตของท่านเป็นแนวทางปฏิบัติสืบไป ผมขอให้ทุกศุภณูทั้งปวงที่ท่านได้ปฏิบัติบำเพ็ญมาเป็นเวลาอันยาวนานตลอดชีวิตของท่าน จงเกิดเป็นผลานิสงส์ส่งเสริมให้ท่านพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ ประสบแต่ อธิฏฐคุณมณูผลตลอดกาลเทอญ

ด้วยความเคารพรักอย่างยิ่ง

**นายเปล่งศักดิ์ - คุณหญิงอรพรรณ ประกาศเกสิทธิ์
และครอบครัว**

อาลัยรัก “ท่านประธาน”

ในโลกนี้มีเวลาสำหรับทุกสิ่ง

มีเวลาเช้า	มีเวลาค่ำ
มีเวลากลางวัน	มีเวลากลางคืน
มีเวลาเรียน	มีเวลาเล่น
มีเวลาทำงาน	มีเวลาพักผ่อน
มีเวลาสุขภาพดี	มีเวลาเจ็บป่วย
มีเวลาหัวเราะ	มีเวลาร้องไห้
มีเวลาเกิด	มีเวลาตาย

ผมได้ทราบข่าวการถึงแก่กรรมของพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน อดีตสมุหราชองครักษ์ จากบุตรสาวคนเล็กของท่านคือคุณดุษฎี ศิรินาวิน ทันทีที่ทราบข่าวก็รู้สึกใจหาย เสียตาย และอาลัยถึงท่านอย่างสุดซึ้ง บัดนี้เราได้สูญเสียบุคคลที่มีคุณค่ายิ่งของแผ่นดินไปอีกท่านหนึ่ง

พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน เป็นชายชาติทหารอย่างแท้จริง แม้ท่านจะต้องต่อสู้กับโรคภัยที่คุกคามสุขภาพของท่านมานานถึง ๖ ปี ก็ตาม ท่านก็ต่อสู้กับมันอย่างอาญากรรมเข้มแข็งเป็นอย่างยิ่ง ท่านยังเป็นผู้ซึ่งรับใช้ใต้เบื้องยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วยความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ สุจริต มาตลอดชีวิต ยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน

บัดนี้ท่านได้จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับ แต่ท่านยังคงตรึงอยู่ในความทรงจำของเราชาว “ศรีกรุงวัฒนา” ซึ่งท่านเคยเป็นประธานกรรมการบริษัทฯอยู่ ท่านเปรียบเสมือนร่มโพธิ์ร่มไทรที่พวกเราได้อาศัยด้วยความสุขร่วมกัน ต่อแต่นี้คงไม่มีร่มเงาอันแสนจะร่มเย็นจากท่านอีกแล้ว

ถึงแม้ท่านจะได้จากพวกเราไปแล้วก็ตาม แต่พวกเราจะจดจำคุณธรรม ความดีงาม ที่ท่านได้มอบให้เป็นมรดกเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

ผม ในนามของคณะกรรมการฝ่ายจัดการ และพนักงานกลุ่มบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด ทุกคนขอแสดงความเสียใจและไว้อาลัยแด่ท่านพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ท่านประธานของเรา เป็น

ครั้งสุดท้าย และขอตั้งจิตร่วมกัน ขอให้บุญกุศล และคุณงามความดีที่ท่านได้ทำต่อสังคมและประเทศชาติ
จงนำดวงวิญญาณของท่านไปสถิตเสถียรอยู่ในสุคติในสัมปรายภพเทอญ

ด้วยความเคารพอย่างสูง

นายสุวิช สุวรจิพร
กรรมการผู้จัดการ ในนามคณะกรรมการและพนักงาน
บริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด

คำไว้อาลัยแด่ ท่านประธาน...

การจากไปของท่านพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน นับว่าเป็นการสูญเสียครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งของ บริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน) ท่านเป็นประธานกรรมการในขณะที่บริษัทกำลังเผชิญกับมรสุมทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่ ท่านไม่เคยแสดงอาการส่อให้เห็นถึงความท้อแท้ ตรงกันข้ามท่านได้ให้กำลังใจพวกเรา โดยกล่าวเตือนใจเสมอว่า “ไม่ว่ายืนอยู่ได้หลังมรสุมต้องแกร่งและสมบูรณ์” และบริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน) ก็รอดพ้นภัยมาได้จากภายใต้การนำของกัปตันนิรันดร์ ศิรินาวิน

ท้ายที่สุดนี้ ขอคุณบุญและคุณงามความดีทั้งหลายที่ท่านได้ประกอบมาตลอดชีวิต จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพชั่วนิรันดร์

พวกเราเคารพ รักและระลึกถึงท่านเสมอ

นายไกรศรี จาติกวณิช

กรรมการผู้จัดการ

บริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน)

คุณนิรันดร์ที่ผมรู้จัก

ผมเรียกท่านว่า “คุณนิรันดร์” มาตั้งแต่วันแรกที่ได้รู้จักกันในปี ๒๕๒๐ คุณนิรันดร์เป็นคนจริงจัง ตรงไปตรงมาทั้งในท่าทาง คำพูด และการทำงาน ตลอดชีวิตของท่าน

นอกจากการดำรงตำแหน่งสมุหราชองครักษ์แล้ว คุณนิรันดร์ยังได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบ “โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ” ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีคนทูลเกล้าฯถวายที่ ต.หนองเหียง อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอาชีพหม่อนไหมอย่างแท้จริง คุณนิรันดร์จึงได้เดินทางไปยัง จ.เพชรบูรณ์ เพื่อศึกษางานปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของ บริษัท จุลไหมไทย จำกัด ซึ่งเป็นผู้ผลิตเส้นไหมรายใหญ่ของประเทศ ผมจึงมีโอกาสดูพบท่าน ได้รู้จักท่าน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับท่าน และได้พบว่าเราต่างมีจุดมุ่งหมายในการทำงานเหมือนกัน คือ ต้องการผลักดันให้อาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมประสบความสำเร็จ เพื่อเกษตรกรไทยจะได้มีอาชีพที่มั่นคง รายได้ดี และประเทศไทยจะสามารถผลิตเส้นไหมคุณภาพดีทดแทนการนำเข้าได้ ท่านและผมจึงได้ร่วมมือกันทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่นั้นมา

สิ่งที่ผมเห็นเด่นชัดในตัวท่าน คือความมุ่งมั่นทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น นอกจากจะได้ดูงานที่ จ. เพชรบูรณ์แล้ว ท่านยังได้เดินทางไปศึกษางานหม่อนไหมที่ประเทศเกาหลีใต้ และได้นำสารโรยตัวไหมที่เรียกกันว่า Papzol เข้ามาให้กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือวิเคราะห์ และผลิตขึ้นใช้เองในประเทศของเรา ซึ่งต่อมากลายเป็นสารเคมีที่จำเป็นในการเลี้ยงไหม และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเลี้ยงไหมประสบความสำเร็จมากขึ้นกว่าเดิม เป็นประโยชน์ต่อวงการเลี้ยงไหมเป็นอย่างยิ่ง

จากความทุ่มเททำงานนี้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ท่านมีความเข้าใจในปัญหาของอาชีพหม่อนไหมที่มักเกิดขึ้นเป็นระยะ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต เช่น เมื่อเกิดสงครามอ่าวเปอร์เซียในปี ๒๕๓๔ ทำให้เกษตรกรขาดทุนและต้องเลิกอาชีพไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัญหานี้จะเกิดเป็นช่วงสั้นๆ เป็นครั้งคราว แต่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้อยู่ในอาชีพ ท่านจึงเสนอแนะภาครัฐให้แก้ไขปัญหานี้โดยช่วยเหลือเกษตรกรในทันที เพื่อให้เกษตรกรอยู่ในอาชีพต่อไปได้ ในที่สุดรัฐบาลได้ออกมาตรการแก้ไขปัญหานี้ โดยให้มีการประกันราคาเส้นไหม และกำหนดสัดส่วนการนำเส้นไหมเข้า ทั้งสองมาตรการนี้ได้หยิบยื่นโอกาสให้อาชีพหม่อนไหมสามารถอยู่รอดได้ และเติบโตได้ต่อมาจนถึงทุกวันนี้

ท่านพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน จึงเป็นบุคคลผู้หนึ่งที่มีพระคุณต่ออาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของประเทศไทยอย่างแท้จริง เพราะท่านคือผู้ช่วยให้อาชีพนี้อยู่รอด และในวันนี้คนไทยสามารถผลิตเส้นไหมคุณภาพดีทดแทนการนำเข้าได้แล้ว และอุตสาหกรรมไหมไทยมีโอกาสดีเติบโต ผลิดอกออกผล เป็นมรดกทางอาชีพและวัฒนธรรมแก่ลูกหลานไทยสืบต่อไป

บรรจง คูนวงศ์
บริษัท จุลไหมไทย จำกัด
จ.เพชรบูรณ์

หน้าว่าง

ธรรมกถา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

หน้าว่าง

อนุโมทนา

ในวาระสำคัญแห่งงานพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน อดีตสมุหราชองครักษ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร ท่านผู้หญิงสอาด ศิรินาวิน ภริยา และบุตรธิดา มีกุศลฉันทะที่จะอุทิศกุศลแด่ท่านผู้วายชนม์ ด้วยการบำเพ็ญธรรมทาน และได้แจ้งความประสงค์ขออนุญาตนำข้อเขียนทางธรรมของพระเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ๔ เรื่อง ไปพิมพ์เป็นที่ระลึกในโอกาสสำคัญดังกล่าว คือ

๑. ชีวิตนี้เพื่องาน งานนี้เพื่อธรรม
๒. ข้อคิดชีวิตทวนกระแส
๓. รักษาใจยามป่วยไข้
๔. ธรรมกถาสําหรับญาติของผู้ป่วย

ทางวัดญาณเวศกวันขออนุโมทนากุศลเจตนาอันเกิดจากญาติธรรมและกตัญญูทเวทิตาธรรมครั้งนี้

การพิมพ์หนังสือเป็นธรรมทานอุทิศแด่ท่านผู้วายชนม์ นอกจากเป็นกุศลในส่วนแห่งญาติธรรมและกตัญญูทเวทิตาธรรมต่อท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว ยังเป็นการแสดงความมีน้ำใจหวังดีปรารถนาประโยชน์สุขแก่ญาติมิตรและประชาชน ด้วยการบำเพ็ญอัครทาน ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงสรรเสริญพร้อมทั้งเป็นการสร้างสิ่งที่เป็นอนุสรณ์เครื่องระลึกถึงท่านผู้วายชนม์ที่คงอยู่ยืนานอีกด้วย

ขออำนาจแห่งธรรมทานกุศลจริยา ที่คณะเจ้าภาพได้บำเพ็ญครั้งนี้ จงอำนวยสุขสมบัติ แก่ พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน สมตามมโนปณิธานของคณะเจ้าภาพ ตามควรแก่คติวิสัยทุกประการ

วัดญาณเวศกวัน

๒๖ มกราคม ๒๕๔๔

ชีวิตนี้เพื่องาน งานนี้เพื่อธรรม

ทำไมจึงว่า ชีวิตนี้เพื่องาน งานนี้เพื่อธรรม ความหมายก็ชัดอยู่แล้ว เพราะว่าเมื่อท่านอุทิศชีวิตนี้ให้แก่งาน ก็จึงเรียกว่าชีวิตของท่านนี้เพื่องาน ส่วนที่ว่างานนี้เพื่อธรรม เมื่อมองดูความหมายง่ายที่สุดอย่างผิวเผิน ก็คือ การทำงานนั้นเป็นไปเพื่อความดีเพื่อประโยชน์สุขแก่สังคม ความดีงาม ความเป็นประโยชน์ และความสุขของประชาชนหรือของสังคมนั้นก็เป็นเรื่องของธรรม เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า งานนี้เพื่อธรรม

แต่คำว่า *งานนี้เพื่อธรรม* ยังมีความหมายลึกไปกว่านี้อีกไม่ใช่เพียงแค่นี้ อยากรู้ก็ตามตอนนี้กำลังพูดถึงเรื่องของวันเกิด ก็ควรจะโยงเรื่องของชีวิตมาเกี่ยวกับวันเกิด

เกิดมาแล้ว ควรใช้ชีวิตอย่างไร

ความจริงชีวิตก็เริ่มต้นด้วยการเกิด การเกิดเป็นการเริ่มต้นของชีวิต ผู้ที่เห็นความสำคัญของชีวิต ก็ย่อมเห็นว่าการเกิดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้าไม่มีการเกิด ชีวิตก็เริ่มต้นและเจริญต่อมาไม่ได้ วันเกิดนั้นในแง่หนึ่งจึงถือว่าเป็นวันของชีวิต และเป็นวันที่เตือนใจเราว่า การเกิดคือ การที่เราได้ชีวิตมา *เมื่อเราได้ชีวิตมาแล้ว เราจะใช้ชีวิตกันอย่างไรดี* วันเกิดอย่างน้อยก็เตือนเราอย่างนี้เตือนว่าเมื่อเราได้ชีวิตมาแล้วด้วยการเกิดนี้ และเมื่อเราเป็นอยู่นี้ เราจะใช้ชีวิตกันอย่างไรดี

ในเรื่องการใช้ชีวิตนี้ คนก็มีความคิดเห็นกันต่าง ๆ หลายคนก็หลายทัศนะ แต่พูดกว้าง ๆ อาจจะมีสัก ๕-๖ อย่าง

แบบที่หนึ่ง หลายคนบอกว่า เออ...เราเกิดมาทั้งที่ชาตินี้ไม่ยืดยาวนาน อยู่กันชีวิตหนึ่งในเวลาที่ยังแข็งแรงหาความสุขได้ ก็ควรรีบหาความสนุกสนาน ใช้ชีวิตสำราญสำราญกันให้เต็มที่ เพราะไม่ช้าไม่นานก็จะตาย ชีวิตก็จะหมดไป นี่คือทัศนะของคนพวกหนึ่ง ซึ่งมีมาแต่โบราณ ในสมัยพุทธกาลก็มี ถึงกับจัดเป็นลัทธิเลยที่เดียว เรียกว่า *ลัทธิจารวาก* ซึ่งจัดเป็นพวกวัตถุนิยมอย่างหนึ่ง

บางคนมีทัศนะต่างออกไปอีก เขาบอกว่า คนเราเกิดมาเพื่อใช้หนี้กรรม เพราะฉะนั้น การใช้ชีวิตนี้จึงเป็นเพียงการคอยรับผลของกรรมที่ทำมาแต่ปางก่อน ทัศนะแบบนี้แทบจะตรงข้ามกับทัศนะแรก ทัศนะแรกให้หาความสนุกสนานกันเต็มที่ แต่ทัศนะที่สองมองไปในแง่การใช้หนี้กรรม เลยค่อนข้าง

ธรรมกถา แสดง ณ สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๒ ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้ตัดข้อความเริ่มเรื่องและลงท้ายที่เป็นคำกล่าวปฏิสันถารเฉพาะกรณี

สลดหดหู่หน่อย แต่จะเป็นการมองที่ถูกหรือผิดตอนนี้จะไม่วิจารณ์

ทัศนะแบบที่สาม ถือหลักแบบพระพุทธศาสนาตามคติอย่างหนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็นคำอุปมา ท่านบอกว่า เปรียบเหมือนช่างร้อยดอกไม้ หรือเรียกง่าย ๆ ว่านายมาลาการผู้ฉลาดเก็บเอาดอกไม้สีสังวรณ์ต่าง ๆ จากกองดอกไม้กองหนึ่งมาร้อยพวงมาลัยบ้าง จัดแจกันบ้าง จัดเป็นพานบ้าง ทำให้รูปร่างต่าง ๆ ที่สวยงามอย่างหลากหลายได้ฉันทใจ คนเราเกิดมาแล้วชาติหนึ่ง ก็ควรใช้ชีวิตนี้ทำความดีให้มากฉันทนั้น

อันนี้เป็นคติที่มองชีวิตของคนเรานี้ว่าเป็นที่ประชุมของส่วนประกอบต่าง ๆ มากมาย ซึ่งทางพระเรียกว่าขันธห้า และขันธห้าก็ยิ่งแยกย่อยออกไปอีกมากมาย รวมแล้วโดยสาระสำคัญก็คือ ส่วนประกอบต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านวัตถุ และทางจิตใจมารวมกันเข้าเป็นชีวิตของเรา สิ่งเหล่านี้ก็คล้าย ๆ กับกองดอกไม้ คือ ยังไม่ดี ไม่สวยไม่งาม ไม่ปรากฏคุณค่าอะไรออกมา มันกองอยู่ ตั้งอยู่อย่างนั้น จะมองเป็นกองขยะก็ได้ จะมองเป็นกองดอกไม้ที่มีคุณค่าอยู่ในตัวก็ได้ แต่ยังไม่สำเร็จ ประโยชน์ชัดเจนอะไรออกมา มันก็กองอยู่อย่างนั้น

ทีนี้เราเอาชีวิตของเราที่ตั้งอยู่อย่างนี้ ที่เป็นกลาง ๆ ไม่ชัดเจนว่าจะมีคุณค่าอย่างไรนี้ เอามาทำความดี ถ้าเราเอาชีวิตนี้มาทำความดีก็ทำได้มากมาย หรือในทางตรงกันข้ามจะทำความชั่วก็ทำได้มากมายเช่นเดียวกัน เพราะมนุษย์มีศักยภาพมาก แต่ในทางธรรมถ้าเอาชีวิตนี้มาทำความดี ก็ทำความดีได้มากมาย

เราจะเห็นว่า คนที่มีความมุ่งหมายในชีวิตแน่นอนแน่วแน่ในการทำความดี สามารถใช้ชีวิตชาติหนึ่ง ที่มองเห็นเป็นร่างกายยาววาหนาคืบกว้างศอกเท่านี้เอง ทำสิ่งที่ตั้งงามได้มากมายมหาศาล สร้างสังคม สร้างชุมชน สร้างประเทศชาติ ตลอดจนสร้างสรรค์อารยธรรมของโลก เป็นความดีงามมากมายเหลือเกิน ก็สามารถทำได้

ในกรณีนี้เรามองว่ามนุษย์มีศักยภาพในการที่จะทำความดี ตามคตินี้ซึ่งเป็นคติทางพระพุทธศาสนาในธรรมบท ท่านสอนว่า *คนเราเกิดมาแล้วควรใช้ชีวิตทำความดีให้มาก* ถ้ามองในแง่ นี้เราก็ต้องชวนช่วยพยายามทำความดีให้มากที่สุด

ทีนี้ อีกแง่หนึ่ง เป็นความหมายในทางที่ดีเหมือนกัน มองว่าชีวิตของคนเรานี้เป็นเรื่องของการพัฒนาตนเอง การใช้ชีวิตหรือการดำเนินชีวิตก็คือการฝึกฝนพัฒนาตนเอง หรือพัฒนาชีวิตนี้ ให้มีความดีงามถึงความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตามทัศนะแบบนี้ถือว่า คนเราเกิดมาไม่มีความสมบูรณ์ในตัวชีวิต คือคนเรานี้เมื่อเกิดมา เริ่มต้นก็มีอวิชชา มีความไม่รู้ และยังไม่มีความสามารถอะไรต่าง ๆ แต่เราสามารถพัฒนาชีวิตของเราได้ ฝึกฝนตนเองได้ อันนี้ก็เป็นที่คติในทางพระพุทธศาสนาอีกนั่นแหละ

พระพุทธศาสนาถือว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และเป็นสัตว์ที่ฝึกได้เป็นพิเศษยิ่งกว่าสัตว์ชนิดใด ๆ สัตว์อื่น ๆ เช่น ช้าง ม้า และสัตว์ใหญ่น้อยทั้งหลายมากมาย สามารถนำมาฝึกและใช้งานต่าง ๆ ก็ได้ เล่นละครสัตว์ต่าง ๆ ก็ได้ แต่ก็ได้แค่ที่มนุษย์จะฝึกให้ ต่างจากมนุษย์ซึ่งถ้าฝึกแล้วจะทำอะไรได้มากมายแสนวิเศษอัศจรรย์

ตามคตินี้*ความพิเศษของมนุษย์อยู่ที่การฝึก* คือถือว่ามนุษย์เกิดมายังไม่สมบูรณ์ ความสามารถก็ยังไม่สมบูรณ์ สติปัญญายังไม่สมบูรณ์ คุณธรรมก็ยังไม่สมบูรณ์ เราจึงพยายามพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คติอย่างนี้ในระดับสูงเรียกว่าเป็น*คติพระโพธิสัตว์* สำหรับคติที่กล่าวก่อนหน้านี้นี้ที่ว่า คนเราเกิดมาควรใช้ชีวิตทำความดีนั้น เป็นคติของชาวพุทธแบบทั่วไป แต่เมื่อฝึกฝนตนให้สมบูรณ์ก็เข้าแนวคติพระโพธิสัตว์ คือ พระโพธิสัตว์ยอมพัฒนาตนให้สุดให้เต็มที่แห่งศักยภาพ

ศักยภาพของมนุษย์เมื่อพัฒนาเต็มที่ ก็คือ การถึงโพธิ คือ ตรัสรู้เป็นพุทธ ท่านบอกว่ามนุษย์นี้ถ้าไม่ฝึกแล้ว อาจจะต่ำทราหมหรือด้อยกว่าสัตว์ทั้งหลาย เพราะว่าสัตว์ทั้งหลายยังอาศัยสัญชาตญาณได้มากกว่ามนุษย์ จะเห็นได้จากการที่สัตว์หลายอย่างพอเกิดมาก็เดินได้ วายน้ำได้ หากินได้ แต่มนุษย์นี้ในขณะที่เกิดมานั้นทำอะไรไม่ได้เลย ทั้งไว้ก็ตาย สู้สัตว์อื่น ๆ ไม่ได้ แม้แต่การดำเนินชีวิตก็ต้องสอนทุกอย่าง ไม่เหมือนสัตว์อื่น ๆ ที่มีสัญชาตญาณช่วย

ถ้ามนุษย์ไม่มีการฝึกฝนก็แพ้สัตว์ทั้งหลาย แต่ถ้าฝึกดีแล้วก็จะไม่มีสัตว์ชนิดใดสู้ได้เลย ฝึกได้จนกระทั่งเป็นพุทธถึงที่สุดแห่งศักยภาพ ซึ่งแม้แต่พระพรหมก็เคารพบูชา เรียกว่ามนุษย์สูงกว่าสัตว์ใด ๆ แต่มีเงื่อนไขว่าต้องมีการฝึกฝนพัฒนา เป็นอันว่ากรณีนี้เป็นคติโพธิสัตว์ คือ *ใช้ชีวิตนี้พัฒนาศักยภาพกันให้เต็มที่*

ต่อมามีอีกคติหนึ่งว่า ชีวิตนี้ควรจะเป็นอยู่ให้ดีที่สุด เสร็จสิ้นสมบูรณ์ในแต่ละขณะ **ทุกขณะ** หมายความว่า *ใช้ชีวิตให้เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ในแต่ละขณะ* ข้อนี้เป็นคติสำคัญ เป็นคติพุทธศาสนาเหมือนกัน

ความจริง คติทั้งสามอย่างหลัง เป็นคติของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น อย่างที่บรรยายมาเมื่อกล่าวการใช้ชีวิตทำความดีให้มากเป็นคติที่ชาวพุทธทั่วไปถือเป็นหลัก การพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่ เป็นคตินิยมแนวพระโพธิสัตว์ พอมาถึงข้อนี้ว่า *ใช้ชีวิตให้เต็มเปี่ยมสมบูรณ์ในแต่ละขณะทุกขณะไปเลย* ก็เป็นคติพระอรหันต์ และก็เป็นคติของพระพุทธเจ้าด้วย

ที่ว่ามานี้ก็เป็นเรื่องการใช้ชีวิตกันต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดนั้นก็สืบเนื่องจากการที่ได้มาค้ำเนินถึงว่า คนที่เราเกิดมานี้ เมื่อเกิดมาแล้วก็มีการสิ้นสุด ชีวิตนี้มีช่วงเวลาจำกัดไม่ยืนยาว เพราะฉะนั้นจึงควรคิดว่าจะใช้ชีวิตกันอย่างไร แต่ทั้งหมดนั้นก็มามองกันที่ว่ามีการเกิด และมีการตายอยู่หัวท้ายแล้ว ในระหว่างนั้นจะทำอย่างไร ยกเว้นแต่ข้อสุดท้ายซึ่งเป็นคติที่พิเศษ คือเลยไปถึงขั้นที่*ไม่เกิด ไม่ตาย*

เพราะว่าเมื่อใช้ชีวิตเต็มเปี่ยมในแต่ละขณะแล้ว การเกิด การตายก็ไม่มี นั่นเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ เรียกว่า เป็นอมตะอยู่ในตัวเองเลย เพราะคนนั้นจะไม่นึกถึงเรื่องเกิดเรื่องตายอีกต่อไป ทั้งหมดนี้เป็นคติที่ควร จะนำมาใช้ปฏิบัติได้ ใครเลือกอย่างไรก็พิจารณาได้ด้วยตนเอง

ทำงานเพื่ออะไร?

อย่างไรก็ตาม ในบรรดาคติทั้งหมดนี้ ไม่ว่าใครจะเลือกใช้คติใดก็ตาม ถ้าเราวิเคราะห์ชีวิต ของเราออกไปในการเป็นอยู่ประจำวันที่ดี ตลอดชีวิตก็ดี โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบันนี้ เมื่อวิเคราะห์ แยกแยะชีวิตให้ละเอียดเพื่อให้เข้าใจชีวิตที่เป็นไป จะเห็นว่าความเป็นไปส่วนใหญ่ในชีวิตของแต่ละ คนขึ้นอยู่กับกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่ง คือสิ่งที่เรียกว่างาน งานเป็นเนื้อหาส่วนสำคัญแห่งชีวิตของคน โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันงานครอบคลุมและกำหนดการดำเนินชีวิตของมนุษย์ส่วนมาก

ในเมืองงานเป็นกิจกรรมหลักของมนุษย์ ดังนั้น ถ้าเราจะพูดถึงเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างละเอียด เราก็ควรจะพูดถึงว่าเราทำงานกันอย่างไร เพราะเราจะเห็นการเป็นอยู่ของมนุษย์ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เมื่อมาดูกิจกรรมหลักของชีวิตคือการทำงานนั้น เมื่อต้องการทราบว่าเขาดำเนินชีวิตอย่างไร ใช้ ชีวิตอย่างไร เราก็ไปดูที่การทำงานของเขา แล้วเราก็จะเห็นส่วนสำคัญของชีวิตของเขาทีเดียว

แม้แต่คนที่ว่าอยู่เพื่อสำเร็จสำราญให้เต็มที่ ไม่คิดมุ่งหมายเรื่องการเรืองงานอะไรเลย ก็ ไม่สามารถที่จะสำเร็จสำราญได้เต็มที่ทั้งชีวิตซึ่งเป็นไปไม่ได้ การอยู่อย่างนั้นตลอดเวลาเป็นไปไม่ได้ เขาจะต้องมีการทำงานเหมือนกัน

งานเป็นกิจกรรมส่วนสำคัญของชีวิต เพราะฉะนั้น ถ้าจะดูให้ละเอียดว่าเราใช้ชีวิตกันอย่างไร ก็ต้องมาดูเรื่องการทำงานว่าทำกันอย่างไรด้วย

คนเรานั้นมองการทำงานต่างกันไปหลายอย่าง และจากความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ของการทำงาน ก็ทำให้เขามีพฤติกรรมการทำงาน เป็นแบบแต่ละแบบของตนไปตามความเข้าใจนั้น

อย่างแรกเห็นชัดที่สุด คนโดยมากมองความหมายของงานว่าเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ ทำให้ มีเงินมีทอง สำหรับเอามาซื้อหารับประทาน มาจับจ่ายใช้สอย หาความสุขอะไรต่าง ๆ อย่างน้อยก็ ทำให้มีชีวิตอยู่ได้ด้วยปัจจัยสี่ ข้อนี้นับว่าเป็นความหมายของงานสำหรับคนจำนวนมากมายทีเดียว ซึ่งถ้าถือคตินี้โดด ๆ ลำพังอย่างเดียว ก็อาจจะเข้าคำขวัญที่ว่า งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข ต้องทำงานจึงจะมีเงิน และต้องมีเงินจึงจะได้คนมาทำงาน ก็จำกัดเพียงเท่านั้น นี่คือความหมายทั่วไปในขั้นแรก แต่ยังมีความหมายต่อไปอีก

สำหรับคนอีกเป็นจำนวนมาก นอกจากความหมายที่หนึ่งแล้ว ยังมีความหมายที่ สองพ่วงมาด้วย ความหมายที่สองนี้ ขยายกว้างไกลออกไป คือ มองว่า งานนี้จะนำชีวิตของเราไป สู่การมีตำแหน่ง มีฐานะ ตลอดจนความรู้โรจน์หรือความรู้เรื่องและความนิยมนับถือต่าง ๆ ที่ทาง

พระเรียกว่า*โลกธรรม* ซึ่งก็เป็นความหมายที่สำคัญเหมือนกัน คนในโลกจำนวนมากมองความหมายของงานในแง่นี้

ต่อไป งานยังมีความหมายอย่างอื่นอีก งานในความหมายหนึ่งทำให้มองกว้างออกไปนอกเหนือจากตัวเอง

ในความหมายที่ว่ามาแล้ว เรามองจำกัดเฉพาะตัวเอง ที่บอกว่างานเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ก็เป็นเรื่องของตัวเอง งานเป็นบันไดได้ไต่ได้ ไปสู่ความรุ่งเรือง หรือความสำเร็จ ก็เพื่อตัวฉัน

แต่ที่จริงงานไม่ใช่แค่ตัวฉัน งานเป็นเรื่องที่กว้างกว่านั้น งานเป็นเรื่องที่เป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์เป็นไปเพื่อการพัฒนา เป็นกิจกรรมของสังคม เป็นของประเทศ เป็นของโลก โลกจะเป็นไปได้สังคมจะเป็นไปได้ ประเทศชาติจะพัฒนาได้ จะต้องอาศัยคนทำงาน เพราะคนที่ทำงานจึงเท่ากับได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พัฒนาสังคมประเทศชาติ

ตามความหมายของงานในแง่นี้ พอเราทำงานก็นึกทีเดียวนว่า ตอนนี้อยู่กำลังทำการอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมประเทศชาติ หรือมองว่าเรากำลังทำอะไรอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์สุขของสังคมหรือของประชาชน

ต่อไป งานยังมีความหมายอีกในแง่ว่าเป็นสิ่งที่แปรสภาพชีวิตของคน ทำให้คนมีสภาพชีวิตที่แตกต่างกันไป ทำให้การดำเนินชีวิตต่างกันไป สภาพความเป็นอยู่ต่างกันไป คนเป็นกรรมกรก็มีความเป็นอยู่แบบหนึ่ง คนเป็นนักวิชาการก็มีสภาพชีวิตอีกแบบหนึ่ง ท่านที่เป็นแพทย์ก็มีสภาพชีวิตอีกแบบหนึ่ง เป็นพระภิกษุก็มีสภาพความเป็นอยู่อีกแบบหนึ่ง สภาพความสัมพันธ์ในสังคมก็แปลกกันไป ทั้งหมดนี้ก็เป็นเรื่องของงานที่แบ่งสภาพชีวิตของคนที่แตกต่างกันไป จึงจัดว่าเป็นความหมายอีกอย่างหนึ่งของงาน

สำหรับบางคนอาจมองว่า งานเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีคุณค่า ถึงกับบอกว่า ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน คนที่กล่าวคิดอย่างนี้มองไปในแง่ว่า งานเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชีวิตมีค่า ถ้าไม่ทำงานที่ดีมีประโยชน์ ชีวิตนี้ก็ไม่มีค่า

ต่อไป ความหมายของงานอีกอย่างหนึ่ง ก็คืองานเป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาตน หรือว่า*การทำงานคือการพัฒนาตน* ความหมายของงานในแง่ที่เป็นการพัฒนาตนนี้ไปสัมพันธ์กับความหมายของการใช้ชีวิตอย่างที่ว่ามาเมื่อกี้ นี้ ที่พูดว่าดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาตนหรือเพื่อพัฒนาศักยภาพนั้น ที่จริงสาระของมันก็อยู่ที่งานนี้เองที่เป็นตัวพัฒนา

งานนี้แหละเป็นสิ่งที่พัฒนาชีวิตของเรา พัฒนาให้เรามีความสามารถ ทำให้เรามีความเชี่ยวชาญ มีความเก่งกาจในทางใดทางหนึ่ง แม้ในด้านการฝึกฝนทางจิตใจหรือในทางคุณธรรม งานก็เป็นเครื่องมือฝึกฝนคน ทำให้เรามีความขยัน มีความอดทน ทำให้มีระเบียบวินัย ทำให้รู้จักสัมพันธ์กับเพื่อนพ้องผู้ร่วมงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนอาศัยงานเป็นเครื่องฝึก

ถ้าคนรู้จักทำงานเป็น จะสามารถใช้งานเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนพัฒนาตนเองได้มากมาย เพราะฉะนั้น ในแง่หนึ่ง นักทำงานจะมองว่า งานเป็นสิ่งที่ช่วยฝึกพัฒนาตัวของเขา อย่างที่ว่า ทำให้ศักยภาพของเขาถึงความสมบูรณ์

ทั้งหมดนี้ก็เป็นความหมายของงานในแง่ต่าง ๆ ซึ่งกล่าวได้มากมายหลายนัย นอกจากนี้ ก็อาจมีผู้ที่มองความหมายของงานในแง่อื่นอีก แต่ในแง่หลัก ๆ แล้วก็จะเป็นอย่างนี้

ควรทำงานกันอย่างไร?

ที่นี้เมื่อคนทำงานไปตามความหมายและความเข้าใจของเขา ความหมายของงานตามที่เขา เข้าใจนั้นก็จะมีผลต่อพฤติกรรมในการทำงาน และส่งผลต่อความรู้สึกและต่อสภาพจิตใจในการทำงาน ของเขาด้วย เราเข้าใจการทำงานอย่างไรเราก็มุ่งหวังผลสนองไปตามความหมายนั้น ถ้าเกิดผลสนอง ตามความมุ่งหมาย เราก็เกิดความพึงพอใจ ถ้าไม่สนองตามความมุ่งหมาย ก็เกิดความเศร้าเสียอก เสียใจ เพราะฉะนั้น ความเข้าใจในความหมายของงานจึงมีผลกระทบต่อชีวิตจิตใจของเรามาก

ตัวอย่างเช่น คนที่ทำงานในความหมายที่เป็นเพียงเครื่องมือหาเลี้ยงชีพ ให้ได้ผลตอบแทน ให้ได้ผลประโยชน์ ถ้าหากว่าไม่ได้ผลประโยชน์มาก ผลประโยชน์ที่ได้มาน้อยไป เขาก็จะรู้สึกไม่สมหวัง เกิดความไม่พอใจ เกิดความทุกข์ เพราะว่าความมุ่งหมายในการทำงานของเขา ไปอยู่ที่ตัวผล ประโยชน์ตอบแทน คือเรื่องเงินทองเป็นต้น การที่เขาจะมีความสุขหรือความทุกข์ ก็อยู่แค่นั้น

ที่นี้ ถ้ามองความหมายของงานไปในแง่ว่า เป็นการทำหน้าที่หรือบำเพ็ญประโยชน์เพื่อ สังคมประเทศชาติ สำหรับคนที่มองอย่างนี้ บางทีแม้ว่าผลประโยชน์ตอบแทนอาจไม่มากนัก แต่ ความพึงพอใจของเขาอยู่ที่ว่า งานนั้นทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม ดังนั้น เขาก็มีความสุข ความ รู้สึกในจิตใจจึงไปสัมพันธ์กับความเข้าใจความหมายของงาน

คนที่มองงานในแง่ของการพัฒนาตน หรือพัฒนาศักยภาพ เวลาทำงานก็จะเพลินไปกับงาน เพราะในเวลาทำงานเราฝึกตัวของเรายู่ตลอดเวลา เราทำงานไปก็มีความสามารถเพิ่มพูนความ ชำนาญมากขึ้น ส่วนเรื่องที่ว่าจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนมากน้อย เราจะไม่คำนึงถึงนัก เราจะมี ความพึงพอใจในการที่ได้พัฒนาตนเองให้ศักยภาพออกผลเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้น การเข้าใจความ หมายของงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญมากต่อสภาพจิตใจ

ตอนนี้อาจจะพูดถึงความรู้สึกพื้นฐานทางวัฒนธรรม เกี่ยวกับเรื่องงานสักชนิดหนึ่ง เมื่อ เรามองดูความหมายของงาน ถ้ามองดูวัฒนธรรมไทยและนำไปเทียบกับวัฒนธรรมตะวันตก จะเห็น ว่ามีความแตกต่างกันอยู่ และความแตกต่างนั้นก็แสดงถึงพื้นฐานทางด้าน การสั่งสมฝึกอบรมจิตใจ ของวัฒนธรรมนั้น ๆ

คนไทยเรามองคำว่างานกันอย่างไร ก่อนที่วัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามา คนไทยเราใช้คำว่า งาน ในความหมายที่ไม่เหมือนปัจจุบัน เรามีงานวัด เรามีงานสงกรานต์ เรามีงานกฐิน เรามีงานทอดผ้าป่า คำว่างานในความหมายของคนไทยเป็นกิจกรรม เพื่อความสนุกสนาน เพื่อความบันเทิง งานวัดเป็นเรื่องสนุกทั้งนั้น มีมหรสพ มีละครหนังลิเก ในงานสงกรานต์เราก็ไปสนุกกัน เอน้ำไปสาดกัน ไปเล่นอะไรต่ออะไรกันครึกครื้น

แต่ความจริงงานมีความหมายที่ซ่อนอยู่ลึกกว่านั้นคือ เป็นเรื่องการทำความดี กิจกรรมที่เป็นหลักเป็นแกนของงาน ก็คือการทำกรบุญการกุศล หรือบำเพ็ญความดีบางอย่าง โดยเฉพาะการมาร่วมกันทำประโยชน์บางอย่างเพื่อส่วนรวม แม้แต่งานสงกรานต์ ก็มีกิจกรรมที่เป็นการทำบุญทำกุศลอยู่รวมทั้งการชนทรายเข้าวัด

ดังนั้น การทำงานจึงมีความหมายในเชิงที่เป็นกิจกรรมในการทำความดีบางอย่าง หรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนา แต่ส่วนหนึ่งที่ปนอยู่ด้วยก็คือความสนุกสนานบันเทิงซึ่งเป็นส่วนที่หลงเหลือมาถึงปัจจุบันในคนไทยส่วนมาก เป็นอันว่าความหมายของงานที่เป็นไปตามวัฒนธรรมไทยนี้เหลือมาในรูปของความสนุกสนานเป็นหลัก

ทีนี้ ในแง่ของสังคมตะวันตก การทำงานแบบตะวันตกเข้ามาพร้อมกับวัฒนธรรมตะวันตกนั่นเอง ความหมายแบบตะวันตกคืออะไร งานในความหมายของตะวันตกนั้น เรียกว่า work และมีคำสำคัญที่คู่กับ work เป็นคำที่ตรงข้ามกัน ซึ่งมีค่าเท่ากับ work ซึ่งช่วยให้ความเด่นชัดแก่ความหมายของ work ด้วย คือคำว่า leisure แปลว่า การพักผ่อนหย่อนใจ งานในความหมายของฝรั่งจึงคู่และตรงกันข้ามกันกับการพักผ่อนหย่อนใจ เพราะฉะนั้น วัฒนธรรมตะวันตกจึงมองงานว่าเป็นเรื่องของความเหน็ดเหนื่อย ลำบากตรากตรำ เป็นเรื่องที่ต้องทนทำด้วยความทุกข์ยาก และก็จึงต้องมีสิ่งที่คุณั้นเพื่อทดแทน คือการพักผ่อนหย่อนใจ

เพราะฉะนั้น ตามวัฒนธรรมฝรั่งนี้ คนเราต้องทำงานและเสร็จแล้วก็ไปพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยทดแทนชดเชยหรือผ่อนระบาย ดังนั้น งานจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียดได้มาก และถ้าเราตั้งทำไว้ไม่ดีมีที่ท่าของจิตใจที่ไม่ถูกต้อง คือไม่มีความรักงาน เราก็จะทำงานด้วยความเหนื่อยหน่ายและอยากจะหนีงาน งานกลายเป็นสิ่งที่น่าท้อ ต้องเผชิญ ต้องต่อสู้ เพราะฉะนั้นก็จึงต้องหาทางหลีกเลี่ยงไปเสีย เราจะต้องการให้งานเลิกหรือจะหนีไปจากงานเพื่อไปหาการพักผ่อน อันเป็นสิ่งที่จะต้องแก้ไข และจะต้องมีจริยธรรมที่เข้าชุดเป็นคู่กัน เรียกว่า จริยธรรมในงาน (work ethic) คือว่า คนในวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งทำงานแบบตะวันตก จะต้องสร้างนิสัยรักงานขึ้นมาให้ได้ พอรักงานก็มีใจสู้ และทนต่อความหนักความเหน็ดเหนื่อยของงานได้

เป็นอันว่า ความหนักและความเหน็ดเหนื่อยเป็นลักษณะงานแบบตะวันตก คนไทยรับเอาความหมายของคำว่า งาน ในแง่ที่เป็นความหนักน่าเหนื่อยมาจากตะวันตก โดยไม่ได้รับเอานิสัยรัก

งานมาด้วย แต่เรามีนิสัยรักความสุขที่สั่งสมมากับความหมายของงานในวัฒนธรรมไทยเราเอง ในสภาพของความงุนงงและสับสนของวัฒนธรรมอย่างนี้ ถ้าเราปรับตัวไม่ดี เราจะเสียทั้งสองด้าน คือ ในแง่ของตัวเองเราก็รักความสุขสนุกสนานของเก่า ที่ว่างานมีความหมายเป็นความสุขสนุกสนาน เรามุ่งอยากได้ความสุขสนุกสนาน พอเจองานแบบตะวันตกที่หนักและไม่สนุก ก็อยากจะหนีงานไปเพราะไม่มีนิสัยรักงาน ผลเสียก็จะเกิดขึ้น

เพราะฉะนั้น ถ้าจะให้ดีต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ความหมายที่ดีของเราในวัฒนธรรมเก่าว่างานเป็นกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์อะไรสักอย่างหนึ่ง โดยมีความสุขสนุกสนานเป็นผลพ่วงมาหรือเป็นผลพลอยได้ เราก็รักษาไว้ และในเวลาเดียวกันงานในความหมายที่ต้องสู้ต้องทำด้วยความเหน็ดเหนื่อยนี้ เราก็ยินดีต้อนรับไม่ถอยหนี จะต้องแก้ปัญหาให้ได้ว่าทำอย่างไรจึงจะให้การทำงานเป็นไปได้อย่างดี โดยมีนิสัยรักงานและสู้งานมาช่วยสนับสนุน

จุดมุ่งหมายของคน หรือจุดมุ่งหมายของงาน?

จะเห็นว่าความหมายทางจิตใจเป็นเรื่องสำคัญ เราจะสู้งานหรือจะคอยหนีจากงาน ก็อยู่ที่สภาพจิตใจอย่างที่ว่ามาแล้ว และในการที่จะมีสภาพจิตใจที่เอื้อต่อการทำงานนั้น สิ่งหนึ่งที่จะสนับสนุนให้คนทำงานได้ผลดีก็คือ *กำลังใจ*

พอพูดถึงกำลังใจก็มีปัญหาอีก กำลังใจจะมาได้อย่างไร กำลังใจก็เป็นเรื่องของความสัมพันธ์เชิงวงจรอีก มันย้อนไปย้อนมา ถ้าเรามีกำลังใจ เราก็ทำงานได้ดี แต่ทำอย่างไรเราจึงจะมีกำลังใจ ถ้าทำงานแล้วได้ผลดีมีกำลังใจ ก็ยิ่งทำงาน ยิ่งทำงานก็ยิ่งได้ผลดี ก็ยิ่งมีกำลังใจ อันนี้ก็เป็นเรื่องของ การส่งผลย้อนไปย้อนมา

กำลังใจ เป็นเรื่องสำคัญในการทำงาน แต่การที่จะมีกำลังใจนั้นก็อยู่ที่การเข้าใจความหมายของงานนั้นแหละ คนที่เข้าใจความหมายของงานว่าจะทำให้ได้ผลตอบแทน หรือได้ผลประโยชน์มา ถ้าเขาได้ผลประโยชน์ตอบแทนได้ผลประโยชน์มา เขาก็มีกำลังใจแล้วก็ทำงาน แต่ถ้าไม่มีผลตอบแทนเป็นอัตราเป็นเงินทอง ก็ไม่มีกำลังใจ แต่อีกคนหนึ่งมองความหมายของงานว่าเป็นการได้พัฒนาตนหรือเป็นการได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม เมื่อเห็นสังคมเจริญก้าวหน้ามีความสุขยิ่งขึ้น เขาก็มีกำลังใจได้ แม้จะไม่ได้ผลตอบแทนเป็นวัตถุมากเท่าไร กำลังใจจึงไปสัมพันธ์กับผลตอบแทนจากงาน ไม่ว่าจะเป็ผลทางวัตถุหรือผลทางจิตใจ จะเป็นผลแก่ตนเองหรือผลแก่ส่วนรวมก็ตาม แล้วแต่จะมองความหมายของงานอย่างไร

รวมความว่า กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญก็จริง แต่ก็ไม่ใช่เครื่องมือกำกับที่แน่นอนว่าจะให้เกิดคุณค่าที่เป็นประโยชน์เสมอไป อย่างที่ว่า คนที่ทำงานมุ่งแต่ผลตอบแทนเป็นเงินทองวัตถุ ถ้าผลตอบแทนน้อยไปไม่ได้มากมาย ก็เกิดปัญหาไม่มีกำลังใจในการทำงาน เพราะฉะนั้น เราจะ

ต้องหาอะไรมาช่วยกำลังใจให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เพื่อให้งานเกิดคุณค่าอย่างแท้จริง สิ่งหนึ่งที่จะมาหนุน
คุณค่านี้ได้ก็คือ *ศรัทธา* ศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก

ศรัทธา คือ ความเชื่อ ซึ่งในความหมายอย่างหนึ่งก็คือ การเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น เมื่อ
เห็นคุณค่าของสิ่งใด ก็พอใจสิ่งนั้นและใจก็ยึดเหนี่ยวมุ่งไปหาและมุ่งไปตามสิ่งนั้น เมื่อมุ่งไปหาหรือ
มุ่งหน้าต่อสิ่งนั้น มุ่งจะทำและมุ่งจะตามไป ก็เกิดกำลังใจขึ้นมา ศรัทธาเป็นพลัง เมื่อเรามีศรัทธาต่อ
สิ่งใด เราก็จะสามารถอุทิศชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจ อุทิศเรี่ยวแรงกำลังใจของเราให้แก่สิ่งนั้น เพราะ
ฉะนั้น การที่จะให้เกิดกำลังใจในทางที่ดี จึงต้องสร้างศรัทธาขึ้นมา

ศรัทธาจะเกิดขึ้นได้ด้วยการเข้าใจความหมายนั้นแหละ เช่น ถ้าเราเข้าใจความหมายของ
งานในแง่ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นเครื่องสร้างสรรค์ทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมเป็นต้น เราก็เกิด
ศรัทธาในงาน เพราะมองเห็นคุณค่าของงานนั้น พอมีศรัทธาอย่างนี้แล้วศรัทธานั้นก็จะส่งเสริมกำลังใจ
ใจ ในลักษณะที่พุ่งความเป็นคุณเป็นประโยชน์เข้ามาด้วย ไม่ใช่เป็นกำลังใจล้วน ๆ ที่เพียงแต่เกิด
จากความสมอยากในการได้วัตถุเท่านั้น เพราะฉะนั้น เมื่อมีศรัทธาแล้ว กำลังใจที่เกิดขึ้นก็จะเป็น
กำลังใจที่ทำให้เกิดสิ่งทีเรียกว่า ธรรม คือมีความดีงาม มีคุณประโยชน์พุ่งมาด้วย

นอกจากมีศรัทธาในงานแล้ว ก็ต้องมีศรัทธาในวิถีชีวิตด้วย เรื่องนี้จึงมีความหมายโยงไป
หาชีวิตด้วย ว่าเรามองชีวิตอย่างไร คนที่มองความหมายของชีวิตในแง่ว่า วิถีชีวิตที่ดีก็คือการ
หาความสนุกสนานให้เต็มที่ คนอย่างนั้นจะมาศรัทธาในความหมายของงานที่เป็นคุณเป็นประโยชน์
แก่สังคม ก็เป็นไปได้ยาก

เพราะฉะนั้นความหมายของงานที่จะทำให้เกิดศรัทธาจึงต้องโยงไปหาความหมายของชีวิต
ที่ดีด้วย พอมองว่าชีวิตที่ดี คือการที่เราได้ใช้ชีวิตนี้ให้เกิดคุณประโยชน์มีค่าขึ้นและการที่ได้พัฒนาตน
เป็นต้น พอมองความหมายของงานในแนวเดียวกันนี้ ความหมายของงานนั้นก็มาช่วยเสริมในแง่ที่
เกิดความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกัน คือ ความหมายของงานกับความหมายของชีวิตมาสัมพันธ์เสริม
ย้ำซึ่งกันและกัน แล้วศรัทธาก็เกิดขึ้นอย่างมั่นคง อันนี้ก็เป็นเรื่องของศรัทธา

ที่นี้ มองต่อไปอีกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เรื่องนี้ไม่ใช่อยู่แค่ศรัทธาเท่านั้น ถ้าเราวิเคราะห์จิตใจ
ของคนที่ทำงานจะเห็นว่า แม้แต่ศรัทธาก็เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่เรียกว่า แรงจูงใจ เมื่อมาทำงานเรา
ก็ต้องมีแรงจูงใจทั้งนั้น ทั้งหมดที่พูดมาก็อยู่ในหลักการของเรื่องแรงจูงใจทั้งสิ้น คนเราจะทำกิจกรรม
อะไรก็ต้องมีแรงจูงใจ เมื่อมาทำงานเราก็ต้องมีแรงจูงใจให้มาทำงาน แรงจูงใจจึงเป็นหลักใหญ่ใน
การแบ่งประเภทของการทำงาน แรงจูงใจนั้นมีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน

แรงจูงใจด้านหนึ่ง ที่เป็นหลักใหญ่ ๆ คือความต้องการผลตอบแทน ต้องการผลประโยชน์
ต้องการเงินทอง อันนี้เป็นแรงจูงใจที่มุ่งเข้าหาตัวเอง เป็นความปรารถนาส่วนตัวหรือเห็นแก่ตัว
ทางพระท่านเรียกว่า *แรงจูงใจแบบตัณหา*

ที่นี้ ต่อจากค้นหายังมีอีก เราต้องการความสำเร็จ แต่ความสำเร็จนั้นเป็นความสำเร็จของตัวเรา โดยเฉพาะความสำเร็จของตัวเราในรูปแบบของความยิ่งใหญ่ ในรูปของการได้ตำแหน่งได้ฐานะเป็นต้น อันนี้ก็เป็นที่แรงใจในแง่ของตัวเองเหมือนกัน คือต้องการผลประโยชน์ตอบแทนส่วนตัว ในรูปของความสำคัญของตัวเอง ความโดดเด่น เช่นมีตำแหน่งใหญ่โต มีฐานะสูง ข้อนี้เรียกว่า แรงใจแบบมานะ มานะนั้นทางพระแปลว่าถือตัวสำคัญ คือความอยากให้ตนเองเป็นผู้โดดเด่นมีความสำคัญหรือยิ่งใหญ่ ไม่ใช่มานะในความหมายของภาษาไทยว่าความเพียรพยายาม

ตกลงว่า แรงใจพวกที่หนึ่งนี้เป็นเรื่องของค้นหา และมานะ ซึ่งสำหรับมนุษย์ปุถุชนก็ย่อมจะมีกันเป็นธรรมดา แต่จะทำอย่างไรให้ประณีต เช่นว่า ความต้องการผลตอบแทน ก็ขอให้อยู่ในขอบเขตเพียงว่าสำหรับให้เป็นผู้ดีมีความสะดวกสบายพอสมควร ไม่ถึงกับขัดสนในปัจจุบันนี้ และไม่ให้เป็นการเบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือมานะอาจมาในรูปของความภูมิใจในความสำเร็จของงาน คือเอาความสำเร็จมาโยงกับงาน ไม่ใช่เป็นเพียงความสำเร็จเพื่อความยิ่งใหญ่ของตน ถ้าหากว่าความสำเร็จโยงกับตัวงาน มันก็ยังเป็นเรื่องของความดีงามได้ เรื่องอย่างนี้ทางพระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธ ท่านยอมรับความจริงของปุถุชน แต่ทำอย่างไรจะให้โยงเข้าไปหาแรงใจที่เป็นธรรมให้มากขึ้น

ที่นี้ แรงใจพวกที่สอง ก็คือแรงใจเช่นอย่างศรัทธาที่มีต่องานที่มีคุณค่า เป็นแรงใจที่ต้องการให้ความดีงามเกิดมีหรือปรากฏขึ้น ความต้องการความดีงาม ต้องการความจริง ต้องการสิ่งที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นแรงใจที่ท่านเรียกด้วยคำศัพท์ทางธรรมอีกคำหนึ่งว่า ฉันทะ เช่น คนทำงานด้วยความต้องการให้เกิดความสงบสุข ความเรียบร้อย ความเป็นระเบียบของสังคม ถ้าทำงานเป็นแพทย์ หรือทำงานเกี่ยวกับโภชนาการ ก็อยากให้มีมนุษย์ในสังคมนี้นี้เป็นคนที่มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง อยากให้มีแต่อาหารที่มีคุณค่าแพร่หลายออกไปในสังคมนี้นี้ แรงใจหรือความปรารถนาอย่างนี้ ท่านเรียกว่าเป็น แรงใจแบบฉันทะ

แรงใจนี้สำคัญมาก ถ้ามองอีกแง่หนึ่งจะเห็นว่า แรงใจนี้สัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลหรือจุดมุ่งหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น จุดหมายของคน กับ จุดมุ่งหมายของงาน

แรงใจแบบที่หนึ่ง ที่ต้องการผลตอบแทนเป็นเงินเป็นทองต้องการเกียรติฐานะความยิ่งใหญ่ นั้น โยงไปหาจุดมุ่งหมายของคนที่ทำงาน ส่วนแรงใจแบบที่สองจะมุ่งตรงไปยังจุดหมายของงาน

ตามธรรมดาไม่ว่าเราจะทำงานอะไร งานนั้นย่อมมีจุดหมาย เช่นว่า การทำงานแพทย์ก็มีจุดมุ่งหมายที่จะบำบัดโรค ทำให้คนไข้หายโรค ให้คนมีสุขภาพดี ตัวงานนั้นมีความมุ่งหมายที่ชัดเจนและตรงไปตรงมา ถ้าเราทำงานให้การศึกษา เราก็ต้องการผลที่เป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของงานในการให้การศึกษา ก็คือ การที่เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีความรู้ความประพฤติดี รู้จักดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ได้พัฒนาตนเองยิ่งขึ้นไป

งานทุกอย่างมีจุดมุ่งหมายของมัน แต่คนที่ไปทำงานก็มีจุดหมายของตัวเองด้วย ที่นี้ปัญหาก็อยู่ที่ว่า เมื่อเขาไปทำงานนั้น เขาจะทำงานเพื่อจุดหมายของคน หรือทำงานเพื่อจุดหมายของงาน ถ้าเขาทำงานด้วยแรงจูงใจแบบที่หนึ่ง จุดหมายที่อยู่ในใจของเขาก็จะเป็นจุดหมายของคน คือทำงานเพื่อจุดมุ่งหมายของคน ให้ตนได้นั้นได้นี้ แต่ถ้าเขาทำงานด้วยแรงจูงใจแบบที่สอง เขาก็จะทำงานเพื่อจุดหมายของงาน ให้งานเกิดผลเป็นประโยชน์ตามคุณค่าของมัน

ที่นี้ การที่เป็นบุญชน เมื่อยังมีกิเลสก็ต้องประสานประโยชน์ คือ ต้องให้จุดหมายของคนไปสัมพันธ์เชื่อมโยงกับจุดหมายของงาน หมายความว่า ต้องให้ได้จุดหมายของงานเป็นหลักไว้ก่อน แล้วจึงมาเป็นจุดหมายของคนทีหลัง คือให้จุดหมายของคนพลอยพ่วงต่อมากับจุดหมายของงาน

ถ้าเอาแต่จุดหมายของคนแล้ว บางทีงานไม่สำเร็จ และเสียงานด้วย คือ คนนั้นมุ่งแต่จุดหมายของคนอย่างเดียว จะเอาแต่ตัวได้เงินได้ทอง ไม่ได้ต้องการให้งานสำเร็จ ไม่ได้ต้องการเห็นผลดีที่เกิดจากงานนั้น ไม่ได้มีความคิดที่เอาธุระหรือเห็นความสำคัญเกี่ยวกับตัวงาน เพราะฉะนั้นจึงพยายามเสียงาน หรือหาทางลัดที่จะไม่ต้องทำงาน ขอให้ได้เงินหรือผลตอบแทนมาก็แล้วกัน

ตกลงว่า แรงจูงใจแบบหนึ่งสัมพันธ์กับจุดหมายของคน และแรงจูงใจอีกแบบหนึ่งสัมพันธ์กับจุดหมายของงาน ซึ่งจะมีจุดโยงต่อที่แตกต่างกันว่าเมื่อทำงานไปแล้วได้ผลสำเร็จขึ้นมาจะเป็นผลสำเร็จของคนหรือเป็นผลสำเร็จของงาน ถ้าจะทำงานให้ถูกต้องก็ต้องมองไปที่ผลสำเร็จของงาน ไม่ใช่มุ่งเอาแต่ผลสำเร็จของคน ถ้าจะเป็นผลสำเร็จของคนก็เพราะว่าเป็นผลสำเร็จของงานส่งทอดมาอีกต่อหนึ่ง ไม่ใช่ว่างงานเป็นเงื่อนโซ่ที่จำใจต้องทำเพื่อผลสำเร็จของคน

คนจำนวนไม่น้อยหวังแต่ผลสำเร็จ หรือผลประโยชน์ของคนอย่างเดียว ถ้าเป็นอย่างนี้ก็เป็นปัญหาต่อการพัฒนาประเทศชาติ การพัฒนาประเทศชาติ และการแก้ปัญหาของสังคมก็ยากที่จะบรรลุความสำเร็จ และจะส่งผลต่อไปถึงสภาพจิตใจ ดังที่ได้พูดมาแล้วว่า สภาพจิตใจกับการทำงานส่งผลย้อนกลับกันไปมา คือ สภาพจิตใจที่ดีส่งผลต่อการทำให้ทำงานได้ดี และการทำงานได้ดีมีผลสำเร็จ ก็ส่งผลย้อนกลับไปที่สภาพจิตใจทำให้มีกำลังใจเป็นต้นอีกทีหนึ่ง เช่น เรื่องสภาพจิตใจในด้านแรงจูงใจกับการมุ่งวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของคนหรือของงาน ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพจิตใจของคนให้เป็นไปต่าง ๆ กัน

ทำงานอย่างไร จึงจะได้ความสุข?

ในสมัยปัจจุบัน โดยเฉพาะในสภาพการทำงานที่มีความหมายแบบตะวันตก ได้มีคำพูดสำคัญคำหนึ่งมาเข้าคู่กับการทำงาน ยิ่งถ้าไม่มีความบากบั่นสู้งาน ที่เป็นแรงจูงใจที่ถูกต้องในการทำงานแบบตะวันตกด้วยแล้ว ก็จะมีปัญหาอย่างมาก กล่าวคือ งานนั้นจะเป็นสิ่งที่คู่กับความเครียด

ความเครียด นี้ กำลังเป็นปัญหาสำคัญของอารยธรรมของมนุษย์ในโลกยุคปัจจุบัน ในโลก สังคมตะวันตกปัจจุบันนี้คนยังมีนิสัยสูงงาน ที่ได้สะสมมาตั้งแต่อดีต ยังติดฝังอยู่ แต่มาในระยะ หลัง ๆ นี้ความไฟในการบริโภคก็มากขึ้น ความเครียดก็มากขึ้น

ส่วนสังคมไทยของเรามีผู้กล่าวว่ามีความนิยมบริโภคมาก ไม่ค่อยมีความนิยมผลิต จึงจะยังมี ปัญหาหนักกว่าเขาอีก เพราะความนิยมบริโภคจะขัดแย้งกับกระบวนการทำงาน เนื่องจากการทำงาน ต้องการความอดทน ต้องต่อสู้กับความยากลำบาก ยิ่งเมื่อไม่มีนิสัยสูงงานเป็นพื้นฐานรองรับอยู่ด้วย คนที่นิยมบริโภคจะไม่สามารถทนได้ จะจำใจทำ ทำด้วยความฝืนใจ จะรอคอยแต่เวลาที่จะได้บริโภค ความต้องการก็ขัดแย้งกัน และเมื่อความต้องการขัดแย้งกัน ก็เกิดภาวะที่เรียกว่า *เครียด* ทำงานด้วยความเครียด

คนที่มีความนิยมบริโภคมากเมื่อต้องทำงานมากก็ยิ่งเครียดมาก โดยเฉพาะคนที่ต้องการผลตอบแทนทางวัตถุ ทำงานไปก็ทำด้วยความกระวนกระวาย เกิดความขัดแย้งในจิตใจ มีความกังวล ว่าผลตอบแทนที่เราต้องการจะได้หรือเปล่า จะได้น้อยกว่าที่ตั้งความหวังหรือเปล่า หรือว่าเราอาจจะ ถูกแย่งผลตอบแทนไปหรือถูกแย่งตำแหน่งฐานะไป

ความห่วงกังวลต่าง ๆ นี้ทำให้เกิดความเครียด ซึ่งเป็นปัญหาทางจิตใจที่สำคัญ โดยเฉพาะเมื่อจุดหมายคนกับจุดหมายของงานมีความลักลั่นขัดแย้งกัน เช่น งานเสร็จ เงินยังไม่มาหรือว่าตำแหน่งยังไม่ได้ ล้วนแต่ทำให้เกิดปัญหาและทำให้เกิดความเครียดได้ทั้งสิ้น และปัญหาเหล่านี้ รวมทั้งความเครียดนั้น ก็เกิดจากแรงจูงใจประเภทที่หนึ่งเรียกว่า *ตณฺหามานะ* โดยเฉพาะความนิยมบริโภค และความนิยมโก้หรูหร่า ซึ่งกำลังแพร่หลายอยู่ในสังคมของเรา และบางทีก็ถึงกับมองกันว่าเป็นเรื่องที่ดี

ส่วนแรงจูงใจที่ถูกรวม คือทำงานด้วยใจที่ใฝ่สร้างสรรค์ มองงานเป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาตน ต้องการพัฒนาประเทศชาติ หรือทำประโยชน์แก่สังคม ต้องการผลสำเร็จของงานหรือทำงานเพื่อจุดหมายของงานแท้ ๆ แม้แต่คนที่ทำงานด้วยแรงจูงใจแบบนี้ก็สามารถมีความเครียดได้ เพราะมีความเร่งรัดอยากจะทำและมีความห่วงกังวลเกรงงานจะไม่เสร็จ จิตใจก็ไม่สบาย จึงมีความเครียดได้เหมือนกัน ต่างแต่จะเป็นความเครียดที่เบากว่าและประณีตกว่า

เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดจะเป็นฝ่ายที่มีแรงจูงใจไม่ดีก็ตาม มีแรงจูงใจที่ดีก็ตาม ก็ยังมีความเครียดได้ มีปัญหาได้ทั้งนั้น นี้ก็เป็นระดับหนึ่งของสภาพชีวิตจิตใจ ซึ่งเราสามารถแยกความแตกต่างได้ว่า ในฝ่ายหนึ่ง แรงจูงใจเพื่อจุดหมายของคนซึ่งมุ่งเอาประโยชน์ส่วนตนด้วยตณฺหามานะ มีโทษต่อสังคมและต่อชีวิตมาก ส่วนฝ่ายที่สอง แรงจูงใจเพื่อจุดหมายของงาน มีคุณค่ามากมีประโยชน์ต่อสังคมมาก พัฒนาชีวิตคนได้ดี แต่ก็ยังมีปัญหาได้เหมือนกัน

ตกลงทั้งสองอย่างยังมีปัญหาอยู่ ยังต้องแก้ไขกันไป ทำอย่างไรจะแก้ไขให้การทำงานมีส่วนที่เป็นคุณอย่างเดียว เป็นประโยชน์แก่ชีวิตโดยสมบูรณ์ อันนี้เป็นขั้นต่อไป

ต่อมาก็มາถึงขั้นที่ว่า *ทั้งทำงานดีและมีความสุขด้วย* ซึ่งจะต้องมีการตั้งท่าทีที่ถูกต้อง และตอนนี้จะเป็นเรื่องของพัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาควบคู่ไปกับการทำงาน เมื่อคืนเราเอามาพัฒนาชีวิตจิตใจของเรา แต่อีกด้านหนึ่งในการทำงานนั้นเราต้องพัฒนาชีวิตจิตใจของเราไปด้วย เพื่อเอาชีวิตจิตใจที่ดีไปพัฒนาการทำงาน การทำงานที่จะให้ได้ทั้งผลดีและมีความสุขด้วยนั้น มีอะไรหลายแง่ที่จะต้องพิจารณา

แง่ที่หนึ่งก็อย่างที่ว่าเมื่อก็คือ ในการที่จะให้เกิดผลดีต่อชีวิตและสังคม เราก็ต้องมีแรงจูงใจที่ถูกต้อง ต้องการจุดหมายของงาน มีฉันทะ มีความใฝ่ดี มีความใฝ่สร้างสรรค์ และพร้อมกับการมีฉันทะนั้น ก็ต้องมีความรู้เท่าทันความจริง อันนี้เป็นเรื่องของปัญญารู้เท่าทันความจริง อย่างน้อยรู้เท่าทันว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย เพียงตั้งท่าทีของจิตใจแบบรู้เท่าทันขั้นมาแค่นี้เท่านั้น เราก็จะเริ่มมีความสุขง่ายขึ้นทันที เราจะมองดูสิ่งต่าง ๆ ด้วยสายตาที่มองเห็นถูกต้องมากขึ้น

แม้แต่ในการทำงานของเรา ในขณะที่เรากำลังเร่งงานเต็มที่ ขยันเอาใจใส่เต็มที่ เรากลับจะมีความกระวนกระวายน้อยลง หรือทำงานด้วยความไม่กระวนกระวาย คือมีความรู้เท่าทันว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย ขณะนี้เรากำลังทำเหตุปัจจัย เราก็ทำเหตุปัจจัยให้เต็มที่ด้วยความรู้สึกที่ชัดเจนที่สุด ส่วนผลนั้นมันก็เป็นไปตามเหตุปัจจัย พอวางใจอย่างนี้ก็สบาย ไม่ต้องห่วงกังวลกับผล เราทำเหตุปัจจัยให้ดีก็แล้วกัน

อันนี้เป็นข้อที่หนึ่ง กล่าวคือ ควบคู่กับแรงจูงใจที่ถูกต้องหรือฉันทะนั้น ก็ให้มีการรู้เท่าทันความจริงด้วย อย่างน้อยให้ทำใจว่าสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย มองไปตามเหตุปัจจัย ข้อนี้เป็นท่าทีพื้นฐานตามหลักธรรมที่ว่า ให้มองสิ่งทั้งหลายว่าเป็นไปตามเหตุปัจจัย เป็นการทำให้ขั้นที่หนึ่ง

ต่อไปแง่ที่สองก็คือ เวลาทำงานเรามักมีความรู้สึกแบ่งแยกหรือแยกตัวออกไปว่า นี่ตัวเรา นี่ชีวิตเรา นั่นงาน เราจะต้องทำงาน ตลอดจนรู้สึกว่างานเป็นเรื่องเหน็ดเหนื่อยต้องตรากตรำ ไม่มองว่างานนี้แหละเป็นเนื้อแท้ เป็นเนื้อเป็นตัวของชีวิต

ที่จริงนั้น งานไม่ใช่สิ่งต่างหากจากชีวิต งานที่เราบอกว่าเป็นกิจกรรมของชีวิตนั้น ที่จริงมันเป็นตัวการดำเนินชีวิตของเราเลยทีเดียว ในชีวิตของเราที่เป็นไปอยู่นี้ งานนั่นเองคือความเป็นไปของชีวิต เพราะฉะนั้น การทำงานจึงเป็นเนื้อหาหรือเนื้อตัวของชีวิตของเราเอง

เมื่อทำงานเราอย่าไปมีความรู้สึกแยกว่า นั่นเป็นงาน เป็นกิจกรรมต่างหากจากชีวิตของเรา การที่มีความรู้สึกที่เราจะต้องไปเหน็ดเหนื่อยตรากตรำ หรือว่ามันเป็นเรื่องหนักเรื่องหนที่เรจะต้องทำงานต่อไป รอหนอยเถอะ เราทำงานเสร็จแล้วจะได้ไปหาเวลาพักผ่อน ความนึกคิดอย่างนี้จะเกิดความรู้สึกแปลกแยกและเกิดความรู้สึกที่ครุ่นคิดเหมือนถูกกดถูกทับอยู่ อยากจะพ้นไปเสีย เกิด

ความเครียด เกิดความกังวล เกิดความหวัง เกิดความหวัง

ในเบื้องต้นคนเราต้องอยู่ด้วยความหวัง แต่พอถึงขั้นหนึ่งแล้วไม่ต้องหวัง เพราะความสำเร็จจบสิ้นอยู่ในตัว ตอนนี้จะมีความสุขยิ่งกว่าตอนที่มีความหวัง

คนที่ไม่มี ความหวังเลยจะมีความสุขขึ้นมา ในขั้นต่อมาเขาจึงมีความสุขด้วยการที่มีความหวัง เขามีความหวังว่าหลังจากนี้แล้ว เขาจะได้พบสิ่งที่ปรารถนา แล้วเขาก็จะหาความสุขได้จะสบาย เขามีความหวังอย่างนี้ และเขาก็มีความสุข แต่ความหวังนั้นเป็นคู่กับความหวาดซึ่งเป็นเรื่องความหวัง ความกังวล ดังนั้น พร้อมกับมีความสุขด้วยความหวังนั้น เขาก็มีความกังวลและเป็นความทุกข์ อย่างหนึ่งที่ต้องรอความหวัง

ส่วนคนอีกชนิดหนึ่งนั้นอยู่เหนือความหวัง หรือลอยพ้นเลยความหวังไปแล้ว คือไม่ต้องอยู่ด้วยความหวัง ไม่ต้องอาศัยความสุขจากการหวัง หรือว่าความสุขของเขาไม่ต้องขึ้นต่อความหวัง เพราะชีวิตเป็นความสุขตลอดเวลา โดยไม่ต้องหวังเลย และไม่ต้องหวังกังวล ไม่มี ความหวาด เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะทำงานให้ได้ผลดี โดยที่ตัวชีวิตก็มีความสุข และงานก็ได้ผลดีด้วย ก็ควรจะ มาให้ถึงขั้นนี้ คือขั้นที่เรามองงานกับชีวิตเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มองว่างานเป็นกิจกรรมที่เป็นเนื้อ เป็นตัวของชีวิตแท้ ๆ แล้วเราก็ทำงานไปอย่างที่เรารู้สึกว่ามันเป็นการดำเนินชีวิตของเราเอง และดำเนิน ชีวิตนั้นให้ดีที่สุด

ต่อไปอีกด้านหนึ่งก็คือ เมื่อเราทำงานไปไม่ว่าจะมองในความหมายว่าเป็นการพัฒนาตนเอง ก็ตาม เป็นการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนหรือของสังคมก็ตาม ในเวลาที่ทำอยู่นั้นสภาพ จิตใจอย่างหนึ่งที่เราควรเกิดขึ้นก็คือ ความร่าเริงบันเทิงใจ ความเบิกบานใจ การทำงานในความหมาย บางอย่างก็เอื้อต่อการเกิดสภาพจิตอย่างนี้อยู่แล้ว เช่น ถ้าเราศรัทธาในความหมายของงาน ใน คุณค่าของงาน เราทำงานไปก็ทำจิตใจของเราให้ร่าเริงได้ง่าย แต่การที่จะให้ร่าเริงนั้น บางทีก็ต้อง ทำตัวทำใจเหมือนกัน ไม่ใช่ว่ามันจะเกิดขึ้นมาเฉย ๆ เราต้องตั้งท่าที่ของจิตใจให้ถูกต้อง บอกตัวเอง ระวังใจตัวเองให้ร่าเริง ทำใจให้ร่าเริงเบิกบานอยู่เสมอ สภาพจิตอย่างนี้ทางพระเรียกว่ามี *ปราโมทย์*

ทางพระบอกว่า สภาพจิตที่ดีของคนนั้น ก็คือ

๑. มี **ปราโมทย์** ความร่าเริงเบิกบานใจ

๒. มี **ปิติ** ความอิ่มใจ

๓. มี **ปัสสัทธิ** ความผ่อนคลายหรือสงบเย็นกายใจ เมื่อผ่อนคลายก็ไม่เครียด

ข้อที่สามนี้มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน เป็นข้อที่จะช่วยแก้ปัญหาสภาพจิตที่แผ่ชานอยู่ใน วัฒนธรรมสมัยใหม่ของยุคอุตสาหกรรม พอมีปัสสัทธิแล้ว

๔. ก็มี **ความสุข** จิตใจก็คล่องสบาย แล้วก็

๕. มี **สมาธิ** อยู่ตัว แน่วแน่ แนบสนิท และมั่นคง ไม่วอกแวก ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่หวั่นไหว

เรียบสม่ำเสมออยู่กับกิจ อยู่กับงาน เหมือนดั่งกลืนเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับงาน ซึ่งหมายถึงว่าสมาธิในการทำงานก็เกิดขึ้นด้วย

องค์ประกอบห้าตัวนี้เป็นสภาพจิตใจของคนที่ปฏิบัติธรรม ดังนั้นในการเป็นอยู่และในการทำกิจกรรมทุกอย่าง เราจึงปฏิบัติธรรมได้ทั้งนั้น เมื่อเราดำเนินชีวิตถูกต้อง ทำสิ่งนั้น ๆ ได้ถูกต้อง เรามีสภาพจิตทั้งห้าอย่างนี้ก็เรียกว่าเรากำลังปฏิบัติธรรมตลอดเวลา

หลายคนไปมองการปฏิบัติธรรมแยกจากชีวิตออกไป ต้องरोไปเข้าป่า ไปอยู่วัด ซึ่งไม่จำเป็น การปฏิบัติธรรมอย่างนั้นอาจเป็น course แบบ intensive แต่ในปัจจุบันคือทุกขณะนี้ เราต้องปฏิบัติธรรมตลอดเวลา ถ้าท่านปฏิบัติได้อย่างนี้ตลอดเวลาแล้ว การปฏิบัติอย่างที่เรียกว่า intensive course ก็ไม่จำเป็น สำหรับบางคนจำเป็น เพราะเขาไม่เคยฝึกตนเลย

ที่นี่ ถ้าเราฝึกตัวเองตลอดเวลาด้วยการทำงานแบบนี้ เราก็ปฏิบัติธรรมตลอดเวลาอยู่แล้ว เราทำงานไปโดยมีสภาพจิตดี สภาพจิตแบบนี้จะไม่มีปัญหาสุขภาพจิตเลย เพราะมันเป็นสุขภาพจิตเองอยู่แล้วในตัว เป็นสุขภาพจิตที่ดีโดยสมบูรณ์

ขอให้มึปราโมทย์ ให้มึปีติ มึปีสัทธิ มึสุข มึสมาธิเกิด ถ้าทำอย่างนี้แล้วสบาย งานก็ได้ผลด้วย จิตใจก็ดีด้วย ถ้าทำงานอย่างนี้ก็กลายเป็นทำงานเพื่อธรรมแล้ว และคนอย่างนี้จะไม่ค่อยคำนึงถึงผลตอบแทน ไม่ต้องรอความสุขจากผลตอบแทน คนที่มุ่งผลตอบแทนก็ต้องรอว่า เมื่อไรเขาได้ผลตอบแทนเป็นเงินเป็นทองแล้วจึงจะมีความสุขได้ ระหว่างนั้นก็ทุกข์แทบตาย ทำงานด้วยความทุกข์และรอความสุขอยู่เรื่อยไป จะได้หรือไม่ได้ก็ยังไม่แน่นอน ไม่มั่นใจ แต่ที่ได้อยู่แล้วแน่ ๆ ก็คือทุกข์ ตรงข้ามกับการปฏิบัติอย่างนี้ได้ทั้งงานได้ทั้งความสุขเสร็จไปในตัว

พอถึงขั้นทำงานอย่างมีความสุขโดยไม่ต้องหวังไม่ต้องหวังผลตอบแทนแล้วเราทำงานไปชีวิตแต่ละขณะก็จะเป็นความเต็มสมบูรณ์ของชีวิตในทุกขณะนั้น ๆ ตอนนี้จะแหละจะถึงจุดรวมที่ทุกอย่างมาอยู่ด้วยกัน ทั้งงาน ทั้งชีวิต และความสุข จะสำเร็จในแต่ละขณะ

ตรงนี้แหละเป็นหัวใจสำคัญ ในตอนแรกนั้นเป็นเหมือนว่าเราแยกงาน แยกชีวิต แยกความสุขเป็นส่วน ๆ แต่พอถึงตอนนี้ ทำไปทำมาทุกอย่างมารวมอยู่ด้วยกันทั้งหมดในขณะเดียว

ตราบดีเรายังแยกเป็นส่วน ๆ และแยกตามเวลา ตรานั้นชีวิตจะต้องดิ้นรนคอยหาและหลบหนีสิ่งเหล่านั้นทีละอย่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา คือเป็นชีวิตที่ตามหาวันพรุ่งนี้ ซึ่งไม่มาสักที แต่ถ้าทำให้เป็นปัจจุบันเสียทุกขณะก็ครบถ้วนอยู่ด้วยกันทุกอย่างก็สมบูรณ์

ชีวิต งาน และธรรม: ความประสานสู่เอกภาพ

ในสภาพอย่างนี้ เราจะมองเห็นพัฒนาการของคนในการทำงาน มองเห็นพัฒนาการของชีวิต ในลักษณะที่ว่า ตอนต้น คนจำนวนมากมองแบบปฤชณะว่า **งานเพื่อชีวิต** คือ เราทำงานเพื่อจะ

ให้ได้ผลตอบแทนมาเลี้ยงชีวิต ชีวิตของเราอาศัยงาน คือ เราอาศัยงานเพื่อให้ชีวิตของเราเป็นอยู่ได้ ต่อมาจะเห็นว่า มีการก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ กลายเป็นงานเพื่องาน ตอนนี้นงานก็เพื่องานนั่นแหละ คือ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จด้วยดี เพื่อจุดมุ่งหมายของงาน ตรงไปตรงมา ที่ว่างงานเพื่อชีวิตนั้นเป็นเรื่องของเงื่อนไข ไม่ใช่เป็นเหตุปัจจัย จะต้องมองความเป็นเหตุปัจจัยและการเป็นเงื่อนไขว่าเป็นคนละอย่าง

งานเพื่อชีวิตนั้นแท้จริงแล้วไม่ใช่ความสัมพันธ์ตามเหตุปัจจัย งานไม่ใช่เป็นเหตุปัจจัยของชีวิต แต่งานเป็นเงื่อนไขเพื่อให้ได้ผลตอบแทนมาเลี้ยงชีวิต แต่ถ้างานเพื่องานแล้วก็เป็นเรื่องของเหตุปัจจัยโดยตรง งานอะไรก็เพื่อจุดมุ่งหมายของงานอันนั้น เช่น งานของแพทย์คือการรักษาโรค ก็เพื่อจุดมุ่งหมายของงาน คือทำให้คนหายโรค ทำงานโภชนาการ ก็เพื่อให้คนได้กินอาหารดีแล้วคนก็จะมีความสุขภาพดี เป็นจุดหมายของงานโดยตรง งานก็เพื่องาน

เมื่อเราทำงานเพื่องานแล้ว ไปๆ มาๆ งานที่ทำนั้นก็กลายเป็นกิจกรรมหลักของชีวิตของเรา กลายเป็นตัวชีวิตของเรา งานเพื่องานก็กลายเป็นชีวิตเพื่องาน ชีวิตของเราก็กกลายเป็น **ชีวิตเพื่องาน** ทำงานไปทำงานมา ชีวิตของเรากลายเป็นชีวิตเพื่องาน

อนึ่ง พร้อมกับที่ว่าเป็นงานเพื่องานนั่นแหละ มันก็เป็นธรรมชาติในตัว เหมือนอย่างที่บอก ว่า ทำงานเพื่อประโยชน์สุขแก่สังคม หรือว่าแพทย์ทำให้คนไข้สุขภาพดี การทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและการช่วยให้คนมีสุขภาพดีก็เป็นตัวธรรม การที่ครูให้การศึกษแก่เด็กนักเรียน ทำให้นักเรียนมีการศึกษา มีสติปัญญา การที่มีสติปัญญา การที่มีชีวิตที่ดีงาม ก็เป็นธรรม เพราะฉะนั้น **งานนั้นก็เพื่อธรรม**

เมื่อเราเอาชีวิตของเราเป็นงาน เองงานของเราเป็นชีวิตไปแล้ว ก็กลายเป็นว่าชีวิตของเรา ก็เพื่อธรรม งานก็เพื่อธรรม ซึ่งมองกันไปถึงที่สุดแล้ว ไม่ใช่แค่เพื่อเท่านั้น คือ ที่ว่างงานเพื่องาน งานเพื่อธรรม ชีวิตเพื่องาน ชีวิตเพื่อธรรมอะไรต่าง ๆ นี้ ในที่สุด ทั้งหมดนี้ก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อถึงขั้นนี้ ก็ไม่ต้องใช้คำว่า “เพื่อ” แล้ว เพราะทำไปทำมา **ชีวิตก็คืองาน งานก็คือชีวิต** และงานก็เป็นธรรมไปในตัว เมื่องานเป็นธรรม ชีวิตก็เลยเป็นธรรมด้วย ตกลงว่า **ทั้งชีวิตทั้งงานก็เป็นธรรม** ไปหมด พอถึงจุดนี้ก็เข้าถึงเอกภาพที่แท้จริง แล้วทุกอย่างก็จะถึงจุดที่สมบูรณ์ในแต่ละขณะอย่างทีกล่าวแล้ว

ในภาวะแห่งเอกภาพที่ชีวิต งาน และธรรม ประสานกลมกลืนเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น คนที่ทำงานก็จะมีชีวิตและงานและธรรมสมบูรณ์พร้อม ในแต่ละขณะที่เป็นปัจจุบัน และจะมีแต่ชีวิตและงานที่มีความสุข ไม่ใช่ชีวิตและงานที่มีความเศร้า นี่เป็นประการที่หนึ่ง ประการที่สอง ชีวิตนั้นมีคุณค่าเป็นประโยชน์ ไม่มีโทษ และประการที่สาม ชีวิตนี้และงานนั้นดำเนินไปอย่างจริงจัง กระตือรือร้น ไม่เฉื่อยชา ไม่ประมาท ลักษณะของงานอย่างหนึ่งที่เป็นโทษก็คือความเฉื่อยชา ความท้อแท้ ขาด

ความกระตือรือร้นซึ่งโยงไปถึงสภาพจิตด้วย เมื่อเราได้คุณลักษณะของการทำงานและชีวิตอย่างที่ว่ามานี้ เราก็ได้คุณภาพที่ดีทั้งสามด้าน คือได้ทั้งความสุข ได้คุณประโยชน์หรือคุณค่า และได้ทั้งความจริงจัง กระตือรือร้น ซึ่งเป็นเนื้อแท้ในตัวองงานด้วย

ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วชีวิตนั้นก็เป็ชีวิตที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ซึ่งในแง่ของงานก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับงาน แล้วก็เป็อันหนึ่งอันเดียวกับประโยชน์สุขที่จะเกิดแก่ชีวิต และสังคมมนุษย์ด้วย ชีวิตอย่างนี้จึงมีความหมายเท่ากับประโยชน์สุขด้วย หมายความว่า **ชีวิตคือประโยชน์สุข** เพราะการเป็นอยู่ของชีวิตนั้น หมายถึงการเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของประโยชน์สุขด้วย

คนผู้ใดมีชีวิตอยู่อย่างนี้ การเป็นอยู่ของเขาก็คือประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นแก่เพื่อนมนุษย์ แก่ชีวิต แก่สังคมตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ถ้าผู้เป็นอย่างนี้มีชีวิตยืนยาวเท่าไร ก็เท่ากับทำประโยชน์สุขแก่สังคม แก่มนุษย์ แผ่ขยายไปได้มากเท่านั้น ดังนั้น อายุที่มากขึ้นก็คือประโยชน์สุขของคนทีมากขึ้น แพร่หลายกว้างขวางยิ่งขึ้นในสังคม

ครั้งหนึ่งท่านพระสารีบุตรอัครสาวกฝ่ายขวาของพระพุทธเจ้าถูกถามว่า ถ้าพระพุทธเจ้ามีอันเป็นอะไรไป ท่านจะมีความโศกเศร้าไหม พระสารีบุตรตอบว่า “ถ้าพระพุทธเจ้ามีอันเป็นอะไรไป ข้าพเจ้าจะไม่มี ความโศกเศร้า แต่ข้าพเจ้าจะมีความคิดว่า ท่านเป็นผู้ที่มีคุณความดีมาก มีประโยชน์มากได้ล่วงลับไปเสียแล้ว ถ้าหากดำรงอยู่ในโลกได้นานเท่าไร ก็คงยังเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่คนจำนวนมากเท่านั้น” ท่านตอบอย่างนี้ก็หมายความว่า เป็นการตั้งเท่าที่ถูกต้องต่อกัน ทั้งต่อตัวของตนเอง และต่อชีวิตของท่านผู้อื่นด้วย ก็อย่างที่ว่ามาแล้วว่า ชีวิตที่ยืนยาวอยู่ในโลกของคนที่มีคุณสมบัติเช่นนี้ก็คือ ความแพร่หลายของประโยชน์สุขมากยิ่งขึ้น

ชีวิต งาน และธรรม: อิศราภาพในเอกภาพ

เท่าที่ได้กล่าวมาในเรื่อง ชีวิตเพื่องาน และงานนี้เพื่อธรรม ทั้งหมดนี้ก็เป็นนัยหนึ่งของความหมาย แต่ถ้าจะวิเคราะห์อีกแบบหนึ่ง ชื่อหัวข้อที่ตั้งไว้ก็ได้แยกชีวิตกับงานออกเป็นคำสองคำ เมื่อเราได้ดึงเอาชีวิตกับงานมารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว แต่ถึงอย่างนั้นในแง่ของความจริงมันก็ยังเป็นคำพูดคนละคำ ชีวิตก็เป็นอันหนึ่ง งานก็เป็นอันหนึ่ง เพียงแต่เรามาโยงให้เป็นเอกภาพ

ที่นี้ แ่งที่ชีวิตกับงานเป็นคนละคำ ยังเป็นคนละอย่างและยังมีความหมายที่ต่างกันก็คืองานนั้นมีลักษณะที่จะต้องทำกันเรื่อยไปไม่สิ้นสุด ยังไม่มีความสมบูรณ์เสร็จสิ้นที่แท้จริง เพราะว่งานนั้นสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงของกาลเทศะและของชุมชน สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป งานที่ทำก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย เพราะฉะนั้นงานจะไม่มี ความสมบูรณ์เสร็จสิ้น ต้องมีการเปลี่ยนแปลงต่อไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม แต่ชีวิตของคนมีความจบสิ้นในตัว จะไม่ไปกับงานตลอดไป อันนี้ก็เป็อีกแง่หนึ่ง

ตามที่พูดไปแล้วแม้ว่าชีวิตกับงานจะเป็นเอกภาพกันได้แล้ว แต่ในแง่หนึ่งก็ยังมี ความต่าง อย่างที่ว่า งานสำหรับสังคมนี้คงดำเนินต่อไป แต่ชีวิตของคนมีการจบสิ้นได้และจะต้องจบสิ้นไป

แม้ว่าเราจะสามารถทำให้งานมีความสมบูรณ์เสร็จสิ้น แต่ชีวิตของคนเราแต่ละชีวิตเราควร จะทำให้สมบูรณ์ และชีวิตของเราในโลกนี้เราก็สามารถทำให้สมบูรณ์ได้ด้วย ทำอย่างไรจะให้สมบูรณ์

ในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงหลักเกี่ยวกับจุดหมายของชีวิตไว้ ๓ ชั้นว่า ชีวิตที่เกิดขึ้น มานั้น แม้ว่ามันจะไม่มีจุดหมายของมันเอง เราก็ควรทำให้มีจุดหมาย เราอาจจะตอบไม่ได้ว่าชีวิตนี้ เกิดมาจากจุดมุ่งหมายหรือไม่ เพราะเมื่อว่าตามหลักกรรมแล้ว ชีวิตนี้เกิดมาพร้อมด้วยอวิชชา ชีวิตไม่ ได้บอกเราว่ามันมีจุดมุ่งหมายอย่างนั้นอย่างนี้ แต่เราก็สามารถตั้งความมุ่งหมายให้แก่มันได้

ด้วยการศึกษาและเข้าใจชีวิต ก็มองเห็นว่า ชีวิตนี้จะเป็นอยู่จะต้องมีคุณภาพ จะต้อง เข้าถึงสิ่งหรือสภาวะที่มีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์แก่นมันอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ ทางพระจึงได้แสดงไว้ว่า เมื่อเกิดมาแล้วชีวิตของเราควรเข้าถึงจุดหมายระดับ ต่าง ๆ เพื่อให้เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่เราจะต้องทำให้แก่ชีวิตของเราเอง ให้มันมีให้มันเป็น ได้อย่างนั้น ประโยชน์หรือจุดหมายนี้ท่านแบ่งเป็น ๓ ชั้น

จุดหมายที่หนึ่ง เรียกว่า *จุดหมายที่ตามองเห็น* จุดหมายของชีวิตที่ตามองเห็น โดยพื้น ฐานที่สุด ถ้าพูดด้วยภาษาของคนปัจจุบัน ก็คือ การมีรายได้ มีทรัพย์สินเงินทอง มีปัจจัยสี่พอพึ่ง ตัวเองได้ การเป็นที่ยอมรับและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ เรื่องผลประโยชน์และความจำเป็นต่าง ๆ ทาง วัตถุและทางสังคมเหล่านี้ชีวิตของเราจำเป็นต้องพึ่งอาศัย เราปฏิเสธไม่ได้ พุดง่าย ๆ ก็คือ การ พึ่งพาตัวเองได้ในทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องกระทำให้เกิดให้มี ทุกคนควรที่ จะต้องพิจารณาตัวเองว่า ในชั้นที่หนึ่ง เกี่ยวกับการมีทรัพย์สินที่จะใช้สอย มีปัจจัยที่พออยู่ได้ การ สัมพันธ์ในทางที่ดีกับผู้อื่นในสังคม เรื่องของความอยู่ดี พึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่ง เป็นประโยชน์ที่ตามองเห็นนี้ เราทำได้แค่นั้น บรรลุผลไหม นี่คือชั้นที่หนึ่งที่ท่านให้ใช้เป็นหลักวัด

ต่อไปชั้นที่สอง *จุดหมายที่เลยจากตามองเห็น* หรือประโยชน์ซึ่งไกลออกไปข้างหน้า เลย จากที่ตามองเห็นก็คือด้านใน หรือด้านจิตใจ หมายถึงการพัฒนาชีวิตจิตใจ รวมทั้งการมีความสุขใน การทำงาน การมองเห็นคุณค่าของงานในแง่ความหมายที่แท้จริงว่าเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์หรือ เพื่อสันติสุข ความประพฤติสุจริต พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้ต่าง ๆ สภาพเหล่านี้ ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจและเอิบอ้อมภายในจิตใจ เป็นความสุขที่ลึกซึ้ง นี่เป็นสิ่งที่เลยจากตามองเห็น ซึ่งคนหลายคนแม้จะมีประโยชน์ที่ตามองเห็นพร้อมบริบูรณ์แต่ไม่มีความสุขที่แท้จริงเลย เพราะ พ้นจากที่ตามองเห็นไปแล้ว จิตใจไม่พร้อม ไม่ได้พัฒนาเพียงพอ เพราะฉะนั้น ต้องมองว่า ในส่วน ที่มองไม่เห็น คือเลยไปกว่านั้น ยังมีอีกส่วนหนึ่ง แล้วส่วนนั้นเราได้แค่นั้นเพียงไร

สุดท้าย จุดหมายที่พ้นเหนือโลก หรือจุดหมายแห่งการเข้าถึงอิสรภาพ เรียกว่าประโยชน์สูงสุด คือ ประโยชน์เหนือทั้งที่ตามองเห็นและที่เลยจากตามองเห็น ประโยชน์ในขั้นที่สองนั้น แม้จะเลยจากที่ตามองเห็นไปแล้ว ก็ยังเป็นเพียงเรื่องของนามธรรมในระดับของความดิ่งามต่าง ๆ ซึ่งแม้จะสูง แม้จะประเสริฐ ก็ยังมีความยึดความติดอยู่ในความดิ่งามต่าง ๆ เหล่านั้น และยังอยู่ในข่ายของความทุกข์ ยังไม่พ้นเป็นอิสระแท้จริง ส่วนจุดมุ่งหมายขั้นสุดท้ายนี้ ก็คือการอยู่เหนือสิ่งเหล่านั้นขึ้นไป คือความเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ ซึ่งทางพระพุทธศาสนาถือว่า ความเป็นอิสระโดยสมบูรณ์เป็นจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของชีวิต

ตอนนี้ แม้แต่งงานที่ว่าสำคัญ เราก็ต้องอยู่เหนอมัน เพราะถึงแม้ว่า งานกับชีวิตของเราจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ตราบใดที่เรายังมีความติดในงานนั้นอยู่ ยังยึดถือเป็นตัวเรา เป็นของเรา งานแม้จะเป็นสิ่งที่ดิ่งาม มีคุณค่า เป็นประโยชน์ แต่เราก็จะเกิดความทุกข์จากงานนั้นได้ จึงจะต้องมาถึงขั้นสุดท้ายอีกขั้นหนึ่งคือ ความหลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์อยู่เหนือสิ่งทั้งปวง แม้แต่สิ่งที่เรียกว่างาน

ในขั้นนี้เราจะทำงานให้ดีที่สุด โดยที่จิตใจไม่ติดค้างกังวลอยู่กับงาน ไม่ว่าในแง่ที่ตัวเราจะได้ผลอะไรจากงานนั้น หรือในแง่ว่างานจะทำให้ตัวเราได้อย่างไรนั้น ๆ หรือแม้แต่ในแง่ว่างานของเราจะต้องเป็นอย่างไรนั้น ๆ

การมองตามเหตุปัจจัยนั้นเป็นตัวต้นทาง ที่จะทำให้เรามาถึงขั้นนี้ ในเวลาที่ทำงานเราทำด้วยความตั้งใจอย่างดีที่สุด แต่มีท่าทีของจิตใจที่วามองไปตามเหตุปัจจัย ถ้างานนั้นมันเป็นไปตามเหตุปัจจัย มันก็เป็นเรื่องของเหตุปัจจัยที่จะให้เป็นไป ไม่ใช่เรื่องของตัวเราที่จะเข้าไปรับกระทบ เข้าไปอยาก เข้าไปยึดหรือถือค้ำไว้ เรามีหน้าที่แต่เพียงทำเหตุปัจจัยให้ดีที่สุด ด้วยความรู้ที่ชัดเจนที่สุด มีแต่ตัวรู้ คือ รู้ว่าที่ดิ่งามถูกต้องหรือเหมาะสมควรเป็นอย่างไร รู้ว่าเหตุปัจจัยที่จะให้เป็นอย่างนั้นคืออะไร แล้วทำตามที่รู้ คือ ทำเหตุปัจจัยที่รู้ว่าจะทำให้เกิดผลเป็นการดิ่งามถูกต้องเหมาะสมหรือควรอย่างนั้น

เมื่อทำเหตุปัจจัยแล้ว มันก็เป็นเรื่องของเหตุปัจจัยนั้นแหละที่จะทำให้เกิดผลขึ้นมา เราหมดหน้าที่แค่นั้น ไม่ต้องมายุ่งใจนอกเหตุปัจจัย ไม่ต้องไปอยากไปยึด ตอนนี้ใจของเราเรียกว่าลอยพ้นออกมาได้ส่วนหนึ่ง

เมื่อใดเราเข้าถึงความจริงโดยสมบูรณ์แล้ว จิตใจของเราก็จะเป็นอิสระอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้งานนั้นได้ผลสมบูรณ์ โดยที่พร้อมกันนั้นก็ไม่ได้ทำให้ตัวเราตกไปอยู่ใต้ความกดทับ หรือในการบีบคั้นของตัวงานนั้นด้วย แต่เราก็คงสุขสบายโปร่งใจอยู่ตามปกติของเรา อันนี้เป็นประโยชน์สูงสุดในขั้นสุดท้าย ถ้าเราสามารถทำได้อย่างนี้ ชีวิตก็就会有ความสมบูรณ์ในตัว

ดังได้กล่าวแล้วว่า งานไม่ใช่เป็นตัวเรา และก็ไม่ใช่เป็นของเราจริง แต่งานนั้นก็บังกิจกรรมของชีวิต เป็นกิจกรรมของสังคม เป็นสิ่งที่ชีวิตของเราเข้าไปสัมพันธ์เกี่ยวข้อง แล้วก็ต้อง

ผ่านกันไปในที่สุด งานนั้นเราไม่สามารถทำให้สมบูรณ์แท้จริงเพราะมันขึ้นกับผลที่มีต่อสิ่งอื่น ขึ้นกับปัจจัยแวดล้อม กาลเทศะ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม คนอื่นจะต้องเข้ามารับช่วงทำกันต่อไป แต่ชีวิตของเราแต่ละคนนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้สมบูรณ์ได้ และเราสามารถทำให้สมบูรณ์ได้แม้แต่ด้วยการปฏิบัติงานนี้แหละอย่างถูกต้อง เมื่อเราปฏิบัติต่องานหรือทำงานอย่างถูกต้อง มีท่าทีของจิตใจต่องานถูกต้องแล้ว ชีวิตก็จะเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ในตัวแต่ละขณะนั้นนั่นเอง นี่คือประโยชน์ในระดับต่าง ๆ จนถึงขั้นสูงสุดที่ทางธรรมได้สอนไว้

รวมความว่า ภาวะที่ชีวิต งาน และธรรมประสานกลมกลืนเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว หรือ *เอกภาพ* ที่กล่าวมานั้น เมื่อวิเคราะห์ลงไปแล้ว ยังแยกได้เป็น ๒ ระดับ

ในระดับหนึ่ง แม้ว่าในเวลาทำงาน ชีวิตจะเต็มอ้อมสมบูรณ์ในแต่ละขณะนั้น ๆ ทุกขณะ เพราะชีวิตจิตใจกลมกลืนเข้าไปในงานเป็นอันเดียวกัน พร้อมทั้งมีความสุขพร้อมอยู่ด้วยในตัว แต่ลึกลงไปในจิตใจ ก็ยังมีความยึดติดถือมั่นอยู่ว่างานของเรา ๆ พร้อมด้วยความอยากความหวังความหมายมัน และความหวาดหวั่นว่า ขอให้เป็นอย่างนั้นเกิด มันจะเป็นอย่างนั้นหรือไม่หนอ เป็นต้น จึงยังแฝงเอาเชื้อแห่งความทุกข์ซ่อนไว้ลึกซึ่งภายใน เป็นเอกภาพที่มีความแยกต่างหาก ซึ่งสิ่งที่ต่างหากกันเข้ามารวมกัน มีตัวตนที่ไปรวมเข้ากับสิ่งอื่น หรือฝังกลืนเข้าไปในสิ่งนั้นในงานนั้น ซึ่งเมื่อมีการรวมเข้าก็อาจมีการแยกออกได้อีก

ส่วนในอีกระดับหนึ่ง ความประสานกลมกลืนของชีวิตจิตใจกับงานที่ทำ เป็นไปพร้อมด้วยความรู้เท่าทันตามความเป็นจริงในธรรมชาติของชีวิตและการงานเป็นต้น ที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยโดยไม่ต้องอยากไม่ต้องยึดถือสำคัญมั่นหมาย ใ้หนอกเหนือ หรือเกินออกไปจากการกระทำตามเหตุผลด้วยความตั้งใจและเพียรพยายามอย่างจริงจัง เป็นภาวะของอิสรภาพ ซึ่งเอกภาพเป็นเพียงสำนวนพูด เพราะแท้จริงแล้ว ไม่มีอะไรแยกต่างหากที่จะต้องมารวมเข้าด้วยกัน เนื่องจากไม่มีตัวตนที่จะเข้าไปรวมหรือแยกออกมา เป็นเพียงความเป็นไปหรือดำเนินไปอย่างประสานกลมกลืนในความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลาย ที่แท้ก็คือความโปร่งโล่งเป็นอิสระ เรียกว่าภาวะปลอดทุกข์ไร้ปัญหาเพราะไม่มีช่องให้ความคับข้องติดขัดบีบคั้นเกิดขึ้นได้เลย

ฉะนั้น พึงเข้าใจว่า ภาวะที่ชีวิต งาน และธรรม ประสานกลมกลืนเข้าเป็นหนึ่งเดียว ดังได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ ซึ่งผู้ทำงานมีชีวิตเต็มสมบูรณ์เสร็จสิ้นไปในแต่ละขณะที่เป็นปัจจุบันนั้นว่าที่จริงแล้วเมื่อถึงขั้นสุดท้ายก็ตรงกันกับภาวะของการมีชีวิตที่เป็นอิสระอยู่พ้นเหนืองานที่กล่าวถึงในที่นี้นั่นเอง เพราะความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น หมายถึงความสัมพันธ์ที่กลมกลืนเสร็จสิ้นผ่านไปในแต่ละขณะ ไม่ใช่เป็นการเข้าไปยึดติดผูกพันอยู่ด้วยกัน ซึ่งแม้จะอยู่ในขณะเดียวกัน ก็กลายเป็นแยกต่างหาก จึงมารวมหรือยึดติดกัน

แต่ในภาวะที่เป็นเอกภาพอย่างสมบูรณ์แท้จริง ผู้ที่ทำงานมีชีวิตเป็นงาน และมึงงานเป็นชีวิตในขณะนั้น ๆ เสรีจล้นไป โดยไม่มีตัวตนที่จะแยกออกมายึดติดในขณะนั้น และไม่มีอะไรค้างใจเลยไปจากปัจจุบัน จึงเป็นอิสระภาพในท่ามกลางแห่งภาวะที่เรียกว่าเป็นเอกภาพนั้นทีเดียว

เป็นอันว่า **ชีวิตนี้เพื่องาน งานนี้เพื่อธรรม** และลึกลงไปอีกชีวิตนี้ก็ทำงาน และงานนี้ก็ เป็นธรรม และชีวิตก็เป็นธรรมเองด้วย จนกระทั่งในที่สุดชีวิตนี้ก็มาถึงขั้นสุดท้าย คือเป็นชีวิตที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับงาน แต่ก็เป็นอิสระอยู่พ้นเหนือแม่แต่งงาน ก็เป็นอันว่าถึงความจบสิ้นสมบูรณ์ ถ้าถึงขั้นนี้ก็เรียกว่าเป็นประโยชน์อันสูงสุดในประโยชน์สามชั้น ที่เราจะต้องทำให้ได้

พระพุทธศาสนาบอกไว้ว่า คนเราเกิดมาควรเข้าถึงประโยชน์ให้ครบสามชั้น และประโยชน์ทั้งสามชั้นนี้แหละคือเครื่องมือ หรือเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้วัดผลของตนเองในการดำเนินชีวิต ถ้าเราดำเนินชีวิตของเราไปแล้วคอยเอาหลักประโยชน์ หรือจุดหมายสามชั้นนี้มาวัดตัวเองอยู่เสมอ เราก็จะเห็นการพัฒนาของตัวเอง ไม่ว่าเราจะมองชีวิตเป็นการพัฒนาตนเอง หรือเป็นการสร้างสมความดีก็ตาม หลักประโยชน์สามชั้นนี้สามารถนำมาใช้ได้เสมอไป ใช้ได้ถึงขั้นสมบูรณ์เป็นอิสระ จบการพัฒนา อยู่พ้นเหนือการที่จะเป็นทุกข์ แม้แต่เพราะความดี

วันนี้ อาตมภาพได้มาพูดในโอกาสอันเป็นสิริมงคล ก็ต้องการให้เกิดสิ่งๆ ที่เรียกว่า เป็นประโยชน์ ประโยชน์ก็คือจุดหมาย ดังที่กล่าวมานี้ ซึ่งมีถึง ๓ ชั้น ก็ขอให้เราทั้งหลายมาช่วยกัน ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งสามชั้นนี้ ทั้งแก่ชีวิตของตนเอง ทั้งแก่ชีวิตของคนอื่น และแก่สังคมส่วนรวม แล้วอันนี้แหละจะเป็นเครื่องแสดงถึงการที่ธรรมได้เกิดขึ้น และงอกงามสมบูรณ์ในโลก.

ข้อคิดชีวิตทวนกระแส

ขออนุโมทนา ท่านผู้สนใจและท่านที่ดำเนินชีวิตแบบทวนกระแส ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความตั้งใจดีในการจะดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง ไม่เฉพาะแต่การดำเนินชีวิตของตนให้ถูกต้องเท่านั้น แต่ยังหมายถึงจะพยายามนำทางสังคมไปในทางที่ถูกต้อง หรือว่าจะทำกิจกรรมอะไรต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่สังคม โดยมองว่าความเป็นไปในชีวิตและในสังคมปัจจุบันเท่าที่เรามองเห็นนี้ยังมีสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

การที่เราใช้คำว่า “ทวนกระแส” บอกอยู่ในตัวแล้วว่า สภาพปัจจุบันนี้มีอะไรที่ไม่สมควร คล้อยไปตามหรือยอมเป็นตาม เราจึงจำเป็นต้องมีการทวนกระแสขึ้น ในขณะเดียวกัน การที่จะมาทวนกระแสก็บอกอยู่ในตัวว่ามีความยาก เพราะกระแสที่เป็นไปคือกระแสของคนส่วนใหญ่ในสังคม เมื่อเราจะมาทวนกระแส การกระทำของเราซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ เมื่อไปทวนเข้ากับกระแสความเป็นไปของคนส่วนใหญ่ก็ย่อมเป็นเรื่องยาก

กระแสนี้มีหลายอย่าง อาจจะเป็นกระแสนิยม กระแสวัฒนธรรม หรือกระแสความเจริญ ซึ่งบางอย่างเป็นเรื่องทางจิตใจ เป็นนามธรรมมาก บางอย่างก็ออกมาเป็นรูปของวัตถุด้วย

กระแสนิยมเป็นตัวนามธรรมที่กำกับพฤติกรรมของคนหรือของสังคม ซึ่งถือว่ามีอิทธิพลอย่างมากในชีวิตของมนุษย์ ชีวิตของคนทุกยุคทุกสมัยมักจะเป็นไปตามค่านิยม และสังคมก็จะถูกกำหนดด้วยค่านิยมนั้น แต่ถ้าพูดอีกอย่างหนึ่งว่ากระแสความเจริญ ก็จะทำให้มองกระแสนั้นในลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เป็นเรื่องของวัตถุ เป็นเรื่องของสภาพที่มองเห็น ที่พูดนี้หมายความว่า กระแสมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับกระแสนิยมที่เป็นนามธรรม จนถึงกระแสความเจริญในลักษณะที่เป็นวัตถุอย่างปัจจุบันนี้

เรามองว่าสังคมปัจจุบันนี้เน้นเรื่องเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นกระแสของความเจริญที่มีปัญหา ซึ่งไม่ควรจะปล่อยตัวเรื่อยเปื่อยไปตาม แต่ก็เหมือนกับที่ได้บอกไว้ข้างต้นแล้วว่า การใช้ชีวิตทวนกระแสนั้นเป็นเรื่องที่ยาก เพราะเป็นเรื่องของการที่เราซึ่งเป็นบุคคล หรือเป็นคนจำนวนน้อยมาทวนคือไม่ไปตามกระแสของหมู่ใหญ่ที่กำลังเป็นไป แต่ก็เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องทำ เพราะเราเห็นว่ากระแสที่เป็นไปนี้ไม่ถูกต้อง เราจะให้เป็นไปถูกต้อง เราจึงทวนกระแส

เรียบเรียงจากบทนำเสวนาเรื่อง “ชีวิตทวนกระแสในมุมมองชนชั้นกลาง” ซึ่งได้จัดขึ้น ณ อาคารมวงศ์สินท ๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ (ได้ปรับปรุงใหม่ สำหรับการพิมพ์ครั้งสุดท้าย พ.ศ. ๒๕๓๖)

ทวนกระแส ไม่ใช่ต้านกระแส

อาตมาเห็นว่า เรื่องการทวนกระแสนี้มีแง่พุดแง่พิจารณาหลายอย่าง อย่างหนึ่งต้องเข้าใจว่า ทวนกระแสกับต้านกระแสไม่เหมือนกัน ถ้าหากเราไม่ทำความเข้าใจในเรื่องนี้ เราอาจจะเอาคำว่า ทวนกระแสไปเป็นต้านกระแส

คำว่า *ต้านกระแส* มีความหมายเน้นไปที่ผู้อื่น เน้นไปที่ตัวกระแสที่กำลังเป็นอยู่ เรามองออกไปอย่างไม่พอใจต่อมัน และจะไปต้านโดยที่พวกเราไม่มีจุดหมายของตนเอง หรืออาจจะมิแต่ไม่เน้นออกมาให้ชัด คือมุ่งแต่ไปต้านหรือไปปะทะกับเขา แต่ *การทวนกระแส* มีความหมายว่า เรามีแนวทาง เรามีจุดหมายหมายของตัวเอง และเราไปตามแนวทางของเรานั้น แต่ว่าการพุ่งมุ่งไปในแนวทางของเรานั้น มันไม่เป็นไปตามกระแสของสังคม หรือคนส่วนใหญ่ที่เขาเป็นไป มันก็เลยกลายเป็นทวน เหมือนกระแสน้ำในแม่น้ำที่ไหลไปในทิศทางหนึ่ง สมมติว่าไปทางใต้ เรามีแนวทาง เรามีจุดหมายหมายของเรา เราอาจจะเป็นปลาหรือเป็นคนก็ได้ แต่ต้องการว่ายน้ำไปทางเหนือ จุดหมายของเราอยู่ที่นั่น เราก็ว่ายน้ำไปตามทางของเรา แต่เพราะกระแสน้ำไหลไปทางใต้ เราก็เลยกลายเป็นทวนกระแสนั้น และจึงกลายเป็นความยาก

ในการทวนนั้นบางทีอาจจะมีการต้านอยู่บ้าง แต่ต้านในแง่เพียงว่าเป็นความจำเป็นที่อาจจะต้องทำในการที่จะนำตัวเราไปในแนวทางของเรา อันนี้เป็นเรื่องของ การทวนกระแสซึ่งเรามีจุดหมายเป็นของเราเองที่ชัดเจน แต่ถ้า *ต้านกระแส* ก็ไม่มีจุดหมายของตัวเอง อาจจะเป็นเพียงการเอาตัวมายืนที่อยู่นิ่งๆ กลางกระแสน้ำ หรือพยายามว่ายน้ำเพียงเพื่อหนี ใต้แต่ต้านให้เขาหยุด โดยอาจเอาไม้มาถ่วงกระแส ซึ่งถ่วงไปได้มันก็ไปต่อ และบางทีตัวเราเองก็ยับเยินด้วย รวมความว่าเราต้องทำความเข้าใจว่าเรา *ทวนกระแส* โดยที่เรามีจุดหมายของเราเอง ไม่ใช่มุ่งเพื่อไปต้านเขา ไม่ใช่มุ่งจะไปเป็นคู่ต่อสู้กับเขาซึ่งก็จะกลายเป็นอีกเรื่องหนึ่ง วิธีปฏิบัติก็จะต่างกัน เมื่อพุดมาอย่างนี้แล้ว ผู้ที่จะดำเนินชีวิตทวนกระแสจะต้องมีความชัดเจน อย่างที่หนึ่งก็คือว่า จะต้องมีความชัดเจนในจุดหมายและแนวทางของตนเอง ต้องเข้าใจให้ชัดเจนว่าแนวทางของตนเองเป็นอย่างไร จุดหมายของตนเองคืออะไร เมื่อมองเห็นชัดเจนว่าเป็นสิ่งที่ดีแน่นอนแล้วก็มุ่งไป จึงจะมีความเป็นไปได้ที่จะทำสำเร็จ แล้วก็ไม่มีปัญหาขึ้น

ความชัดเจนอย่างที่สองก็คือ เราจะต้องรู้ด้วยว่า กระแสส่วนใหญ่ที่เป็นอยู่ที่เราทวนนั้นมีจุดอ่อน มีข้อเสีย หรือไม่อย่างไร เราจึงต้องทวนกระแส ไม่ใช่มุ่งแต่ไปต้าน ต้องเข้าใจตามความเป็นจริง รู้ในคุณและโทษของมัน ส่วนดีก็อาจจะมียูบ้าง เราก็ต้องเข้าใจ และส่วนเสียเป็นอย่างไร บางทีส่วนเสียมีไม่มาก แต่เป็นจุดสำคัญ มีผลเสียหายยิ่งใหญ่ที่เราจะต้องทวน เราจะต้องจับจุดนั้นให้ได้ว่าเราทวนกระแสเพราะเหตุผลอันใด การทวนกระแสนั้น ไม่ใช่เฉพาะเข้าใจถึงคุณและโทษของตัวกระแส แม้แต่คนที่อยู่ในกระแสนั้นเราก็ต้องเข้าใจเขาด้วย เข้าใจเหตุปัจจัยที่ทำให้เขาเป็นอย่างนั้น ซึ่งจะทำให้เราเห็นใจเขาโดยมีเมตตากรุณาต่อเขา แล้วก็มุ่งหมายว่า ถ้ามีโอกาสก็จะต้องทำความเข้าใจกับเขาต่อไป

สรุปว่าต้องมีความชัดเจนทั้งสองด้าน ถ้าทำอย่างนี้แล้วการทวนกระแสที่แท้จริงจึงจะเกิดขึ้นได้ ไม่ใช่เป็นเพียงไปต้านกระแส ผู้ที่ต้านกระแสนั้นต้องใช้กำลังมาก ต้านไปต้านมาตัวเองก็เหน็ดเหนื่อย ยิ่งถ้าตนเองก็ไม่ชัดเจนว่าจะมุ่งไปไหนแล้ว ก็จะมียุ่งอยู่กับการปะทะและเกิดผลเสียต่อทั้งสองฝ่าย แต่ถ้าเราทวนกระแสได้ดีด้วยความชัดเจน มั่นใจในแนวทางและจุดมุ่งหมายของตน ก็อาจจะนำทางให้คนที่อยู่ในกระแสนั้นเห็นตามและก็นำไปด้วย มาช่วยกันทวนกระแส อาจทำให้กระแสที่ทวนนี้กลายเป็นกระแสใหญ่ต่อไป เช่น ลำน้ำ ถ้าฝ่ายที่หลังไหลกลับขึ้นไปมีมาก กระแสที่ทวนก็จะกลายเป็นกระแสหลักได้ แต่เราก็ไม่จำเป็นที่จะต้องไปหวังอย่างนั้น

ข้อสำคัญก็คือความชัดเจน เข้าใจและมั่นใจในแนวทางและจุดหมายของตนเอง นั่นแหละเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ท่านเรียกว่าต้องทำด้วยปัญญา ซึ่งจะทำให้ศรัทธา คือความเชื่อ หรือความมั่นใจที่แท้จริงเกิดขึ้นได้ เมื่อเราทำโดยมีศรัทธาและปัญญาอย่างแท้จริงแล้ว เราจะมีจิตเมตตากรุณาต่อผู้อื่นได้ด้วย ซึ่งเป็นเรื่องของ การปฏิบัติที่ถูกต้อง ที่มีผลดีทั้งในแง่ของการปฏิบัติที่เรียกว่าทวนกระแส และผลดีด้านชีวิตจิตใจของตัวเอง และส่งผลไปยังสังคมด้วย

ชีวิตแบบพุทธเป็นแบบอย่างของชีวิตทวนกระแส

ในทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมก็เป็นเรื่องทวนกระแสอยู่ไม่น้อย การดำเนินชีวิตตามแบบพุทธนั้นเป็นชีวิตที่ทวนกระแส พระพุทธเจ้าตั้งพระพุทธศาสนาขึ้นทวนกระแสสังคมสมัยนั้น ซึ่งพระองค์ทรงเห็นว่าไม่ถูกต้อง อย่างที่เราเห็นชัดๆ เช่น กระแสความเชื่อและการปฏิบัติในเรื่องวรรณะ การยึดถือชาติกำเนิดเป็นตัวกำหนดถึงความสูงต่ำของมนุษย์ กระแสการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการบวงสรวงอ้อนวอนเทพเจ้าให้ลดบันดาลอะไรต่างๆ หรือการหวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีการบูชาญและพิธีกรรมต่างๆ ที่ประดิษฐ์ปรุงแต่งขึ้นมาเพื่ออ้อนวอนเทพเจ้า สิ่งเหล่านี้พระพุทธเจ้าได้ประสบ แต่พระองค์ไม่เห็นด้วย จึงทรงมาแนะนำสั่งสอนประชาชนใหม่ และได้ตั้งคณะสงฆ์ขึ้นทำการชักชวนประชาชนให้ดำเนินชีวิตซึ่งถือได้ว่าทวนกระแสในสมัยนั้น

การเป็นพระเป็นการทวนกระแสโดยภาวะเลยทีเดียว อย่างเช่นคนในโลกทั่วไปตกอยู่ในกระแสที่ท่านเรียกว่ากาม คือความหลงเล็งเพลินติดใจอยู่ในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และสิ่งที่ทำให้ชื่นชม สบายใจ ถูกใจ มุ่งแต่จะเสพรสของอารมณ์ที่มากระทบตา หู จมูก ลิ้น คนเรามุ่งดำเนินชีวิต ทำกิจกรรมต่างๆ ทำความเพียรพยายามต่างๆ เพื่อหาสิ่งที่จะมาปรนเปรอบำรุงบำเรอตา หู จมูก ลิ้น ภายของตน พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าการกระทำอย่างนี้ไม่ถูกต้อง เพราะทำให้มนุษย์มัวเมาและเป็นทาสของวัตถุ ไม่พัฒนาตนเอง และขัดขวางปิดบังการที่จะเข้าถึงสิ่งที่ดีงามที่สูงขึ้นไป เมื่อมัวแต่ต้องหาสิ่งต่างๆ ที่เป็นวัตถุภายนอก คือรูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น มาบำเรอตา หู จมูก ลิ้นของตน เราจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อได้รับสิ่งเหล่านี้ ความสุขของเราขึ้นต่อสิ่งเหล่านี้ เราก็ตกเป็นทาสของวัตถุ

ชีวิตของคนในแง่ส่วนตัวไม่เป็นอิสระ และในแง่สังคม เมื่อแต่ละคนมุ่งแต่หาสิ่งที่มาบำเรอตา หู จมูก ลิ้นของตัวเองให้มากที่สุด เพื่อจะมีความสุขให้เต็มที่ที่สุด ก็ทำให้ต้องเบียดเบียนกัน เพราะวัตถุมักจำกัด การเบียดเบียนแย่งชิงกัน ครอบงำกัน ช่มเหงกันก็เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม วัตถุก็มีความจำเป็น โดยเฉพาะในแง่ปัจจัย ๔ สำหรับเลี้ยงชีวิต แต่เราต้องแยกให้ได้ว่า ในส่วนที่เป็นปัจจัยของชีวิตนั้นแคไหนด และในส่วนที่เป็นเครื่องบำรุงบำเรอนั้นแคไหนด มนุษย์เราจะมีทางมีความสุขหรือพบสิ่งที่ดีงามนอกเหนือจากนั้นไหม พระพุทธเจ้าตรัสว่า มนุษย์สามารถหาความสุขที่ประณีตกว่าการบำเรอตา หู จมูก ลิ้น ภาย ความสุขแบบนั้นท่านเรียกว่าเป็นความสุขที่ประณีตขึ้น ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือเป็นอิสระ มนุษย์มีความสุขได้โดยลำพังตัวเองในใจ และไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุภายนอก หมายความว่า แม้วัตถุภายนอกนั้นไม่มีอยู่เราก็มีความสุขได้ ข้อสำคัญก็คือมันเป็นความสุขพื้นฐานที่จะทำให้การแสวงหา หรือการเสพความสุขภายนอก เป็นไปอย่างพอดี อยู่ในขอบเขตที่สมดุล ทำให้มีความสุขแท้จริง และไม่เบียดเบียนกันในทางสังคม

ชีวิตทวนกระแสต้องมีความสุขและอิสรภาพเป็นฐาน

คนที่ทำจิตใจตัวเองให้มีความสุขได้ มีความสุขที่ท่านเรียกว่าทางจิตและทางปัญญา สามารถมีความสุขสงบในใจของตนเองและมีความสุขได้ อย่างที่เรียกว่ามีสมาธิ หรือมีความสุขจากการรู้เท่าทัน เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลาย เป็นความสุขทางปัญญาเนื่องจากเห็นแจ้งความจริง เป็นความปลอดโปร่งโล่ง ไม่มีความติดขัดบิบบคั้นใจ อันนี้เป็นความสุขภายในของบุคคล ถ้าคนมีความสุขประเภทนี้เป็นรากฐานอยู่ภายในตนเองแล้ว การหาความสุขทางวัตถุมาบำเรอตา หู จมูก ลิ้น ภาย ก็จะมีขอบเขต ท่านเรียกว่า *รู้จักประมาณ*

ถ้าเรามีความสุขข้างในแล้ว ความสุขที่ได้ข้างนอกก็เป็นความสุขที่เติมเข้ามา เป็นของแถมหรือกำไรพิเศษ และอึดอยู่เสมอ แต่ถ้าเราไม่มีความสุขในจิตใจ มีใจเร่าร้อนกระวนกระวาย หรือมีความเบื่อ มีความเครียด มีปัญหาอยู่ภายในใจของตนเองแล้ว พอหาวัตถุมาบำเรอตา หู จมูก ลิ้น ภาย ก็จะต้องมีปัญหาคือ *หนึ่ง* ไม่สามารถมีความสุขได้เต็มที่ *สอง* เมื่อทำโดยมีปัญหาคือ *หนึ่ง* ก็ทำอย่างไม่พอดี ทั้งทำให้เกิดปัญหาหว่านวาย และตัวเองก็ไม่ได้ความสุขจากภายนอกเต็มที่ด้วย และประการสำคัญก็คือ พอทำอะไรออกมาเพื่อหาความสุขเหล่านั้น ก็ทำให้เกิดการปะทะ กระทบซึ่งกันและกัน ก็เลยกลายเป็นปัญหาสังคม ขยายบานปลายออกไป

เป็นอันว่า ประการที่หนึ่ง มนุษย์ไม่จำเป็นต้องขึ้นต่อวัตถุภายนอกอย่างเดียว เราสามารถมีอิสรภาพของตนเองที่จะมีความสุขภายใน ประการที่สอง ความสุขภายในทางจิตใจและทางปัญญา กลับมาเป็นฐานที่จะทำให้ความสุขภายนอกที่มนุษย์แสวงหา นั่น เป็นความสุขที่เติมอ้อมในส่วนชีวิต

ของตน และไม่เกิดโทษในการเบียดเบียนกันในสังคมด้วย พระพุทธเจ้าก็จึงสอนให้มนุษย์มีคุณภาพในเรื่องของความสุข

ความสุขทางด้านวัตถุที่บำรุงบำเรอ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ด้วยการเสพหรือบริโภคนั้น ท่านไม่ได้ปฏิเสธ ท่านยอมรับว่ามนุษย์ต้องอาศัยวัตถุภายนอก แต่พร้อมกันนั้นมนุษย์ก็จะต้องมีความสุขทางจิตใจและทางปัญญาเป็นฐาน การขึ้นต่อวัตถุหรือสิ่งภายนอกจะได้น้อยลง มนุษย์จะได้อยู่อย่างมีอิสรภาพมากขึ้น พอมนุษย์มีความสุขในตนเองได้ เขาก็ไม่ต้องอาศัยวัตถุภายนอกในการที่จะมีความสุขเสมอไป ทำให้ไม่เป็นทาสของวัตถุภายนอก จึงเป็นเรื่องของมนุษย์ที่จะต้องพัฒนาตนเอง การที่จะมีความสุขซึ่งเป็นรากฐานทางจิตใจและทางปัญญาได้ มนุษย์จะต้องพัฒนาตนเองขึ้นไป เมื่อพัฒนาตนเองขึ้นไปแล้ว เขาก็จะมีคุณภาพในชีวิต มีความสุขที่เรียกได้ว่าสมบูรณ์ เพราะครบทุกด้านหรือครบทุกระดับ มาดี มาดล และเสริมเติมแก่กัน

ในชีวิตของมนุษย์ ความสุขเป็นเรื่องสำคัญ เราจะต้องยอมรับความจริง ถ้าเราจะมีความคิดและชีวิตที่ทวนกระแส เราจะต้องให้ชีวิตที่ทวนกระแสของเรามีความสุขด้วย มิฉะนั้นแล้วการทวนกระแสนั้นจะไม่ยั่งยืน *ชีวิตที่ไม่มีความสุขนั้นไม่ยั่งยืน* เราอาจจะทนทำไปด้วยแรงพลังหรือแรงกระตุ้น ผลักดัน เช่นความยึดมั่นในอุดมการณ์ หรือความปลุกเร้าอะไรต่างๆ การทำด้วยแรงปลุกเร้านี้ไม่ยั่งยืน มันจะอยู่ได้เพียงระยะหนึ่งถ้าไม่มีความสุขเป็นรากฐาน

ชีวิตที่ดำรงยั่งยืนจะต้องมีความสุขอยู่ด้วย อย่างที่พระท่านเรียกว่าไร้ทุกข์ ซึ่งก็เป็นความหมายที่สมบูรณ์ของคำว่าสุขนั่นเอง นอกจากจะดำรงแล้วก็มีความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อสิ่งภายนอกเป็นไทแก่ตัวเอง และมีความสุขด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องอาศัยการมีปัญญาที่จะมองเห็นความจริงและคุณค่าของสิ่งทั้งหลายมากขึ้น ๆ เพราะฉะนั้นในการที่มนุษย์จะพัฒนาขึ้นมาให้มีความสมบูรณ์นั้น องค์ประกอบที่สำคัญก็คือการพัฒนาปัญญาของตนเอง ฉะนั้นจุดเริ่มต้นหรือฐานของเราจึงได้แก่การที่ต้องมีปัญญา

ทวนกระแสร้ายไม่ไหว ถ้าลึกลงไปไม่ทวนกระแสงาม

ปัญหาเบื้องต้นก็คือ ปัญหาที่เข้าใจแนวทางชีวิตที่เราเรียกว่าทวนกระแสนั้นว่ามันคืออะไร และเข้าใจจุดมุ่งหมายว่าเพื่ออะไร ประการที่สอง เข้าใจกระแสที่เราไปทวนว่ามันมีข้อดีข้อเสียอย่างไร จุดไหนที่เสีย ที่เป็นเหตุให้เราจะต้องมาทวนกระแส เข้าใจมันตามความเป็นจริง และเข้าใจคนทั้งหลายที่อยู่ในกระแสนั้น ซึ่งบางทีก็เป็นเพราะเขาขาดความรู้ความเข้าใจ อย่างที่ทางพระเรียกว่าเป็นผู้มิได้สติ คือไม่เคยได้เรียนรู้ ไม่เคยมีใครมาแนะนำเขา ไม่เข้าใจ ไม่รู้ทางออก ไม่รู้โทษของสิ่งที่เขาทำอยู่ เราต้องเข้าใจเขาตามความเป็นจริง ต้องเข้าใจคนที่อยู่ในกระแสนั้น เราจะได้เห็นใจและรู้แนวทางที่จะปฏิบัติต่อเขา เพื่อจะช่วยเหลือด้วยความเมตตากรุณาต่อไป

ชีวิตของมนุษย์โดยทั่วไปในกระแสใหญ่ ซึ่งไม่เฉพาะแต่กาลสมัยอันใดอันหนึ่งนั้น เป็นเรื่องของการตกอยู่ในกระแสของกาม อย่างเช่นในสมัยของพระพุทธเจ้า กระแสที่เป็นอยู่ซึ่งเป็นไปตามคติความเชื่อของสังคมสมัยนั้น ก็คือกระแสของความเชื่อถือการปฏิบัติและดำเนินชีวิต ตามค่านิยมที่รอผลแห่งความปรารถนาด้วยการสวดอ้อนวอน หวังการดลบันดาลของเทพเจ้า มีการบวงสรวงบูชาด้วยการถือเรื่องวรรณะ แต่พร้อมกันนั้น อีกกระแสหนึ่งซึ่งลึกกว่านั้นก็คือ กระแสของกามที่ครอบงำมนุษย์ไม่เฉพาะยุคหนึ่งสมัยนั้น สำหรับกระแสเรื่องวรรณะ เรื่องการดลบันดาล อาจจะเป็นเรื่องของยุคสมัย แต่อีกด้านหนึ่งที่ลึกลงไปคือ กระแสของชีวิตมนุษย์ทั่วไปที่โดยปกติจะอยู่ใต้อำนาจครอบงำของกามของวัตถุภายนอก ต้องฝากความสุขของตนไว้กับวัตถุภายนอกที่เอามาบำรุงบำเรอ คนแบ่งแยกก็ดักันวรรณะกันก็เพราะหวงกามและแย่งกาม อ้อนวอนหวังผลจากการดลบันดาลก็เพื่อจะได้กาม พระพุทธเจ้าทรงทวนกระแสทั้งสองกระแส ทั้งกระแสสังคมที่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องวรรณะ เรื่องการบวงสรวงอ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หวังการดลบันดาลของเทพเจ้า และทวนกระแสกามที่ครอบงำกระแสชีวิตมนุษย์

คำว่า *กระแสกาม* ในที่นี้ ในสมัยใหม่นี้อาจไม่สบายใจ ต้องใช้ว่า*กระแสวัตถุนิยม* คือการที่ต้องเอาชีวิตไปขึ้นกับวัตถุภายนอกในการที่จะมีความสุข นี่เป็นกระแสธรรมชาติของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย เราเรียกว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ในเมื่อยังไม่พัฒนาตน เพราะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ว่าเบื่องแรกเขาจะต้องหาความสุขจากตา หู จมูก ลิ้น ที่จะได้รับได้เสพลingsที่ทำให้สบาย ซื่นมึน แต่อย่างที่บอกแล้วว่า การหาความสุขจากสิ่งเหล่านี้มีโทษ ทำให้ชีวิตตนเองก็ไม่เป็นอิสระ กลายเป็นอยู่อย่างปราศจากสิ่งเหล่านั้นไม่ได้ มีความสุขด้วยตนเองไม่ได้ และเกิดการเบียดเบียนกันในสังคม

เมื่อมนุษย์พัฒนาตนเองขึ้นมา และเมื่อเขารู้จักความสุขที่ประณีตแล้ว ก็เกิดดุลยภาพในชีวิตขึ้น แล้วความสุขที่ประณีตนั้นก็กลับมาเป็นฐานในการแสวงหาความสุขจากวัตถุให้เป็นไปอย่างพอดีอย่างมีขอบเขต และได้ผลอย่างเต็มที่ และในทางสังคมก็ทำให้ไม่เบียดเบียนกัน แต่เกื้อกูลกันด้วย เราไม่ได้ไปต่อต้านหรือไปคัดค้านวัตถุนิยมโดยสิ้นเชิง ไม่ใช่ไปสุดทางตรงข้าม แต่คำว่าวัตถุนิยมที่กลายเป็นว่าไปนิยมวัตถุนั้นไม่ถูกต้อง แต่เราจะบอกว่าชีวิตไม่อาศัยวัตถุเลยก็ไม่ถูกต้องเหมือนกัน

เราต้องยอมรับความจริง ความพอดี คือการรู้จักประมาณตามดุลยภาพเป็นสิ่งที่สำคัญ ชีวิตของมนุษย์ต้องการความดีงามที่ถูกต้องตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าสอน ซึ่งเป็นธรรม เป็นความถูกต้อง อย่างที่บอกว่าเป็นชีวิตทวนกระแสในทางสังคม และในเวลาเดียวกันนั้นอีกประการหนึ่งก็เป็นการทวนกระแสของธรรมชาติขั้นต่ำ คือธรรมชาติของมนุษย์ที่ยังไม่พัฒนา อันนี้ก็ทวนกระแสเหมือนกัน คือการฝึกฝนและพัฒนาตนอยู่เสมอ เพื่อที่จะมีจิตใจที่พัฒนาและมีปัญญายิ่งขึ้น จนสามารถมีความสุขอย่างเป็นอิสระ

ทวนกระแสสังคมได้สำเร็จ เมื่อมีกระแสการพัฒนาตัวเองอยู่ข้างใน

เพราะฉะนั้น ชีวิตของชาวพุทธจะมีลักษณะที่ทวนกระแส เช่นอย่างพระสงฆ์ แทนที่จะมุ่งไปหาวัตถุบำรุงบำเรอเพื่อเสพความสุขจากสิ่งเหล่านี้ ก็กลับเป็นว่าทั้งที่มีชีวิตเรียบง่าย อาศัยวัตถุแต่น้อย ก็มีความสุขได้ เป็นการทดสอบตนเองและฝึกตนเองตลอดเวลา

ดังเช่นข้อปฏิบัติที่เรียกว่า *ศีล* นั่นก็เป็นเรื่องของการฝึกตน ชั้นแรกก็มีความมุ่งหมายให้ไม่เบียดเบียนกันในสังคม แต่ยอมรับว่ามนุษย์ต้องการวัตถุมาบำรุงบำเรอ ตา หู จมูก ลิ้น กาย จะต้องมีความสุขจากการเสพหรือบริโภคสิ่งเหล่านี้ก่อน ตอนแรกท่านยอมรับ แต่เพื่อให้มีขอบเขตในการหาสิ่งมาเสพเสวย สนองตา หู จมูก ลิ้นนั้นโดยไม่เบียดเบียนกัน ไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน ท่านก็จึงให้ศีลเบื้องต้นเรียกว่า *ศีลห้า* เป็นการประนีประนอมผลประโยชน์หรือการหาและเสพสุข ระหว่างตนเองกับคนอื่นในสังคม ท่านยอมรับในเบื้องต้นว่า มนุษย์ทั่วไปเมื่อธรรมชาติของเขายังไม่พัฒนาก็ต้องเป็นเช่นนั้น หาความสุขได้แค่นั้น แต่การที่เขาแต่ละคนจะได้ความสุขกันสมหวังนั้น เขาจะต้องไม่เบียดเบียนกัน ไม่แย่งชิงข่มเหงกันก่อน และเคารพสิทธิ์ของกันและกัน

ขั้นที่สอง ท่านให้ศีลเพิ่มขึ้น ขอยกตัวอย่างเพียงเรื่องศีลเพิ่มขึ้น อย่างที่เราเรียกว่า *ศีลแปด*

ศีลแปด นี้เพื่ออะไร ถ้าดูให้ดีจะเห็นว่า อ้อ! ไม่มีอะไร ท่านเริ่มให้คนเราฝึกฝนตนเอง ให้พัฒนาตนในทางที่จะเป็นอิสระมากขึ้น ให้ลองดูว่า ถ้าเราไม่ต้องอาศัยวัตถุมากนัก เราจะมีชีวิตที่ดีและมีความสุขได้ไหม ให้พยายามมีความสุขได้โดยไม่ขึ้นกับวัตถุมากนัก เราเคยหาความสุขจากการที่ต้องกินเข้าไป บริโภคให้มากจึงจะมีความสุข ท่านก็บอกให้ลองศีลข้อที่หกเพิ่มเข้ามา

ศีลข้อที่หก *วิกาลโภชนา เวรมณี* เว้นอาหารในเวลาวิกาล ลองควบคุม ลองจำกัดอาหาร ภายในขอบเขตของเวลา เพื่อสุขภาพ กินเพื่อคุณค่าแท้ ไม่มุ่งในแง่บำเรอปาก เอรอบำเรอลิ้น กินอาหารเพียงมือเดียวหรือสองมือ หรือภายในเวลาเที่ยง ต่อจากนั้นไม่กิน จำกัดตนในเรื่องอาหาร ลองฝึกโดยให้ความสุขไม่ต้องขึ้นต่อการที่จะกินอาหารอร่อยๆ อย่าปล่อยใจตามสบาย ทำได้ไหม

ข้อต่อไป เราเคยมีความสุขจากการที่ต้องมีดนตรี ฟोनรั้า ขับร้อง ตกแต่งประดับตัว ที่นี้เอาใหม่ ลองไม่ทำสิ่งเหล่านี้เราจะมีสุขได้ไหม ลองพัฒนาตัวเอง ฝึกตัวเอง ทดสอบตัวเอง

ข้อต่อไป เคยนอนห้องสบาย ต้องมีพุกพุ่มหนาปรนเปรอตัวเองให้สัมผัสสบาย คราวนี้ลองนอนกับพื้น นอนบนกระดาน อย่างพอสบายชนิดที่เป็นธรรมชาติ แล้วอยู่ได้ไหม มีความสุขไหม

นี่เป็นตัวอย่าง นี่เป็นเรื่องพื้นๆ ท่านให้ศีลแปดมาเพื่อฝึกให้เราทดสอบตนเองและพัฒนาตัวเองไปด้วย ว่าเราจะใช้ชีวิตที่เป็นอิสระจากวัตถุเพิ่มขึ้นได้ไหม ความสุขของเราไม่ต้องเกิดจากการหาวัตถุมาปรนเปรอได้ไหม ขึ้นต่อวัตถุน้อยลงได้ไหม เป็นการฝึก ท่านไม่ได้มุ่งให้ไปทรมานตัวเอง

เราจะเห็นว่า เมื่อทำได้ ศิลปะจะทำให้ปลดปล่อย เบาสบาย และทำอะไรได้มากขึ้น เพราะเราไม่ต้องมัววุ่นวายกับวัตถุ ตัดกังวลไปได้มากมาย พร้อมกับการที่ชีวิตขึ้นกับวัตถุภายนอกน้อยลง เราก็ก้าวพ้นด้านจิตปัญญาไปด้วย พอเราฝึกทางด้านจิตปัญญาให้จิตใจมีความสุขได้ มีความรู้ความเข้าใจสิ่งต่างๆ แทนที่จะไปใช้เวลาและพลังงาน เสียแรงงานกับเรื่องที่จะปรนเปรอตัวเรา ก็กลับมีเวลาและแรงงานที่จะฝึกฝนจิตปัญญามากขึ้น และจิตปัญญาที่พัฒนาขึ้นมานั้นก็กลับมาเกื้อกูล ทำให้ได้ความสุขอย่างใหม่ที่ประณีตมากขึ้น อันนี้ก็คือเรื่องของศิลปะ ดังเช่นที่ยกตัวอย่างศิลปะมา ซึ่งเป็นทั้งการฝึกฝนใจและสร้างความเป็นอิสระจากวัตถุให้มากขึ้น พร้อมกันนั้นก็ใช้เวลาและแรงงานไปในการพัฒนาตนด้านจิตปัญญายิ่งขึ้นไปอีก นี่เป็นตัวอย่างชีวิตทวนกระแส

ทวนกระแสสังคมได้ เมื่อไม่ต้องทวนกระแสใจของตนเอง

ชีวิตทวนกระแสที่เรามีความมั่นใจในแนวทางอย่างนี้ แม้ว่าคนภายนอกจะเห็นว่าเป็นทุกข์ลำบาก เราก็มั่นคง เพราะเรามีความชัดเจนกับตนเอง เรามีความสุข ไม่มีความขัดแย้งในตัวเอง

ว่าที่จริงการกินแค่ภายในเวลาที่เรียกว่า กาละ ไม่กินในเวลาวิกาล ซึ่งเป็นการจำกัดเวลาหลังเที่ยงไม่กินเป็นต้นนี้ ถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นว่ามันให้ผลดี ไม่เสียสุขภาพ และการจำกัดในเรื่องของวัตถุบำรุงบำเรอ แม้แต่ที่นอนก็เช่นเดียวกัน

คนที่เข้าสู่กระแสนี้ หรือเดินในแนวทางนี้ เมื่อพัฒนาปัญญาขึ้นมาด้วย และมองเห็นว่าเป็นการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เป็นการฝึกตนเองถูกต้อง ก็สามารถพูดกับตนเองได้เต็มปากว่า ข้าพเจ้ามีความสุข ถ้าจะเทียบก็อาจพูดได้ว่า สามารถมีความสุขกว่าคนที่ไปตามหาวัตถุเหล่านั้นอย่างเต็มที่ด้วยซ้ำไป เพราะแบบหลังนั้นเป็นการหาความสุขชนิดที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งจิตใจตนเองและสังคมมากมาย

ฉะนั้น คนที่ดำเนินชีวิตทวนกระแสนี้ต้องมองหลายระดับ อย่างน้อยก็ ๒ ระดับ คือ

๑. ในระดับสังคม มองว่าในท่ามกลางสภาพของสังคมปัจจุบัน กระแสที่เป็นอยู่นั้นเป็นอย่างไร มีคุณโทษข้อดีข้อเสียอะไร ด้วยเหตุผลอย่างไร และกระแสที่เราจะไปร่วมนั้นเมื่อเทียบกันแล้วเป็นอย่างไร เราต้องเข้าใจตามความเป็นจริง เพื่อให้มีความมั่นใจในแนวทางที่เราคิดว่าถูกต้องดั่งงามที่จะดำเนินไป
๒. ในระดับที่เป็นรากฐานกว่านั้น ภายใต้กระแสที่ปรากฏ มองดูที่แก่นแท้แห่งความปรารถนาของชีวิต ในการจะทำให้ชีวิตทวนกระแสในระดับสังคมนั้นเป็นไปได้ดี เมื่อจะดำรงชีวิตที่ต่างออกไป เช่นมีความเรียบง่าย นอกจากการกระทำของเราจะมีหลักมีความถูกต้อง มีความดั่งงามแล้ว เรามีความพึงพอใจ จิตใจของเราเป็นสุขในสภาพชีวิตนั้นด้วย เป็นพื้นฐาน ซึ่งจะทำให้ยั่งยืน เพราะเกิดความมั่นใจที่จะดำเนินตาม

ในพระพุทธศาสนานั้น การเข้ามาปฏิบัติตามธรรมเป็นชีวิตที่ทวนกระแสสังขมในสมัยนั้น ทวนกระแสโลกของมนุษย์ทั่วไปที่เขาเข้าใจว่าดีที่สุขเป็นอย่างไร โดยที่ท่านยืนยันตัวเองได้ว่า ท่านมีชีวิตที่ดั่งามและมีความสุขอย่างแท้จริง บางท่านถึงกับอุทานออกมาว่า *สุขจริงหนอ สุขจริงหนอ* อะไรทำนองนี้

ถ้าทำได้ตามนี้แล้ว ชีวิตส่วนตนก็มีความสุข และเราก็สามารถทำสิ่งที่เรียกว่าเป็นการบำเพ็ญประโยชน์แก่สังขมไปด้วย ชีวิตทวนกระแสก็จะเป็นเพียงอาการภายนอกที่ปรากฏ แต่ภายในตัวเรามันเป็นกระแสที่เป็นไปเองของตัวเราที่เราไม่ต้องไปทวนเลย ตอนแรกเราอาจจะทวนเพื่อการฝึกหัด เพราะรู้สึกว่ามันไปทวนกระแสกิเลสเข้านั่นเอง เพราะในใจของเรายังมีกระแสหนึ่งคือ *กระแสกิเลส* และที่เราไปทวนกระแสนั้น ถ้าทวนไม่เป็นก็มีอาการเหมือนกับตัน ถ้าเราไม่มีแนวทางเราไปตันเฉยๆ เราก็ก๊วย

อย่างที่บอกแล้วว่า คนที่มีชีวิตทวนกระแสอย่างถูกต้องจะต้องมีแนวทางและจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และเราจะมุ่งไปในแนวทางนั้นอย่างสอดคล้องกับความเข้าใจ ความจริง และความปรารถนาที่แท้จริงของชีวิตจิตใจ จนกระทั่งว่า ที่ทวนกระแสนั้นกลายเป็นเพียงอาการที่เขาว่ากัน แต่ในใจที่แท้จริงชีวิตของเราไม่ได้ทวนเลย เพราะมันเป็นความสะดวกสบายสำหรับเรา เป็นความดั่งาม เป็นความสุข เป็นการกระทำที่เราทำได้เป็นอัตโนมัติของเราเอง

เมื่อเราไปถึงขั้นนี้แล้วมัน จะเป็น *ชีวิตทวนกระแสที่สมบูรณ์โดยไม่ต้องทวน* ซึ่งเป็นไปโดยตัวของเราเอง อันนี้จึงจะเป็นความสำเร็จที่จะมีผลออกมา ผลตอนแรกก็คือผลต่อชีวิตของตนเอง เป็นพยานยืนยันตัวเอง แล้วแผ่ผลออกมาสู่สังขมภายนอก อย่างนี้ก็จะไปเพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์ เริ่มจากตนเองเป็นต้นไป อย่างน้อยก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีที่งามที่ประเสริฐ มีคุณค่า เป็นประโยชน์ เป็นทางที่จะขยายกระแสใหม่ออกไป

สรุปแล้วต้องมีทั้งปัญญา ความดั่งาม ความเป็นอิสระ พร้อมทั้งความสุข เป็นแนวทางทวนกระแสที่มีคุณสมบัติพร้อมบริบูรณ์ จนกระทั่งไม่ต้องทวนกระแส

หลักที่กล่าวมานี้คิดว่าจะเป็นการเสริมประโยชน์ เสริมปัญญา ช่วยให้ชีวิตทวนกระแสของแต่ละคนประกอบด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และมีผลสำเร็จยิ่งขึ้น ขอให้ผลดีเหล่านี้จงเกิดขึ้นสมดังความมุ่งมาดปรารถนา

อาตมาก็ขออาราธนาคุณพระรัตนตรัย โดยเฉพาะคุณพระรัตนตรัยที่แท้ คือตัวคุณพระที่เกิดขึ้นในใจจากการปฏิบัติของตัวท่านนั่นเอง ได้อภิบาลรักษาคุ่มครองทุกท่านให้มีความเจริญก้าวหน้าองงามในชีวิตที่ดี ซึ่งมีความมั่นใจนี้แล้ว และจงประสบความร่มเย็นเป็นสุขในธรรมตลอดกาลนาน

รักษาใจยามป่วยไข้

เราทั้งหลายที่เป็นพุทธศาสนิกชนนั้น นับถือพระรัตนตรัยเป็นที่เคารพบูชาสูงสุด พระรัตนตรัยนั้นก็คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ ถ้ายึดเอาพระพุทธเจ้าเป็นหลัก พระพุทธเจ้าก็เป็นผู้ที่ได้ตรัสรู้ค้นพบพระธรรม เมื่อค้นพบแล้วรู้ความจริง ก็นำเอาธรรมนั้นมาสั่งสอนแก่ผู้อื่น ผู้ที่ปฏิบัติตามรวมกันเข้าก็เรียกว่าเป็นสงฆ์

พระพุทธเจ้าที่ทรงค้นพบพระธรรมนั้น ก็คือค้นพบความจริงเกี่ยวกับเรื่องโลกและชีวิตว่าเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้านั้นทรงสนพระทัยเรื่องความสุขความทุกข์ของมนุษย์ และพระองค์ก็ใช้เวลามากมายในการค้นคว้าเรื่องนี้ เพื่อให้รู้ชัดว่ามนุษย์นั้นมีความสุขความทุกข์เกิดขึ้นอย่างไร ถ้ามีปัญหา คือความทุกข์เกิดขึ้น จะแก้ไขอย่างไร เรียกได้ว่าพระองค์เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องชีวิต เพราะฉะนั้นพระองค์จึงสามารถในการที่จะแก้ปัญหาชีวิตของคนเรา และเราก็นับถือพระองค์ในแง่นี้เป็นสำคัญ

ชีวิตของคนเรานั้นประกอบด้วย กาย กับ ใจ มีสองส่วนเท่านั้น กายกับใจรวมเข้าเป็นชีวิตของเรา กายก็ตาม ใจก็ตาม จะต้องให้อยู่ในสภาพที่ดี ต้องรักษาไว้ให้มีสุขภาพดี จึงจะมีความสุข ชีวิตจึงจะดำเนินไปโดยราบรื่น

แต่คนเรานั้นจะให้เป็นไปตามที่ปรารถนาทุกอย่างก็เป็นไปไม่ได้ ร่างกายของเรานี้บางครั้งก็มีความเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะสาเหตุเนื่องจากการกระทบด้วยโรคภัยที่มาจากภายนอก หรือฤดูกาลผันแปรไป หรือถูกกระทบกระทั่งจากวัตถุสิ่งของที่แข็งกระด้าง แม้แต่หนามตำทำให้เกิดความเจ็บปวดขึ้น หรือว่าร่างกายนั้นอยู่ไปนาน ๆ เข้าก็ทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ร่างกายก็เจ็บไข้ได้ป่วยอันเป็นไปตามธรรมดา เรียกว่าเป็นลักษณะของสังขาร คือสิ่งที่เกิดจากปัจจัยปรุงแต่ง ซึ่งไม่มีอยู่โดยตัวของมันเอง แต่อาศัยสิ่งหลายๆ อย่างมาประชุมกันเข้า มารวมตัวกันเข้า

ร่างกายของเรานี้เกิดจากปัจจัยหลายอย่างมาประกอบกันเข้า ภาษาเก่าๆ เราเรียกว่าเกิดจากธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ มาประชุมกัน ธาตุเหล่านี้แต่ละอย่างก็เปลี่ยนแปลงไป ไม่เที่ยงแท้แน่นอน ต่างก็ผันแปรไป เมื่อแต่ละอย่างผันแปรไป ก็เป็นธรรมดาที่ว่า จะเกิดการแปรปรวนขึ้นแก่ร่างกายที่เป็นของส่วนรวมนั้น ซึ่งเป็นที่ประชุมของธาตุทั้งหมด ร่างกายแปรปรวนไปก็เกิดการป่วยไข้ไม่สบาย นี่ก็เป็นด้านหนึ่ง

ที่นี้ ร่างกายนั้นก็ไม่ได้อยู่ลำพัง ต้องอยู่ร่วมกันกับจิตใจ จึงจะเกิดเป็นชีวิต จิตใจนั้นก็เช่นเดียวกัน ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปต่างๆ จิตใจเปลี่ยนแปลงไป มีความคิดนึกต่างๆ นานา บางครั้งเกิดกิเลสขึ้นมา เช่น มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ใจก็แปรปรวนไปตามกิเลสเหล่านั้น ยามโลกก็อยากจะได้โน่นได้นี้ ยามมีโทษะเกิดขึ้นก็โกรธแค้นขุ่นเคืองใจ หงุดหงิดกระທกกระທังต่างๆ ยามมีโทษะเกิดขึ้นก็มีความลุ่มหลง มีความมัวเมาด้วยประการต่างๆ

ในทางตรงข้าม เวลาเกิดกุศลธรรม เกิดความดีงาม จิตใจเป็นบุญขึ้นมา ก็คิดนึกเรื่องดีๆ จิตใจก็ตั้งงาม จิตใจก็ผ่องใส เบิกบาน สดชื่น เรียกว่ามีความสุข ในเวลานั้นก็จะมีคุณธรรม เช่น มีความเมตตา มีความกรุณาต่อคนอื่น ๆ หรือมีศรัทธา เช่นมีศรัทธาในพระรัตนตรัย ศรัทธาในพระศาสนา ศรัทธาในบุญในกุศล เป็นต้น จิตใจก็เปลี่ยนแปลงแปรปรวนไปได้ต่างๆ

แต่ที่สัมพันธ์กันระหว่างกายกับใจก็คือว่า เมื่อกายเจ็บไข้ได้ป่วยก็มักจะรบกวนทำให้จิตใจพลอยไม่สบายไปด้วย เพราะว่าร่างกายเจ็บปวด จิตใจก็มีความทุกข์ หรือว่าร่างกายนั้นไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชา เช่นร่างกายที่อ่อนแอ เป็นต้น จิตใจก็หงุดหงิดเพราะไม่ได้ดั่งใจ อันนี้เรียกว่าจิตใจกับร่างกายนั้นอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อร่างกายไม่สบายจิตใจก็พลอยไม่สบายไปด้วย

อีกด้านหนึ่ง เมื่อจิตใจไม่สบาย มีความทุกข์ มีความหวาดระแวง มีความกลัว มีความกังวลใจ มีห่วงหน้าพะวงหลังต่างๆ มีความไม่สมปรารถนา ผิดหวัง ท้อแท้ใจต่างๆ ก็ทำให้แสดงออกมาทางร่างกาย เช่น หน้าตาไม่สดชื่น ผิวพรรณไม่ผ่องใส ยิ้มไม่ออก ตลอดจนจนกระทั่งว่าเบื่อหน่ายอาหาร เป็นต้น ไม่มีเรี่ยวแรง ไม่มีกำลัง เพราะว่าใจไม่มีกำลัง เมื่อไม่มีกำลังใจแล้วร่างกายก็พลอยไม่มีกำลังอ่อนแรง อ่อนกำลังไปด้วย อันนี้ก็เป็นเรื่องของกายกับใจที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

ในบางคราวนั้นร่างกายก็เจ็บปวด ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ว่า เวลานั้นความเจ็บปวดของร่างกายอาจจะทำให้จิตใจนี้พลอยไม่สบายไปด้วย ซึ่งทางภาษาพระท่านบอกว่า ถ้ากายไม่สบาย เจ็บไข้แล้ว จิตใจไม่สบายไปด้วย ก็เรียกว่ากายป่วย ทำให้ใจป่วยไปด้วย

จะอย่างไรเมื่อร่างกายเจ็บป่วยแล้วจิตใจจะไม่แปรปรวนไปตาม พระพุทธเจ้าท่านได้ทรงค้นคว้าเรื่องของชีวิตไว้มากมาย แล้วหาทางที่จะช่วยให้คนทั้งหลายมีความสุข พระองค์เคยพบท่านที่ร่างกายไม่สบาย เจ็บไข้ได้ป่วย พระองค์เคยตรัสสอนว่า ให้ทำในใจ ตั้งใจไว้ว่า “ถึงแม้ร่างกายของเราจะป่วย แต่ใจของเราจะไม่ป่วยไปด้วย” การตั้งใจอย่างนี้เรียกว่ามีสติ ทำให้จิตใจไม่ตกอยู่ในอำนาจครอบงำของความแปรปรวนในทางร่างกายนั้น เมื่อมีสติอยู่ ก็รักษาใจไว้ได้

การรักษาใจนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ในยามเจ็บไข้ได้ป่วยนี้ กายเป็นหน้าที่ของแพทย์ แพทย์ก็รักษาไป เราก็ปล่อยให้แพทย์ทำหน้าที่รักษากาย แต่ใจนั้นเป็นของเราเอง เราจะต้องรักษาใจของตนเอง เพราะฉะนั้นก็แบ่งหน้าที่กัน ตอนนี้ก็เท่ากับปลงใจบอกว่า “เอาละ ร่างกายของเรามันป่วยไปแล้ว ก็เป็นเรื่องของหมอ เป็นเรื่องของนายแพทย์ นายแพทย์รักษาไป เราได้แต่ร่วมมือ ไม่ต้องเร้ารอนกังวล

เราจะรักษาแต่ใจของเราไว้” รักษาใจไว้ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่างที่พระองค์ตรัสไว้ ซึ่งได้ยกมาอ้างเมื่อก็ ให้ตั้งใจว่า “ถึงแม้ร่างกายของเราจะป่วย แต่ใจของเราจะไม่ป่วยไปด้วย” ถ้ายึดไว้แบบนี้ สติอยู่ ก็ทำให้จิตใจนั้นไม่พลอยหงุดหงิด ไม่พลอยออดแอด ไม่พลอยแปรปรวนไปตามอาการทางร่างกาย

จริงอยู่ ก็เป็นธรรมดาที่ว่า ทุกขเวทนา ความเจ็บปวดต่างๆ ความอ่อนแรงอ่อนกำลังของร่างกายนั้นย่อมมีผลต่อจิตใจ แต่ถ้ารักษาจิตใจไว้ดีแล้ว ความเจ็บปวดนั้นก็มิแต่่น้อย พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้เสมอว่า ให้รักษาใจของตนเอง

การที่จะรักษาใจนั้น รักษาด้วยอะไร ก็รักษาด้วยสติ คือมีสติกำหนด อย่างน้อยดังที่กล่าวมาว่า ถ้ามีสติเอาใจยึดไว้กับคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า ถึงกายของเราจะป่วยแต่ใจของเราจะไม่ป่วย เพียงแค่นี้ก็ทำให้ใจหยุดยั้ง มีหลัก มีที่ยึด แล้วจิตใจก็สบายขึ้น อาจจะนำมาเป็นคำภาวนาก็ได้ คือภาวนาไว้ในใจตลอดเวลาบอกว่า กายป่วย ใจไม่ป่วย *ถึงกายจะป่วย แต่ใจไม่ป่วย* ทำนองนี้ ภาวนายึดไว้ บอกตัวเองอยู่เสมอ ใจก็จะไม่เลื่อนลอยคว้างไป

การรักษาใจด้วยสตินั้นก็คือว่า เอาจิตของเราไปผูกมัดไว้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตั้งาม ที่ไม่มีการปรุ่งแต่ง จิตของเรานั้นชอบปรุ่งแต่ง เมื่อร่างกายไม่สบาย จิตใจก็ปรุ่งแต่งไปตามความไม่สบายนั้น ทำให้มีความไม่สบายมากขึ้น หรือว่าจิตใจไปห่วงกังวลภายนอก ห่วงกังวลเรื่องทางด้านครอบครัว ห่วงลูกหลาน ห่วงกังวลเรื่องข้าวของทรัพย์สินอะไรต่างๆ ที่ท่านเรียกว่าเป็นของนอกกาย ไม่ใช่ตัวของเรา

โดยเฉพาะลูกหลานนั้นก็ยังมีหลักมีฐานของตนเอง ก็อยู่สบายกันแล้ว ตอนนี้นี้ลูกหลานเหล่านั้น มีหน้าที่ที่จะมาเอาใจใส่ดูแลผู้เจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ใช่หน้าที่ของผู้เจ็บป่วยที่จะไปห่วงกังวลต่อผู้ที่ยังมีร่างกายแข็งแรงดี ท่านเหล่านั้นสามารถรับผิดชอบตนเอง หรือช่วยเหลือกันเองได้ดีอยู่แล้ว จึงไม่ต้องเป็นห่วงเป็นกังวล ตัวเองก็ต้องเป็นห่วงเช่นเดียวกัน เพราะถ้ารักษาใจไว้ได้อย่างเดียวแล้ว ก็เป็นการรักษาแก่นของชีวิตไว้ได้ เพราะว่าชีวิตของเรานั้นก็เป็นดังที่ได้กล่าวว่า มีกายกับใจสองอย่าง โบราณกล่าวไว้ว่า ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว กายนั้นรับใช้ใจ ใจเป็นแก่นของชีวิต ถ้ารักษาใจไว้ได้แล้ว ก็นับว่าเป็นการรักษาส่วนประเสริฐของชีวิตไว้ได้

เพราะฉะนั้นตอนนี้ก็รักษาแต่ใจของตนเองอย่างเดียว ถ้ารักษาใจได้แล้วก็เชื่อว่ารักษาแก่นของชีวิตไว้ได้ และดังที่กล่าวมาในตอนี้ ก็ต้องปลงใจได้ว่ากายนั้นเป็นเรื่องของแพทย์ เพราะฉะนั้น ไม่ต้องไปกังวลเรื่องกาย มาพิจารณาแต่รักษาจิตไว้

วิธีรักษาจิตนั้นก็รักษาด้วยสติดังกล่าวมา ท่านเปรียบว่า สตินั้นเป็นเหมือนเชือก จะรักษาจิตไว้ให้อยู่กับที่ได ก็เอาเชือกนั้นผูกใจไว้ ใจนั้นมันดิ้นรน ชอบปรุ่งแต่ง คิดวุ่นวายฟุ้งซ่านไปกับอารมณ์ต่างๆ เหมือนกับลิง ลิงที่อยู่ไม่สุข กระโดดไปตามกิ่งไม้ จากต้นไม้ไปต้นไม้โน้นเรื่อยไป พระพุทธเจ้าก็เลยสอนว่าให้จับลิง คือจิตนี้ เอาเชือกผูกไว้กับหลัก

หลักคืออะไร หลักก็คือสิ่งที่ตั้งถาม ที่ไม่มีการปรุงแต่ง หรือถ้าปรุงแต่งก็ให้เป็นการปรุงแต่ง แต่ในทางที่ดี เช่น เรื่องหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เรื่องบุญกุศล เป็นต้น เมื่อใจไปผูกไว้กับสิ่งนั้นแล้ว จิตก็อยู่กับที่ ก็ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่เลื่อนลอย ไม่สับสนวุ่นวาย ถ้าจิตไม่ปรุงแต่งเหลวไหลแล้ว ก็จะหมดปัญหาไป

วิธีการรักษาใจที่จะไม่ให้ปรุงแต่งก็คือ อยู่กับอารมณ์ที่ตั้งถาม อยู่กับสิ่งที่ใจยึดถือ อย่างที่อาตมาได้กล่าวมา แม้แต่เอาคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วยมาภาวนาว่า ถึงกายของเราจะป่วย แต่ใจของเราจะไม่ป่วยไปด้วย หรือจะภาวนาสั้นๆ บอกว่า เจ็บไข้แต่กาย แต่ใจไม่เจ็บไข้ด้วย ป่วยแต่กาย ใจไม่ป่วย ภาวนาแค่นี้ จิตก็ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่มีการปรุงแต่ง

เมื่อไม่มีการปรุงแต่ง จิตก็ไม่ติดขัด ไม่ถูกบีบ จิตไม่ถูกบีบคั้นก็ไม่มีความทุกข์ จะมีความปลอดโปร่งผ่องใส ไม่ถูกครอบงำด้วยทุกขเวทนาที่เกิดขึ้น

นอกจากผูกจิตไว้กับสิ่งที่ตั้งถาม หรือคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างที่กล่าวมาแล้ว ก็คือการที่ทำให้จิตนั้นไม่มีกังวลกับสิ่งต่างๆ ไม่ปล่อยให้ล่องลอยไปกับความคิดนึกทั้งหลาย หรือความห่วงกังวลภายนอก รักษาใจให้อยู่ภายใน ถ้าไม่รักษาใจไว้กับคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือคำภาวนาอย่างที่ว่าเมื่อก็อาจจะเอาคำภาวนาอื่นๆ มาว่า เช่น เอาคำว่า พุทโธ มา

คำว่า “พุทโธ” นี้ เป็นคำตั้งถาม เป็นพระนามหรือชื่อของพระพุทธเจ้า เมื่อเอามาเป็นอารมณ์สำหรับให้จิตใจยึดเหนี่ยวแล้ว จิตใจก็จะได้ไม่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป แล้วจิตใจนั้นก็จะเป็นจิตใจที่ตั้งถามผ่องใส เพราะว่าพระนามของพระพุทธเจ้านั้นเป็นพระนามของผู้บริสุทธิ์ เป็นพระนามที่แสดงถึงปัญญา ความรู้ ความเข้าใจ ความตื่น และความเบิกบาน

คำว่า “พุทโธ” นั้น แปลว่า รู้ ตื่น เบิกบาน พระพุทธเจ้านั้นทรงรู้ความจริงของสิ่งทั้งหลาย รู้สังขาร รู้โลกและชีวิตนี้ตามความเป็นจริง มีปัญหาที่จะแก้ทุกข์ให้กับคนทั้งหลาย เมื่อรู้แล้วพระองค์ก็ตื่น ตื่นจากความหลับไหลต่างๆ ไม่มีความลุ่มหลงมัวเมายึดติดในสิ่งทั้งหลาย เมื่อตื่นขึ้นมาแล้วไม่มีความลุ่มหลงมัวเมาก็มีแต่ความเบิกบาน เมื่อเบิกบานก็มีความสุข จิตใจปลอดโปร่งในความสุข จึงเป็นแบบอย่างให้แก่เราทั้งหลายว่า เราทั้งหลายจะต้องมีความรู้เข้าใจสังขารตามความเป็นจริง จะต้องมีความตื่น ไม่หลงไหลในสิ่งต่างๆ ไม่ยึดติดถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย แล้วก็มีสติเบิกบานใจ ปลอดโปร่งใจ เอาอันนี้ไว้เป็นคติเตือนใจ แล้วต่อจากนั้น ก็ภาวนาคำว่า พุทโธ ว่า พุท แล้วก็ว่า โธ

ถ้ากำหนดลมหายใจได้ ก็สามารถที่จะว่ากำกับลงไปกับลมหายใจ เวลาหายใจเข้าก็ว่า พุท เวลาหายใจออกก็ว่า โธ หรือไม่กำกับอยู่กับลมหายใจก็ว่าไปเรื่อยๆ นึกในใจว่า พุท-โธ เป็นจังหวะๆ ไป

เมื่อจิตผูกรวมอยู่ในคำว่าพุทโธ ก็ไม่ฟุ้งซ่านและไม่มีการปรุงแต่ง เมื่อไม่ฟุ้งซ่านปรุงแต่ง จิตก็อยู่เป็นหลัก เมื่อจิตอยู่เป็นหลัก มีความสงบมั่นคงแน่นอน ก็ไม่เป็นจิตที่เคล้าหมอง แต่จะมีความเบิกบาน จะมีความผ่องใส ก็มีความสุข แล้วอย่างนี้ก็จะถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติตามหลักที่ว่า จิตใจไม่ป่วย

นี่ก็เป็นวิธีการต่างๆ ในการที่จะรักษาจิตใจ

อาตมากล่าวไว้นี้ก็เป็นตัวอย่างเรื่องหนึ่งในการที่จะรักษาจิตด้วยสติ โดยเอาสติเป็นเชือกผูกจิตไว้กับอารมณ์ เช่นคำว่า พุทโธ เป็นต้น จิตใจจะได้มีหลัก ไม่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย มีความสงบ เบิกบาน ผ่องใสดังที่กล่าวมา

อาตมาขอส่งเสริมกำลังใจให้โยมมีจิตใจที่สงบ มีจิตใจที่แน่วแน่ผูกรวมอยู่กับคำว่า ถึงกายจะป่วย แต่ใจไม่ป่วย หรือผูกพันกำหนดแน่วแน่อยู่นับคำภาวนาว่า พุทโธ แล้วก็ให้มีจิตใจเบิกบานผ่องใส อยู่ตลอดเวลา

วันนี้อาตมาก็เอาใจช่วย ขอให้โยมมีความเบิกบานผ่องใสตลอดเวลาเทอญฯ

ธรรมกถาสำหรับญาติของผู้ป่วย

ขออนุโมทนาในการที่อาจารย์ได้นิมนต์อาตมาทั้งสองในนามของพระสงฆ์มารับสังฆทาน ซึ่งอาจารย์ได้จัดถวายร่วมกับญาติพี่น้อง เป็นการทำบุญแทนคุณพ่อในขณะที่ท่านเจ็บไข้ได้ป่วย โดยมีความระลึกถึงท่าน มีจิตใจที่รักและมีความผูกพันต่อท่าน หวังจะให้ท่านหายจากความเจ็บป่วยนี้

ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน สิ่งที่จะเป็นเครื่องบำรุงจิตใจที่สำคัญก็คือการทำบุญ การที่ได้มาใกล้ชิดพระรัตนตรัย ได้อาศัยอานุภาพบุญกุศล และอาศัยพุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณเป็นเครื่องอภิบาลรักษา

ในยามเจ็บไข้ได้ป่วยซึ่งเป็นเวลาที่สำคัญนี้ เรื่องของจิตใจก็สำคัญมาก ทั้งจิตใจของผู้ป่วย และจิตใจของญาติ ตลอดจนท่านที่มีความเคารพนับถือซึ่งพากันห่วงใย การรักษานั้นก็ต้องรักษาทั้งสองอย่าง คือทั้งกายและใจ

ส่วนที่เป็นโรคอย่างแท้จริงก็คือด้านร่างกาย แต่ในเวลาที่ยังเป็นโรคนั้น จิตใจก็มักพลอยป่วยไปด้วย คือจิตใจอาจจะอ่อนแอลงหรือแปรปรวนไป เพราะทุกขเวทนาหรือความอ่อนแอของร่างกายนั้น จึงมีพุทธพจน์ที่ตรัสสอนไว้ ให้ตั้งจิตตั้งใจว่า ถึงแม้ร่างกายของเราจะป่วย แต่ใจของเราจะไม่ป่วยไปด้วย พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้แบบนี้ เพื่อให้ส่วนหนึ่งแห่งชีวิตของเรายังคงความเข้มแข็งไว้ได้ แล้วใจก็จะช่วยร่างกายด้วย

ถ้าหากว่าใจพลอยป่วยไปด้วยกับกาย ก็จะทำให้ความป่วยหรือความเจ็บนั้นทับทวีขึ้นซ้ำเติมตัวเอง แต่ถ้ากายป่วยเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ใจไม่ป่วยไปด้วย ใจนั้นจะกลับมาเป็นส่วนช่วยดึงไว้ ช่วยอุ้มชูค้ำประคับประคองกายไว้ ยิ่งถ้ามีกำลังใจเข้มแข็งก็กลับมาช่วยให้ร่างกายนี้แข็งแรงขึ้น

เราจะเห็นว่า ในเวลาที่เจ็บไข้ได้ป่วยนี้คนไข้จะต้องการกำลังใจมาก ถ้าไม่สามารถจะมีกำลังใจด้วยตนเองก็ต้องอาศัยผู้อื่นมาช่วย ผู้ที่จะช่วยให้กำลังใจได้มากก็คือญาติพี่น้อง คนใกล้ชิดทั้งหลาย เพราะฉะนั้น ทางพระหรือทางธรรมจึงได้สอนผู้ที่ใกล้ชิดให้มาให้กำลังใจแก่ผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วย

ข้อสำคัญก็คือว่า ผู้ที่เป็นญาติของท่านผู้ที่เจ็บไข้ได้ป่วยนั้นมีความรัก มีความห่วงใยต่อท่านผู้เจ็บไข้ เมื่อเป็นอย่างนี้ จิตใจของผู้ใกล้ชิดที่เป็นญาตินั้นบางทีก็พลอยป่วยไปด้วย พลอยไม่สบายไปด้วย

คำอนุโมทนา ในโอกาสที่ลูกหลานของคุณโยมยั้ง จันทรสกุล ถวายสังฆทาน ณ ห้อง ๔๑๔ ตึก ๔๔ ปี
โรงพยาบาลศิริราช วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๓๑ เวลา ๑๓.๓๐ น.

เลยไม่สามารถจะไปให้กำลังใจแก่ท่านที่เจ็บป่วย อันนี้ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ จึงจะต้องมีวิธีการที่จะทำให้จิตใจเข้มแข็ง ให้จิตใจสบาย

เมื่อจิตใจของเราที่เป็นญาติ เป็นผู้ใกล้ชิดที่หวังดีนี้เข้มแข็งสบายดี ก็จะได้เป็นเครื่องช่วยให้ท่านผู้เจ็บป่วยนั้นพลอยมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นด้วย ในยามเช่นนี้การวางจิตใจจึงเป็นเรื่องสำคัญ

เรื่องการรักษาทางด้านร่างกายนั้นก็เป็นการของแพทย์ ที่จะพยายามจัดการแก้ไขไปตามวิชาการ ตามหลักของการรักษา แต่ทางด้านญาติของผู้ป่วยต้องถือด้านจิตใจนี้เป็นเรื่องสำคัญ นอกจากการที่จะคอยเอื้ออำนวยให้ความสะดวกและการดูแลทั่วๆ ไปแล้ว สิ่งที่ควรทำก็คือการรักษาทั้งจิตใจของตนเองและจิตใจของผู้ป่วยให้เป็นจิตใจที่เข้มแข็ง

ในด้านจิตใจของตนเอง ก็ควรให้มีความปลอดโปร่ง สบายใจ อย่างน้อยก็มีความสบายใจว่าเมื่อท่านผู้เป็นที่รักของเราป่วยไข้ เราก็ไม่ได้ทอดทิ้งท่าน แต่เราได้เอาใจใส่ดูแลรักษาอย่างเต็มที่ เมื่อได้ทำหน้าที่ของเราอย่างเต็มที่แล้ว ก็สบายใจได้ประการหนึ่งแล้วว่า เราได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด

เมื่อได้ทำหน้าที่ของตนเองแล้ว ก็มีความสบายใจขึ้นมา ความเข้มแข็งที่เกิดจากความสบายใจนั้นก็จะมาคอยช่วย คอยเสริม คอยให้กำลังใจ ไม่ว่าท่านผู้เจ็บป่วยจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

คนเรานั้นเรื่องจิตใจเราทราบไม่ได้ บางทีรู้ในทางประสาทสัมผัสไม่ได้ แต่มีความซึมซาบอยู่ภายใน แม้แต่คนที่ไม่รู้ตัวแล้วในบางระดับก็ยังมีอาการฝันบ้าง ยังมีความรู้สึกรับรู้เล็กๆ น้อยๆ บางทีเป็นความละเอียดอ่อนในทางการรับสัมผัสต่างๆ ในทางประสาท ในทางจิตใจ จึงอาจจะได้รับรัศมีแห่งความสุขสบายใจ ทำให้มีกำลังใจขึ้นมา อย่างน้อยก็ทำให้ไม่มีห่วงมีกังวล ใจก็จะเข้มแข็งขึ้น ความปลอดโปร่ง ความสบายใจ จิตใจที่ผ่องใสเบิกบานนั้น เป็นสิ่งที่ดีงาม

คนเรานั้นเรื่องจิตใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างที่ได้อธิบายมาแล้ว การที่ลูกๆ หลานๆ ผู้ที่ใกล้ชิดมาคอยเอาใจใส่ดูแล ถึงกับได้สละการงานอะไรต่างๆ มา ก็เพราะจิตใจที่มีความรักกัน มีความห่วงใยกันนี้แหละ แต่ในเวลาเดียวกันนั่นเอง เพราะความรักและความห่วงใยกันนี้แหละ ก็อาจจะทำให้จิตใจของเรา กลายเป็นจิตใจที่มีความเร่าร้อนกระวนกระวายไปได้เหมือนกัน สิ่งที่ดีนั้นบางทีก็กลับเป็นปัจจัยให้เกิดความทุกข์ อย่างที่ทางพระท่านบอกว่า ความรักทำให้เกิดความทุกข์ เพราะว่าเมื่อรักแล้วมีความผูกพัน ก็ทำให้มีความกระทบกระเทือนเกิดขึ้นได้ง่าย

นี่ทำอย่างไรจะมีความรักด้วยและไม่มีความทุกข์ด้วย ก็ต้องเป็นความรักที่ประดับประดาทำใจอย่างถูกต้อง เมื่อทำได้ถูกต้องแล้วก็จะมีส่วนที่ดี เอาแต่ส่วนที่ดีไว้ ให้มีแต่ส่วนที่เป็นความดีงามและความสุข ความรักนั้นก็จะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความผูกพัน แล้วก็ทำให้มาเอาใจใส่ดูแลกัน แล้วที่นี้ความรักที่เราประดับประดาไว้ดีก็จะทำให้จิตใจปลอดโปร่งผ่องใส เป็นไปในแง่ที่ทำให้เกิดกำลังใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ฉะนั้นจึงควรพิจารณาทำใจอย่างที่กล่าวเมื่อกี้ว่า เราได้ทำหน้าที่ของเราถูกต้องหรือไม่
สำรวจตัวเอง เมื่อทำหน้าที่ถูกต้องแล้วก็พึงสบายใจในขั้นที่หนึ่ง

ต่อแต่นั้นก็มองในแง่ที่ว่า การที่จะไม่สบายใจหรือมีความรู้สึกทุกข์โศกอะไรนี้ ไม่สามารถ
ช่วยท่านผู้ที่เจ็บไข้นอนป่วยอยู่ได้ สิ่งที่จะช่วยได้ก็คือขวัญหรือกำลังใจที่ดีและความปลอดโปร่งเบิกบาน
ผ่องใส

แม้แต่ในส่วนของตัวเราเอง การที่จะคิดอะไรได้ปลอดโปร่งคล่องแคล่ว ก็ต้องมีจิตใจที่
สบายสงบด้วย ถ้ามีความกระวนกระวาย เช่นความกระสับกระส่ายทางกายก็ตาม ทางใจก็ตาม ก็
จะทำให้คิดอะไรไม่คล่อง และก็จะทำอะไรไม่ถูกต้องด้วย ถ้าจะทำให้ได้ผลดีก็ต้องมีจิตใจที่สงบและเข้ม
แข็งปลอดโปร่ง มีความเบิกบานผ่องใส จึงจะทำให้เกิดเป็นผลดี

เพราะฉะนั้นหลักการสำคัญก็คือ ให้ส่วนที่ดีนำมาซึ่งส่วนที่ดีอื่นๆ ขึ้นไป คือความรักที่มีต่อ
คุณพ่อที่เจ็บไข้ได้ป่วยนั้นเป็นส่วนที่ดีอยู่แล้ว จึงควรให้เกิดความเบิกบานผ่องใสของจิตใจ แล้วก็เอา
จิตใจที่ดีงามนี้มาคิดไตร่ตรองพิจารณาในการที่จะคิดแก้ไขสถานการณ์ ในการที่จะจัดการดูแลเอาใจใส่
ดำเนินการรักษาต่างๆ ตลอดจนทำสภาพจิตใจของตนให้เป็นจิตใจที่จะช่วยเสริมให้จิตของท่านผู้ป่วยได้
มีความสบายใจ

สมมติว่าท่านผู้ป่วยได้ทราบถึงลูกหลานที่กำลังห้อมล้อมเอาใจใส่คอยห่วงใยท่านอยู่ ท่านก็
จะรู้สึกว่าลูกหลานรักท่าน และท่านก็จะม่กังวลใจ พร้อมกับมีความสุขขึ้นมาส่วนหนึ่ง ในเวลาเดียวกัน
ถ้าลูกหลานทั้งหมดนั้นมีจิตใจที่สบาย ท่านก็จะต้องไม่ห่วงกังวล ก็จะเป็นเครื่องช่วยให้จิตใจของท่าน
สบายด้วย เมื่อท่านมีจิตใจที่สบาย มีกำลังใจที่เข้มแข็ง ก็จะเป็นเครื่องช่วยในการรักษาร่างกายของ
ท่านอีกด้วย

โดยเฉพาะในตอนนี้ นอกจากจะพยายามทำใจ หรือคิดพิจารณาไตร่ตรองให้จิตใจเข้มแข็ง
แล้ว ก็ยังได้อาศัยอำนาจของบุญกุศลและพระรัตนตรัยช่วยเหลืออีกด้วย กล่าวคือ ในขณะนี้เราไม่ใช่
อยู่เฉพาะตัวลำพังจิตใจผู้เดียวเท่านั้น แต่ยังมีอำนาจของบุญกุศลช่วยหล่อเลี้ยงด้วย อาจารย์และ
คุณพี่และญาติทุกคนมีความห่วงใยรักในคุณพ่อ และได้ทำบุญแทนคุณพ่อแล้ว จึงขอให้ท่านสงฆ์
อำนาจของบุญกุศลที่ได้ทำนี้ จงเป็นเครื่องช่วยเสริมกำลังใจของท่านด้วย โดยเฉพาะขอให้ทุกท่านตั้งใจ
รวมจิตไปที่ตัวคุณพ่อ ขอให้อำนาจแห่งบุญนี้เป็นเครื่องบำรุงหล่อเลี้ยงรักษาตัวท่าน

เมื่อมีการทำบุญก็จะมีการที่ได้บูชาเคารพพระรัตนตรัย พระรัตนตรัยนั้นเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวที่
ลึกซึ้งที่สุดในทางจิตใจ เมื่อเราเข้าถึงพระรัตนตรัยแล้ว จิตใจก็จะมี ความเข้มแข็ง มีกำลังใจ มีความสงบ
มีความร่มเย็นเกิดขึ้น ก็ขอให้ ความร่มเย็นนี้เป็นบรรยากาศที่แวดล้อมหมู่ญาติทั้งหมด พร้อมทั้งคุณพ่อ
ช่วยประคับประคองหล่อเลี้ยงให้ท่านฟื้นขึ้นมา โดยมีความเข้มแข็งทั้งในทางกายและทางจิตใจ

ในโอกาสนี้ อาตมาขออนุโมทนาอาจารย์ พร้อมทั้งคุณพี่และญาติทั้งปวง ที่ได้ทำบุญถวายสังฆทานแด่พระสงฆ์ ซึ่งเป็นเครื่องที่จะทำให้เกิดความตั้งงามแห่งจิตใจ หล่อเลี้ยงจิตใจให้เกิดความสดชื่นผ่องใส มีความสุข มีความปลอดโปร่งเบิกบาน และมีความสงบ ก็ขอให้จิตใจที่เบิกบาน มีความเย็น มีความสงบนี้ นำมาซึ่งผลอันเป็นสิริมงคล คือความสุข และความฟื้นฟู พรั่งพร้อมด้วยสุขภาพทั้งกายและใจต่อไป

ต่อแต่นี้ไปขอเชิญรับพร และขอให้เอาใจช่วยคุณพ่อ ขอให้ท่านได้อนุโมนารับทราบ และขอให้ทุกท่านได้ช่วยกันสร้างบรรยากาศแห่งความสงบ ความชุ่มชื้นเบิกบานผ่องใสยิ่งๆ ขึ้นไป

ตามรอยจารึก

หน้าว่าง

ตามรอยจารึก สวนทุเรียนเมืองนนท์

บทความเรื่อง “เมื่อวันเสด็จประพาสสวนทุเรียนเมืองนนท์” โดย “โทรทัศน์” พิมพ์ครั้งแรกในนิตยสาร “ชาวกรุง” ฉบับเดือน กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๙๖, และพิมพ์ซ้ำใน “ชาวกรุงฉบับพิเศษ” ซึ่งโปรยเรื่องไว้ดังนี้

ในปี พ.ศ. นั้น ชาวที่ ‘ชาวกรุง’ เห็นความสำคัญมากและควรแก่การสนใจของพลกนิกรชาวไทยทั่วไป ก็ได้แก่ข่าวเสด็จพระราชดำเนินประพาสสวนทุเรียนเมืองนนท์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๔๙๖.

‘ชาวกรุง’ รายงานข่าวนี้ไว้ในหนังสือฉบับประจำเดือนกรกฎาคม ๒๔๙๖. เรื่องและภาพล้วนแล้วแต่น่าปลาบปลื้มประทับใจ, โดยเฉพาะจะเป็นความรู้ที่อาจจะยังไม่รู้สำหรับคนรุ่นใหม่. เราได้คัดมาลงไว้โดยคงไว้ซึ่งสำนวนเดิมทุกประการ แต่เสียตรงที่รูปเดิมหาไม่ได้จึงจำเป็นต้องถ่ายเป็นรูปอัดสำเนา* จึงมีวัชวไปบ้าง, ต้องขอพระราชทานอภัยและขอภัยท่านผู้อ่านไว้ด้วย.

เรื่องนี้ใช้เวลาอ่าน ๕ นาที.

* สำหรับภาพในหนังสือ *ตามรอยจารึก* นี้เป็นภาพถ่ายจริงที่ได้บันทึกไว้ในคราวเสด็จประพาสครั้งนั้น.

เมื่อวันเสด็จฯ ประพาสสวนทุเรียนเมืองนนท์

โดย “โทรทัศน์”

๑๗ มิถุนายน ๒๔๙๖

แม้ว่าในตอนเช้าตรู่วันนั้นจะมีฝนโปรยปรายบ้างเล็กน้อย, แต่พอล่วงเข้าตอนสายอากาศกลับ
ปลอดโปร่ง ท้องฟ้าแจ่มใสขึ้นเสมือนหนึ่งเป็นศุภนิมิตอันดี. ครั้นเวลาประมาณ ๑๐ น. เศษ เรือพระที่นั่ง
“ตะวันส่องแสง” ซึ่งติดตามด้วยเรือ “ประจำทวีป” และขบวนเรืออารักขาก็แล่นเข้าเขตจังหวัดนนทบุรี.
ประชาชนที่มาคอยเฝ้าชมพระบารมีทั้งบนฝั่งและลอยเรืออยู่ในลำน้ำต่างเปล่งเสียงไชโยให้ร้องขึ้นอื้ออึง.
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงโบกพระหัตถ์ซ้ายขวา
ขณะที่เรือแล่นเอื่อยขึ้นไปตามลำน้ำ. จนกระทั่งถึงบ้านชั้นเดียวหลังใหญ่ทาสีครามอ่อนซึ่งปลูกอยู่ริม
น้ำที่ตำบลบางกระสอ เรือจึงชะลอเครื่องยนต์เบาลง, และเข้าจอดเทียบท่าสะพานน้ำซึ่งจัดถวายไว้
เป็นพิเศษ. ขณะนั้นเองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในฉลองพระองค์ชุดสากลสีขาวย พร้อมด้วย
สมเด็จพระบรมราชินี ก้าวขึ้นจากเรือด้วยพระพักตร์อันยิ้มแย้ม แสดงถึงความเบิกบานพระราชหฤทัย.
ประชาชนชาวนนนทบุรีที่มาคอยเฝ้าแห่นจึงได้มีโอกาสชมพระบารมีพระมหากษัตริย์ของเขาร้อย
เต็มตาและใกล้ชิดเป็นครั้งแรกในคราวนี้.

เรือพระที่นั่ง “ตะวันส่องแสง” เทียบที่หน้าบ้านแสงประกาย.

ขุนบุรีภิรมย์กิจ ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี, นายสุเทพ รัตนเสวี สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดนนทบุรี, และนาวาตรี นิรันดร์ ศิรินาวิน ร.น. เฝ้ารับเสด็จฯ ที่ท่าหน้า.

ความจริงข่าวเกี่ยวกับการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์จะประพาสจังหวัดนนทบุรี เพื่อทอดพระเนตรสวนทุเรียนอันเป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อลือชาของจังหวัดนนทบุรีตลอดจนความเป็นอยู่ของราษฎรนั้น ประชาชนได้มีโอกาสทราบกันล่วงหน้ามาบ้างแล้ว. เพราะเมื่อคืนวันที่ ๘ มิถุนายนตกเดียวกัน ขุนบุรีกรมย์กิจ (พริ้ม จารุมาศ) ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรีก็ได้รับข่าวมาจากรกระทรวงมหาดไทยว่า เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปรารภใครจะเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรซึ่งมีอาชีพในทางทำสวนทุเรียน, และโดยที่จังหวัดนนทบุรีได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีสวนทุเรียนมากที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งปลูกทุเรียนชนิดดีมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมทั่วไปด้วย, จึงขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาว่าควรเลือกเอาสวนทุเรียนแห่งใดสำหรับจะเสด็จประพาสคราวนี้จึงจะเป็นการเหมาะสม, ซึ่งกระทรวงมหาดไทยจะได้นำความกราบบังคมทูลให้ทรงทราบเพื่อกำหนดการต่อไป. อนึ่ง ในการเสด็จครั้งนี้ทรงมีพระราชประสงค์จะให้เป็นการไปเรเวท.

แม้ว่าจังหวัดนนทบุรีจะเป็นจังหวัดซึ่งมีประชาชนประกอบอาชีพในทางสวนทุเรียนมากที่สุดและดีที่สุดก็จริง, หากแต่ในระหว่างนั้นปรากฏว่าทุเรียนกำลังจะวายใกล้หมดฤดูให้ผลแล้ว, ถึงจะมีบ้างก็คงเป็นเพียงบางสวนเท่านั้น. ด้วยเหตุนี้ในตอนกลางคืนวันเดียวกันนั่นเอง ผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมด้วยรองผู้บังคับการตำรวจและข้าราชการอีก ๒ - ๓ นาย ก็ลงเรือยนต์ตระเวนตามสวนทุเรียน, เริ่มแต่เชิงสะพานพระราม๖ขึ้นไป. มุ่งไปยังสวนทุเรียนที่มีชื่อและใหญ่ที่สุดก่อนเป็นแห่งแรกที่ตำบลบางกรวย ซึ่งเป็นสวนของกำนันสวัสดิ์ โชติกานนท์, ก็ปรากฏว่าหากนำเสด็จประพาสจะเป็นการไม่สะดวก เพราะต้องนำเรือผ่านเข้าคลองเล็ก, มิได้อยูริมน้ำเช่นสวนอื่นๆ. จากสวนนี้ไปสวนนั้นจนเกือบครึ่งคืนก็ยังมิได้พบสวนที่เหมาะสมแก่การนำทอดพระเนตร เพราะส่วนมากเก็บผลเสียหมดแล้ว. ในที่สุดจึงได้สวนทุเรียนซึ่งค่อนข้างใหญ่และมีชื่อที่ตำบลบางกรวย* เพราะเจ้าของกู้ไว้ได้แต่เมื่อคราวน้ำท่วมใหญ่ ปี พ.ศ. ๒๔๘๕, เป็นของนายประวิทย์ สงวนเงิน**. ครั้งแรกต้องเจรจาอยู่นาน. ต่อเมื่อทราบว่าจะนำพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสจึงไม่ขัดข้อง. แต่ก็แจ้งว่าเกรงจะปฏิบัติอะไรไม่ถูกต้องตามพระราชประสงค์ เพราะไม่สู้เข้าใจระเบียบพิธีในการเฝ้าแทน, จึงต้องชี้แจงให้เข้าใจว่า การเสด็จประพาสสวนทุเรียนคราวนี้เนื่องด้วยทรงปรารถนาจะได้เยี่ยมเยียนราษฎรและทอดพระเนตรทุเรียนเป็นส่วนพระองค์, ซึ่งนับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น จึงไม่ควรเกรง.

หลังจากออกไปสำรวจพบสวนทุเรียนที่จะนำเสด็จทอดพระเนตรได้แล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงรีบเข้ามารายงานกระทรวงมหาดไทยให้ทราบ, และได้รับมอบหมายให้กลับไปจัดการในเรื่องที่ประทับต่อไป. การจัดสร้างพลับพลาประทับชั่วคราวได้เลือกใช้ที่ดินชายน้ำใกล้สวนทุเรียนนั่นเอง, โดยกรมราชทัณฑ์ได้จัดนักโทษประมาณ ๑๐๐ คนมาช่วยเหลือในการดำเนินการนี้เพื่อให้เสร็จทันตามกำหนด.

* ที่ถูกต้องคือตำบลบางกระสอ. ** บิดาท่านผู้หญิงสอาด ศิรินาวิน

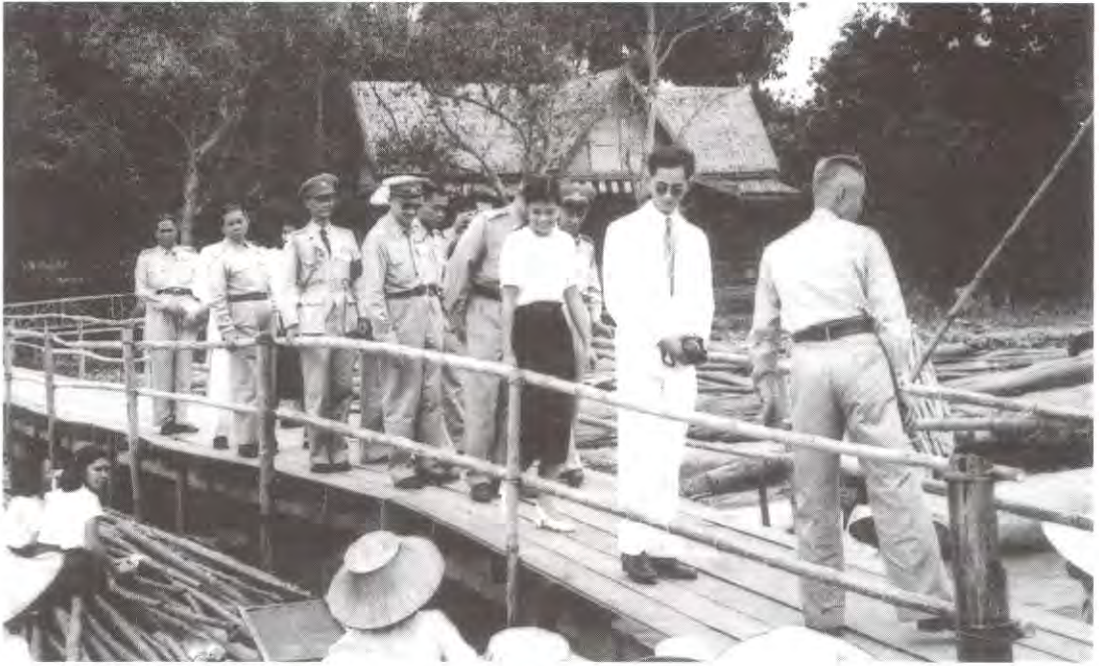
พลับพลาชั้นสร้างขึ้นด้วยไม้ไผ่, มีสะพานลงไปถึงท่าน้ำยาวประมาณ ๗๐ เมตร เพื่อป้องกันความ
ขรุขระในเวลาที่เสด็จกลับขณะน้ำลงแห้ง. นอกจากนั้นยังสร้างประรำสำหรับผู้ติดตามนั่งพักผ่อนอีกสอง
แห่งใกล้ ๆ กัน, เชื่อมถึงกันโดยตลอด. ส่วนทางที่เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสวนทุเรียน ไร่ไม้
กระต๊อบปูนคันสวนคู่สองแผ่นโดยตลอดจนกระทั่งถึงพลับพลาที่ประทับ, และเนื่องด้วยระหว่งนั้นผล
ทุเรียนซึ่งยังมีได้เก็บจากต้น เพราะใครจะถวายให้ทอดพระเนตรใกล้ชนิดนั้น ใกล้จะสุกแล้วจึงเกรงว่า
อาจหล่นลงมาได้, เจ้าหน้าที่จึงได้จัดหาลวดนำขึ้นไปผูกไว้เป็นการป้องกันเสียก่อน.

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จขึ้นจาก
เรือพระที่นั่ง พร้อมทั้งขบวนผู้ติดตาม, มีหม่อมบัว กิติยากร, ม.ร.ว.บุษบา กิติยากร, หม่อมทิวรัช ฤวัลย์ศักดิ์
เลขาธิการสำนักพระราชวัง, หลวงเดชสหกรณ์ องคมนตรี, พล.ท.บัญญัติ เทพหัสดินทร์ รัฐมนตรี
ว่าการมหาดไทย, พระนิกรบดี อธิบดีกรมราชทัณฑ์, ฯลฯ, ขุนบุรีภิรมย์กิจ ผู้ว่าราชการจังหวัด, พร้อม
กับคณะเทศมนตรีเมืองนนทบุรี มีนายบุญช่วย ภูโสภา นายสถิตย์ โสภารัตน์ และนายสมาน สุขமாக,
ได้มาคอยเฝ้าเพื่อนำเสด็จทอดพระเนตรตามทางที่ได้จัดสร้างไว้. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
สนพระทัยและมีรับสั่งซักถามผู้ตามเสด็จถึงชนิดและวิธีปลูก ตลอดจนการใช้ปุ๋ยและการทำนุบำรุง.
เมื่อผ่านต้นใดที่มีผล เจ้าของสวนก็จะให้คนขึ้นไปเก็บมานำขึ้นทูลเกล้าฯถวาย. จนกระทั่งถึงต้นมังคุด
จึงถวายกระจง (ไม้สอยซึ่งเตรียมไว้) ให้สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงสอยด้วยพระองค์.
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับอยู่ข้างๆ และทรงสำราญพระอิริยาบถอยู่ตลอดเวลา.

ระหว่างทางเสด็จพระราชดำเนินที่จัดขึ้น มีประชาชนชาวสวนมากคอยเฝ้าถวายความจงรัก
ภักดีอยู่ใกล้ชิด. บางคนนำทุเรียนมาทูลเกล้าฯถวาย, ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้พระราชทาน
เงินเป็นรายๆ ละ ๑๐๐ บาท พร้อมด้วยเงินเหรียญทองชนิด ๕๐ สตางค์ ห่อด้วยผ้าขาวอีก ๔ ตำลึง.
สำหรับหญิงชราคนหนึ่งอายุประมาณ ๕๐ เศษ, นัยว่าอุตสาห์เดินทางมาจากบางซื่อเมื่อทราบข่าวการ
เสด็จฯ, ได้นำดอกบัวขึ้นทูลเกล้าฯถวายสองช่อ และกราบถวายบังคมทูลถึงความทุกข์ยากคับแค้น, ก็
ทรงพระราชทานเงินพิเศษ ๒๐๐ บาท. ทั้งนี้ทรงมีพระพักตร์ยิ้มแย้ม และทรงปฏิสันถารแก่ราษฎรที่มา
คอยเฝ้าโดยมิได้ถือพระองค์. ยังความปลาบปลื้มยินดีแก่ประชาชนให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณโดย
ทั่วกัน. ในโอกาสนี้ นายประวิทย์เจ้าของสวน ได้นำกิ่งทุเรียนซึ่งเตรียมไว้ขึ้นทูลเกล้าฯถวาย เพื่อขอให้
ทรงปลูกเป็นที่ระลึกด้วย.

ภายหลังเสด็จทอดพระเนตรสวนทุเรียนแล้ว จึงเสด็จขึ้นพลับพลาที่ทางการจัดถวายเป็นที่
ประทับชั่วคราว. ทางเรือนจำได้จัดเก้าอี้ประทับซึ่งประดิษฐ์ด้วยไม้ไผ่ฝีมือประณีต พร้อมทั้งโต๊ะเสวยซึ่ง
ทำด้วยไม้ไผ่เช่นเดียวกัน. เมื่อทอดพระเนตรเห็นเก้าอี้ที่จัดมาทำด้วยไม้ไผ่ดังงาม จึงมีพระราชกระแส
รับสั่งถามว่านี่เป็นฝีมือคนไทยทำหรือ, และเมื่อมีผู้ทูลตอบว่าใช่ ก็ทรงรับสั่งชมเชยว่าคนไทยเราก็ทำ
อะไรได้เก่งมากเหมือนกัน. เก้าอี้ประทับและโต๊ะเสวยชุดไม้ไผ่นี้ทราบข่าวทางเรือนจำได้นำมาทูลเกล้าฯ
ถวายด้วยเมื่อเวลาเสด็จกลับ.

ระหว่างเสด็จทอดพระเนตรสวนทุเรียน (พลับพลาที่ประทับอยู่ทางด้านหลัง)

ระหว่างประทับบนพลับพลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนพระอิริยาบถบ่อยๆ และทอดพระเนตรภูมิประเทศรอบๆ ด้วยความพอพระราชหฤทัย. ผู้ว่าราชการจังหวัดนำเสด็จทอดพระเนตรบรรดาแม่ค้าอาหารเรือซึ่งจอดอยู่ที่ท่านี้. บรรดาเรือขายอาหารที่มาจอดอยู่นั้นทางจังหวัดได้ตระเตรียมมาก่อน, เช่น ไอศกรีม (ชนิดสีขาวใส่มะพร้าวอ่อน ถั่วลิสง ที่เจ๊กหาบเร่งขาย) พนักงานเรือนจำเป็นผู้จัดมา, กล้วยแขกและกล้วยข้าวเม่าทอด ภรรยาปลัดจังหวัดร่วมกับครูสตรีจัดมา, ข้าวแกงมีแกงไก่และแกงปลาไหล ภรรยานายอำเภอและครูสตรีร่วมกันจัดมา, ก๋วยเตี๋ยว บะหมี่ แม่ค้าอยู่ตำบลบางบัวทองเป็นผู้จัดมา, ขนมจีนน้ำยาและชาน้ำ ภรรยารองผู้กำกับกับการตำรวจและอัยการจังหวัดร่วมจัดมา. นอกจากนั้นยังมีอาหารที่กระทรวงมหาดไทยจัดมาสมทบอีกด้วย.

ระหว่างที่ประทับพักผ่อนบนพลับพลา เจ้าหน้าที่ได้นำน้ำมะพร้าวเผาและมังคุดขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อเสวยก่อนถึงเวลาพระกระยาหารกลางวัน. ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งกับผู้ใกล้ชิดอยู่จนเวลา ๑๓.๐๐ น. จึงมีรับสั่งให้มหาดเล็กกระับการตั้งโต๊ะเสวยจากพระกระยาหารที่ทางการจัดเตรียมมาในเรือพระที่นั่ง เพราะมีพระราชประสงค์จะเสวยอาหารพื้นเมืองที่ทางจังหวัดจัดมาทางเรือ. และเมื่อมหาดเล็กนำจานอาหารซึ่งเคยใช้บรรจุพระอาหารเสวยประจำลงไปใส่บะหมี่จากเรือขึ้นมา ก็ไม่ทรงโปรดอีก, กลับรับสั่งให้แม่ค้าจัดขึ้นมามากด้วยชามและตะเกียบต่างๆ. และประทับเสวยอยู่ที่เก้าอี้ มิได้ประทับโต๊ะเสวยที่เตรียมไว้. ทรงยกชามและใช้ตะเกียบด้วยพระอิริยาบถเช่นเดียวกับสามัญชน. ผู้ใกล้ชิด

เสด็จขึ้นประทับบนบ้านนายประวิทย์ สงวนเงิน และมีพระราชปฏิสันถารกับเจ้าของบ้าน.

เล่าว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระอารมณ์เบิกบานและเสวยได้มากเป็นพิเศษ. ทรงโปรดแกงปลาไหลและไอศกรีมเป็นพิเศษ.

ต่อจากนั้น ได้พระราชทานเงินเหรียญทองชนิด ๕๐ สตางค์ ห่อผ้าขาวจำนวน ๑ ตำลึง เป็นเงินกันถุงแก่แม่ค้าทุกคนที่จัดอาหารมา. เจ้าหน้าที่ได้จัดฉีกทุเรียนขึ้นทูลเกล้าฯถวาย โดยฉีกแล้วใส่พานนากทั้งเปลือก. ทุเรียนที่นำขึ้นทูลเกล้าฯถวายมีชนิดต่างๆ กัน. เช่น ก้านยาว กบ มะไฟ. ซึ่งล้วนแต่เป็นทุเรียนที่มีชื่อเสียง. กำนันสวัสดิ์ซึ่งเป็นเจ้าของสวนทุเรียนใหญ่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรีและชำนาญในเรื่องทุเรียนเพราะเป็นอาชีพมาแต่เดิม ได้เลือกคัดถวายแต่ชนิดที่เริ่มสุกใหม่ๆ ทั้งสิ้น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหยิบขึ้นเสวยได้โดยไม่ประอะเปื้อนพระหัตถ์. ทรงโปรดและชมทุเรียนชนิดกบว่ามีรสหวานและมันจัดมาก.

หลังจากเสวยพระกระยาหารกลางวันเสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีก็ได้มีพระราชกระแสรับสั่งและทรงปราศรัยแก่ผู้ที่ติดตามและที่เฝ้าอยู่ในบริเวณนั้น. จนกระทั่งใกล้เวลา ๑๔.๐๐ น. จึงได้เสด็จกลับโดยผ่านขึ้นประทับบนบ้านเจ้าของสวนทุเรียน. แล้วทรงปฏิสันถารถึงความเป็นอยู่และอาชีพที่กำลังกระทำอยู่. แล้วได้พระราชทานหีบบุหรีถมเงินจารึกพระปรมาภิไธยย่อให้แก่นายประวิทย์ สงวนเงิน ๑ หีบ. และพระราชทานเงินให้แก่ผู้ที่มาคอยเฝ้าติดตามในการเสด็จครั้งนี้คนละ ๑๐๐ บาท พร้อมกับเงินเหรียญ ๑ ตำลึง. แล้วจึงเสด็จลงประทับเรือพระที่นั่ง. ก่อนที่จะทรงก้าวลงเรือ ได้หันกลับไปรับสั่งแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งมาคอยเฝ้ารับและนำเสด็จด้วยประโยคสั้นๆ ว่า “ขอบใจทุกคน”. พร้อมกับทรงถ่ายภาพผู้มาคอยส่งเสด็จด้วยพระองค์เอง. เมื่อเรือเคลื่อนออกจากท่าก็โบกพระหัตถ์ด้วยพระอาการร่าเริงแจ่มใส. บรรดาผู้ที่เฝ้าอยู่ในบริเวณนั้นเปล่งเสียงไชโย ด้วยความปลาบปลื้มและเต็มตื่นในพระมหากุณาธิคุณเป็นล้นพ้น.

หีบบุหรีถมเงินจารึกพระปรมาภิไธยย่อที่พระราชทานให้แก่นายประวิทย์ สงวนเงิน.

ตามรอยจารึก ในกรมราชองครักษ์

พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวินได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นราชองครักษ์เวร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ และเป็นราชองครักษ์ประจำกรมราชองครักษ์ต่อมาในปีเดียวกัน.

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็นรองสมุหราชองครักษ์, พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นราชองครักษ์พิเศษ, และ พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นสมุหราชองครักษ์คนที่ ๑๓ ในพระบรมราชจักรีวงศ์ สืบต่อจากพลเอกจำเริญ จารุเสถียร. พลเรือเอกนิรันดร์ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมราชวงศ์ ในตำแหน่งสมุหราชองครักษ์ โดยคณะรัฐมนตรีได้ต่อเวลาราชการให้รับราชการจนมีอายุครบ ๖๕ ปี บริบูรณ์, และออกจากประจำการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖.

กรมราชองครักษ์

ราชองครักษ์ คือนายทหารที่ได้รับพระราชทานเกียรติยศโปรดเกล้าฯแต่งตั้งให้เป็นผู้ป้องกันรักษาพระองค์ ไม่ให้ศัตรูประทุษร้ายพระองค์หรือทำลายพระเกียรติ. รวมทั้งเป็นนายทหารระดับพระเกียรติยศ และเป็นผู้ปฏิบัติการตามพระราชประสงค์และพระราชประเพณีนิยม แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ.

กรมราชองครักษ์ มีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์และกฎหมายว่าด้วยตำรวจราชสำนัก, ได้แก่ การถวายถวายความปลอดภัยและถวายพระเกียรติ สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ, และปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชประสงค์ตามที่ได้ทรงไว้วางพระราชฤทัย. สมุหราชองครักษ์ เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบกรมราชองครักษ์.

"ราชองครักษ์" กำเนิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, เดิมเรียกว่า "นายทหารรักษาพระองค์". ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ปฏิบัติหน้าที่รับใช้เบื้องพระยุคลบาท พิทักษ์รักษาความปลอดภัยแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและถวายพระเกียรติยศในคราวเสด็จฯ ประพาสประเทศสิงคโปร์และปัตตาเวีย (อินโดนีเซีย) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๓, โดยโปรดเกล้าฯให้นายพลโท พระบรมวงศ์เธอ กรมหลวงอดิศรอุดมเดช (เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นนายร้อยเอกพระองค์เจ้าสุขสวัสดิ์) เป็นนายทหารรักษาพระองค์ตามเสด็จด้วย, นับว่าเป็น "ราชองครักษ์" พระองค์แรกที่ตามเสด็จต่างประเทศ. ต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ ที่จะต้องมีราชองครักษ์ไว้ปฏิบัติราชการสนองพระเดชพระคุณโดยใกล้ชิด, จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้คัดเลือกนายทหารรักษาพระองค์จากกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ และพระราชทานนามว่า "ราช-แอด-เดอ-แกมบี". ภายหลังได้เปลี่ยนนามเป็น "ราชองครักษ์". ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ โปรดเกล้าฯให้ตราพระราชบัญญัติราชองครักษ์ขึ้น, ให้กรมราชองครักษ์เป็นกรมหนึ่ง ขึ้นอยู่ในกรมยุทธนาธิการ และมีสมุหราชองครักษ์เป็นผู้รับผิดชอบราชองครักษ์ทั้งหมด.

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๕๙ ถึง ๒๔๖๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขพระราชบัญญัติราชของครักษ์ และตราพระราชบัญญัติราชของครักษ์ขึ้นใหม่ กล่าวคือ จากเดิมที่กำหนดให้เฉพาะนายทหารบกเป็นราชของครักษ์ ได้โปรดเกล้าฯ ให้นายทหารเรือเข้ารับราชการเป็นราชของครักษ์ด้วย, ให้นายตำรวจภูธรและนายตำรวจนครบาลเป็นราชของครักษ์ เป็นกรณีพิเศษในบางคราว (นับว่าเป็นกำเนิดของตำรวจราชสำนักเวร), ให้นายเสือป่าเป็นราชของครักษ์, และมีตำแหน่ง “ผู้ช่วยสมุหราชของครักษ์” เพิ่มขึ้น สำหรับสมุหราชของครักษ์นั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งจากนายพลทหารบกหรือทหารเรือ, และให้สมุหราชของครักษ์มีสิทธิขาดในการนำความเข้ากราบบังคมทูลต่อพระมหากษัตริย์ได้โดยตรง.

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ราชของครักษ์เดิมในรัชกาลก่อนยังคงเป็นราชของครักษ์ของพระองค์สืบต่อไป. ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายทหารบก นายทหารเรือ เป็นราชของครักษ์พิเศษ ราชของครักษ์เวร และราชของครักษ์ประจำ, โปรดเกล้าฯ ให้ใช้ “ปลอกแขน” เป็นเครื่องหมายแสดงว่าเป็นราชของครักษ์ ขณะปฏิบัติหน้าที่, สำหรับนายเสือป่าราชของครักษ์ซึ่งมีมาแต่เดิมนั้นเป็นอันล้นสุด. ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกการใช้ “ปลอกแขน” มาใช้ “ครุฑเขี่ยมหามงกุฎสีทอง” ประดับเหนือกระเป๋าสีเสื้อเบื้องขวาแทน.

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้จำแนกราชของครักษ์เป็น ๓ ประเภท, คือ ราชของครักษ์พิเศษ ราชของครักษ์เวร ราชของครักษ์ประจำ. พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งราชของครักษ์ทุกประเภท.

ราชของครักษ์พิเศษ เป็นตำแหน่งกิตติมศักดิ์, แต่งตั้งจากนายทหารสัญญาบัตร, ปฏิบัติหน้าที่ราชของครักษ์ในบางโอกาสตามพระราชประเพณี.

ราชของครักษ์เวร แต่งตั้งจากนายทหารสัญญาบัตรประจำการ และคงรับราชการตามตำแหน่งเดิม, มีหน้าที่ประจำตามเสด็จรักษาการณ์และปฏิบัติกิจการอื่นในส่วนพระองค์พระมหากษัตริย์.

ราชของครักษ์ประจำ แต่งตั้งจากนายทหารสัญญาบัตรประจำการ และเข้ารับราชการประจำในกรมราชของครักษ์, มีหน้าที่ปฏิบัติกิจการในส่วนองค์พระมหากษัตริย์แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ กรมราชของครักษ์ ซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีภารกิจในการสนองพระเดชพระคุณสถาบันพระมหากษัตริย์โดยตรง และต้องใช้ความคล่องแคล่วรวดเร็วในการสั่งการและบริหารงานทั่วไป ได้รับการยกฐานะเป็นหน่วยขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม. ในการปฏิบัติหน้าที่ถวายความปลอดภัยโดยใกล้ชิดนั้น กรมราชของครักษ์อาศัยส่วนราชการอื่นๆ ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ร่วมปฏิบัติตามแผนและกฎระเบียบที่กำหนด. โดยกรมราชของครักษ์ดำเนินการควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติของหน่วยเหล่านี้ให้สอดคล้อง รัศกุ่ม และเกิดเอกภาพในการปฏิบัติ.

รายพระนามและรายนามสมุหราชองครักษ์ในพระบรมราชจักรีวงศ์มีดังนี้

๑. นายพลโท เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ศักดิ์
๒. นายพลตรี พระยาสุรเสนา
๓. นายพลตรี พระยาเทพอรชุน
๔. นายพลเอก เจ้าพระยารามราฆพ
๕. นายพลตรี หม่อมเจ้าอมรทัต กฤษดากร
๖. นายพลเอก พระยาเทพอรชุน
๗. นายพลโท พระยาวิชิตวงศ์สุโข
๘. นายพันเอก พระสรภักย์สฤษฏีกา
๙. นายพลอากาศโท พระศิลปศาสตร์าคม
๑๐. นายพลเอกหลวงสุรณรงค์
๑๑. พลเรือเอก หม่อมเจ้ากาพิวรรณดิศ ดิศกุล
๑๒. พลเอก จำเป็น จารุเสถียร
๑๓. พลเรือเอก นรินทร์ ศรีนาวิน
๑๔. พลเอก นवल จันทร์ตรี
๑๕. พลเอก ดำรง ลิกษะมณฑล
๑๖. พลเอกสายัณห์ คัมภีร์พันธุ์

(เรียบเรียงจากข้อมูลใน website กรมราชองครักษ์: www.radc.go.th)

ตามรอยจารึก โครงการหม่อนไหม

เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานสัมภาษณ์ครั้งประวัติศาสตร์แก่กลุ่มนักข่าวหญิงจำนวน ๒๙ คน ณ ตำนกจักรลดาโรธาน. พระราชกระแสตอนหนึ่งเกี่ยวกับศิลปอาชีพและการผลิตผ้าไหมมีดังนี้

(ทูลถาม) ทรงมีโครงการส่งเสริมอย่างไรบ้าง.

(ทรงตอบ) มี ๒ โครงการ, เรียก หม่อนไหมแท้ หมายความว่าไหมพื้นเมือง ซึ่งมันออกสั้นแค่นี้ (ทรงทำพระหัตถ์แสดงประกอบ ความยาวประมาณเกือบหลา), ใช้ป้อนโรงงานเครื่องจักรไม่ได้. ต้องชาวบ้านนั่งผูก, น้ำตาร่วง, เขาไม่ชอบเลย. อันนี้ฉันสนับสนุน, แล้วท่านรองสมุหฯ นิรันดร์ (พลเรือเอก นิรันดร์ ศิรินาวิน สมุหราชองครักษ์) ด้วยความร่วมมือของพวกท่านอะไรต่างๆ ไปได้ทุนมาทำไหมจากญี่ปุ่นเพื่อป้อนโรงงาน. ฉันก็บอกตกลง, ให้คุณนิรันดร์ทำโครงการหม่อนไหมสำเร็จ. เอาไหมญี่ปุ่นเพราะว่าเส้นยาว, โรงงานเขานิยม, ชาวบ้านนิยมมากกว่า เพราะทอง่าย ไม่ต้องมานั่งผูกๆ ๆ ๆ. ไหมของไทยมันสั้น, หมดแล้วก็ต้องผูก, กว่าจะได้แต่ละผืนแทบแย่. แต่ปรากฏว่าฝรั่งชอบอย่างผูก.

คราวนี้ฉันไปดู พบว่ามัดหมี่อันไหนที่ชาวบ้านใช้ไหมที่ต้องผูกนี้จะไม่ยับเลย, หมายความว่าเอามาสะบัดๆ แล้วก็แขวน เดี่ยวเดียวจะทิ้งตัวเลย, ไม่มียับ. ถ้าแม้ว่าใช้ไหมต่างประเทศนี้จะยับ, ต้องเอามารีด. นี่หม่อมราชวงศ์จักรแก้วตามสิรินธรกับจุฬารัตน์ไปเมืองนอกเร็วๆ นี้, มัดหมี่ของเขาไม่ต้องรีดเลย, เอามาแขวนสักพักเดี๋ยวก็คืนตัวอีก. นี่คือสภาพของไหมแท้. แต่มันสั้น, มันยัดน้อย, เลี้ยงแทบตาย คือต้องลงแรงงานหนักมาก เลี้ยงแทบตายกว่าจะได้แต่ละผืน.

คราวแรกฉันก็ไม่ทราบจะทำอย่างไร. คุณนิรันดร์บอกว่าอุตสาหกรรมเขาทำอยู่แล้ว, ให้พ่อเป็นต่างชาติแม่เป็นไทย, ให้ผสมพันธุ์กันก็จะได้อย่างที่ดี. ตอนแรกฉันก็นึกว่าจะทำอย่างนั้น.

* ที่ถูกต้องน่าจะเป็น โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระ

มานึกอีกที ออย่าเลย, อุตสาหกรรมเขาทำแล้ว, ไหนเราลองมาทำอย่างที่ฝรั่งบอกชอบ คือ เนทีฟ ซิลค์ (ไหมพื้นบ้าน). เลยกบอกชาวบ้านว่า ไม่เอานะไหมนอก, อีกประการหนึ่ง มาคิดว่าถ้าลูกครึ่งนี้ชาวบ้านต้องสร้างโรงขึ้น, ต้องมีมุ้งลวด, และลงทุนพอสมควรทีเดียว, เลยคิดไม่เอา, เอาแบบชาวบ้าน, เอาพันธุ์ไหมไทยนี่มันไม่เป็นหวัดตายง่าย, ไม่เป็นอะไรตาย, เชื่อไม่เข้่างาย, ถ้าเป็นระดับชาวบ้านที่ยากจน ทำมัดหมี่ละก็เลี้ยงแบบชาวบ้าน.

ชื่อ “โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ” คุณนิรันดร์เป็นคนตั้งชื่อ, อันนั้นเลี้ยงแบบของญี่ปุ่น ซึ่งให้ไหมยาวแล้วเลี้ยงโตเร็ว, เตี้ยๆ ก็ได้ไหมแล้ว, คือให้ไหมมาก, ผลิตไหมได้มาก, เลยกแบ่งเป็นสองรายการ, ซึ่งรายการหม่อนไหมสมเด็จฯ ฉันทไม่ค่อยไปยุ่งด้วย, ไว้ใจคุณนิรันดร์, ไม่ต้องห่วงเพราะไม่ต้องใช้ชาวบ้านมาก.

เวลานี้ที่ฉันทให้เลี้ยงไหมแทนนี้เพราะชาวบ้านพวกนั้นไม่ทราบว่าจะไปหางานที่ไหน ทำเวลานานล้ม, เขาจนเหลือเกิน, จนอย่างที่ว่าทนเห็นเขาจนอย่างนั้นไม่ได้, แต่ก่อนนี้เขาทำสำหรับเขาใส่อยู่เอง, แล้วทำอย่างนี้เราหาตลาดให้ได้.

(คัดลอกจาก บทความเฉลิมพระเกียรติ โดย “อาริยา ลินธู” เรื่อง “พระราชทานกระแสสัมภรณ์ครั้งประวัติศาสตร์แก่กลุ่มนักข่าวหญิงที่ยังคงความเป็นอมตะ” ตีพิมพ์ในมหามงคลวารแห่งวันเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ ๖ รอบ ในสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ในนิตยสารสกุลไทย ฉบับที่ ๒๖๑๔ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๗ และฉบับที่ ๒๖๑๕ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๗.)

โครงการ หม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า

“โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า” เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ, ก่อตั้งขึ้นโดยพระราชเสาวนีย์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ในพื้นที่ส่วนพระองค์ฯ ประมาณ ๓๖๗ ไร่ ที่หมู่บ้านหนองเหียง หมู่ที่ ๗ ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อมา เปลี่ยนเขตการปกครองใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบ้านหนองสมอ หมู่ที่ ๑๔) จุดประสงค์ของโครงการฯ คือ เพื่อพระราชทานให้ราษฎรยากจนในพื้นที่อำเภอหัวหินและพื้นที่ใกล้เคียงได้มีที่ทำกิน. นอกจากนี้ จัดเป็นสถานศึกษาหาความรู้และฝึกอบรมในการประกอบอาชีพปลูกหม่อนและเลี้ยงไหม, ส่งเสริมการ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อผลิตเส้นไหมใช้ในประเทศและลดการนำเข้า, และปรับปรุงพัฒนาการเลี้ยงไหม.

ผู้รับสนองงานโครงการฯ คือพลเรือเอกนิรันดร์ ศิริनावิน อดีตสมุหราชองครักษ์ (ขณะนั้น เป็นราชองครักษ์ประจำกรมราชองครักษ์ มียศพลเรือตรี). กองกำกับการสนับสนุนทางอากาศตำรวจ ตระเวนชายแดน ค่ายนเรศวร (กก.สอ.ตชด.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบและปฏิบัติระดับพื้นที่, ควบคุม ดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ. เมื่อเริ่มต้นโครงการ กก.สอ.ตชด.จัด ตำรวจพลร่มค่ายนเรศวรเข้าบุกเบิกพื้นที่, กรมชลประทานทำการขุดอ่างเก็บน้ำ, แขวงทางหลวงหัวหิน ดำเนินการตัดถนนเข้าสู่โครงการฯ, และกรมพัฒนาที่ดินได้ทำการไถพรวน ปรับปรุงพื้นที่เพื่อเตรียม การปลูกหม่อน. ต่อมา มีราษฎรน้อมเกล้าถวายที่ดินและได้จัดซื้อที่ดินเพิ่มเติมเพื่อขยายพื้นที่ดำเนินงาน โครงการ.

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เริ่มทำการปลูกหม่อนและศึกษาข้อมูลการเลี้ยงไหมและเริ่มทดลองเลี้ยงไหม. พันธุ์ไหมที่เพาะเลี้ยงเป็นพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศซึ่งมีลักษณะเส้นไหมสีขาว. ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๗ กรมการทหารช่างราชบุรีได้ก่อสร้างโรงเลี้ยงไหมวัยแก่ ๗ โรง, บ้านพักคนงาน ๗ หลัง, ที่ ทำงานและที่พักเจ้าหน้าที่ ๑ หลัง, พร้อมทั้งสร้างหอดังน้ำ โรงสูบน้ำ และวางท่อน้ำแอสเนสตอร์ ซีเมนต์ใต้ดินทั่วบริเวณไร่หม่อน. ต่อมาได้สร้างโรงสาวเส้นไหม ๑ หลัง, โรงเลี้ยงไหมวัยอ่อน ๑ หลัง, โรงทำจ้อ ๑ หลัง, และต่อเติมบ้านพักสมาชิกและที่พักเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร. พ.ศ. ๒๕๑๘ การ เลี้ยงไหมเริ่มประสบผลสำเร็จ และได้เผยแพร่วิชาการไปยังศูนย์ไหมต่างๆ ทั่วประเทศ.

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ใน
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่
หัว เสด็จฯทอดพระเนตรโครงการ
หมอนไหมสมเด็จพระเจ้า.

พลเรือเอกนิรันดร์ คิรินาวิน ผู้รับ
สนองงานโครงการฯ ดูงานโรงงาน
สาวไหม ที่ประเทศเกาหลีใต้.

คุณบรรจง คูนวงศ์ นำชมกิจการ
บริษัทจุลไหมไทย จังหวัดเพชรบูรณ์.

การเลี้ยงไหมภายในพื้นที่โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า เริ่มต้นจากสมาชิก ๔ ครอบครัว และมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๗ ครอบครัว, ประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม. เนื่องจากในขณะนั้นโครงการฯ ยังไม่มีเครื่องมือและบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการสาวเส้นไหม, จึงได้แต่เพียงทำการเลี้ยงไหมและส่งรังไหมไปจำหน่ายเท่านั้น. ผลผลิตที่ได้จำหน่ายให้แก่บริษัทจุลไหมไทย อำเภอวังชมภู จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำไปสาวเส้นไหม (เส้นไหมยืน). นอกจากนี้ โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า ได้จัดทำจ่อไหมราคาถูกจำหน่ายให้กับศูนย์ไหมฯ อื่นๆ และผู้ที่สนใจ ปีละ ๒ รุ่น เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๔๐.

ปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๐ พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ซึ่งขณะนั้นอายุ ๔๐ ปี และชราภาพแล้ว ได้ถวายงานโครงการฯคืนสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ. พระองค์ท่านได้พระราชทานให้ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีชะระ รองราชเลขาส่วนพระองค์ฯ และผู้อำนวยการกองศิลปาชีพในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นผู้รับสนองงานโครงการฯต่อมาจนปัจจุบัน.

การดำเนินการของโครงการฯตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบันคือ ส่งเสริมให้สมาชิก ๖ ครอบครัวทำการปลูกหม่อนในเนื้อที่ประมาณ ๕๐ ไร่, และส่งเสริมให้สมาชิก ๖ ครอบครัว ทำการเลี้ยงไหมและสาวเส้นไหมปีละ ๖ รุ่น รุ่นละ ๒ กล่อง/ครอบครัว.

ต่อมามีพระราชดำริให้ดำเนินการจัดตั้งฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯแห่งที่ ๙ ของประเทศขึ้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในพื้นที่โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า (หลังจากประสบผลสำเร็จในพื้นที่สูงบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย จึงขยายพื้นที่ดำเนินการในที่ดินส่วนพระองค์ฯทั่วทุกภาคของประเทศ). ฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริฯ เริ่มดำเนินการในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยศูนย์จัดพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์หนองพลับ-กัลดีหลวง ตำบลหนองพลับ อำเภอหัวหิน เข้ามาบุกเบิกเปิดพื้นที่ ร่วมกับนักเกษตรในพระองค์ฯ และเจ้าหน้าที่ตำรวจจาก กก.สอ.ตชด. เริ่มต้นปลูกส้มโชกุนในพื้นที่ฟาร์มตัวอย่าง เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๓. ได้พื้นที่ประมาณ ๑๐ ไร่.

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทำให้โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า เป็นแหล่งสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง. รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตรและสถานที่ฝึกหัดอาชีพแก่ผู้สนใจ ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพในพื้นที่ของตนเองได้.

(เรียบเรียงจากข้อมูลใน website: www.bpp.police.go.th/naraysuan/morlhmai.htm)

ตามรอยจารึก การไปรับเรือหลวงล่องลม

ในระหว่างที่รับราชการในกองทัพเรือ พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน มีตำแหน่งประจำเรือหลวงต่างๆ รวมทั้งสิ้น ๙ ลำ เป็นระยะเวลา ๑๓ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๔ ถึง พ.ศ. ๒๔๙๗. ระหว่างมียศเป็นนายเรือตรีถึงนาวาตรี. ที่จะกล่าวถึงในหนังสือ *ตามรอยจารึก* นี้คือเรือหลวงสองลำ. ได้แก่ เรือหลวง “ล่องลม” และเรือหลวง “แมกลอง”.

สำหรับเรือหลวง “ล่องลม” นั้น ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ ขณะที่มียศนาวาตรี พลเรือเอกนิรันดร์ได้เป็นหัวหน้านำลูกเรือทั้งหมด ๗๑ นาย เดินทางไปสหรัฐอเมริกาเพื่อไปรับเรือหลวงลำนี้ที่ฐานทัพเรือเปลมเมอตัน สหรัฐอเมริกา. ก่อนกลับได้รับการฝึกฝนจากสหรัฐอเมริกาที่ซานดิเอโก รัฐแคลิฟอร์เนีย และที่ซีแอตเติล รัฐวอชิงตัน. นาวาตรีนิรันดร์ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับการเรือหลวงล่องลมออกเดินทางเพื่อกลับประเทศไทยในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๖. การเดินทางกลับใช้เวลาประมาณเดือนครึ่ง เป็นระยะทางกว่าหนึ่งหมื่นไมล์ และต้องเผชิญมรสุมเกือบตลอดทาง.

หนังสือพิมพ์เดลิเมล์ โดย ราเชนทร์ วัฒนปรีชากุล ได้ลงข่าวเรื่องการไปรับเรือหลวงล่องลมไว้อย่างออกรสชาติ. สำหรับการนำมาพิมพ์ซ้ำอีกครั้งในหนังสือ *ตามรอยจารึก* นี้ได้คงสำนวนและตัวสะกดไว้ดังเดิม.

ฝรั่งที่ทหารเรือไทยสามารถฝ่าดงมรสุมมาได้ ใช้เวลาท่องเที่ยวเลเดือนครึ่งระยะทางกว่าหมื่นไมล์

โดย ราเชนทร์ วัฒนปรีชากุล

นาวาตรีวันรันตร์ ศิรินาวิน ผู้บังคับการเรือล่องลม, กับ เรือโทโกมุท กมลนาวิน รน. ต้นหน, เล่าเรื่องชีวิตการเดินทางในมหาสมุทรแปซิฟิกให้ 'เดลินิวส์' ฟัง.

ผู้บังคับการเรือรบหลวงแห่งราชนาวิกไทย 'ล่องลม' เล่าชีวิตลูกนาวิกไทยในการรอนแรมพาเจ้า 'เข็มเหล็ก' กระจิดริดฝ่าคลื่นจากฝั่งสมุทรสหรัฐอเมริกาสู่พระแม่ธรณีไทย เป็นระยะทางหมื่นกว่าไมล์, ต้องเผชิญกับมรสุมร้ายและคลื่นภูเขาสูงตั้ง ๒๐ ฟิต และลมทะเลที่พัดแรงกว่า ๕๐ ไมล์ต่อชั่วโมง, ถึงกับทหารฝรั่งต้องตาค้างที่เห็นลูกนาวิกไทยตัวเล็กๆ กลัมนำเรือขนาดไม่ถึง ๕๐๐ ตัน ฝ่าลมมรสุมมาเพียงลำเดียว. แถมยังได้รับเกียรติเป็นพบหมู่เรืออเมริกันซึ่งเดินทางร่วมมาด้วยเสียอีก. ทั้งนี้นับเป็นนายทหารแห่งราชนาวิกไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติเช่นนั้น.

การเดินทางไปรับเรือ 'ล่องลม' ครั้งนี้ ได้เป็นไปตามแผนช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาที่เรียก MDAP เช่นเดียวกับครั้งที่ทหารเรือไทยเคยเดินทางไปรับ 'ตองปลิว-ลี้ลม' มาแล้วครั้งแรก. นต.วันรันตร์ในฐานะหัวหน้าได้เดินทางออกจากสนามบินดอนเมือง พร้อมด้วยลูกนาวิกทั้งหมด ๗๑ นาย โดยเครื่องบินเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๕.

ไปแวะลงที่ฮ่องกงเป็นระยะแรก, แล้วจับเรือโดยสารชื่อเรือเปรสลิเดนท์ ซึ่งเป็นเรือโดยสารมหาสมุทรประจำทางสายฮ่องกง-สหรัฐ. เรือลำนี้หากเราจำได้คงจะเคยเห็นมันในภาพยนตร์ในเรื่องเรือ "ล่าราญ". เดินทางไปตามเส้นทางผ่านโกเบ-โยโกฮามา-ฮอนโนลูลู สู่ซานฟรานซิสโก. ต่อจากนั้นลูกนาวิกทั้งหมดก็ขึ้นเหยียบผืนดินอเมริกา, แล้วจับรถไฟไปสู่ซานดิเอโกซึ่งเป็นสถานีทหารเรือ (ฐานทัพเรือ) แห่งหนึ่งของนาวิกอเมริกาที่ ๑๒.

ลูซี่แอตเดิล

ที่ซานดิเอโกลูกนาวิกไทยได้รับการฝึกจากนาวิกสหรัฐอยู่ ๒ สัปดาห์ จึงถูกส่งไปลูซี่แอตเดิลมณฑลทหารเรือสำคัญอีกแห่งหนึ่งโดยทางรถไฟ. นต.วันรันตร์เล่าว่าระยะทางตอนนี้เป็นการเดินทางโดยรถไฟ

ที่ยาวที่สุดในชีวิต คือราว ๑ พันไมล์ (รวดเดียว). ที่นี้ลูกนาวิไทยก็ต้องรับการฝึกเช่นเดียวกันกับที่ซานติเอโก. เสร็จแล้วทั้งหมดได้ถูกส่งไปสู่เปลมเมอตัน ฐานทัพเรือสำคัญอีกแห่งหนึ่ง เพื่อทำพิธีรับมอบเรือ 'ล่องลม'. ซึ่งได้ทำพิธีรับมอบกันเมื่อเวลาราว ๑๐.๐๐ น. ของวันที่ ๑๔ ธค. ๒๔๙๕ (เวลาในสหรัฐ). และได้ออกเดินทางกลับเมื่อวันที่ ๑๙ กพ. ๒๔๙๖ ภายหลังที่ได้รับการฝึกฝนหาความชำนาญเสร็จแล้ว. โดยเส้นทางซานติเอโก-ฮาวาย-คาวาจาแลนด์ (หมู่เกาะมาร์แชล) กวม-ตาวีเค (หมู่เกาะฟิลิปปินส์) จนกระทั่งสู่ประเทศไทย. รวมระยะทางทั้งหมดในการท่องเที่ยวเลครั้งนี้ประมาณ ๔๓ วัน ด้วยกัน. รวมระยะทางทั้งหมดราว ๑ หมื่นไมล์ เศษ.

เผชิญคลื่นภูเขา

ผบ.วิหหนุ่มผิวกร้านด้วยลมทะเล ได้เล่าให้ 'เดลิเมลล์' ฟังว่า ในการเดินทางฝ่าคลื่น ๑ หมื่นไมล์เศษครั้งนี้ต้องเผชิญกับความยากลำบากอย่างสาหัสจนกระทั่งที่สุด. ต้องเผชิญกับมรสุมร้ายเกือบตลอดระยะทาง. โดยเฉพาะเมื่อออกเดินทางห่างจากฝั่งโอเรกอนระหว่างซีแอตเติล-ซานติเอโก 'เจ้าเข็มทะเล' ต้องพบกับลมมรสุมร้ายแรงที่สุด. คลื่นแต่ละลูกขนาดภูเขาเลากา สูงตั้ง ๒๐ ฟิต ขึ้นไป. พร้อมกันนั้นยังโดนหมอกที่ลงจัดจนมองไม่เห็นอะไรเลย. ต้องเดินทางกันอย่างคนตาบอด. ข้าต้องเผชิญกับลมพายุซึ่งพัดจัด อัตราไม่ต่ำกว่า ๕๐ ไมล์ ต่อชั่วโมง. เรือก็ไม่มีเครื่องวัดอากาศ. ในสภาพดังกล่าว 'ล่องลม' จึงมีสภาพคล้ายกับเข็มลอยน้ำ. ถูกคลื่นซัดไปมาไม่ผิดกับกามมะพร้าวท่องคลื่น.

ผบ.หวัดเสียชีวิต

เรือต้องเผชิญความคะนองของมรสุมอยู่เป็นระยะทางร่วม ๑๒๐๐ ไมล์ ระหว่างซีแอตเติล-ซานติเอโก ซึ่งนับว่าถูกมรสุมร้ายแรงที่สุดในระยะการเดินทางคราวนี้. ความแรงของพายุพัดน้ำทะเลเข้ามาท่วมเรือ. เข้าของพลัดตกกระเนระนาดขนาดที่เรือโคลงอย่างยืนแทบไม่ติด. ต้องปิดหน้าต่างช่องเรือหมดทุกช่อง. ตู้เซฟเหล็กแท้ๆ ผบ.กระดุกเหล็กเล่าว่ายังถึงกับล้มกลิ้งจนเกือบจะทับเอาร่างของเขาเอง บีแบนหากหลบไม่ทัน. ลวดเหล็กเส้นใหญ่ๆ ขาดสะบัน. แต่แล้วล่องลมก็สามารถผ่านมรสุมร้ายนั้นมาได้. ภายหลังที่ต้องเผชิญกับความเป็นความตายและไม่ได้เห็นเดือนเห็นตะวันและฝั่งทะเลมา ๓ วัน ๓ คืน เต็มๆ.

เผชิญมรสุมหนัก

อนึ่ง นต.นิรันดร์ กับตันร่างเล็กผู้ขี้มั่งง่ายและเปิดเผย หากทว่าแฝงความกร้าวแกร่งของชายชาติเรือดนาวิเต็ม ๑๐๐% เล่าว่า นับเป็นคราวเคราะห์ที่การเดินทางครั้งนี้ต้องพจญกับมรสุมเกือบ

ตลอดระยะทางจากอเมริกาจนกระทั่งถึงอ่าวไทย. ลูกนาวิไทยทุกคนต้องทำงานกันอย่างหนักที่สุดอย่างไม่เคยมีมาก่อน, เพราะ 'ล่องลม' เป็นเรือเล็กกระจัดหริดเกินสำหรับจะท่องสมุทรฝ่าคลื่นมาในระยะไกลๆ เช่นนี้. อย่างติดตลก ผบ.กระดุกแกร่งเล่าว่าบางครั้งลูกนาวิถึงกับไล่ปิดให้สลอนไปหมด, ต้อง 'คายแก้ว เลี้ยงฉลาม' เกือบทุกคน.

ฝรั่งออกปาก 'แน่'

จากการที่ 'ล่องลม' เป็นเรือขนาดกระจัดหริด, มีระวางราว ๓๕๐ ตันเท่านั้น, แต่ก็สามารถจะฝ่าคลื่นร้ายมาโดยไม่คิดหวาดหวั่น, แสดงให้เห็นถึงความท้าวหาญไม่กลัวตายและความสามารถของลูกนาวิไทยครั้งนี้. เมื่อทราบไปถึงลูกนาวิฝรั่งถึงกับอ้าปากด้วยความตกตลึง, เพราะคาดไม่ถึงไปตามๆ กัน และทุกๆ คนต่างออกปากชมเชยความกล้าหาญมหัศจรรย์ของลูกนาวิไทยทุกคน. นับว่าเป็นเกียรติอย่างสูงอย่างหนึ่งที่รัฐนาวิไทยได้รับจากต่างชาติ.

เป็น ผบ.เรือรบฝรั่ง

อนึ่งในการเดินทางกลับครั้งนี้ 'ล่องลม' ได้ถูกปล่อยให้เดินทางมาแต่ลำพัง, ไม่มีเรือที่เลี้ยงคอยให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือ. ทั้งนี้เพราะ ผบ.ล่องลมบอกว่าสามารถเดินทางมาโดยตนเองได้.

นอกจากนั้นเมื่อเริ่มออกเดินทางบังเอิญมีเรือลำเลียงของนาวิสหรือออกเดินทางมาพร้อมกันด้วย. ทางราชนาวิสหรือจึงขอร้องให้ ผบ.ล่องลมรับเป็น ผบ.เรือรบเขาด้วย, ซึ่ง นต.นินตันก็ยอมรับและได้คุมการเดินทางมาด้วยดี. จนกระทั่งถึงจุดหมายปลายทางของเรือลำนั้น คือจากซานดิเอโกมาฮอนโนลูลูและเกาะกวม รวมเป็นระยะทาง ๔๐๐๐ กว่าไมล์. อันนับว่าฝรั่งเขาเชื่อความสามารถและให้เกียรติแก่ทหารเรือรัฐนาวิไทยเป็นอันมาก.

สำหรับการเดินทางฝ่าคลื่นลมของเรือขนาดเล็กนี้แม้ฝรั่งก็ยังส่ายหน้าไม่กล้าเดินทาง. บอกว่าเกรงจะพบกับอวสานเป็นเหยื่อปลาฉลาม, เพราะไม่เชื่อว่าจะลอยลำอยู่ได้ตลอดการเดินทางซึ่งไกลนับหมื่นไมล์. ทั้งนี้นับว่าลูกนาวิไทยได้แสดงสมรรถภาพให้ฝรั่งเห็นว่าเราก็มีความสามารถไม่ด้อยกว่าฝรั่ง, ช้าจะเก่งกว่าเสียอีก, ซึ่งได้เป็นการนำความภาคภูมิใจมาสู่เหล่าลูกนาวิไทยเป็นอันมากที่สุด.

เป็นเรือทันสมัย

สำหรับ 'ล่องลม' เข็มทะเลลำใหม่นี้ เป็นเรือรบประเภทรักษาฝั่งขนาดเล็กที่อยู่ในสภาพทันสมัยสำหรับประเทศไทยในปัจจุบันนี้, มีอาวุธประจำเรือครบครัน. สร้างเมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๒, ใช้งานได้ ๑๐ ปี, รัฐบาลสหรัฐมอบให้ประเทศไทยโดยได้ถูกปรับปรุงให้อยู่ในสภาพทันสมัยที่สุด (ในสมัยนั้น). มีเรดาร์

ปีนต่อสู่เรือบินและเป็นปราบเรือดำน้ำครบครัน. นต.นิรันดร์ พบ ล่องลมหนุ่ม กับ รท.โกมุท กมลนาวิน ต้นหนรูปหล่อซึ่งนั่งสนทนากันอยู่ด้วยกันแล้วว่า เห็นเรือรบอเมริกาแล้วคิดอยากจะให้กองทัพเรือไทยมีเช่นนั้นบ้าง, ล้วนแล้วแต่ทันสมัยและใหญ่โตมหึมาทั้งนั้น และมีจำนวนมาก. ประเภทเรือต่างๆ นั้นจอดอยู่ตามฐานทัพต่างๆ เท่าที่ได้พบเห็นมีจำนวนมากมาย, มากเสียกว่าที่เรือจอดเรือจ้างของเราเสียอีก.

เรือล่องลมนี้เป็นเรือประเภท P.C., หมายเลข ๕๗๐, มี นต.นิรันดร์ ศิรินาวิน เป็นผบ., รอ.ประเสริฐ แทนขำ เป็นต้นเรือ, และ รท.โกมุท กมลนาวิน เป็นต้นหน, ซึ่งอย่างน้อยที่สุดก็ได้เข้ามาเพิ่มพูนกำลังทางทะเลของไทยให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นอีก.

ตามรอยจารึก

ความผูกพันกับเรือหลวงแม่กลอง

พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ผู้บังคับการเรือคนที่ ๑๖ ของเรือหลวงแม่กลอง เริ่มรู้จักเรือนี้ในฐานะกำลังพลรับเรือในปี พ.ศ. ๒๔๘๐. ต่อมาเป็นต้นตอริบิโดในปี พ.ศ. ๒๔๘๕. และผู้บังคับการเรือระหว่างพ.ศ. ๒๔๙๖ ถึง ๒๔๙๘. พลเรือเอกนิรันดร์ยังเป็นผู้นำทางให้หลานชาย คือพลเรือโทชุมพล ศิรินาวิน (ปัจจุบันเป็นนายทหารนอกราชการ), และลูกชาย คือนาวาเอกกิตตินันท์ ศิรินาวิน, มาเป็นนักเรียนนายเรือ. ได้ออกฝึกภาคทะเลกับเรือหลวงแม่กลองอีกคนละหลายๆ รอบ.

เรื่องราวของพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน กับเรือหลวงแม่กลอง ต่อไปนี้ บันทึกโดยพลเรือโทชุมพล ศิรินาวิน ผู้เป็นหลานชาย.

คุณลุงมีความสัมพันธ์และความประทับใจกับเรือหลวงแม่กลอง ในฐานะเป็นเรือที่ทำให้มีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศเป็นครั้งแรก และได้เห็นความเอาใจจริงเอาใจและความมีระเบียบวินัยของทหารเรือญี่ปุ่น. นอกจากนี้ยังเป็นเรือที่คุณลุงได้เป็นกำลังพลชุดแรก และเป็นเรือที่ได้ประจำเป็นลำสุดท้าย. หลังจากคุณลุงพ้นราชการแล้ว เรือหลวงแม่กลองยังประจำการอยู่อีก ๑๒ ปี.

เรื่องที่คุณลุงเคยเล่าให้ฟังเกี่ยวกับเรือหลวงแม่กลองนี้ โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับเครื่องบินประจำเรือ (บ.ร.น.๑) ที่เคยมีจอดอยู่กลางลำเรือ ทำให้ผู้เขียนซึ่งมีความใฝ่ฝัน (หรืออาจจะเรียกว่าความเพ้อฝัน) เกี่ยวกับการบินมาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถม. เคยไปเดินค้นหาป้ายทองเหลืองที่จารึกว่า 'ห้องพักนักบิน' ที่เก่งทำยเรือ ซึ่งเป็นต้นทางที่ส่งให้ผู้เขียนได้รับราชการในฐานะนักบินทหารเรือเมื่อ ๓๔ ปีที่แล้ว.

คุณลุงได้ตำแหน่งผู้บังคับการเรือหลวงแม่กลองในขณะที่เรือนี้เป็น 'เรือจอด' มาแล้วพักหนึ่ง. กล่าวกันว่าเรือนี้ 'เฮี้ยน' นัก. ออกเรือครั้งใดต้องเกิดเรื่อง 'บรอลัย' ทุกที. แต่การเป็นผู้การเรือจอดนั้นไม่เป็นที่น่าภาคภูมิใจ. เมื่อออกเรือไม่ได้ก็ขาดไกลจากชีวิตลูกทะเล แคมยังอดเบียดเสียดทะเลตามไปด้วย. ด้วยความตระหนักว่าโอกาสที่จะเป็นทหารเรืออยู่เรือก็มีครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่ต้องไปทำหน้าที่บริหารงานบนบก, คุณลุงจึงมุ่งมั่นที่จะทำให้เรือหลวงแม่กลองพ้นฐานะเรือจอดโดยเร็วที่สุด

ในระหว่างที่คนศึกษาของ 'ชมรมมิตรประดู่สัมพันธ์' ครั้งหนึ่ง คุณครูนาวาเอกประพันธ์ จารุมณี เคยเล่าให้ผู้เขียนฟัง และยังได้กรุณาเล่าเพิ่มเติมภายหลังว่า เมื่อคุณครูไปราชการพิเศษรับเรือ พี.ซี.๕๗๐ (ต่อมาชื่อว่าเรือหลวงล่องลม) ที่เมืองซีแอตเติล สหรัฐอเมริกา ในตำแหน่งต้นกลเรือนั้น, นาวาตรีนิรันดร์

ศิรินาวิน ผู้บังคับการเรือ ให้ความสนใจเรื่องของการช่างกลในเรือมาก, และยกย่องต้นกลเป็นหมายเลขสองของเรือถัดจากผู้บังคับการ, จนผู้การไปไหนก็เอาต้นกลตามไปด้วยเสมอ. ผู้การปล่อยให้ต้นหน (พลเรือเอกโกมุท กมลนาวิน) ซึ่งควรจะเป็นเลขห้า ฝึกลูกน้องแผนกเดินเรือ เตรียมขีดเข็มนำเรือกลับกรุงเทพฯ. ทำงานง่วนอยู่ที่เรือกับต้นเรือ (พลเรือเอกประเสริฐ แทนขำ) และต้นปืน (เรือเอกกิตติศักดิ์ อัมมรัคคิด) ตามหน้าที่ในตำแหน่ง. กำลังพลชุดนี้ร่วมงานปากเรือ-พรรคกลินด้วยกันอย่างใกล้ชิด, จนสามารถนำเรือลำเล็กๆ ระวังขับน้ำ ๔๐๐ ตัน ลำนี้ ฝ่าคลื่นผืนลมมาถึงกรุงเทพมหานครได้โดยสวัสดิภาพ (ดังที่กล่าวไว้ในเรื่อง “การไปรับเรือหลวงเลื่องลม”).

เมื่อผู้เขียนเป็นนักเรียนนายเรือชั้นปีที่สอง ได้เรียนให้คุณลุงทราบว่ามีนาวาเอกประพันธ์ จารุมณี สอนวิชาโลหวิทยา. เป็นเหตุให้คุณลุงหวนรำลึกถึงความทรงจำที่ติดเพื่อนร่วมเรือในอดีต และเล่าว่าการฝึกหัดอบรมที่ได้รับจากสหรัฐอเมริกาครั้งนั้น เป็นแนวทางสำคัญสำหรับประมวลความรู้และประสบการณ์ในเรือทั้งหมดเพื่อทำให้เรือหลวงแม่กลองออกทะเลให้ได้. แต่ถึงจะเตรียมการดีเพียงใดก็ดูเหมือนจะยังไม่พอ. เพราะเมื่อออกเรือเที่ยวแรกก็ยังกวาดท่าเทียบราบไปเป็นแถบ. อย่างไรก็ตาม คุณลุงก็ได้เพียรพยายามแก่ ‘เฮียน’ จนสำเร็จออกมาเป็น ‘คู่มือการนำเรือ’ จนได้. ทำให้เรือหลวงแม่กลองออกทะเลได้เป็นปรกติ. ในโอกาสต่อมา คุณลุงได้ชวนกำลังพลประจำเรือแม่กลองไปเที่ยวสวนทุเรียนที่บ้านแสงประกาย ตำบลบางกระสอบ จังหวัดนนทบุรี (ซึ่งเป็นบ้านที่พักของคุณลุงในขณะนั้น) เพื่อแสดงความยินดีและฉลองความสำเร็จนี้. ผู้เขียนจำได้ว่าระหว่างฝึกภาคทะเลปลายปีชั้นสาม ขณะที่ผู้เขียนและเพื่อนนักเรียนนายเรือกำลังฝึกนำเรือแม่กลองกับคุณครูผู้การเจตน์ (พลเรือตรีเจตน์ มณีนาค), มีการหาโมเมนตัมและหางหันของเรือ เป็นอาทิ. คุณครูเจตน์ได้กรุณาให้เราดูสมุดเขียนด้วยลายมือคุณลุงเล่มนี้ด้วย.

เมื่อเรือหลวงแม่กลองปลดประจำการและพันราชการกองทัพเรือกลายเป็นเรือพิพิธภัณฑแล้ว, ผู้เขียนกับครอบครัวได้ไปเยี่ยมชมเรือเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔. วันนั้นบังเอิญตรงกับวันที่ชมรมมิตรประดู่สัมพันธ์ของกลุ่มนายทหารเรือนอกราชการไปเยี่ยมชมเรือด้วย. เมื่อพบกับคุณลุงก่อนขึ้นเรือ, คุณลุงได้แนะนำให้ผู้เขียนรู้จักคุณครูนาวาเอกบุญถึง ชิตช่วง ซึ่งเคยเป็นนายช่างเครื่องบินประจำเรือแบบนี้ เพื่อเป็นโอกาสให้สอบถามเรื่องเกี่ยวกับเครื่องบิน บ.ร.น.๑ ที่ผู้เขียนสนใจ. เมื่อพบกันครั้งนั้น คุณลุงหัวเราะอย่างอารมณ์ดี, กล่าวติดตลกว่าเรือนี้เพิ่ง ‘เกษียณ’ (หลังคุณลุงซึ่งกำลังพลชุดรับเรือถึง ๑๒ ปี). จึงมากับเพื่อนๆ เพื่อเยี่ยมเรือเก่าที่เคยอยู่และเป็นส่วนสำคัญของชีวิตลูกทะเล.

ประวัติ

เรือหลวงแม่กลอง

เรือหลวงแม่กลองเป็นเรือลำหนึ่งที่สูงขึ้นเป็นเรือฝึกหัดนักเรียน, คู่กับเรือหลวงท่าจีน, ด้วยเงินงบประมาณตามพระราชบัญญัติบำรุงกำลังทางเรือ พ.ศ. ๒๔๗๔ และเสริมด้วยงบประมาณประจำปีของกองทัพเรือ, ซึ่งมีเป้าหมายดังนี้ คือ

เรือปืนหนัก ๒ ลำ

เรือฝึกหัดนักเรียน ๒ ลำ

เรือตอร์ปิโดใหญ่ ๗ ลำ (ร.ล.ตราด และ ร.ล.ภูเก็ต สร้างด้วยงบประมาณพิเศษก่อนพระราชบัญญัติฯนี้)

เรือฟู่ระเบิด ๒ ลำ

เรือตอร์ปิโดเล็ก ๓ ลำ

เรือดำน้ำ ๔ ลำ

เรือลำเลียง ๒ ลำ

เครื่องบินทะเล ๖ เครื่อง

และอาวุธยุทโธปกรณ์อื่นๆ เช่น ปืนใหญ่ ฟู่ระเบิด ฯลฯ

การสั่งต่อเรือหลวงแม่กลอง

คณะกรรมการพิจารณาโครงการบำรุงกำลังทางเรือ ได้พิจารณารายการของเรือฝึกหัดนักเรียนหรือเรือสลู๊ป ๒ ลำนี้หลายครั้ง, และมีมติให้ขอพระราชทานชื่อเรือฝึกหัดนักเรียน ๒ ลำนี้ว่า “ท่าจีน” และ “แม่กลอง”. ในที่สุดกองทัพเรือได้ตกลงสั่งต่อเรือฝึกหัดนักเรียนหรือเรือสลู๊ป ๒ ลำ และเรือตอร์ปิโดเล็ก ๓ ลำ จากประเทศญี่ปุ่น, โดยว่าจ้างบริษัทมิทซูบิชิมิตซูซันโกซาคาเป็นผู้ต่อเรือ. แยกการต่อเรือจากอู่ต่อเรือ ๒ อู่, คือ ร.ล.ท่าจีน และ ร.ล.แม่กลอง ต่อที่อู่ต่อเรืออูรางา เมืองโยโกสุกะ, ส่วนเรือตอร์ปิโดเล็ก ๓ ลำ ร.ล.คลองใหญ่ ร.ล.ตากใบ และ ร.ล.กันตัง ต่อที่อู่ต่อเรืออิซิกาวายามา กรุงโตเกียว.

กองทัพเรือได้ลงนามในสัญญาสั่งต่อเรือหลวงทั้ง ๕ ลำ เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๔๗๔, และได้ส่งนายนาวาเอกพระประกอบภักกิจ เป็นหัวหน้าควบคุมการต่อเรือทั้ง ๕ ลำ, และนายนาวาโทหลวง

ชาวจักรกิจ เป็นผู้ควบคุมการต่อ ร.ล.แม่กลอง. ให้เป็นไปตามสัญญาที่กำหนด.

พิธีวางกระดูกงูเรือหลวงแม่กลอง

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๗๙ เวลา ๑๐๔๕ ซึ่งเป็นวันเดียวกับทำพิธีปล่อย ร.ล.ท่าจีนลงน้ำ ได้มีพิธีวางกระดูกงู ร.ล.แม่กลอง ณ อู่ต่อเรืออุราวงา. โดยพระมิตถกรรมรักษา อัครราชทูตไทยที่กรุงโตเกียว เป็นผู้ประกอบพิธี. ทางกองทัพเรือจึงได้ถือเอาวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๗๙ เป็นวันกำเนิด ร.ล.แม่กลอง. อู่ต่อเรือได้ใช้ระยะเวลาประมาณ ๔ เดือน ต่อตัวเรือภายนอกของ ร.ล.แม่กลองเสร็จเรียบร้อย. ทำพิธีปล่อย ร.ล.แม่กลองลงน้ำเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๙. ต่อจากนั้นได้สร้างส่วนประกอบตัวเรือภายนอกพร้อมกับวางเครื่องจักรใหญ่ และติดตั้งอาวุธประจำเรือ. ในครั้งแรกมีปืนขนาด ๑๒๐ มม. จำนวน ๔ กระบอก (หัวเรือ ๒ กระบอก, และท้ายเรือ ๒ กระบอก), ปืนกล ๒๐ มม. ๒ กระบอก, ตอร์ปิโด ๔๕ ซม. ๒ แท่น แท่นละ ๒ ท่อ. เครื่องบินทะเล ๑ เครื่อง. ส่วนปืนกล ๔๐/๖๐ มม. ๓ กระบอก, ปืนกล ๒๐ มม. อีก ๑ กระบอก, ท่อยิงลูกระเบิดเล็ก ๒ ท่อ, ติดตั้งในภายหลัง เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๔๙๗.

เมื่อต่อ ร.ล.แม่กลองเสร็จแล้ว ได้ทำการทดลองเครื่องจักรในทะเลตั้งแต่วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔๘๐ เป็นต้นมา. การทดลองได้ผลเป็นที่เรียบร้อยทุกประการ.

การรับมอบเรือหลวงแม่กลอง

กระทรวงกลาโหมได้ออกคำสั่งให้จัดนายทหารและทหารไปรับ ร.ล.ท่าจีน ร.ล.แม่กลอง และเรือตอร์ปิโดเล็ก ๓ ลำ ที่ประเทศญี่ปุ่น. โดยนักเรียนนายเรือได้ร่วมเดินทางไปรับเรือด้วย. กำลังพลทั้งหมดได้ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ โดยเรือโดยสารญี่ปุ่นชื่อนาจิซันมารู ของบริษัทมิตซุชิ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๔๘๐.

นายทหารที่เดินทางไปรับ ร.ล.แม่กลอง มีดังนี้

นายนาวาโท หลวงเนาพลรักษ์ (จุน สุวรรณคดี)	ผู้บังคับหมวดเรือ (และผู้บังคับการ ร.ล.ท่าจีน)
นายนาวาโท หลวงยุทธกิจพิลาส (มี ปัทมะนาวิน)	ผู้บังคับการเรือ
นายนาวาตรี หลวงเจียรกการ (เจียม เจียรกุล)	ต้นกลหมวดเรือ
นายเรือเอก หลวงจำเต็มเผด็จศึก	ต้นเรือ
นายเรือโท สนิต อุบัติ์ภานนท์	ต้นหน
นายเรือโท กิมเจียง แสงอุทัย	นายทหารประจำเรือ
นายเรือโท พัน โพรธิสุนทร	นายทหารประจำเรือ
นายเรือโท หลวงชำนาญอรุณฤทธิ์ (เอื้อน กุลไกรเวส)	ผู้อำนวยการศึกษา
นายเรือโท หลวงอุดมศรีแสง (อุดม ธรรมครองอาตม์)	ต้นกล

นายเรือโท สุ่มทุม อรรถมรักษา	รองต้นกล
นายเรือโท ศิริ ฤกษ์สวัสดิ์	นายช่างกล
นายเรือโท สุดใจ ปัญจะ	นายช่างกล
นายเรือโท หลวงเจริญพรภักษ์ (เจริญ พรโสมณ)	นายแพทย์

ข้อมูลจำเพาะของเรือหลวงแม่กลอง

ประเภท	เรือสลуп
ระวางขับน้ำปกติ	๑,๔๐๐ ตัน
ความยาวตลอดลำ	๘๕ เมตร
ความกว้างสุด	๑๐.๕ เมตร
กินน้ำลึก	๓.๗ เมตร
เครื่องจักรใหญ่	ชนิดเครื่องจักรไอน้ำแบบข้อเสื่อข้อต่อ ร่วมกับเครื่อง กักันไอน้ำ จำนวน ๒ เครื่อง, มีกำลัง ๒,๕๐๐ แรงม้า, ใบจักรคู่
ความเร็วสูงสุด	๑๔ นอต สามารถปฏิบัติการได้ไกล ๕,๗๐๐ ไมล์
ความเร็วมัธยัสต์	๘ นอต สามารถปฏิบัติการได้ไกล ๑๖,๐๐๐ ไมล์
ปืนใหญ่ ๑๒๐/๔๕ มม.	๔ กระบอก
ปืนกลต่อสู้อากาศยาน ๒๐ มม.แมดเสน แท่นคู่ (๒ กระบอก) ๑ แท่น	
ตอร์ปิโด ๔๕ ซม. ท่อคู่	๒ แท่น
ท่อยิงลูกระเบิดลึก แบบ ๘๐	๒ ท่อ
ทุ่นระเบิด แบบ ๗๐/๘๐	๖ ลูก
รางทิ้งทุ่นระเบิด แบบ ๗๐/๘๐	๒ ราง
พาราเวนสำหรับกวาดทุ่นระเบิด แบบ S Type C ๒ ชุด	
กำลังพลประจำเรือ	
นายทหาร	๑๓ นาย
พันจ่า	๙ นาย
จ่า	๘๕ นาย
พลทหาร	๖๖ นาย
รวม	๑๗๓ นาย

เรือหลวงแม่กลอง.

การเดินทางกลับประเทศไทย

ร.ล.แม่กลองได้เดินทางกลับประเทศไทยพร้อมกับ ร.ล.ท่าจีน และเรือตอร์ปิโดเล็กอีก ๓ ลำ โดยตั้งเป็นหมวดเรือชั่วคราว, มีนายนาวาโท หลวงเนาพลรักษ์ เป็นผู้บังคับหมวดเรือ, โดยแบ่งเป็น ๒ หมู่เรือ คือ

หมู่เรือที่ ๑ ได้แก่ ร.ล.ท่าจีน และ ร.ล.แม่กลอง

หมู่เรือที่ ๒ ได้แก่ ร.ล.คลองใหญ่ ร.ล.ตากใบ และ ร.ล.กันตัง

หมวดเรือได้ออกเดินทางไปถึงเมืองโยโกฮามาในวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๔๐. และได้กลับมายังอยู่ต่อเรืออูรางาอีกในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๔๐ เพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในเรื่องเครื่องจักรและตัวเรือ บางประการ. หลังจากนั้นได้ออกเดินทางจากอู่อูรางา เมืองโยโกสึกะ มาถึงเมืองโกเบในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม เพื่อรับการส่งกำลังบำรุงเพิ่มเติม.

การเดินทางของหมวดเรือมีข้อจำกัดประการหนึ่งที่ทำให้การเดินทางล่าช้า, คือ ร.ล.ท่าจีนและ ร.ล.แม่กลองต้องเดินทางกับเรือตอร์ปิโดเล็กอีก ๓ ลำ ซึ่งมีรัศมีทำการประมาณ ๑,๐๐๐ ไมล์เท่านั้น.

ร.ล.แม่กลอง ความเร็วสูงสุด ๑๔ นอต สามารถปฏิบัติการได้ไกล ๕,๗๐๐ ไมล์, ความเร็วมัธยัสถ์ ๘ นอต สามารถปฏิบัติการได้ไกล ๑๖,๐๐๐ ไมล์.

เรือตอร์ปิโดเล็ก ความเร็วสูงสุด ๑๗ นอต สามารถปฏิบัติการได้ไกล ๔๕๐ ไมล์, ความเร็ว
มัธยัสถ์ ๑๒ นอต สามารถปฏิบัติการได้ไกล ๔๓๐ ไมล์.

หมวดเรือออกเดินทางจากเมืองโกเบในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๔๐, เดินทางไปถึงเมืองโมจิในวัน
วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๔๔๐, ออกจากเมืองโมจิวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๔๔๐ และถึงเมืองนางาซากิในวัน
เดียวกัน. ในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๔๔๐ มีพายุดีเปรสชันก่อตัวขึ้น และทวีความแรงกลายเป็นพายุไต้ฝุ่น.
ต่อมาในวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๔๔๐ พายุไต้ฝุ่นได้เคลื่อนตัวขึ้นไปทางเหนือ สวนทางกับทางเดินของ
หมวดเรือ, หมวดเรือจึงต้องจอดอยู่ที่เมืองนางาซากิ และได้พจญกับความร้ายแรงของพายุไต้ฝุ่นลูกนี้ใน
วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๔๔๐ ตั้งแต่เวลา ๐๒๐๐ จนถึง ๑๒๐๐.

วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๔๔๐ หมวดเรือจึงออกเดินทางจากเมืองนางาซากิไปถึงเมืองคาโกชิม่า
ในวันเดียวกัน. คลื่นลมยังคงรุนแรงอยู่แม้ว่าไต้ฝุ่นจะผ่านไปแล้ว, แต่ก็ยังมีไต้ฝุ่นอีกลูกหนึ่งเกิดขึ้นใน
มหาสมุทรแปซิฟิก เคลื่อนตัวมาสู่เมืองนาฮาในทิศทางที่หมวดเรือจะต้องเดินทาง, แล้วเคลื่อนตัวขึ้นฝั่ง
ประเทศจีนไปในวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๔๔๐. หมวดเรือจึงออกเดินทางจากเมืองคาโกชิม่าในวันที่ ๔ สิงหาคม
๒๔๔๐, แต่ก็ต้องเข้าจอดหลบคลื่นลมที่เกาะยากูชิม่าในตอนเย็น เพราะเรือตอร์ปิโดเล็กสู้คลื่นลมไม่ไหว.
วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๔๔๐ หมวดเรือออกเดินทางจากเกาะยากูชิม่า ไปถึงเมืองนาฮาในวันที่ ๖ สิงหาคม
๒๔๔๐, และต้องจอดหลบพายุไต้ฝุ่นอีกลูกหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นและเคลื่อนตัววางเส้นทางเดินเรือของหมวด
เรือ.

หลังจากนั้นหมวดเรือได้เดินทางไปถึงเมืองคิซุง (บนเกาะไต้หวัน) ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๔๐,
ถึงเมืองตาเกา (ปัจจุบันคือเกาซุง) ในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๔๔๐, และถึงอ่าวฮ่องกงในวันที่ ๒๗ สิงหาคม
๒๔๔๐. ระหว่างที่หมวดเรือจอดอยู่ที่ฮ่องกงนี้ ได้ถูกพายุไต้ฝุ่นที่มีกำลังแรงมากผ่านฮ่องกงพอดี, ทำให้
เรือสินค้าที่อยู่ในอ่าวฮ่องกงจม และถูกพายุพัดขึ้นไปบนบกประมาณ ๓๔ ลำ. ส่วนเรือต่างๆ ในหมวด
เรือได้เตรียมการไว้อย่างเต็มที่ โดยเพิ่มจำนวนโซ่และลวดที่ผูกทุ่นให้มากที่สุด, และต้องใช้เครื่องจักร
เดินหน้าเพื่อสู้คลื่นต่างๆ ที่กำลังผูกทุ่นอยู่. ความพยายามและความสามารถของนายทหาร นักเรียนนายเรือ
และทหารประจำเรือ ทำให้หมวดเรือรอดพ้นอันตรายมาได้, มีแต่เพียง ร.ล.คลองใหญ่เท่านั้นที่ได้รับ
ความเสียหายเล็กน้อย เนื่องจากเรือสินค้าหลุดลอยมาปะทะกับเรือ.

นับว่า ร.ล.แม่กลองได้ทำหน้าที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการต่อเรือแล้ว, คือ ได้เป็นเรือฝึกหัด
นักเรียนนายเรือทันทีที่ต่อเรือเสร็จ.

หมวดเรือได้เดินทางจากฮ่องกงไปถึงเมืองตูราน (ประเทศอินโดจีนของฝรั่งเศส) ในวันที่ ๑๔
กันยายน ๒๔๔๐ เพื่อรับการส่งกำลังบำรุง ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง และน้ำจืดให้แก่เรือตอร์ปิโดเล็ก,
แล้วออกเดินทางต่อไปถึงเมืองวูโรในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๔๔๐.

หมวดเรือเดินทางถึงสัตหีบในวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๔๘๐. รวมเวลาเดินทางจากประเทศญี่ปุ่น ๒ เดือนเศษ. จากนั้นได้ทำความสะอาดเรือ, และได้ติดตั้งปืนกลต่อสู้อากาศยานแมดเสน ๒๐ มม. แทนคู่ที่ท่อน้ำดาตฟ้าเรือบินของ ร.ล.ท่าจีน และ ร.ล.แม่กลอง. นอกจากนี้ยังติดตั้งปืนกลแบบนี้ที่ท้ายเรือ ตอร์ปิโดเล็กลำละ ๑ แทน อีกด้วย.

มีพิธีต้อนรับ เจริญเรือ และขึ้นระวางประจำการ ในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๔๘๐. หมวดเรือได้เดินทางจากสัตหีบเข้ากรุงเทพฯ. นาวาเอก หลวงพิบูลสงคราม (จอมพลเรือ แปลก พิบูลสงคราม) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม, นาวาเอกพระยาวิจรรย์จักรกิจ (บุญชัย สวาทะสุข) ผู้บัญชาการทหารเรือ, และคณะกรรมการพิจารณาโครงการบำรุงกำลังทางเรือ ได้ออกไปรับหมวดเรือโดย ร.ล.สุโขทัยและเรือยามฝั่งหมายเลข ๖ ที่บริเวณเกาะสีชัง. หมวดเรือได้แวะที่ปากน้ำเจ้าพระยาเพื่อให้คนประจำเรือได้นมัสการพระสมุทรเจดีย์. ชาวสมุทรปราการได้นำพวงมาลัยมาคล้องหัวเรือรบทุกลำ. แล้วหมวดเรือได้แล่นขึ้นไปตามลำแม่น้ำเจ้าพระยา, เข้าเทียบท่าราชวรดิฐ.

กระทรวงกลาโหมได้จัดพิธีต้อนรับ เจริญเรือ และขึ้นระวางประจำการเรือ. โดยนาวาเอก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ เสด็จมาเป็นองค์ประธานในพิธี.

ผู้บังคับการเรือหลวงแม่กลอง

ตลอดระยะเวลา ๖๐ ปี ที่ ร.ล.แม่กลองขึ้นระวางประจำการ กองทัพเรือได้แต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตรชั้นยศนาวาตรี-นาวาโท ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาดำรงตำแหน่งผู้บังคับการ ร.ล.แม่กลอง, นำเรือผ่านประวัติศาสตร์ช่วงต่างๆ. รายนามผู้บังคับการ ร.ล.แม่กลองมีดังต่อไปนี้

๑. น.ท.หลวงยุทธกิจพิลาส	๑๓ เม.ย.๒๔๘๐ - ๓๐ เม.ย.๒๔๘๑
๒. น.ต.หลวงชำนาญอรุณฤทธิ์	๑ พ.ค.๒๔๘๑ - ๘ พ.ค.๒๔๘๒
๓. น.ต.ใบ เทศนะสดับ	๙ พ.ค.๒๔๘๒ - ๖ ก.ย.๒๔๘๒
๔. น.ท.หลวงชาญชัยศึก	๗ ก.ย.๒๔๘๒ - ๒๙ พ.ย.๒๔๘๓
๕. น.ต.ชลอ ฉลอมสินธุ์	๓๐ พ.ย.๒๔๘๓ - ๑๑ มิ.ย.๒๔๘๔
๖. น.ต.ใบ เทศนะสดับ (ครั้งที่ ๒)	๑๒ มิ.ย.๒๔๘๔ - ๑๑ มิ.ย.๒๔๘๔
๗. น.ต.ชื่น สนแจ่ง	๑๒ มิ.ย.๒๔๘๕ - ๓๐ ก.ย.๒๔๘๗
๘. น.ท.ชุน ชินวิทย์	๑ ต.ค.๒๔๘๗ - ๓๐ ก.ย.๒๔๘๙
๙. น.ท.ติศ ไชยธวัช	๑ ต.ค.๒๔๘๙ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๐
๑๐. น.ท.จรรุญ เฉลิมเตียรณ	๑ ต.ค.๒๔๙๐ - ๑ ม.ค.๒๔๙๑
๑๑. น.ท.อานนท์ ปุณทริกกาภา	๒ ม.ค.๒๔๙๑ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๑

๑๒. น.ท.ชาย พุกกระจัดัน	๑ ต.ค.๒๔๙๑ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๓
๑๓. น.ท.ชวน โกศลนาวิน	๑ ต.ค.๒๔๙๓ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๔
๑๔. น.ท.อวบ สุนทรสีมะ	๑ ต.ค.๒๔๙๔ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๕
๑๕. น.ท.จวบ ทงสกุล	๑ ต.ค.๒๔๙๔ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๖
๑๖. น.ต.นิรันดร์ ศิรินาวิน	๑ ต.ค.๒๔๙๖ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๘
๑๗. น.ต.สว่าง ชันธนะภา	๑ ต.ค.๒๔๙๘ - ๓๐ ก.ย.๒๔๙๙
๑๘. น.ท.ม.ร.ว.พันธุ์ม ทวีวงศ์	๑ ต.ค.๒๔๙๙ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๐
๑๙. น.ท.เกตุ สันติเวชกุล	๑ ต.ค.๒๕๐๐ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๑
๒๐. น.ต.ธาดา ดิษฐบรรจง	๑ ต.ค.๒๕๐๑ - ๓๑ มี.ค.๒๕๐๒
๒๑. น.ท.ม.ร.ว.อะดุง สุขสวัสดิ์	๑ เม.ย.๒๕๐๒ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๒
๒๒. น.ท.นิพนธ์ ศิริธรร	๑ ต.ค.๒๕๐๒ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๓
๒๓. น.ต.อภัยเชิญ นิทธิยุ	๑ ต.ค.๒๕๐๓ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๕
๒๔. น.ต.มาโนช ทุมมานนท์	๑ ต.ค.๒๕๐๕ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๖
๒๕. น.ต.สรเดช อำนรรฆสรเดช	๑ ต.ค.๒๕๐๖ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๘
๒๖. น.ท.ปรีชา ดิษยนันท์	๑ ต.ค.๒๕๐๘ - ๓๐ ก.ย.๒๕๐๙
๒๗. น.ท.เจตน์ มณีนาค	๑ ต.ค.๒๕๐๙ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๑
๒๘. น.ท.สุรินทร์ ทองเจริญ	๒ ต.ค.๒๕๑๑ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๓
๒๙. น.ท.บัณฑิตย์ ชุนทะวัน	๑ ต.ค.๒๕๑๓ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๕
๓๐. น.ท.สุชาติ เอกรัตน	๑ ต.ค.๒๕๑๕ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๖
๓๑. น.ท.สุรัตน์ รัตนพฤษ์	๑ ต.ค.๒๕๑๖ - ๓๐ ก.ย.๒๕๑๘
๓๒. น.ท.นเรศ กัณฑะพงศ์	๑ ต.ค.๒๕๑๘ - ๓๐ ก.ย.๒๕๒๐
๓๓. น.ท.พีระพล อินชมภู	๑ ต.ค.๒๕๒๐ - ๓๐ ก.ย.๒๕๒๑
๓๔. น.ท.วิโรจน์ ยუნางกูร	๑ ต.ค.๒๕๒๑ - ๓๐ ก.ย.๒๕๒๒
๓๕. น.ท.ระวี เขาวนปรีชา	๑ ต.ค.๒๕๒๒ - ๓๐ ก.ย.๒๕๒๓
๓๖. น.ท.ประคอง อีระพงษ์พิศุทธิ์	๑ ต.ค.๒๕๒๓ - ๓๐ ก.ย.๒๕๒๕
๓๗. น.ท.สมพงษ์ ส่องสิทธิ์	๑ ต.ค.๒๕๒๕ - ๓๐ ก.ย.๒๕๒๖
๓๘. น.ต.ยงยศ ท่วงนิกร	๑ ต.ค.๒๕๒๗ - ๒๒ เม.ย.๒๕๒๘
๓๙. น.ท.ไพโรจน์ แก่นสาร	๑ ต.ค.๒๕๒๙ - ๗ ก.ค.๒๕๓๐
๔๐. น.ต.ลิขิต เจริญทรัพย์	๑ ต.ค.๒๕๓๑ - ๑ ต.ค.๒๕๓๒
๔๑. น.ท.วิทยา บุญวัฒน์วิชัย	๑ ต.ค.๒๕๓๒ - ๓๐ มี.ค.๒๕๓๓

๔๒. น.ท.อาวุธ มีชูพล	๑ เม.ย.๒๕๓๓ - ๓๐ ก.ย.๒๕๓๓
๔๓. น.ท.ณรงค์ นิลกาญจน์	๑ ต.ค.๒๕๓๓ - ๓๐ ก.ย.๒๕๓๔
๔๔. น.ท.ทักษิณ ฤกษ์สังเกตุ	๑ ต.ค.๒๕๓๔ - ๑ ต.ค.๒๕๓๕
๔๕. น.ท.วิพากษ์ น้อยจินดา ว่าง	๑ ต.ค.๒๕๓๕ - ๑ เม.ย.๒๕๓๖
	๑ เม.ย.๒๕๓๖ - ๓๐ ก.ย.๒๕๓๗
๔๖. น.ท.สิทธิพร มาศเกษม	๑ ต.ค.๒๕๓๗ - ๑ ต.ค.๒๕๓๘

เรือหลวงแม่กลองเยี่ยมอำลาชาวแม่กลอง

เมื่อ ร.ล.แม่กลองนำนักเรียนนายเรือออกฝึกภาคทะเลเป็นครั้งสุดท้ายในเดือนมีนาคม ๒๕๓๘, นับเป็นโอกาสอันดีที่จะให้ ร.ล.แม่กลองเดินทางไปเยี่ยมอำลาประชาชนชาวจังหวัดสมุทรสงครามที่แม่น้ำแม่กลอง ซึ่งเป็นที่มาแห่งชื่อเรือ และเป็นสถานที่ในอดีตที่เคยมีการจัดงานพิธีฉลองให้กับ ร.ล.แม่กลองมาแล้ว. กองทัพเรือจึงร่วมกับจังหวัดสมุทรสงครามจัดพิธีอำลา ร.ล.แม่กลอง ระหว่างวันที่ ๑๗-๑๘ มีนาคม ๒๕๓๘ ณ บริเวณแม่น้ำแม่กลอง หน้าวัดปากสมุทร ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. นับว่า ร.ล.แม่กลองเดินเรือเข้าแม่น้ำแม่กลองเป็นครั้งที่ ๒ และเป็นครั้งสุดท้าย.

วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๓๘

พลเรือตรี สำเภา พลธร ผู้บังคับหมู่เรือฝึกนักเรียนนายเรือ ได้นำ ร.ล.แม่กลอง เดินทางกลับจากการฝึกภาคทะเล. จุดเรือบริเวณท่อนปากร่องน้ำแม่น้ำแม่กลอง.

วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๓๘

เวลา ๐๖๐๐ ร.ล.แม่กลองเดินทางเข้าร่องน้ำแม่น้ำแม่กลอง. และจอดเรือบริเวณท่อนหมายเลข ๖ เวลา ๐๘๐๐.

เวลา ๐๙๐๐ ขบวนเรือประมงในพื้นที่มาต้อนรับ และเยี่ยมค้ำับผู้บังคับหมู่เรือฝึกนักเรียนนายเรือ บน ร.ล.แม่กลอง.

เวลา ๑๐๐๐ ร.ล.แม่กลองเดินทางไปบริเวณปากคลองบางจะเกร็ง แล้วยิงทดลองสรรพาวุธ ด้วยปืนเรือโดยใช้ลูกสลุดจำนวน ๕๐ นัด.

เวลา ๑๐๓๐ ร.ล.แม่กลองจอดบริเวณหน้าวัดปากสมุทร ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. เปิดให้ประชาชนขึ้นชมเรือจนถึงเวลา ๑๖๐๐.

เวลา ๑๓๓๐ พล.ร.ต.สำเภา พลธร ผู้บังคับหมู่เรือฝึกนักเรียนนายเรือ, และน.ท.สิทธิพร มาศเกษม ผู้บังคับการ ร.ล.แม่กลอง, เข้าเยี่ยมค้ำับนายประวิทย์ สีห์โสภณ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม.

- เวลา ๑๗๐๐ การแสดงดนตรีของกองดุริยางค์ทหารเรือ.
- เวลา ๑๗๓๐ การแสดงโตดรัมลงน้ำบริเวณวัดปากสมุทร.
- เวลา ๑๗๓๕ พลเรือเอก ประเจตน์ ศิริเดช ผู้บัญชาการทหารเรือ และคณะ เดินทางถึงศาล พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ บริเวณดอน หอยหลอด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. และสักการพระรูปฯ. แล้ว เดินทางจากศาลฯไปวัดปากสมุทร.
- เวลา ๑๘๐๐ กองทัพเรือเป็นเจ้าภาพเลี้ยงรับรองบน ร.ล.แม่กลอง. ผู้บัญชาการทหารเรือเดินทางถึง ร.ล.แม่กลอง แล้วเป็นพิธีอำพระสุริย์ศรี.
- เวลา ๑๙๓๐ พลเรือโท พัฒนพงษ์ ศรีเพ็ญ ผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือฝ่ายการข่าว ประธานอนุกรรมการโครงการอนุรักษ์ ร.ล.แม่กลอง กล่าวรายงานถึงความเป็นมาของโครงการอนุรักษ์ ร.ล.แม่กลอง และการนำ ร.ล.แม่กลองเข้าเยี่ยมชมอำลาประชาชนชาวจังหวัดสมุทรสงคราม. แล้วผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม กล่าวอำลา ร.ล.แม่กลอง.
- พลเรือเอก ประเจตน์ ศิริเดช ผู้บัญชาการทหารเรือ กล่าวสดุดีและอำลา ร.ล.แม่กลองในนามของกองทัพเรือ. และมอบหุ่นจำลอง ร.ล.แม่กลองให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม.
- ในตอนค่ำของวันนั้นมีภาพยนตร์ฉายจนถึงเวลา ๒๓๐๐.

วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๘

- เปิดให้ประชาชนขึ้นเยี่ยมชม ร.ล.แม่กลองตั้งแต่เวลา ๐๙๐๐ จนถึง ๑๖๐๐.
- เวลา ๐๙๓๐ ถึง ๑๒๐๐ กำลังพลของ ร.ล.แม่กลองบำเพ็ญสาธารณประโยชน์บริเวณศาล พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ที่ดอนหอยหลอด.
- เวลา ๑๘๐๐ จังหวัดสมุทรสงครามเลี้ยงรับรองผู้แทนกองทัพเรือและคณะ บริเวณวัดปากสมุทร.

วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๓๘

ร.ล.แม่กลองออกเดินทางชักหวูดอำลาแม่น้ำแม่กลอง. เรือประมงในพื้นที่ออกเรือไปส่ง ร.ล.แม่กลองบริเวณทุ่งนากุ้งและชักหวูดอำลา. หลังจากเสร็จพิธีอำลาชาวสมุทรสงครามแล้ว ร.ล.แม่กลองได้เดินทางกลับสู่ป้อมพระจุลจอมเกล้า จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อดำเนินการตามโครงการอนุรักษ์ ร.ล.แม่กลองต่อไป.

ปลดระวางประจำการเรือหลวงแม่กลอง

ร.ล.แม่กลองได้รับใช้ประเทศชาติในการป้องกันอาณาเขตทางทะเลอย่างเข้มแข็งมาโดยตลอด เป็นเรือรบที่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ทั้งด้านยุทธการและการฝึก เป็น 'เรือครู' ของนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ และนายทหารชั้นประทวนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนชุมพลทหารเรือ. เรือนี้ให้ความรู้ความชำนาญแก่นักเรียนในการฝึกภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี. ทั้งในด้านวิชาการเรือ การเดินเรือ การอาวุธ และยุทธวิธีต่างๆ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานให้กับนักเรียนภายหลังที่ได้สอบผ่านวิชาความรู้ทางภาคทฤษฎีมาแล้ว. หากนักเรียนผู้ใดได้สอบผ่านทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จะถือว่านักเรียนผู้นั้นสอบได้อย่างสมบูรณ์.

ยิ่งไปกว่านั้น ร.ล.แม่กลองยังได้ "ใส่เหล็กเข้าไปในคน" ทำให้นักเรียนเป็นชาวเรือที่แกร่งกล้าเป็นจำนวนมากต่อมาก. สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ร.ล.แม่กลองยังนำนักเรียนนายเรือไป 'อวดธง' ยังต่างประเทศหลายครั้ง. เปรียบเสมือนทูตสันถวไมตรีที่เป็นตัวแทนของคนไทยไปเยี่ยมเยียนนานาประเทศ.

ตลอดระยะเวลา ๖๐ ปี ที่ ร.ล.แม่กลองประจำการ ถ้าจะรวมระยะทางที่ ร.ล.แม่กลองเดินทางตลอดอายุของเรือลำนี้แล้ว ก็สมควรจะกล่าวได้ว่า "ร.ล.แม่กลองเป็นเรือหลวงที่เดินทางเป็นระยะทางมากที่สุดใ้ในกองทัพเรือ". อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากองทัพเรือจะได้ดูแลรักษา ร.ล.แม่กลองเป็นอย่างดีเสมอมา, ร.ล.แม่กลองก็มีสภาพชำรุดทรุดโทรมไปตามอายุขัยและตามสภาพที่ตราครุฑงานมาโดยตลอด. การซ่อมเรือเพื่อใช้ราชการต่อไปไม่มีความคุ้มค่า. "เรือครู" ไม่อยู่ในสภาพที่จะเป็นทั้ง "เรือรบ" และ "เรือฝึก" อีกต่อไป. กระทรวงกลาโหมจึงมีคำสั่งให้ปลด ร.ล.แม่กลองออกจากระวางประจำการตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙.

การจำลองเครื่องบินทะเลแบบ บ.ร.น.๑

ในการสั่งต่อ ร.ล.ท่าจีนและ ร.ล.แม่กลองจากประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ นั้น กองทัพเรือได้สั่งสร้างเครื่องบิน บ.ร.น.๑ จำนวน ๖ ลำ ตามงบประมาณที่มีอยู่. ร่วมกับเงินที่ได้รับบริจาคจากประชาชนจังหวัดต่างๆ ที่อยู่ชายทะเล. จังหวัดใดบริจาคเงินซื้อเครื่องบินทะเล ก็เขียนชื่อจังหวัดนั้นลงที่ลำตัวด้านหลังของเครื่องบินด้วย. นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังได้สร้างขึ้นเพื่อประเมินผลและเก็บไว้อีก ๑ ลำ. รวมเป็น ๗ ลำ. บัดนี้เครื่องบินแบบนี้ไม่มีเหลือให้เห็นแม้แต่ซาก.

การแสวงหาเครื่องบินทะเลแบบราชนาวี (บ.ร.น.๑) ของจริงมาไว้บน ร.ล.แม่กลองจึงเป็นไปได้. ต้องสร้างเครื่องบินจำลองขึ้นใหม่. ทาง 'ชมรมเพื่อนทหารเรือ' ให้ความสนใจในเรื่องการสร้างเครื่องบินจำลองแบบ บ.ร.น.๑ มาก. และมีความประสงค์จะทำให้ ร.ล.แม่กลองมีสภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด. จึงแสดงความจำนงขอสร้างเครื่องบินแบบ บ.ร.น.๑ ให้กองทัพเรือ.

อุปสรรคของการสร้างเครื่องบินจำลองลำนี้ อยู่ที่ไม่สามารถหาต้นแบบพิมพ์เขียวและรายละเอียดโครงสร้างต่างๆ ได้, กล่าวได้ว่าแบบของเครื่องบิน บ.ร.น.๑ นี้ไม่มีเหลืออยู่แล้วในโลก. การสร้างเครื่องบินลำนี้จึงต้องสร้างจากภาพถ่าย ๒-๓ ภาพ เท่าที่หามาได้, และจากคำบอกเล่าของทหารเรือรุ่นเก่าจากชมรมมิตรประจักษ์สัมพันธ์ โดยเฉพาะจากนาวาเอก บุญถึง ชิตช่วง ซึ่งในอดีตท่านเคยซ่อมและดูแลเครื่องบินแบบ บ.ร.น.๑ นี้มาแล้ว.

เครื่องบินแบบ บ.ร.น.๑ มีรายละเอียดเท่าที่ค้นคว้าได้ ดังนี้

โครงสร้าง เป็นเครื่องบินทะเลเครื่องยนต์เดี่ยว, ปีก ๒ ชั้น, โครงเป็นโลหะปีกหุ้มด้วยผ้าใบ ทากาว (ไต้ป), ลำตัวมีทั้งโลหะและผ้าใบทากาว, ทุ่นคู่ ซ้าย-ขวา ๒ ที่นั่ง (มีพลปืนหลัง)

เครื่องยนต์ Amakaze แบบ ๑๒, สร้างโดย Gasuden, สูบดาว ๙ สูบ, ระบายความร้อนด้วยอากาศ ๓๐๐ แรงม้า

ใบพัด โลหะ ๒ กลีบแข็ง (ปรับพิทช์ใบพัดไม่ได้), เส้นผ่าศูนย์กลาง ๒.๕๐ เมตร
ขนาด กางปีก ๙.๕๙ เมตร, ยาว ๔.๑๐ เมตร, สูง ๓.๔๕ เมตร, พื้นที่ปีก ๒๐.๙๗ ตารางเมตร

น้ำหนัก ตัวเปล่า ๑,๑๔๔ กิโลกรัม, ภาระบรรทุก ๒๗๒ กิโลกรัม

เชื้อเพลิง ๒๕๐ ลิตร, สำรอง ๓๐ ลิตร

สมรรถนะ ความเร็วสูงสุด ๑๒๕ นอต, บินทน ๕ ชั่วโมง

เพดานบิน ๔,๙๐๐ เมตร, พิสัยบินปกติ ๒๕๒ ไมล์ทะเล, และ ๔๐๐ ไมล์ทะเล เมื่อมีภาระบรรทุกตรวจการณ์

อาวุธ ปืน ๗.๗ มม. ที่หัว ๑ กระบอก, และหมุนยิงโดยพลปืนหลัง ๑ กระบอก

เครื่องบินจำลองสร้างจากไม้อัดกันน้ำที่ใช้ต่อเรือใบ (marine type plywood) และโครงสร้างท่ออะลูมิเนียม. กรมอุทกทหารเรือสร้างส่วนลำตัว ใบพัด ส่วนหาง ทุ่นลอย ๒ ข้าง ซ้าย-ขวา และอื่นๆ. ส่วนชมรมเพื่อนทหารเรือสร้างปีก ๒ ชั้น และสนับสนุนวัสดุบางรายการที่กรมอุทกทหารเรือไม่มี หรือต้องจัดหาเพิ่มเติม. เมื่อสร้างเครื่องบินจำลองเสร็จแล้วจึงนำไปตั้งไว้บนพิพิธภัณฑ์ ร.ล.แม่กลอง ให้มีสภาพเหมือน ร.ล.แม่กลองในสมัย พ.ศ. ๒๔๔๐.

ถึงแม้ว่าจะเป็นเครื่องบินจำลอง แต่ก็ยังเป็นเครื่องเตือนใจให้คนรุ่นหลังได้ระลึกถึงวาทะบรรพบุรุษทหารเรือของเรานั้นมีสายตากว้างไกล. เนื่องจากได้เล็งเห็นความสำคัญในการใช้เครื่องบินทะเลติดไปกับเรือเพื่อการตรวจการณ์หน้า.

นับว่า ร.ล.แม่กลอง เป็นเรือรบลำแรกของไทยที่มีเครื่องบินทะเลประจำเรือรบ. ทำให้กองทัพเรือไทยมีกำลังทางเรือที่ไม่น้อยหน้าใครในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคนั้น.

เรือพิพิธภัณฑ์

ปัจจุบันฐานะของ “ร.ล.แม่กลอง” เหลือเพียง “พิพิธภัณฑ์ ร.ล.แม่กลอง”, ซึ่งจะเป็นอนุสาวรีย์ให้ชนรุ่นหลังได้มองย้อนอดีต, เห็นภาพความสำคัญของการจัดเตรียมกำลังรบเพื่อรับการคุกคามของเจ้าอาณานิคมตะวันตก, และบทบาทเฉพาะของการเป็น “เรือครูของกองทัพเรือ” ของ ร.ล.แม่กลองตลอดไปชั่วกาลนาน.

(เรียบเรียงข้อมูลจาก website: www.navy.mi.th/NavyHistory/Maeklong_Museum.html)

“ฝึกภาคทะเล”

ภาพสีน้ำ โดยพลเรือตรีอัมพร พุทธินิมนต์,
สมบัติของ พลเรือโทชุมพล ศิรินาวิน.

ตามรอยจารึก ประวัติชีวิต

พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน เป็นผู้ที่มีชีวิตเรียบง่าย สมถะ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และไม่ยึดติดในลาภยศ สรรเสริญ, มีระเบียบวินัยทั้งในตนเองและในการเลี้ยงดูบุตรธิดา, อุดหนุน มัธยัสถ์ ขยันหมั่นเพียร และมีความสนใจใฝ่รู้ในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่งเป็นปัจจัยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต, จากลูกชาวบ้าน อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง และนักเรียนโรงเรียนวัด, จนสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ และก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในราชการ, ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯพระราชทานยศพลเรือเอก และแต่งตั้งให้เป็นสมุหราชองครักษ์ ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดในชีวิตราชการทหาร.

พลเรือเอกนรินทร์ได้ปฏิบัติราชการสนองพระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และพระบรมราชวงศ์ทุกพระองค์ ด้วยความจงรักภักดีอย่างที่สุด, จนกระทั่งเกษียณจากราชการเมื่ออายุ ๖๕ ปี. หลังจากพ้นชีวิตราชการ ได้สนองพระเดชพระคุณในฐานะผู้รับสนองโครงการหม่อมไทม์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต่อไปอีกจนอายุ ๘๐ ปี. นอกจากนี้ ได้ไปทำงานในภาคเอกชนโดยดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษาบริษัทศรีกรุงวัฒนา จำกัด และบริษัทในเครือ จนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรมเมื่ออายุ ๘๖ ปี. เกียรติยศและความภูมิใจสูงสุดในชีวิตคือการได้รับโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า เมื่ออายุ ๗๘ ปี.

ลูกและหลานได้ร่วมกันบันทึกประวัติชีวิตของพลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน ไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์.

บันทึก ประวัติชีวิตพ่อ

พ่อเกิดเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ที่ตำบลคลองสาหร่าย อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. ปู่ชื่อนายอ้วน และย่าชื่อนางเง็ก ต่อตระกูล. พ่อเป็นลูกคนที่สองในจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๕ คน ดังนี้

๑. นางเสงี่ยม อัครานิก (ถึงแก่กรรม)
 ๒. พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน
 ๓. นายนิวัฒน์ ศิรินาวิน
 ๔. นายมานิตย์ ศิรินาวิน (ถึงแก่กรรม)
 ๕. นางอุไรวรรณ ชัยวงศ์ (ถึงแก่กรรม)
- นอกจากนี้ พ่อมีพี่ชายต่างมารดาอีกคนหนึ่ง (ถึงแก่กรรม).

ชีวิตในวัยเด็กและการศึกษา

ย่าเล่าให้ฟังว่า ก่อนพ่อเกิดย่าฝันว่าเห็นดาวส่องแสงสุกปรกายตกลงมาที่บ้านย่า. ตอนเล็กๆ พ่อเป็นเด็กที่เลี้ยงง่าย, เชื้อฟุ้งผู้ใหญ่, เล่นซนเหมือนเด็กผู้ชายแต่มีระเบียบ. ข้าวของของตนจะจัดเก็บเรียบร้อย, น้องๆ เอาสิ่งใดไปก็ไม่ต้องเอามาเก็บคืนที่. สมุดหนังสือจะจัดวางตามขนาด, มุมแหลมต้องตรงกันเพื่อหยิบใช้ง่าย หายไปก็รู้. สิ่งใดเป็นหน้าที่ก็จะปฏิบัติเป็นกิจวัตรโดยไม่ขาดตกบกพร่อง. พ่อมีแววดีมาตั้งแต่เด็กๆ.

พ่อเข้าเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนวัดศีลขันธ์, อยู่ตรงข้ามกับตลาดอำเภอโพธิ์ทอง. มีแม่น้ำน้อย (แม่น้ำสาขาน้ำที่แยกไปจากแม่น้ำเจ้าพระยา) คั่นกลาง. ทุกวันพ่อจะต้องนั่งเรือจ้างข้ามฟากไปเรียนหนังสือ.

ชีวิตในวัยเด็กพ่ออยู่กับย่าและพี่น้องที่อำเภอโพธิ์ทอง. พ่อไม่ค่อยยกย่องถึงปู่มากนัก, รู้แต่ว่าปู่ไม่ได้อยู่กับย่าและปู่เสียชีวิตตั้งแต่พ่ออายุยังน้อย. ฐานะทางบ้านค่อนข้างลำบาก, ย่ามีรายได้จากการค้าขายผ้าและเสื้อผ้า. ย่าส่งพ่อให้เรียนหนังสือได้เพียงคนเดียว. อาที่เป็นน้องชายคนถัดจากพ่อได้เรียนแค่จบชั้นประถมปลาย ก็ต้องออกจากโรงเรียนมาช่วยย่าค้าขาย ทั้งที่อาโก้หัวดีเรียนหนังสือเก่งเหมือนพ่อ. จนกระทั่งต่อมาฐานะทางบ้านดีขึ้น จึงส่งเสียให้น้องคนต่อไปเรียนหนังสือได้.

พ่อเล่าว่าสมัยที่เป็นเด็ก วันหนึ่งพ่อพบหน้าชายของพ่อที่ทำงาน. น้าคนนี้เป็นเจ้าของตลาดใต้
อำเภอโพธิ์ทอง. น้าชี้ให้ดูเรือจ้างและบอกพ่อว่า ถ้าชี้เกียจไม่ขยันเรียนหนังสือน่าจะซื้อเรือจ้างให้เอาไว้
แจวรับคนข้ามฟาก. เหมือนเข็มแทงเข้าที่ใจ. พ่อจึงฮึดสู้และมีมานะที่จะเรียนให้สู้ๆ ยิ่งขึ้น.

เมื่อจบชั้นประถมพ่อเข้าเรียนชั้นมัธยมที่โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย. ย่าพาพ่อไปฝากไว้กับคน
รู้จักซึ่งเป็นครูอยู่อยุธยาเพื่ออาศัยเรียนหนังสือ. วางจากการเรียนพ่อก็ช่วยดักน้ำใส่ตุ่มให้เต็มทุกใบ.
เอาหญ้าให้ม้าและแปรงชนม้า. สมัยนั้นไฟฟ้าตามบ้านเรือนยังไม่มีเหมือนดังปัจจุบัน. เวลาดูหนังสือพ่อ
จะไปดูที่ใต้เสาไฟฟ้าตามถนน. แต่พ่อสอบได้ที่ ๑ มาตลอด.

ปี พ.ศ. ๒๔๗๗ พ่อเข้ากรุงเทพฯ. เข้าเรียนที่โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ในชั้นมัธยม ๗ และ ๘.
ระหว่างเรียนหนังสือพ่อพักอยู่กับญาติซึ่งมีศักดิ์เป็นพี่สาว ที่โรงไม้แถวสะพานขาวใกล้ตลาดมหานาค.
ด้วยอยู่ใกล้โรงเรียน. ญาติผู้นี้ให้ความเมตตาแก่พ่อมาก. ให้พ่อเรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ต้องช่วยงาน
ใดๆ ที่โรงไม้. พ่อได้มีโอกาสหัดพูดภาษาจีนแต่จี๋กับเสมียนและคนงาน จนพ่อสามารถพูดแต่จี๋ได้คล่อง
(การพูดภาษาจีนได้ มีส่วนช่วยให้ชีวิตของพ่อเจริญก้าวหน้าขึ้นต่อมภายหลัง). ในช่วงที่พ่อยังมีชีวิตอยู่
พ่อเล่าให้ฟังอยู่เสมอถึงญาติผู้พี่คนนี้ ว่าช่วยดูแลเรื่องที่พักอาหารการกินให้พ่อได้เรียนอย่างเต็มที่. พ่อ
ไม่เคยลืมนบุญคุณ. แม้เมื่อเรียนสำเร็จออกมารับราชการและมีครอบครัวพ่อก็ยังไปมาหาสู่เป็นระยะๆ.

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๙ พ่อเรียนจบมัธยมปีที่ ๘. สมัครสอบเข้ามหาวิทยาลัย. โรงเรียนนายร้อย
จปร.. และโรงเรียนนายเรือ. พ่อสอบเข้าได้ทุกสถาบัน. การเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยคงเป็นไปได้
เพราะย่าไม่มีเงินส่งเสีย. ถ้าจะขายสมบัติมาส่งมาให้พ่อเรียน ย่าก็ไม่มียสมบัติอะไร. พ่อจึงเลือกเข้า
เรียนที่โรงเรียนนายเรือเพราะไม่ต้องเสียค่าเรียน. ค่าอาหาร ที่พัก หลวงออกให้หมด. มีเครื่องแบบฟรี.
มีเบี้ยเลี้ยงให้ระหว่างเรียน และเมื่อสำเร็จเป็นนายทหารก็จะมีเงินเดือนใช้ทันที. ประการสำคัญคือพ่อ
อยากเป็นนายเรือ. เป็นผู้บังคับการเรือหลวง ไม่ใช่คนแจวเรือจ้าง. นอกจากนั้น เป็นนักเรียนนายเรือ
ยังได้ออกฝึกภาคในต่างประเทศ. และเครื่องแบบนักเรียนนายเรือสง่างาม.

หลังจากได้เข้าเรียนเป็นนักเรียนนายเรือชั้น ๑ พ่อได้รับอนุญาตให้ลากลับบ้านเป็นครั้งแรก.
ขณะนั้นอยู่ในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นยุคปฏิวัติวัฒนธรรม. ต้อง
สวมหมวกในที่สาธารณะ และห้ามกินหมาก. เป็นต้น. การเดินทางไปโพธิ์ทองในสมัยนั้นต้องไปขึ้นเรือ
ที่ท่าเตียน. เรือจะออกตอนเย็น. เรือวิ่งไปตามแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นไปทางเหนือ. ผ่านเมืองนนท์ ปากเกร็ด
เมืองปทุม สามโคก บางไทร บางปะอิน บางบาล ป่าโมก และโพธิ์ทอง. ใช้เวลาเดินทางตลอดคืน. ถึง
โพธิ์ทองตอนสายๆ ของวันรุ่งขึ้น. บ้านของพ่ออยู่ไม่ไกลจากท่าเรือนัก. พ่อเดินจากท่าเรือมาถึงบ้าน. ย่า
อยู่ในบ้านเหลือบเห็นคนสวมเครื่องแบบกำลังเดินตรงมาที่บ้านนึกว่าเป็นตำรวจ จึงรีบเดินไปหลังบ้าน.
ปรากฏว่าย่าจำลูกชายไม่ได้. คิดว่าตำรวจจะมาจับเพราะย่ายังไม่เลิกกินหมาก.

นักเรียนนายเรือ รุ่น ๓๔ (ถ่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐).

จากซ้าย

ยืน นนร.ศักดิ์ เกลิงสุข, นนร.อดุล ตุลยานนท์, นนร.อุตร ภูมิภักดิ์, นนร.อุทัย สัตย์เจริญ,

นนร.นิรันดร์ ศิรินาวิน, นนร.เลิศ คชนชัย

นั่ง นนร.ประเสริฐ ชุนงาม, นนร.ทองหลอม สัตตบุศย์, นนร.จักร์ ลักษณะบุญสง, นนร.วิเชียร มณีฉาย,

นนร.พวน นาคพัฒน์

โรงเรียนนายเรือสมัยนั้นอยู่ที่วังเดิม ฝั่งธนบุรี. พ่อเรียนได้ดี, สอบได้ที่ ๑ ที่ ๒ ตลอด, ได้เป็นหัวหน้าชั้น, เป็นหัวหน้านักเรียน. การเป็นนักเรียนนายเรือทำให้พ่อได้มีโอกาสไปฝึกภาคในต่างประเทศตั้งแต่อายุ ๑๙ ปี ที่ประเทศญี่ปุ่น ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐. ปีต่อมาพ่อไปฝึกภาคที่ประเทศฟิลิปปินส์, ที่ไซ่ง่อน ประเทศเวียดนาม, ที่กัลกัตตา ประเทศอินเดีย, ที่เกาะชวาและสุราบายา ประเทศอินโดนีเซีย, ที่สิงคโปร์, และที่ย่างกุ้ง ประเทศพม่า, เป็นต้น. พ่อจบการศึกษาและติดยศเรือตรีในปี พ.ศ. ๒๔๕๔.

อาจกล่าวได้ว่า เรื่องจ้างรับคนข้ามฟากระหว่างวัดศิลาชั้นกับตลาดอำเภอโพธิ์ทอง เป็นภาพที่ทำให้พ่อเกิดความรู้สึกมานะมุ่งมั่นจนจบการศึกษาเป็นนายทหาร. ต่อจากนั้นเป็นระยะเวลาราวสิบปีชีวิตของพ่อก็อยู่กับเรือรบ, รวมทั้งการไปรับเรือ พี.ซี. ๕๗๐ หรือเรือหลวงล่องลม ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา.

ชีวิตครอบครัว

แม่บอกว่าพ่อกับแม่เป็นญาติห่างๆ กัน โดยปู่เรียกคุณยายทวดของแม่ว่าพี่. แม่เคยเห็นปู่มาหาคุณทวดที่บ้านแสงประกา จังหวัดนนทบุรี, และเคยได้ยินคุณทวดตักเตือนปู่ในเรื่องต่างๆ อยู่เรื่อยๆ. ส่วนปู่ก็จะพยายามพูดผ่อนหรือแก้ตัวโดยไม่เคยโกรธคุณทวดเลยสักครั้งเดียว.

พ่อแต่งงานกับแม่เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๙๒, จัดพิธีสมรสที่บ้านแสงประกา จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นบ้านของแม่. คิดแทนพ่อว่าจะไปจัดที่บ้านของพ่อที่โพธิ์ทองคงไกลหลายกิโล เพราะไกลและไม่สะดวกในทุกประการ. บ้านแม่กว้างขวาง อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา, เพียงแต่เอาเรือยกชั้นหมาก ออกจากราชวรดิษฐ์ไม่เกินสองชั่วโมงก็ถึงบ้านแม่. ที่หน้าหลังของทะเบียนสมรสมีบันทึกว่า “เวลา ๑๖.๓๐ น. นายประวิทย์ สงวนเงิน เป็นเจ้าภาพฝ่ายหญิง ได้ร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนัก ณ บ้านแสงประกา เลขที่ ๔๔ หมู่ ๒ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยยอมเสียค่าธรรมเนียมให้ตามระเบียบ. ได้สอบถามคู่สมรสแล้ว ปรากฏว่าทั้งสองฝ่ายไม่เคยจดทะเบียนสมรส ณ ที่ใดเลย. นายทะเบียนเห็นว่าไม่ขัดต่อประเพณีนิยม และกฎหมาย แต่อย่างไร จึงรับจดทะเบียนได้. และให้คู่สมรสลงลายมือชื่อไว้ในวันทักแล้ว”.

พ่อมีลูก ๔ คนเรียงกันคือ บัณฑูรย์ สุทธิณี ดุษฎี และกิตตินันท์. เดิมนั้นกิตตินันท์อยู่ในฐานะลูกคนเล็กของครอบครัว, แต่อีก ๑๑ ปี หลังจากนั้นพ่อและแม่ก็มีลูกอีกคน คืออภิรัตน์, รวมเป็น ๕ คน. แม่บอกว่าพ่อชอบที่จะเห็นลูกหลานเต็มบ้าน. อภิรัตน์เป็นชื่อที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมเสมา ๑พร. ทองคำ.

ชีวิตที่บ้านและที่สวนเมืองนนท์

หลังจากแต่งงานพ่อได้มาอยู่กับแม่ที่บ้านแสงประกา ซึ่งเป็นบ้านสวนของคุณยายสุภาพ ที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. พ่อได้ซื้อบ้านพร้อมที่ดินไว้ในกรุงเทพฯ ที่อำเภอปทุมวัน, เป็น

พลเรือโท ณัฏ นาวิกจิตร และ นายปรีชิตย์ สมนนเงิน
 ขอเชิญหลังก่อนที่จะทูลขอมนต์และประสาธน์พร
 ในพิธีมงคลสมรส
 เรือโท ณัฏ นาวิกจิตร กับ นางสาวสอาด สมนนเงิน
 ณ บ้านแสงประกาย ตำบลบางกระสอบ จังหวัดนนทบุรี
 วัน ศุกร์ ที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒
 เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา

พิธีออกจากท่าพรหมวิหาร ๑๕.๓๐ นาฬิกา

ที่ของทรัพย์สินฯ (ปัจจุบันเป็นศูนย์การค้ามาบุญครอง), แต่แม่ทิ้งบ้านที่เมืองนนท์มาอยู่กับพ่อที่ กรุงเทพฯไม่ได้เนื่องจากต้องดูแลคุณยายคุณตาและเรือสวนไร่นา. พ่อก็คงพอใจที่จะอยู่ที่เมืองนนท์มากกว่า เพราะบ้านอยู่ริมแม่น้ำ หลังบ้านเป็นสวนทุเรียน. ทุกวันพ่อจะอาบน้ำที่หัวสะพานหน้าบ้าน, ว่ายน้ำออกกำลังอย่างมีความสุขเหมือนวัยเด็กที่อำเภอโพธิ์ทอง. ชีวิตที่บ้านแสงประกา นนทบุรี สมัยนั้นมิได้สุขสบายอย่างในปัจจุบัน. ยังไม่มีไฟฟ้า, ต้องใช้เครื่องปั่นไฟให้แสงสว่าง. ประปาและถนนยังเข้าไม่ถึงบ้าน, ต้องใช้วิธีเดินตามคันสวนหรือนั่งเรือพายมาขึ้นที่ท่าหน้า. การไปทำงานตอนเช้า พ่อจะนั่งเรือเขียวซึ่งเป็นเรือสองชั้นบรรทุกผู้โดยสาร รวมทั้งข้าวของ ผัก ผลไม้ เบ็ดตก หมู ปลา ปูเค็ม จากปทุมธานีไปสุดทางที่ท่าเตียน เชิงสะพานพุทธฯ. ตอนเย็นพ่อก็นั่งเรือแดงกลับบ้าน. เมื่อมีลูก ก็จูงลูกไปส่งโรงเรียน. ต่อมาจึงได้ซื้อรถเฟียตเล็กๆ มาใช้.

พ่อเข้ากับสภาพความเป็นอยู่ของบ้านแสงประกาได้เป็นอย่างดี. วางวันเสาร์อาทิตย์ พ่อจะเข้าสวน ตัดแต่งกิ่ง ต่อดา ตอนกิ่ง, เสาะหาพันธุ์ไม้ที่ให้ผลดีที่สุตมาปลูก. ก่อนแต่งงานพ่อไม่เคยรู้เรื่องสวนเลย. พ่อมาเป็นลูกเขยชาวสวนทุเรียนและชอบรับประทานทุเรียน. โดยเฉพาะต้นที่พ่อปลูกและดูแลมากับมือ. พ่อมีความภาคภูมิใจในผลงานของพ่อเสมอ. ฤดูแล้งน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยามีน้อย. สวนที่ดอนหรืออยู่ในคลองลึกจะขาดน้ำ. พ่อจะให้คนสวนแบกเครื่องสูบน้ำไปสูบน้ำ และจะกำหนดด้วยว่าต้องเดินเครื่องสูบน้ำเวลานั้นเวลานี้ พ่อเป็นทหารเรือ รู้เรื่องอุทกศาสตร์ มีมาตราน้ำขึ้นน้ำลง. เรื่องใดไม่รู้ พ่อจะถามผู้รู้. ในวันหยุดพ่อจะไปที่กระทรวงเกษตรฯ หรือไปเยี่ยมสวนคนอื่น เพื่อศึกษาหาความรู้. ครั้งหนึ่งเมื่อ ๔๐ ปี มาแล้ว พ่อได้พันธุ์ขนุนจากวังของเจ้านายองค์หนึ่ง. ได้นำมาต่อกิ่งที่สวน. และอีกไม่กี่ปีต่อมาขนุนก็ออกลูก. เมื่อสุกได้ที่ก็ผ่าออกมา พบว่าเนื้อหนา กรอบหวาน, ยวงโต, ภายในยวงมีน้ำหวาน, อร่อยมาก. ลูกๆ ของพ่อเกิดและเติบโตมากับสวน. เราได้รับประทานผลไม้ที่ดีที่สุด อร่อยที่สุด. ไม่ว่าจะเป็นทุเรียน ขนุน มะพร้าวอ่อน กล้วย มังคุด มะปราง มะหวด ชำมะเลียง มะม่วงพิมเสนมัน มะม่วงแก้ว มะม่วงอกร่อง มะม่วงแขนยาว มะม่วงน้ำดอกไม้ มะม่วงเขียวเสวย มะม่วงเจ้าคุณทิพย์, ฯลฯ. จึงไม่ตื่นเต็นอยากจะได้รับประทานผลไม้จากที่อื่นนอกจากที่สวนของเรา.

วันที่คุณตา (นายประวิทย์ สงวนเงิน) พ่อ แม่ และญาติพี่น้องทุกคนภาคภูมิใจ คือวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จฯมาเยี่ยมชาวเมืองนนทบุรี และทอดพระเนตรสวนทุเรียนของคุณตาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖. พ่อและลุงอ้อ (นายสุเทพ รัตนเสวี) ในฐานะลูกเขยของคุณตา และคุณยายวงศ์ (นางวงศ์ แสงประกา) น้องสะใภ้ของคุณยาย ได้มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จฯ ที่ท่าหน้าบ้านแสงประกาในครั้งนั้นด้วย. หลังจากประพาสสวนแล้ว ทั้งสองพระองค์เสด็จขึ้นประทับบนบ้านแสงประกา. พระราชทานหีบบุหรีถมเงินจารึกพระนามาภิไธย ภปร. ให้คุณตาเป็นที่ระลึก. นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมและเป็นเกียรติยศอย่างสูงแก่วงศ์ตระกูล รวมทั้งแก่ชาวเมืองนนท์ทั้งหลายด้วย.

ชีวิตราชการ

ชีวิตของพ่ออยู่กับเรือโดยตลอด. ปีหนึ่งๆ พ่อจะไม่อยู่บ้านเป็นระยะ ๑ ถึง ๒ เดือน สามสี่หน. พ่อไปออกเรือฝึกภาค หรือไม่ก็ไปราชการ. ตอนที่ลูกของพ่อคนแรกและคนที่ ๓ เกิด พ่อก็ไม่ได้อยู่บ้าน แต่อยู่กลางทะเล. เมื่อลูกอายุถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียน พ่อให้ลูกได้เข้าโรงเรียนที่ดีที่สุด คือลูกชายเรียนที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล และลูกสาวเรียนที่โรงเรียนราชินีบน. ต่อมาภายหลัง เมื่อพ่อมาอยู่ที่กรมราชองครักษ์แล้ว ดุษฎีได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนจิตรลดา และอภิรัตก็ไปเข้าเรียนด้วย.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ พ่อได้รับคำสั่งให้ไปเป็นผู้ช่วยทูตทหารเรือ ณ กรุงไทเป ประเทศไต้หวัน แม่ติดตามไปไทเปด้วย จึงเอาพวกเรา ๓ คน คือ บัณฑิตูร์ย, สุทธิณี, ดุษฎี ซึ่งเข้าโรงเรียนแล้ว ไปฝากไว้ที่บ้านซังฮี้ของคุณยายแฉล้ม สุวรรณพิมพ์ ซึ่งเป็นน้าของแม่, และเอาภิตตินันท์ซึ่งขณะนั้นยังเล็กมากไปไทเปด้วย. เหตุผลของพ่อก็คือจะได้ไม่เสียการเรียน, ถ้าเอาไปหมดพอลูกกลับมาก็ต้องหาที่เรียนใหม่. แม่กลับมาเยี่ยมลูก ๓ คน ปีละครั้ง, และเคยรับลูกกลับไปเยี่ยมพ่อและภิตตินันท์ที่ไทเปครั้งหนึ่ง. พ่อแม่ไปอยู่ไต้หวัน ๓ ปี. กลับจากไทเปแล้วพ่อจึงได้ซื้อที่และปลูกบ้านที่ซอยองครักษ์ บางกระบือ กรุงเทพฯ ด้วยเงินที่ได้เก็บสะสมมา. อภิรัตลูกชายคนเล็กเกิดหลังจากย้ายมาอยู่บ้านบางกระบือแล้ว.

พ่อทำหน้าที่ทูตทหารได้สมบูรณ์จนครบวาระและเดินทางกลับเมืองไทย, มารับตำแหน่งรองเจ้ากรมกำลังพลทหารเรือ. พ่อเล่าให้แม่ฟังว่างานที่กรมนี้มีเรื่องปวดหัวตลอด, การรับราชการถึงจะทำได้ไม่เด่นก็มีภัยได้. พ่อถูกย้ายมาเป็นรองเจ้ากรมสารบรรณทหารเรือ ซึ่งเป็นกรมที่เล็กกว่ากรมกำลังพล, และต่อมาพ่อก็ถูกย้ายไปเป็นราชองครักษ์ ประจำกรมราชองครักษ์ พระราชวังสวนจิตรลดา. ที่กรมราชองครักษ์พ่อได้รับโปรดเกล้าฯพระราชทานยศพลเรือตรี, นับว่าเป็นนายพลคนแรกของรุ่น.

งานที่กรมราชองครักษ์ดูจะเหมาะกับอุปนิสัยของพ่อ. พ่อมีเจ้านายเหนือหัวสูงสุดพระองค์เดียวเท่านั้น. พ่อไม่ชอบเรื่องไร้สาระ, ไม่ชอบการประจบประแจง, ไม่ใคร่ไปบ้านใครต่อใคร, ไปแต่สวน. พ่อมีความสุขกับการได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท. การทำงานที่กรมราชองครักษ์พ่อพยายามทำอย่างกระซิบ, ให้ความร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายอื่นๆ อย่างดีที่สุด, จนมีความใกล้ชิดและสนิทกับผู้ที่ทำงานรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทด้วยกันอีก ๓ ท่าน. คือ คุณพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ ซึ่งขณะนั้นเป็นเลขาธิการสำนักพระราชวัง, คุณแก้วขวัญ วัชโรทัย และคุณขวัญแก้ว วัชโรทัย ซึ่งเป็นรองเลขาธิการฯ. พ่อไม่ชอบแสดงว่ามีอำนาจหรือมีบารมี. เมื่อได้รับโปรดเกล้าฯให้เป็นสมุหราชองครักษ์ ซึ่งโดยทั่วไปตำแหน่งนี้จะมีนายทหารคนสนิท (ทหารเรือเรียกว่า นายธง), พ่อก็ขอไม่เอานายทหารคนสนิท ด้วยเหตุผลว่าไม่ต้องการให้เขามาเสียเวลา (เช่น รอรับ พาไปที่ทำงาน มาส่งบ้าน หรือไปไหนๆ ด้วย). พ่อยุบตำแหน่งนี้ไป และจัดให้ไปทำงานอื่นที่เห็นว่าจะเกิดประโยชน์มากกว่า.

ยศเรือโท

ยศนาวาโท

ยศนาวาเอก ถ่ายภาพที่ชานหน้า
บ้านแสงประกาย จ.นนทบุรี บ้านที่
อาศัยอยู่ตั้งแต่แต่งงานจนเป็นผู้
ช่วยทูตทหารเรือ ณ กรุงไทยเป.

ติดยศพลเรือตรีเมื่อรับราชการที่
กรมราชองครักษ์.

เมื่อไปราชการที่สหรัฐอเมริกา (พ.ศ. ๒๔๙๙).

เมื่อมียศนาวาโท ถ่ายภาพกับภรรยาคู่ชีวิต.

ลูก ๓ คน เดินทางไปเยี่ยมที่ไทเป.

กับลูกชายกิดดินันท์ที่ไทเป.

ลูก ๔ คนพร้อมหน้ากันที่ไทเป.

พล.ร.อ.หม่อมเจ้าครุฑพิลา อาภากร
ผู้บัญชาการกองทัพอากาศ (คนกลาง)
เสด็จไปราชการที่กรุงไทเป.

กับนายทหารชาติต่างๆ หน้าห้อง
ประชุมที่กรุงไทเป.

ท่านทูตและผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ๓
เหล่า ในงานเลี้ยงที่สถานทูตไทย
ณ กรุงไทเป.

เลี้ยงส่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอิตาลี
ประจำกรุงไทเป.

(จากซ้าย)
พล.ร.อ.เกตุ สันติเวชกุล,
พล.ร.ท.เฉลิม สติรถาวร,
พล.ร.ท.ประสาท พรหมประวัตติ
และพล.ร.อ.นิรันดร์ ศิรินาวิน
(ถ่ายภาพเมื่อมียศเป็นพลเรือตรี).

วปอ. รุ่น ๑๑ เลี้ยงประจำปีที่
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
(จากซ้าย คนที่สอง)
พล.ร.ต.อุตร ภูมิภักดิ์,
พล.อ.ท.จอม กุลละวณิชย์,
พล.ร.อ.นิรันดร์ ศิรินาวิน,
ม.จ.บุญโศลกเกษม เกษมศรี
(ซ้ายสุดเป็นนายทหารบกท่านอื่น).

การรับสนองโครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า

โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า ที่ตำบลหนองเหียง อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ. โปรดเกล้าฯให้ดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมปลูกหม่อนเลี้ยงไหมภายในประเทศ. ซึ่งขณะนั้นกำลังประสบปัญหาทั้งด้านเทคโนโลยีการปลูกต้นหม่อนและการเลี้ยงหนอนไหม โดยเริ่มมีการนำเข้าเส้นไหมจากต่างประเทศที่มีคุณภาพดีและราคาถูกกว่าเส้นไหมของไทย. ทำให้กลุ่มเกษตรกรภายในประเทศที่มีอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมได้รับผลกระทบ.

ด้วยเหตุที่ว่าพ่อเป็นคนที่รักการเกษตรกรรม เมื่อมีพระราชเสาวนีย์ให้พ่อเป็นผู้ดูแลโครงการหม่อนไหม พ่อเริ่มศึกษาหาความรู้เรื่องการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อพลิกแผ่นดินเสื่อมสภาพที่ราษฎรได้ทูลเกล้าฯถวาย ซึ่งปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น. พ่อได้ไปขอความร่วมมือ ขอกำลังและความรู้ จากกระทรวงเกษตรฯ, กรมประชาสัมพันธ์ และกรมตำรวจ. พ่อได้รับความช่วยเหลือด้านแรงงานจากตำรวจตระเวนชายแดนค่ายนเรศวร อำเภอหัวหิน. ได้รับความอนุเคราะห์เรื่องการดูงานและปุ๋ยจากบริษัทศรีกรุงวัฒนา. และได้รับความร่วมมือเรื่องการจำหน่ายผลผลิตจากบริษัทจุลไหมไทย จังหวัดเพชรบูรณ์. มีราษฎรเข้ามาร่วมโครงการหลายครอบครัว.

จากที่ไม่มีความรู้ในอุตสาหกรรมปลูกหม่อนเลี้ยงไหม พ่อได้ทำการศึกษาวิธีการเพาะเลี้ยงต้นหม่อน, การนำไขไหมมาฟักเป็นตัวและสร้างรังไหม. ตลอดจนการทดลองนำพ่อพันธุ์แม่พันธุ์หนอนไหมจากประเทศญี่ปุ่นมาผสมพันธุ์กับพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ไทย เพื่อให้ได้สายพันธุ์ที่มีข้อดีในการผลิตเส้นไหมที่มีคุณภาพ และเจริญเติบโตได้ดีในภูมิอากาศร้อนชื้นอย่างประเทศไทย. กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยการทำไร่หม่อนให้ได้ใบหม่อนที่มีคุณภาพ. และการเพาะเลี้ยงตัวไหมจนกระทั่งทำรังที่มีขนาดใหญ่เพื่อนำไปสู่การสาวเพื่อผลิตเส้นไหมที่เป็นเส้นยาวและมีคุณภาพดี.

ในที่สุดโครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า ก็ประสบความสำเร็จ. เป็นโครงการแม่แบบของการทำอุตสาหกรรมปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในประเทศไทย ที่สามารถสู้กับของต่างประเทศได้ทั้งในแง่คุณภาพและราคา.

หลังจากได้ดำเนินงานเป็นเวลา ๒๗ ปี. โครงการฯมีเงินหมุนเวียนนับล้านบาท. ในที่สุดเมื่อมีอายุมากขึ้น พ่อได้ถวายโครงการคืนสมเด็จพระนางเจ้าฯ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑. พ่อเคยเล่าว่า หลังจากที่มีเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ มีรับสั่งว่า “นิรันดร์ อย่าทิ้งโครงการนะ”.

ชีวิตหลังเกษียณ

พ่อเกษียณอายุราชการจากตำแหน่งสมุหราชองครักษ์เมื่ออายุ ๖๕ ปี. หลังเกษียณพ่อไม่ได้อยู่

เฉย. บริษัทศรีกรุงวัฒนาได้เชิญพ่อให้เป็นประธานบริษัทเจ้าพระยาพีชไรซ์ซึ่งเป็นบริษัทในเครือ. และต่อมาก็ได้รับความเห็นชอบตั้งให้เป็นประธานที่ปรึกษาของบริษัทศรีกรุงวัฒนาและบริษัทในเครือ. พ่อไปทำงานอาทิตย์ละ ๓ วัน คือวันจันทร์ พุธ ศุกร์. พ่อสนุกกับงานในภาคเอกชนมาก. มีเรื่องที่คนบริษัทศรีกรุงเล่ากันว่า ท่านประธานเป็นคนง่าย ๆ และชอบออกกำลังกาย. ห้องทำงานพ่ออยู่ชั้น ๑๑. มีลิฟต์แต่ไม่ใช้. กลับเดินขึ้นบันได ๑๑ ชั้น โดยให้เหตุผลว่าจะได้ออกกำลังกาย. สิ่งหนึ่งที่พ่อปฏิบัติไม่เคยขาดและถือเป็นหน้าที่จนกว่าชีวิตจะหาไม่ คือการเข้าเฝ้ารับส่งเสด็จที่พระตำหนักสวนจิตรลดา. ไม่ว่าจะในวันใดเวลาใด. หกโมงเช้าหรือตีหนึ่ง. ฝนตกหรือแดดร้อน. พ่อถือเป็นความจงรักภักดีที่พึงปฏิบัติ. ถ้ามีโอกาสพ่อก็จะพาแม่ไปร่วมทัวร์กับเพื่อนๆ วปอ. รุ่น ๑๑ และชมรมมิตรประดู่สัมพันธ์.

พ่อทำงานจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๔๑ เมื่อป่วยด้วยโรคมะเร็งของเซลล์ไขกระดูก (มัลติเปิลมายเอโลมา). พ่อได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลรามธิบดี โดยมีศาสตราจารย์ นายแพทย์วิชัย อดิชาติการ เป็นผู้ทำการรักษา. และหลานสาว รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน เป็นผู้ดูแลเป็นอย่างดีโดยตลอด.

พ่อเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลนานถึง ๓ ปี จนหายจากโรคมะเร็งของเซลล์ไขกระดูก. กลับมาอยู่บ้านได้ประมาณ ๑ ปี ก็ต้องกลับเข้าไปใหม่เพื่อทำการผ่าตัดเปลี่ยนท่อใส่สายให้อาหาร. ต่อมาพ่อมีเสมหะมากและมีไข้บ่อยๆ จึงต้องอยู่โรงพยาบาลเรื่อยมา. ประมาณ ๑๐ เดือน จึงเสียชีวิตด้วยโรคชราเมื่ออายุได้ ๘๖ ปี.

“นิรันดรเป็นคนธรรมดาที่ไม่ธรรมดา” หม่อมราชวงศ์ชานาญวัต เทวกุล เพื่อนเทพศิรินทร์ของพ่อได้กล่าวไว้ในคำไว้อาลัย. ตามธรรมดาแล้ว การเป็นทหารเรือความปรารถนาสูงสุดคือการได้เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ. พ่อไม่มีโอกาส. แต่พ่อได้พบกับเส้นทางชีวิตที่มีความสุข ความสงบ และเกียรติยศอย่างสูงส่ง คือการได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท. จนได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “ปฐมจุลจอมเกล้า” เป็นเกียรติยศแก่ตนเองและแก่ครอบครัว เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ หลังจากเกษียณอายุราชการแล้ว ๑๓ ปี.

“ลูกไม้” ของพ่อ รำลึกถึง “ต้น”

บัณฑิต ศิรินาวิน ลูกไม้ลูกแรก เขียนว่า

๔๐ ปี ที่ภาพของพ่อไม่ชัด. ดูจะขัดแย้งกันมาโดยตลอด. ไม่เคยมีใครตอบคำถามผมได้ว่า ทำไมต้องปฏิบัติต้องทำอย่างที่พ่อบอกมาตั้งแต่เล็ก.

ผมเกิดที่บ้านเมืองนนท์ซึ่งเป็นที่ที่พวกเราเรียกว่า “บ้าน”. หมอตำแยเป็นคนทำคลอด. แม่เจ็บท้องอยู่เป็นวันวัน. พ่อออกเรือไป ไม่รู้ว่าอยู่ที่ใด (โทรศัพท์มือถือในสมัยนั้นก็ยังไม่มี). พ่อพ่อกลับมาบ้านก็ดีใจที่ได้ลูกคนแรกเป็นผู้ชาย. หลังจากนั้นลูกคนอื่นๆ ก็ค่อยๆ คลานตามกันมา.

ผมเติบโตมากับสวน, วิ่งเล่นกันที่ลานหลังบ้าน ใต้ต้นมะขาม กอไผ่ ต้นพิกุล กับเพื่อนที่เติบโตมาด้วยกัน. บ้านช่างใหญ่โตเสียจริง, มีเรือนทิศเหนือ เรือนหลังกลาง และเรือนทิศใต้, ด้านหลังเป็นเรือนยาว เป็นห้องครัว ห้องเก็บของ ห้องพัก ฯลฯ โดยมีชานเชื่อมต่อกันหมด. ตัวบ้านเป็นบ้านไทยประยุกต์แบบบ้านมอญภาคกลาง, มีโซ่บ้านไทยอยุธยาจั่วแหลม. แม่เป็นผู้ดูแลงานบ้านสวนไร่นา. ลูกทั้ง ๔ คน มีพี่เลี้ยงประจำตัวทุกคน. พ่อมาช่วยดูแลสวนแทนแม่ได้มาก.

ผมเริ่มเข้าสวนกับพ่อเมื่ออายุประมาณ ๘ ขวบ. ตอนนั้นไม่ชอบเลย, ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องเอาเราไปทำสวนในเมื่อทุกสวนก็มีคนสวนดูแล. วันเสาร์ อาทิตย์ แทนที่จะได้เล่นสนุกเหมือนคนอื่น ผมกลับต้องไปสวนกับพ่อทุกวัน. ทำสารพัดเท่าที่เด็กวัยนั้นจะทำได้. ตั้งแต่ดายหญ้า ฟันดิน รดน้ำทุเรียน ตัดแต่งกิ่ง ต่อดา สาดเลน, ไปจนถึง ตัดทุเรียน ตัดกล้วย สอยมังคุด มะม่วง. ฤดูแล้งน้ำน้อยต้องแบกเครื่องสูบน้ำเข้าสวน. ย้ายเครื่องสูบน้ำไปที่สวนอื่น. ถึงฤดูทุเรียนพอตัดทุเรียนเสร็จก็เอาใส่ช่องแบกลงเรือ. เมื่อมีถนนสายนนทบุรี-สนามบินน้ำ ก็แบกเชิงใส่ทุเรียนไปขึ้นรถ. นี่ยังไม่ได้พูดถึงสัมภาระอื่นๆ. ไม่รู้ว่าจะทำไมต้องทำ แต่มันต้องทำ, ไม่ทำจะถูกตี. และผมก็ถูกตีจนพ่อแม่ว่าด้านไม่เรียว. ผมทำสวนจนมือด้านเหมือนชาวสวน. แต่ทางร่างกายผมแข็งแรงที่สุดในหมู่เพื่อนในวัยเดียวกัน. ในสมัยนั้น ต้องรีบตื่นแต่เช้าเพื่อมาดูรายการทีวีสอนภาษาของ ดร.เจลา ทั้งที่ง่วงไม่อยากตื่น. ในวัยเด็กผมรู้สึกไม่มีความสุขที่ต้องรีบแต่คำสั่งและทำเท่านั้น. แต่แม่ช่วยลดแรงกดดันได้มาก. ผมเคยรู้สึกว่โลกนี้มีแม่เพียงคนเดียวที่ยังพอมีความเข้าใจกันอยู่.

สำหรับการใช้จ่ายในครอบครัว ผมจำได้ว่าแทบจะนับครั้งได้ที่พ่อพาครอบครัวออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน. พ่อไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย. พ่ออดออมมัธยัสถ์เป็นตัวอย่างตลอดชีวิต.

พ่อพูดเตือนอยู่เสมอว่า “อย่าทำตัวให้เด่นจะเป็นภัย”. “ป๊อปมีน้ำเต็มเคาะไม่ดังหรอก” ฯลฯ. แต่ผมฟังเข้าหูซ้ายออกหูขวา, ได้ฟังอย่างน้อยๆ อาทิตย์ละ ๙ ครั้ง, ไซลี ก็บางวันได้ฟัง ๒ ครั้ง.

ในชีวิตของพ่อ การทำสวนเป็นการพักผ่อนและออกกำลังกาย ก็เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์. ระหว่างพ่อเป็นผู้ช่วยทูตทหารเรือที่ไทเป พ่อซื้อกิ่งลิ้นจี่จากไต้หวันส่งมาปลูกที่สวน. แม่ไม่เห็นด้วยนักแต่ไม่เคยห้ามเพราะเป็นความสุขของพ่อ. ตรงนี้เป็นเรื่องทางวิชาการที่พ่อเรียนรู้ ค้นคว้า สนุกกับมัน. วันหนึ่งพ่อเริ่มอ่านหนังสือเรื่องการเลี้ยงผึ้ง. พ่อเริ่มเข้าฝึก พ่อก็สั่งซื้อผึ้งทั้งรังจากไต้หวัน. แก่กล้ามากขึ้นก็สั่งแต่นางพญาผึ้งมาขยายรังเอง. ทำอยู่หลายปีจนพ่อผลิตน้ำผึ้งส่งขายได้. พ่อเป็นคนไทยกลุ่มแรกๆ ที่เลี้ยงผึ้ง. พ่อมีความสุขกับสิ่งประเทืองปัญญาเหล่านี้ (แต่น่าสงสารลูกๆ และคนรอบข้างที่ถูกผึ้งต่อยหัวปวดแขนบวมบ่อยๆ!). พ่อไม่ใช้เงินทำอย่างอื่นที่ไร้สาระ. พ่อไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ด้วยเหตุที่ว่าไม่มีประโยชน์ต่อร่างกายและเสียสตางค์. ไม่ซื้อสลากกินแบ่ง ไม่เล่นการพนัน เพราะไม่หวังกับลาภลอย. การงมงายกับอภายมุขนั้นผิด. พ่อบอกว่าคนเราต้องทำงานที่สุจริต ขยัน อดออม, ดำรงชีวิตโดยยึดหลักอิทธิบาท ๔ แล้วทรัพย์จะมีมาเอง. พ่อไม่เคยประพฤติปฏิบัติสิ่งใดที่ผิดไปจากแบบ

อย่างของการเป็นสามีและเป็นพ่อที่ดี.

ผมไปศึกษาต่อต่างประเทศโดยเรียนและทำงานในเวลาว่าง. พ่อมีเพื่อนร่วมรุ่น วปอ. ๑๑ เป็นเลขาธิการ กพ. ซึ่งพ่อได้ฝากฝังผมไว้กับท่าน. วันหนึ่งระหว่างที่ผมกำลังดูหนังสืออยู่ในห้องพัก มีเสียงเคาะประตู. พอเดินออกไปเปิดก็พบท่านแผน วรณเมธี ยืนยิ้มกริ่มอยู่ที่ประตู. ขณะนั้นท่านเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนไทยที่ลอนดอน. ท่านยิ้มก็เพราะท่านเห็นผมดูหนังสืออยู่. ท่านสบายใจ. จะได้ไปรายงานท่าน เลขาธิการ กพ. ว่าไปพบบัณฑิตแล้ว เขากำลังดูหนังสืออยู่พอดี. อย่างนี้น่าจะเรียนจบแน่. ผมคิดว่ามันเป็นความรับผิดชอบที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กในเรื่องการเรียนและการทำงาน. ทำอะไรก็อยากจะทำให้ดีที่สุด.

ผมกลับบ้าน. มาทำงานตามความรู้ความสามารถ. ได้สอน. ได้บรรยาย. การงานมีความเจริญมาโดยลำดับ. ในที่สุดเมื่อผมไปปรึกษาพ่อว่าจะแต่งงานและขอคำแนะนำจากพ่อ. พ่อพูดสั้นๆ ว่า "อย่าคิดว่างานแต่งงานของเราจำเป็นจะต้องมีคนมาแยะๆ. จัดตามประเพณีและมีงานเลี้ยงเฉพาะญาติที่เคารพนับถือก็พอ". ถ้าเป็นเมื่อก่อน ผมคงไม่เข้าใจและอาจจะไม่เห็นด้วย. มันเป็นเรื่องทำนองเดียวกับที่ผมเคยตัดพ้อพ่อว่า ทำไมพ่อไม่รับเป็นกรรมการบริษัทต่างๆ ในระหว่างที่พ่อยังรับราชการอยู่ ทั้งๆ ที่มีคนเขามาเชิญและแค่ขอชื่อพ่อไปเท่านั้น. ลูกๆ ยังซบรลมือสองเก่าๆ อยู่เลย. พ่อผมเทศนา กลับมาว่า ถ้าพ่อทำอย่างนั้นแล้วลูกจะได้อะไรขึ้นมา. มีแต่ฟุ้งเฟื่องมายอยู่กับกิเลส. ไม่ได้ทำให้ลูกเข้าใจถึงการดำรงชีวิตที่ถูกต้องได้.

หลังจากผมแต่งงานมีครอบครัวมีลูก ผมกับพ่อใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยมีหลานๆ เป็นโซ่ที่คล้องเชื่อม. พ่อมีโอกาสไปรับหลานจากโรงเรียนตามหน้าที่คุณปู่. ผมมองอนาคตของลูกๆ. คิดอย่างโน้นอย่างนี้. มีความวิตกกังวล. แล้วผมก็เริ่มเข้าใจพ่อมากขึ้น มากขึ้น. หลายเรื่องที่ผมมีความกังวลเกี่ยวกับลูก เป็นห่วงลูก. มันคือเรื่องเดียวกันกับที่พ่อห่วงผม. เพียงต่างกรรมต่างวาระกันเท่านั้น. และผมไม่ใช่ทหาร อาจจะมีมุมมองวิธีการที่ไม่เหมือนกัน. สุดท้ายเป้าหมายและผลลัพธ์ก็คืออันเดียวกัน.

พ่อพักผ่อนให้สบายเกิด. พ่อทำงานรับใช้สนองใต้เบื้องพระยุคลบาท. ดูแลครอบครัวอย่างมีความสุขตามอัธยาศัยมาเป็นเวลานาน. ตลอด ๖ ปีที่พ่อป่วย ส่วนที่พ่อรักก็ดูเหมือนจะป่วยไปกับพ่อ. หญ้าขึ้นรก. ผลไม้ออกน้อยเพราะขาดการบำรุง. รั้วถูกทำลาย. ผลผลิตเสียหายไปตามสภาพ. เดียวนี้ผมเข้าสวนไปดูแลต้นไม้ที่พ่อปลูก. ทำรั้วใหม่. ทำถนนเข้าไปถึงคลอง. ไม่มีใครสั่ง. แม่ไม่เคยขอให้ไปดูแลสวน. อยู่ดีๆ มันก็ขึ้นอยากขึ้นมาเอง. กลับไปสวนครั้งแรกรู้สึกเหมือนมีน้ำทิพย์มาชะโลม. ได้กลิ่นดิน กลิ่นต้นไม้ใบหญ้า. ใจมันเริ่มสงบเหมือนได้กลับไปที่เราเคยเห็นพ่อ. มันเป็นศรัทธาที่เกิดจากข้างใน. ผมมีความสุขกับดิน ต้นไม้ ใบหญ้า. ผมชอบเหมือนกับที่พ่อชอบนั่นแหละ.

ผมเป็นอย่างพ่อไม่ได้. หรือจะให้ผมเป็นอย่างที่พ่ออยากให้ผมเป็น ก็ไม่ได้. แต่ผมทำผมประพฤติปฏิบัติอย่างที่พ่อทำได้. พลังกายพลังใจที่พ่อทุ่มเทให้ผมวันแล้ววันเล่ามันไม่สูญเปล่า. มันอยู่

ในตัวผมและจะถ่ายทอดไปชั่วลูกชั่วหลานของพ่อ.

บัณฑิตูร์ย ศิรินาวิน ลงท้ายบันทึกว่า “ลูกที่พ่อเป็นห่วงมากกว่าใคร”

สุทธินิ และคุษฎิ ศิรินาวิน ลูกไม่ลูกที่ ๒ และ ๓ เขียนว่า

มีคำกล่าวที่ได้ยินกันบ่อยๆ ว่า “พ่อ-แม่คือครูคนแรกของลูก”. สำหรับลูกๆ แล้วพ่อเป็นเช่นนั้นจริงๆ และเป็นครูที่เข้มงวดมากด้วย. ลูกๆ ของพ่อต้องตื่นแต่เช้าตามเวลา, อาบน้ำแต่งตัวเสร็จก็นั่งประจำที่รับประทานอาหารเช้า. เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ไปโรงเรียน. ถ้าลูกคนไหนมัวโอ้อ้อ, เช่น เรียกไม่ถูก, ปลูกไม้ต้น หรือดื้อซัดคำสั่ง, พ่อจะมีไม้อาญาสิทธิ์ (คือไม้ไผ่อันยาวๆ, มีหลายขนาด. สำหรับพี่คนโตไซ้อันเล็กและเรียวย, น้องๆ รองลงมาก็อันหนาหน่อย. ไม้เรียวยไม้ไผ่นั้นยังเรียวยเล็กยิ่งตีเจ็บกว่าอันหนาๆ). รสชาติไม้เรียวยของพ่อยังคงจำได้จนทุกวันนี้. ก่อนตีต้องยินฟังพ่อบรมก่อน. พ่อบอกว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี”.

ตอนเย็นกลับจากโรงเรียน ลูกๆ ต้องรดน้ำต้นไม้ทุกวัน. เนื่องจากพ่อสนใจเรื่องต้นไม้ใบหญ้าที่บ้านจึงมีต้นไม้มาก, ใช้เวลานานกว่าจะรดน้ำเสร็จ. เมื่องานประจำเสร็จจึงไปวิ่งเล่นได้. วันหยุดพ่อจะพาลูกไปสวน, ฝึกให้ทำงาน, เช่น ใส่ปุ๋ย ขุดดิน ดายหญ้า ตัดกิ่งไม้ เก็บมะพร้าว เก็บมะม่วง ฉีดยาต้นไม้, สูดแท่งแต่พ่อจะใช้. ตอนเล็กๆ พวกเราไม่เข้าใจว่าทำไมพ่อต้องใช้ให้ทำงานแบบนี้. ลูกน้องพ่อตั้งแยะทำไมไม่ให้เขาทำ. ต่อว่าต่อขานออกฤทธิ์ออกเดชอย่างไรพ่อก็ไม่ฟังเสียง. พ่อว่าเลี้ยงลูกให้อยู่สบายไม่รู้จักความลำบาก โตขึ้นจะ “เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ”. เพราะฉะนั้นต้องหัดให้ลูกรู้จักความลำบากบ้าง. แต่พอลูกยังเด็กก็ทำบ้างเล่นบ้าง, งานก็ไม่เสร็จ. เมื่อพ่อมาตรวจก็อ้ำโนนอ้างนี้ไปเรื่อย. พ่อก็จะสอนว่า พวกขี้เกียจก็มักจะอ้างว่า “หิวหนัก อิ่มหนัก กระหายน้ำ เย็นเสียแล้ว ยังเข้าอยู่”, ถ้าลูกเป็นคนแบบนี้ต่อไปจะทำอะไรไม่เจริญ.

หลายครั้งที่ลูกรู้สึกได้ว่าพ่อได้แต่ดูได้แต่เฝ้า เวลาลูกทำผิดพลาด, แต่เวลาลูกทำดีพ่อก็ไม่เห็นชมเลย. น้อยใจพ่อเหลือเกิน. พ่อบอกว่า เมื่อเรารู้ตัวว่าเราทำดีก็เป็นเรื่องที่ดี ไม่ต้องชม, แต่ถ้าทำไม่ดีเมื่อไหร่ก็ต้องว่ากล่าว. แต่ลูกแอบไปรู้ว่าพ่อไปชื่นชมเราลับหลัง เพราะมีญาติผู้ใหญ่มาบอก.

ถึงแม้จะย้ายจากบ้านสวนที่นนทบุรีแล้ว พ่อก็ยังไปดูแลสวนอยู่เสมอๆ, โดยเฉพาะเสาร์-อาทิตย์. จะต้องเอาอาหารใส่บิ่โตไปรับประทานกลางวันที่สวน เพราะไม่ชอบซื้ออาหารรับประทานนอกบ้าน. พ่อมีความสนใจเกี่ยวกับการเกษตร. เคยสั่งผึ่งมาเลี้ยง, เมื่อได้นำผึ่งก็เอามาแจกจ่าย. พริกไทยที่ปลูกก็เก็บและนำมาล้างผึ่งแดดไว้แจกญาติและเพื่อนฝูงเสมอๆ. ผลิตผลจากสวน พ่อจะเก็บมาและให้นำมาประกอบอาหารเป็นประจำ (จนทุกคนเบื่อ ยกเว้นพ่อ!). กล้วย มะพร้าว ขนุน มะละกอ ตำลึง มะรุ่ม สะเดา ผักบุ้ง พริกไทย ฯลฯ, ได้กลายเป็นอาหารประจำโต๊ะอาหารที่บ้าน. บางครั้งมีมากก็แจกให้ญาติหรือเพื่อนๆ เอาไปรับประทาน. ตลอดชีวิตของพ่อ พ่อไม่เคยเบื่อกับที่จะรับประทานขนมกล้วย ข้าวต้มมัด

กล้วยบวชชี กล้วยบั้ง แกงจืดตำลึง เม็ดขนุนต้ม ฯลฯ เพราะอร่อย ถูกหลักอนามัย และมีประโยชน์ต่อร่างกาย. ที่สำคัญคือประหยัดเงิน, ไม่ต้องเสียสตางค์. พ่อไม่นิยมพาลูกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน โดยให้เหตุผลว่าเสียเวลาเดินทาง เสียเวลาแต่งตัว อยู่บ้านสบายกว่า. ถ้าอยากกินอะไรก็ไปซื้อมากินที่บ้านได้ ไม่ผิดกติกา. ขนมหกล้วยของแม่ที่ไปชนะเลิศการประกวดที่ศูนย์ศิลปะบางไทรเป็นที่ฮือฮากันอยู่พักใหญ่ จนถึงกับมีคนมากดออดที่หน้าบ้านเพื่อขอซื้อขนมหกล้วย. แต่แม่ทำขายไม่ได้เพราะวัตถุดิบพ่อต้องผลิตเองจึงได้ของมีคุณภาพ, ไม่ต้องกลัวเปลือง, ลงทุนซื้อแต่แป้งและน้ำตาลเท่านั้น.

พ่อไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่เท่อแพชั่น. เสื้อผ้าของพ่อมีไม่มากนัก, ใส่จนขาดแล้วขาดอีก จนลูกสาวทนไม่ได้ไปซื้อมาให้ใหม่. พ่อไม่ชอบเดินตามห้าง, ลูไปทำสวนไม่ได้ ได้ออกกำลังกาย ไม่ต้องเสียสตางค์ซื้อของแพงๆ. พ่อมีความสุขกับต้นไม้ใบหญ้า. พ่อคุยกับญาติพี่น้องว่า ลูกๆ ของพ่อแข็งแรง เลี้ยงง่าย ไม่เจ็บป่วย เพราะพ่อเลี้ยงด้วยกล้วย ด้วยตำลึง ฯลฯ ซึ่งเป็นของมีประโยชน์ต่อร่างกายและถูกสตางค์, ว่าแล้วก็แจกกล้วยและตำลึงให้เป็นของฝาก.

แม่เล่าว่าพ่อชอบมีลูกผู้ชาย. ตอนที่สุทธิณีลูกคนที่ ๒ ซึ่งเป็นลูกสาวคนโตเกิด พ่อยังไม่ว่าอะไร, แต่เมื่อคุณฐิติลูกคนที่ ๓ เกิดและเป็นลูกสาวอีก พ่อซึ่งเพิ่งกลับจากฝึกภาค พอเห็นลูกคนนี้เข้าก็ลงนอนเฉยไม่พูดไม่จา. เมื่อสุทธิณีโตขึ้นและรับผิดชอบงานต่างๆ ได้ พ่อก็ให้เป็นคนดูแลเรื่องเครื่องแบบของพ่อทั้งหมดแทนแม่. ทั้งชุดปรกติขาวและชุดเต็มยศเวลาตามเสด็จฯ รวมทั้งชุดทำงานปรกติก็ต้องจัดเตรียมให้. ติดเครื่องหมายเหรียญตราต่างๆ หมวก ถุงมือ กระบี่ รองเท้า และปลอกแขนองครักษ์ รวมทั้งสายสะพาย. ในหมู่พี่น้องมักจะพูดกันว่าพ่อรักและเกรงใจลูกสาวใหญ่ ซึ่งพ่อให้เหตุผลว่าลูกสาวใหญ่มีนิสัยเอาเรื่องเหมือนพ่อ. ตอนที่ลูกโตๆ กันแล้ว เมื่อพูดถึงเรื่องพ่อชอบมีลูกผู้ชายที่ใด พ่อก็จะบอกว่าลูกสาวของพ่อดีเพราะดูแลพ่อทุกอย่างและเรียกใช้ได้ทุกเมื่อ. ต่างกับลูกชายที่ไม่ค่อยยอมให้พ่อได้ใช้, ทำเอาลูกสาวพ่อเป็นปลื้ม.

ความเข้มงวดกับลูกๆ พ่อผ่อนคลายลงเมื่อลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่และมีงานทำกันทุกคน. วันดีคืนดีพ่อถามว่างานที่ทำเป็นอย่างไร มีปัญหาไหม หรือเงินเดือนพอใช้หรือเปล่า. ทำให้หลงดีใจว่า เข้าทางเราแล้ว, บ่นเรื่องงานกับเงินไม่พอใช้ เดียวพ่อคงสงสารเห็นใจให้เงินพิเศษแน่ๆ. ที่ไหนได้ พ่อร้ายยาวเรื่องการประหยัด อดออม ให้อูจกัมัธยัสถ์ ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่ฟุ่มเฟือย. ตั้งแต่นั้นลูกไม่กล้าโอดครวญอีกเลย.

พ่อติดตามดูการดำเนินชีวิตของลูกอยู่ห่างๆ, ปล่อยให้ตัดสินใจเอง ไม่เข้ามาช่วย, ให้เรียนรู้จากความผิดพลาดและแก้ไขด้วยตัวเอง. พ่อเล่าว่าพ่อต้องช่วยเหลือตัวเองมาตั้งแต่เด็ก, ไม่มีใครมาแนะนำ. พ่อเรียนโรงเรียนวัดแล้วสอบเข้าโรงเรียนนายเรือ. ที่โรงเรียนนายเรือนี้เองที่สอนเรื่องระเบียบวินัย ความซื่อตรง ความอดทน อดออม, ประกอบกับความใฝ่ดี พ่อจึงประสบความสำเร็จทุกวันนี้. ถ้าพ่อประพตติตัวไม่ดี ลูกอาจจะมีพ่อเป็นคนแจวเรือจ้าง. เพราะฉะนั้นสิ่งที่พ่อได้ปฏิบัติมานั้นต้องเป็นตัวอย่างที่ดีที่ลูกๆ จะเอาเป็นเยี่ยงอย่าง. ไม่จำเป็นต้องรวยล้นฟ้า แต่เราก็สามารถอยู่ได้อย่างสบายๆ

พอสมควรกับอัตภาพ, ไม่เดือดร้อน.

พ่อเคยพูดกับแม่ว่าจะอยู่ให้ถึงอายุเก้าสิบ, อยากดูว่าพวกเราจะเอาตัวรอดได้อย่างไร. แต่พ่อก็ยังไม่ถึง. เส้นทางชีวิตของพ่อจบลงเมื่ออายุ ๘๖ ปี พ่อก็จากไปอย่างสงบ. อยากบอกพ่อว่าไม่ต้องห่วงลูก. สิ่งที่พ่อพร่ำสอนตักเตือน ลูกจำได้และปฏิบัติตามที่พ่อสอนอยู่เสมอ. ขอให้พ่อนอนหลับให้สบายเถิด. ลูกสัญญาว่าจะไม่ทำให้พ่อผิดหวังแน่นอน.

ดุษฎี ศิรินาวิน แถมท้ายบันทึกว่า “จากบ้อม (ลูกหัวคิ้ว)”

ส่วน **กิตตินันท์ ศิรินาวิน** ลูกไม้ที่เกือบจะเป็นลูกสุดท้าย เขียนว่า

ภาพที่ยังอยู่ในความทรงจำตั้งแต่จำความได้ คือเมื่อผมอายุได้ ๓ ขวบ, ขณะนั้นผมเป็นลูกคนสุดท้ายและอายุน้อยมาก, พ่อได้รับตำแหน่งเป็นผู้ช่วยทูตทหารเรือไทยที่ไต้หวัน, พ่อและแม่จึงเอาผมไปไต้หวันด้วย. คนที่นั่นเรียกผมว่า “ตี” ตามภาษาจีนกลางที่เรียกลูกคนสุดท้ายว่า “เสี่ยวตีตี”. แม่ก็เลยเรียกผมว่าตีตลอดมาจนถึงทุกวันนี้, ส่วนพ่อจะเรียกว่าบีบ. พ่อให้ผมเข้าโรงเรียนอนุบาลที่นั่น, ผมสามารถพูดโต้ตอบภาษาจีนกลางได้บ้าง, ร้องเพลงชาติเขาได้. เมื่อนั่งเรือใหญ่ข้ามแม่น้ำ พ่อจะชี้ไปที่คนแจวเรือข้ามฟากลำเล็กๆ ให้ดูว่า ถ้าลูกไม่ขยันและไม่เรียนหนังสือ ลูกก็อาจต้องไปแจวเรือข้ามฟากอย่างนั้นบ้าง. ภาพนั้นเป็นภาพที่ติดตามและเป็นเรื่องที่ได้มากที่สุดหลายๆ เรื่องที่พ่อสอนไว้.

เมื่อกลับประเทศไทย ครอบครัวของเราพักอยู่ที่บ้านของแม่ที่จังหวัดนนทบุรี. พ่อทำงานอยู่ที่กองบัญชาการกองทัพเรือ, ลูกชายเรียนหนังสือที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล, ลูกสาวเรียนที่โรงเรียนราชินีบน. ในตอนเลิกงาน พ่อจะเอารถมารับลูกชายที่บ้านคุณยายที่อยู่เชิงสะพานซังฮี้ และรับลูกสาวที่หน้าโรงเรียน. ในสมัยนั้นยังไม่มิดนิตต์ถึงบ้านพักที่เมืองนนท์, พ่อต้องจอดรถฝากไว้กับสมภารวัดแคนอก. ถ้ายังไม่ค่ำมาก, ยังพอมีแสงสว่างให้เห็น, พวกเราจะเดินกลับบ้านตามทางเดินที่เป็นเนินดิน. ในฤดูฝนดินจะละแฉะมาก, ถ้าใส่รองเท้าเดิน ดินจะติดรองเท้าทำให้เดินไม่สะดวก, ต้องเดินเท้าเปล่า และถอดรองเท้าหัวไปด้วย. ผมยังเคยสั่นตักจากทางเดินไปคลุกโคลนอยู่ในท้องรองเท้า. ถ้าไปถึงวัดค่ำแล้วมองไม่เห็นทาง พวกเราจะรอที่โป๊ะท่าหน้าวัด, คอยส่งสัญญาณให้คนที่อยู่ที่บ้านช่วยแจวเรือมารับพวกเรา. ต่อมาพ่อได้มาปลูกบ้านใหม่ที่กรุงเทพฯ อยู่ในซอยของครักษ์ บางกระบือ. การเดินทางไปทำงานของพ่อกับการเดินทางไปโรงเรียนของพวกลูกๆ จึงเริ่มสะดวกขึ้น. ช่วงที่อยู่ซอยของครักษ์นั้นผมไม่ได้เป็นลูกคนสุดท้ายอีกต่อไปแล้ว, พ่อและแม่ได้น้องเต้ (อภิรัตน์) เป็นลูกชายคนสุดท้ายคนใหม่.

ในวันหยุดราชการพ่อมักไปทำสวนที่เมืองนนท์ซึ่งเป็นงานอดิเรกที่พ่อชอบ. พ่อว่าอยู่กับธรรมชาติอากาศดีและได้ออกกำลังกายด้วย. พ่อจะเอาพวกลูกๆ ไปสวนด้วยเสมอ. เมื่อผมต้องไปสวนกับพ่อ ระหว่างขับรถพ่อจะไม่ปล่อยให้ผมอยู่ว่างๆ, อาจให้ผมท่องสูตรคูณให้ฟังบ้าง. เวลาอยู่ที่สวนก็จะเอาหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษมาให้ผมอ่านให้ฟังเพื่อฝึกสำเนียงการอ่าน. การมาทำสวนกับพ่อทำให้

ผมได้รับรู้ถึงความยากลำบากต่างๆ นาๆ. ความบีบคั้นและการบังคับจิตใจทำให้มีความอดทน. งานส่วนใหญ่ที่พ่อให้ผมทำที่สวน คือ ใช้มีดดายหญ้าตามท้องร่อง, รดน้ำต้นไม้โดยใช้กระบอกที่มีด้ามต่อด้วยไม้ไผ่ลำยาวๆ ซึ่งเวลาจะรดก็ต้องไปยืนริมท้องร่องแล้วสาดน้ำในท้องร่องไปที่โคนต้นไม้, ขนดิน, หรือสาดเลนต้นทุเรียน. เวลาจะกลับก็ต้องขนสิ่งของหนักๆ กลับบ้านทุกเที่ยว, เช่น มะพร้าว กัวย หรือขนุน. เวลาไปสวนพ่อจะพกวิทยุเครื่องเล็กๆ ที่รับสถานีต่างประเทศได้ สะพายไหล่ติดตัวเสมอ, กับมีดพับคมกริบที่พ่อเอาไว้ตัดต่อหรือทาบกิ่งต้นไม้. รายการวิทยุที่พ่อชอบฟังคือ VOA (Voice of America) หรือ BBC (British Broadcasting Corporation) ภาคภาษาอังกฤษ. เรื่องที่พ่อชอบอีกอย่างหนึ่งคือการเลี้ยงผึ้ง. พ่อได้ศึกษาการเลี้ยงผึ้งแบบฝรั่ง แล้วนำผึ้งมาเลี้ยงที่สวน. พ่อบอกว่าจะให้ผึ้งช่วยในการผสมเกสร ต้นไม้จะได้ติดลูกมากๆ.

ในชีวิตของพ่อ พ่อไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่, จึงเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกๆ ปฏิบัติตาม. ไม่เคยเห็นพ่อไปเที่ยวเตร่ที่ไหน หรือเลี้ยงฉลองในวันสำคัญหรือในโอกาสต่างๆ. จะมียกเว้นก็คราวที่ลูกหลานจัดเลี้ยงในหมู่ญาติเมื่อพ่ออายุครบ ๖๐ ปี และอีกครั้งเมื่ออายุครบ ๘๐ ปี.

พ่อเป็นทหารเรือ จึงมีความรู้เรื่องการบำรุงรักษาและซ่อมแซมที่พักอากาศและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ. อุปกรณ์สำหรับซ่อมแซมบ้านพ่อจะซื้อไว้ประจำบ้าน และสอนหรือใช้ให้ผมทำ. สิ่งเหล่านั้นนับว่าเป็นประโยชน์ต่อผมมาก. ในชีวิตประจำวันผมพบเรื่องที่ต้องซ่อมบำรุงเสมอๆ, ทั้งของราชการและส่วนตัว.

ตลอดเวลาที่พ่ออยู่ในตำแหน่งราชการ พ่อไม่เคยใช้ฐานะหรือตำแหน่งต่างๆ เอื้อประโยชน์ให้กับผม. พ่อบอกลูกๆ ว่าท่านเองมาถึงจุดต่างๆ ได้นั้นก็ด้วยตัวเอง, ไม่ได้มีใครช่วย.

พระองค์ของพ่อที่มีต่อผมนั้นมากมายมหาศาล จะนับจะประมาณมิได้ และผมไม่สามารถที่จะตอบแทนได้หมดสิ้น. สิ่งที่ผมจะทำได้ก็คือถ่ายทอดสิ่งที่พ่อสอนไว้ให้แก่ลูกๆ หลานๆ สืบต่อไป. ด้วยอำนาจบุญบารมีที่พ่อได้สร้างสมไว้ตลอดมา จึงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณคุณพ่อจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

อภิรัต ศิรินาวิน ลูกไม้ลูกเล็กกว่าเพื่อน เล่าเป็นคนสุดท้ายว่า

ตอนที่ผมเกิดคุณพ่อมีอายุสี่สิบกว่าปี, ขณะนั้นรับราชการจนมียศพลเรือตรีและได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชองครักษ์ประจำ ทำงานอยู่ในกรมราชองครักษ์ สวนจิตรลดาแล้ว. สิ่งเหล่านี้ทำให้สิ่งแวดล้อมในชีวิตผมแตกต่างจากพี่ๆ ทุกคนอยู่พอสมควร. ตั้งแต่เล็กก็ถูกพี่ๆ กระเช้าว่าผมเป็นลูกนายพลอยู่คนเดียว เพราะตอนที่พี่ๆ เกิดคุณพ่ออยู่ในช่วงยศเรือเอกถึงนาวาโทเท่านั้น. พี่ทุกคนเกิดที่บ้านสวนริมแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดนนทบุรี, ส่วนผมเกิดหลังจากที่คุณพ่อคุณแม่ย้ายมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ที่บ้านในซอยองครักษ์แล้ว.

ตั้งแต่เล็ก ผมรู้สึกว่าคุณพ่อเป็นคนที่เคร่งครัดและถี่ถ้วนในสิ่งต่างๆ, แม้ว่าอาจจะไม่เข้มงวดกับผมเหมือนสมัยที่พวกพี่ๆ ยังเป็นเด็ก, แต่ในความรู้สึกของผมคุณพ่อยังเอาจริงเอาจังและน่าเกรงขามอยู่เสมอ. นอกจากนี้คุณพ่อยังไม่ค่อยได้อยู่บ้าน เนื่องจากต้องตามเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปตามพระตำหนักต่างๆ ปีละหลายๆ เดือน. เวลาคุณพ่ออยู่ที่บ้าน คุณพ่อมักเรียกผมมาให้กราบคุณพ่อ แล้วคุณพ่อจะหอมแก้มพร้อมกับพูดว่า “พ่อรักนะ”. แต่ผมก็เคยถูกคุณพ่อตืออยู่หลายครั้ง. เวลาจะตีผมคุณพ่อไม่เคยแสดงว่าโกรธหรือโมโห, ตรงกันข้าม คุณพ่อจะเรียกผมเข้ามาชี้แจงถึงความผิดที่เกิดขึ้นพร้อมกับบอกรมสั่งสอนอยู่เป็นเวลานาน. สุดท้ายจึงถามขึ้นว่า จะให้พ่อตีก็ที. เมื่อตกลงกันได้ว่าหนึ่งหรือสองที คุณพ่อถึงตี, พร้อมกับให้กราบเมื่อตีเสร็จเรียบร้อย

ในวันหยุดคุณพ่อจะปลูกผมตั้งแต่เช้าตรู่ พร้อมกับสั่งให้ผมไปช่วยคนในบ้านรดน้ำต้นไม้และกวาดถนนในบ้าน คุณพ่อบอกว่า ถึงเราเป็นนายเขา แต่เราก็ต้องแสดงให้เขาเห็นว่าเราก็กงานแบบนั้นได้เหมือนกัน. การที่เราทำงานไปพร้อมกับเขาก็จะทำให้พวกเขาตั้งใจทำงาน. ถ้าผมยังนอนต่อ อีกพักใหญ่คุณพ่อก็กเข้ามาปลูกอีก, คราวนี้น้ำเสียงจะจริงจังมากขึ้น. มีอยู่สองสามครั้งที่คุณพ่อก็กเรียกครั้งที่สองแล้วผมก็ยังหลับต่อไปอีก, คราวนี้ก็จะต้องตื่นขึ้นมาเพราะถูกปลุกด้วยไม้เรียว ซึ่งเป็นการปลุกครั้งสุดท้ายที่ผมไม่กล้าหลับต่อไปอีกเลย.

คุณพ่อสอนให้เป็นผู้ดีและตั้งใจเรียนหนังสือ. คำสอนที่ได้ยินจากคุณพ่อเสมอๆ ก็คือ “ทำดีได้ดี” และ “เดินสายกลาง”. เรื่องการเดินสายกลางนี้ ดูจะเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตของคุณพ่อ. เพราะคุณพ่อจะเน้นถึงการมีชีวิตที่เรียบง่าย, ไม่ขึ้นกับวัตถุ. คุณพ่อไม่เคยแสดงความดีใจหรือเสียใจมากมายให้เห็น. ในช่วงที่เพิ่งเกษียณอายุราชการ คุณพ่อพูดว่าพ่อสบายแล้ว, พ่อถอดหัวโขนแล้ว. หลังจากนั้นคุณพ่อก็กใช้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการทำสวน ซึ่งเป็นงานที่คุณพ่อรักและภูมิใจมากที่สุดในชีวิต. ดูเหมือนคุณพ่อจะเป็นคนเกษียณอายุที่มีความสุขมากที่สุด, ซึ่งคงเป็นเพราะคุณพ่อก็กยึดติดกับสิ่งใดๆ และดำเนินชีวิตแบบ “เดินสายกลาง” นั่นเอง.

คุณพ่อชอบทำทุกอย่างด้วยตัวเอง. ที่บ้านจะมีเครื่องไม้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ครบถ้วน. งานในบ้าน, ไม่ว่าจะเป็นงานซ่อมหลังคา ระบบน้ำประปา แม้กระทั่งงานไฟฟ้า, ถ้าไม่เหลือปากว่าแรงคุณพ่อจะลงมือทำเองหรือควบคุมลูกน้องให้ทำโดยไม่ต้องเรียกช่าง. สิ่งต่างๆ เหล่านี้ผมซึมซับมาโดยตลอดจนมีนิสัยชอบงานช่าง โดยเฉพาะไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์. คุณพ่อให้ผมซ่อมแซมไฟฟ้าภายในบ้านตั้งแต่ผมอยู่ชั้นมัธยมต้น. ผมถามคุณพ่อว่า ทำไมคุณพ่อก็กกล้าใช้ให้ผมซ่อมไฟฟ้า ในขณะที่เพื่อนที่โรงเรียนบางคนยังไม่กล้ายุ่งกับไฟฟ้าด้วยว่าพ่อแม่ห้าม (เพราะอาจจะยังเด็กไปที่จะทำ). คุณพ่อบอกว่า ถ้าพ่อไม่ใช้ให้ทำผมก็คงไม่รู้เรื่องราว แล้ววันหนึ่งก็อาจจะถูกไฟฟ้าดูดตาย

ตอนที่คุณพ่อเป็นสมุหราชองครักษ์ผมยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมต้น. ช่วงเวลาปิดเทอมจะตรงกับเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับยังพระตำหนักไกลกังวล หัวหิน. คุณ

พ่อมักจะพาผมไปหัวหินด้วย เพราะบ้านพักของสมุหราชองครักษ์ที่พระตำหนักไกลกังวลแยกออกมาต่างหากเป็นสัดส่วน. ผมจึงไปพักอยู่กับคุณพ่อได้สะดวก. ทุกๆ วันคุณพ่อจะมีการกิจเต็มวัน. เริ่มจากตอนเช้าคุณพ่อจะเข้าไปที่โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถโปรดเกล้าฯให้คุณพ่อเป็นผู้ดูแลอยู่. ตอนเช้าเมื่อคุณพ่อไปถึงบริเวณโครงการ ก็จะเข้าไปตรวจในไร่ด้วยการเดินหรือนั่งรถแทรกเตอร์เข้าไป โดยไม่ลืมสั่งการบ้านให้ผมคัดภาษาอังกฤษจากตำราที่ใช้ในโรงเรียนจำนวน ๔ หน้าทุกวัน. และจะมาตรวจเมื่อกลับมาจากไร่ตอนก่อนเที่ยง. คุณพ่อบอกว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สำคัญที่สุดในการติดต่อกับโลกภายนอก. คุณพ่อพยายามให้ผมพูดภาษาอังกฤษกับคุณพ่ออยู่เสมอ. คุณพ่อเล่าว่า เมื่อมีโอกาสไปรับเรือที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก ตอนนั้นคุณพ่อคิดว่าภาษาอังกฤษของตนเองพอใช้ได้. แต่เมื่อเข้าไปหาหนังสือเกษตรกรรมในร้านหนังสือ ก็ต้องใช้เวลามากกว่าพูดกันรู้เรื่องว่ามาซื้อหนังสืออะไร.

สำหรับตัวคุณพ่อเองก็หมั่นฝึกฝนภาษาอังกฤษอยู่เสมอ. ตั้งแต่ผมจำความได้ก็เห็นภาพคุณพ่อสะพายวิทยุคลื่นสั้นเพื่อฟังรายการภาษาอังกฤษของสถานีวิทยุบีบีซีทุกเช้า ขณะที่กำลังทำต้นไม้ภายในบ้านซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันที่ไม่เคยขาด. ตอนเย็นบนโต๊ะอาหารก็จะฟังข่าวภาษาอังกฤษเป็นประจำทุกวัน. เมื่อประเทศเรามีงานรับสัญญาณคลื่นจากดาวเทียม คุณพ่อเป็นคนแรกๆ ที่ติดตั้งจานดาวเทียมภายในบ้าน. ผมไม่เคยเห็นคุณพ่อดูภาพยนตร์หรือรายการบันเทิงอื่นๆ ทางดาวเทียม นอกจากข่าวและสารคดีภาษาอังกฤษเท่านั้น. ตอนหลังเริ่มมีบริการเคเบิลทีวี. คุณพ่อดูจะมีความสุขขึ้นอีกที่มีรายการข่าวและสารคดีให้เลือกดูมากมาย รวมทั้งรายการออกกำลังกาย.

เรื่องการออกกำลังกายนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้องกล่าวถึง เพราะคุณพ่อเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับการออกกำลังกายและรักษาสุขภาพอย่างที่สุด. คุณพ่อออกกำลังในบ้านทุกวันไม่เคยขาด จนกระทั่งคุณพ่อเริ่มป่วยเมื่ออายุ ๔๐ ปี ซึ่งเป็นครั้งแรกในชีวิตผมที่เห็นคุณพ่อเจ็บป่วยจนต้องเข้าโรงพยาบาล. นอกจากตัวเองจะออกกำลังกายแล้ว คุณพ่อยังชักชวนเกมบังคับทุกคนในบ้านให้ออกกำลังกายด้วย. คุณพ่อไม่นิยมไปเล่นกีฬานอกบ้านด้วยเหตุผลว่าเสียเวลา. ช่วงหลังที่มีรายการออกกำลังกายทางเคเบิลทีวี ทุกเย็นคนในบ้านจะเห็นผู้สูงวัยสองคน คือคุณพ่อกับคุณแม่ เดินแอโรบิกตามรายการในทีวีเป็นประจำ.

แม้ว่าคุณพ่อจะเป็นทหารเรือที่มีได้อยู่กับเรือโดยตลอด เพราะวามารับราชการอยู่กรมราชองครักษ์ แต่คุณพ่อก็มีใจรักในเรื่องราวของเรือ. คุณพ่อเคยเล่าว่าครั้งหนึ่งขณะกำลังนำเรือเข้าเทียบท่าที่เมือง San Diego สหรัฐอเมริกา (เป็นกฎของประเทศสหรัฐอเมริกาว่าเรือต่างชาติที่จะเข้าเทียบท่าจะต้องใช้คนอเมริกันนำร่องเข้าเทียบเรือ). วันนั้นจะด้วยกระแสน้ำแรง หรือด้วยเหตุอื่นใด แต่เจ้าหน้าที่ฝั่งที่ขึ้นมาควบคุมการนำเรือเข้าเทียบไม่สามารถนำเรือเข้าเทียบได้ แม้จะพยายามอยู่หลายครั้ง. คุณพ่อจึงขออนุญาตเป็นกรณีพิเศษเพื่อนำเรือเข้าเทียบด้วยตนเอง. และทำเพียงครั้งเดียวก็สามารถนำเรือเข้าเทียบได้อย่างเรียบร้อย. กัปตันฝรั่งถึงกับยกนิ้วให้.

เมื่อมาอยู่กรมราชของครักษ์ ไม่ได้อยู่กับเรือรบอีก, ประจวบกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดการเล่นเรือใบ, คุณพ่อจึงได้มาฝึกฝนการเล่นเรือใบ และมีโอกาสได้ตามเสด็จระหว่างที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรือใบโดยตลอด. แม้กระทั่งเมื่อเกษียณอายุราชการ คุณพ่อก็จะหา โอกาสกลับไปตามเสด็จระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรือใบ. คุณพ่อแข็งแรงพอที่จะ เล่นเรือใบได้จนกระทั่งมีอายุ ๗๐ ปี ก็บอกว่าถ้าจะต้องหยุดเล่นเสียแล้ว, เพราะแม้ว่าจะยังแข็งแรง พอที่จะบังคับควบคุมเรือ แต่เวลาเรือล่มคุณพ่อก็ไม่มีกำลังพอที่จะเหนี่ยวเรือให้กลับมาตั้งลำได้.

เรื่องเล่นเรือใบ คุณพ่อเล่าว่า ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้แข่ง เรือใบเป็นการภายใน ระหว่างหมู่ข้าราชการที่เล่นเรือใบกับพระองค์ท่าน โดยพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวก็ทรงเข้าแข่งด้วย, วิ่งเรือจากหน้าพระตำหนักไกลกังวลไปทางเขาตะเกียบ. ครั้งนั้นปรากฏว่า คุณพ่อเข้าเส้นชัยเป็นที่ ๑, ได้รับพระราชทานรางวัลเป็นนาฬิกาข้อมือ. คุณพ่อเก็บนาฬิกาพระราชทาน เรือนั้นไว้ด้วยความภาคภูมิใจ, ไม่ค่อยนำออกมาใช้.

เมื่อผมโตขึ้น คุณพ่อเกษียณอายุจากราชการแล้ว และไปทำงานกับภาคเอกชน. คุณพ่อบอก ว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะได้เรียนรู้ในสิ่งที่แตกต่างไปจากราชการ. นอกจากนี้ยังมีรายได้เพิ่มเติมบ้าง. เมื่อ ตอนที่ผมไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา คุณพ่อบอกว่าผมโชคดีที่มาเรียนต่อตอนที่คุณพ่อทำงานเป็น ประธานบริษัท จึงพอมีรายได้ที่จะส่งเสียผม. เงินเดือนที่คุณพ่อได้รับก็คือเงินที่ส่งให้ผมเรียน. ขอให้ผม ประหยัดและตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด.

แนวทางการดำเนินชีวิตของคุณพ่อเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแต่เอาจริงเอา จัง. คุณพ่อไม่เคยย่อท้อต่อสิ่งใดๆ. คุณพ่อเล่าว่าคุณพ่อเป็นเด็กบ้านนอกที่ไม่มีทรัพย์สินเงินทอง, แต่ คุณพ่อสอนให้มีความอดทน ความมัธยัสถ์ และความพยายาม จนประสบความสำเร็จในชีวิต. คุณพ่อ จึงได้ปลูกฝังและถ่ายทอดสิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้ลูกทุกคนยึดถือปฏิบัติ.

นับจากวันนี้ไป แม้ว่าพวกเราจะไม่มีคุณพ่อคอยสั่งสอนว่ากล่าวตักเตือนเหมือนที่คุณพ่อเคย ทำเสมอมา, แต่ขอให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อโปรดรับรู้ ว่า สิ่งที่คุณพ่อเคยสั่งสอนจะเป็นหลักที่พวกเรา ยึดถือตลอดไปชั่วชีวิต. ขอให้คุณความดีที่คุณพ่อปฏิบัติมาชั่วชีวิต จงนำพาดวงวิญญาณของคุณพ่อไปสู่ สวรรค์ในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

จากลูกๆ

กับเพื่อนๆ ในงานแต่งงานบุตรสาว พล.ร.ท.จักร์ ลักษณะบุญส่ง ที่โรงพยาบาลสงฆ์ (พ.ศ. ๒๕๓๐).
จากซ้าย

ยืน พล.ร.อ.นิรันดร์ ศิรินาวิน, พล.ร.ท.ศักดิ์ เถลิงสุข, พล.ร.อ.อดุล ตูลยานนท์, พล.ร.ท.สำเริง ตั้งมัน,
พล.ร.ต.อุตร ภูมิภักดิ์, ร.ต.ทองหลอม สัตตบุศย์, พล.ร.อ.สถาปน์ เกยานนท์
นั่ง พล.ร.ต.ยศ พักผลงาม, พล.ร.ท.พวน นาคพัฒน์, ร.ท.วิเชียร มณีฉาย, พล.ร.ท.จักร์ ลักษณะบุญส่ง.

ปฏิบัติหน้าที่ระหว่าง
เป็นประธานกรรมการ
บริษัทเจ้าพระยาพีชไร้
(ก.ย. ๒๕๒๗).

ประธานและผู้บริหาร
บริษัทศรีกรุงวัฒนาเดินทาง
ไปดูงานที่ประเทศญี่ปุ่น
(มิ.ย. ๒๕๓๕)
(จากซ้าย)

คุณสุมิตร เศรษฐพรพงศ์,
พล.ร.อ.นิรันดร์ ศิรินาวิน
และท่านผู้หญิงสอาด,
คุณไกรศรี จาติกวณิช,
คุณประเสริฐ ตั้งตรงศักดิ์,
คุณเปล่งศักดิ์ ประกาศเกสซ์.

ในฐานะเจ้าภาพช่วย
ร่วมในขบวนขันหมาก
ในวันแต่งงานบุตรชายของ
คุณสุมิตร เศรษฐพรพงศ์
(พ.ศ. ๒๕๓๓).

ผู้บริหารบริษัท ศรีกรุงวัฒนา จัดงานเลี้ยงอวยพร เนื่องในโอกาสอายุครบ ๗๒ ปี (พ.ศ. ๒๕๓๓).

กับลูก (ขาดอภิรตซึ่งศึกษาอยู่ต่างประเทศ) (พ.ศ. ๒๕๓๓).

กับน้องชาย (นิวัฒน์ ศิรินาวิน) และลูกหลาน (พ.ศ. ๒๕๓๓).

บริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด
 แสดงความยินดีในวโรกาสที่
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
 ปฐมจุลจอมเกล้า (พ.ศ. ๒๕๓๖).

กับผู้บริหารของบริษัท ไทย-
 เซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน)
 ในการประชุมผู้ถือหุ้นบริษัท
 (พ.ศ. ๒๕๓๙).

ประธานเปิดงาน.

ในงานเปิดร้าน Noodle House
ที่สยามสแควร์.

กับครอบครัวของลูกชาย
(บัณฑิตและกิตตินันท์)
(พ.ศ. ๒๕๓๙).

หลานปู่ (เมื่อยังมี ๕ คน)
(พ.ศ. ๒๕๔๑).

กับน้องชายและลูกหลาน
ในโอกาสที่อายุครบ ๘๐ ปี
(พ.ศ. ๒๕๔๑).

ภาพถ่ายรวมญาติในโอกาสที่อายุครบ ๔๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๑).

ที่บ้านซอยของครักษ์ บางกระบือ
กับเจ้าบ๊วก (พ.ศ. ๒๕๒๙).

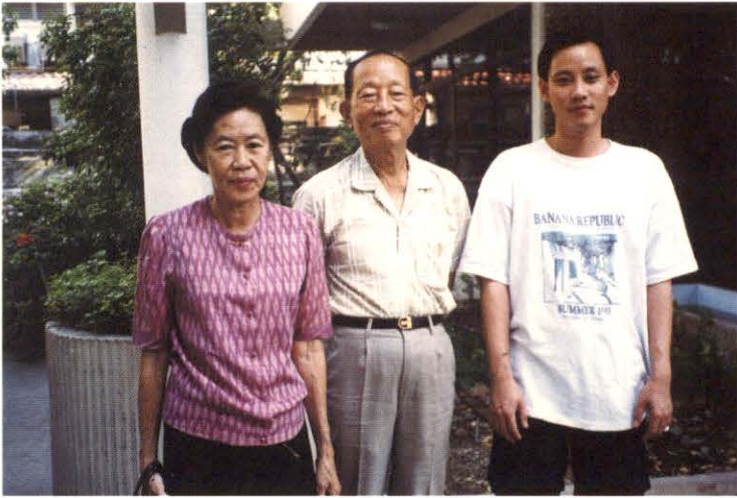

ในวันปีใหม่ (พ.ศ. ๒๕๓๘).

น้องชายและหลานชายมาเยี่ยม
ในวันสงกรานต์ (พ.ศ. ๒๕๔๒).

เอาของจากสวนไปให้บ้านน้องชาย
(พ.ศ. ๒๕๓๘).

ลูกชายคนเล็ก (อภิรัตน์) บวชให้พ่อ
ระหว่างที่พ่อป่วย (พ.ศ. ๒๕๔๔).

ลูกหลาน (รวมทั้งหลานคนเล็กสุด)
ไปเยี่ยมที่โรงพยาบาลรามาริบัติ
(พ.ศ. ๒๕๔๖).

ดูงานสาธารณสุขที่เมืองละฮอร์
ประเทศปากีสถาน.

ที่กรุงเลนินกราด (ต.ค. ๒๕๓๐).

ที่กรุงเลนินกราด (ต.ค. ๒๕๓๐).

ท้าว วปอ. ๑๑ ซึ่งมีพล.ต.ต.อำรุง
สกุรัตน์นะ (คนที่ ๕ จากซ้าย)
เป็นหัวหน้าท้าว.

ชมรม "มิตรประดิษฐ์สัมพันธ์" เยี่ยม
ชมเรือหลวงจักรีนฤเบศร์ (ม.ค.
๒๕๔๒).

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖.

ในวันฉัตรมงคล พ.ศ. ๒๕๓๖.

ที่บ้าน เตรียมตัวไปเข้าเฝ้าฯ ในวันฉัตรมงคล (พ.ศ. ๒๕๓๖).

ในพระบรมมหาราชวัง หลังได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า
ในวันฉัตรมงคล (พ.ศ. ๒๕๓๖).

คุณลุง ในความทรงจำ

คุณลุงกับพ่อเป็นพี่น้องที่รักกันมาก. คุณลุงรับราชการเป็นทหารเรือ, ส่วนพ่อเป็นพ่อค้า. บ้านคุณลุงคุณป้าแต่เดิมอยู่ที่ตำบลบางกระสอบอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. ส่วนบ้านของเรายู่ที่จังหวัดลำปาง. ลูกของคุณลุงคุณป้าและของพ่อแม่เรา มีอายุไล่เลี่ยกัน, แต่ละครอบครัวมี ๕ คน รวมกันเป็น ๑๐ คน. สองคนโตเป็นลูกของพ่อ, ๖ คนกลางอายุสลับหว่างกันคนละปี, และ ๒ คนเล็กเป็นลูกคุณลุง. ตุ่มซึ่งเป็นลูกคนโตของคุณลุงเป็นน้องคนถัดจากข้าพเจ้า.

ตั้งแต่สมัยที่ลูกๆ ของพ่อยังเล็กมาก พวกเรามีของเล่นที่คุณลุงซื้อมาฝากเมื่อกลับจากราชการต่างประเทศ, เช่น ของเล่นเป็นชุดโต๊ะเก้าอี้เล็กๆ สำหรับตุ๊กตานั่ง, ชุดน้ำชาที่ทำด้วยพลาสติกเป็นลายสีฟ้าสวย, จักรยานสามล้อสีแดงขาวยี่ห้อราล์ท, ตุ๊กตาไม้สีต่างๆ ที่ใช้ต่อกันในลักษณะการเล่นกายกรรมหมู่ได้หลายแบบ ซึ่งเวลาต่อต้องให้น้ำหนักของตุ๊กตาสมดุลเพื่อไม่ให้ล้ม, เป็นต้น. แต่ละชิ้นล้วนเป็นชิ้นโปรดและคุณภาพดีทนทานมาก, โดยเฉพาะสามล้อคันสีแดงนั้น เมื่อเปลี่ยนแปลงและทำสีใหม่จนสวยแล้ว ก็ได้ส่งต่อให้หลานปู่ของคุณลุงได้ถึบเล่น (และยังอยู่ถึงทุกวันนี้).

พวกเราป้าตุ้มและป้า ซึ่งเป็นลูกชายลูกสาวคนโต ๒ คนของคุณลุงคุณป้า ครั้งแรกเมื่อคุณลุงส่งให้มาเที่ยวลำปางและพักอยู่กับพวกเราระหว่างปิดภาคเรียน. ตอนนั้นยังเป็นเด็กเล็กกันอยู่. ส่วนพ่อแม่ก็พาพวกเรามากรุงเทพฯ ครั้งแรกเมื่อลูกๆ อายุกันประมาณ ๔ ปี จนถึง ๑๑ ปี โดยพักอยู่กับคุณลุงคุณป้าที่บ้านนนทบุรี. ครั้งแรกนั้นเราขึ้นเครื่องบินมาทั้งครอบครัว, ครั้งต่อมาเดินทางโดยรถไฟด่วนนอนชั้นหนึ่ง, และครั้งที่ ๓ เราพากันขึ้นรถทัวร์มากรุงเทพฯ. (ไม่แน่ใจว่าเป็นเพราะฐานะเราถดถอยลงเรื่อยๆ หรือเพราะพ่อแม่อยากให้เราไปประสบการณ์หลากหลาย.) จำได้ว่าพอรถทัวร์ข้ามทางรถไฟในตัวเมืองลำปางก็ถูกรถไฟชนท้าย แต่ก็เสียหายไม่มากนัก.

บ้านคุณลุงคุณป้าอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา, มีสะพานและโป๊ะยื่นลงไปแม่น้ำ. หลังบ้านมีสวนทุเรียน และยังมีมังคุดและต้นไม้ชนิดอื่นๆ อีก. ถ้าจะเดินทางไปทีไหน จะต้องลงเรือไปที่สนามบินน้ำแล้วไปต่อรถยนต์ซึ่งจอดไว้ที่นั่น. แต่ละวันคุณลุงจะดูข้อมูลว่าน้ำจะขึ้นจะลงก็โหมง เพื่อจะวางแผนการเดินทางออกจากบ้านและกลับเข้าบ้านได้ถูก. ที่บางกระสอบยังมีครอบครัวคุณน้าสุนทรี (น้องสาวคุณป้า) อยู่ด้วย. เด็กๆ ซึ่งเป็นลูกของพ่อแม่เรากับลูกคุณลุงคุณป้า (ซึ่งขณะนั้นยังมี ๔ คน) และเด็กลูกสมุนของ

ตุ้มอีกกลุ่มใหญ่, รวมกันกว่าสิบคน. ทุกคนอยู่ในวัยกำลังซน ใช้เวลาปิดเทอมใหญ่เล่นสนุกกันอย่างเต็มที่. การที่บ้านอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา จึงพลาดไม่ได้กับการเล่นน้ำในแม่น้ำ. ลูกๆ ของคุณลุงคุณป้าและเด็กแถวนั้นว่ายน้ำเก่งๆกับปลา. ลูกๆ ของพ่อแม่ซึ่งว่ายน้ำกันยังไม่เป็นแต่ก็ไม่กลัวจมน้ำ กลับลงเล่นน้ำกันอย่างสนุกสนาน. เครื่องช่วยไม่ให้จมน้ำคือลูกมะพร้าวแห้งสองลูกผูกติดกันเพื่อพยุงลำตัวให้ลอย. หรือผ้าถุงตีโป่ง. ใต้ถุนบ้านนั้นมีปลาตีนอยู่มาก. เวล่าน้ำลงพวกเด็กๆ จะช่วยกันชุดโคลนกันน้ำไว้ให้เป็นหลุม. พอน้ำขึ้น กุ้ง ปู ปลา จะมาติดในหลุม. พอน้ำลงก็จะว่ายออกจากหลุมไม่ได้ เราก็ไปจับกัน. ตุ้มเล่นซนมากและมีลูกสมุนเป็นพรวน. ชอบเกาะเรือที่ผ่านไปมาออกไปกลางแม่น้ำ. และบางครั้งเล่นจมนตาเป๊ะที่พายเรือขายหมูและเรือของแกเปี้ยกไปหมด.

คุณลุงคุณป้ามีสวนใหญ่มากอยู่หลังบ้าน. เป็นสวนทุเรียนและสวนผลไม้มานานาชนิด. ดังนั้นนอกจากเล่นน้ำแล้ว เรายังไปเล่นกันในสวน. สารพัดอย่างที่เด็กๆ สรรพมาเล่นกัน. เช่น เอาใบพุ้ระหงมาคั้นน้ำทำเป็นวุ้น หรือเอาลูกตาลมาปอกเปลือกนอกออกและล้างน้ำ ยีเปลือกแล้ววางให้เหมือนम्मตุ้กตา. ในสวนจะมีคั่นท้องร่อง. บางครั้งที่เรากลับบ้านทางเรือไม่ได้เพราะน้ำลงแล้ว ต้องเดินผ่านสวนกลับเข้าบ้าน. ภาพที่จำได้คือ เวลากลับบ้าน คุณลุงในชุดเครื่องแบบถือของเต็มมือทั้งสองข้าง เดินตามคั่นท้องร่องในสวนอย่างคล่องแคล่ว. ในขณะที่พวกเราซึ่งไม่ได้ถือของใดๆ เลยต้องตะเกียกตะกายเดินและพยายามประคองตัวไม่ให้ล้ม.

เมื่อคุณลุงคุณป้าย้ายจากบางกระสอบมาอยู่ที่ซอยองครักษ์ บางกระบือ กรุงเทพฯ. ลูกๆ ของพ่อแม่ก็เติบโตขึ้น และทยอยกันมาเรียนต่อกันที่กรุงเทพฯ ในระดับเตรียมอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัย. พ่อแม่ฝากลูกทุกคนไว้กับคุณลุงคุณป้า. แม้ว่าบ้านที่ซอยองครักษ์จะไม่ใหญ่โต แต่คุณลุงคุณป้าก็ยินดีให้หลานๆ มาพักอยู่ด้วย. โดยคุณลุงคุณป้าแบ่งห้องให้อยู่เป็นลัดเป็นส่วน. ลูกคุณลุงคุณป้าและลูกพ่อแม่จึงสนิทกันมาก. ต่อมาเมื่อหลานบางคนได้สิทธิ์เข้าอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย น้องคนรองๆ ที่มาเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ก็ได้ใช้ห้องนั้นแทน. เต้ ซึ่งเป็นลูกคนเล็กของคุณลุงคุณป้า เกิดตอนที่พี่ๆ เรียนระดับเตรียมอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยกันเกือบหมดแล้ว จึงได้รับความรักและเอ็นดูจากพี่ๆ ทั้ง ๙ คนมาก. เต้มักถูกพี่ๆ ล้อกันว่าเป็นคนเดียวที่เป็นลูกนายพล เพราะเกิดเมื่อคุณลุงเป็นนายพลแล้ว.

คุณลุงและคุณป้ารักต้นไม้ และชอบดูแลต้นไม้เหมือนกันทั้งคู่. คุณลุงบอกว่าการดูแลต้นไม้และทำสวนได้ทั้งการพักผ่อน การออกกำลังกาย และยังได้พักผ่อนไม้มารับประทานอีกด้วย. อาจจะเป็นเพราะคำชักชวนของคุณลุงหรือไม่ก็ไม่ทราบ พ่อของเราก็ไปทำสวนลำไย มะม่วง และลิ้นจี่ ไว้ที่ลำปาง. คุณลุงมักจะหาพันธุ์ไม้ดีๆ มาฝากพ่อ. เช่น ส้มพันธุ์ลิ้นจี่จากเมืองจีนไปปลูกที่ลำปาง. เมื่อพ่อมาซื้อบ้านที่สุขุมวิทตอนที่พวกเราโตและทำงานกันแล้ว คุณลุงก็จะเอามะม่วงพันธุ์ดีๆ มาเสียบยอดกับต้นมะม่วงให้ที่บ้านเรา. มะม่วงบ้านเราจึงมีหลายพันธุ์ในต้นเดียวกัน. เช่น เขียวเสวย, น้ำดอกไม้ และอกร่อง. คุณลุงคุณป้ายังสอนให้หลานรู้จักวิธีแต่งกิ่งมะม่วงด้วย. เมื่อหลานๆ ไปเยี่ยมคุณลุงคุณป้า ก็มักถือ

โอกาสปรึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับต้นไม้ที่บ้าน. แถมขอต้นไม้ที่คุณลุงคุณป้าเพาะเอาไว้มาปลูกที่บ้านเรา, นอกจากนั้น ยังได้ผลิตผลจากสวนที่คุณลุงคุณป้าเตรียมไว้ให้กลับบ้านด้วยทุกครั้งไม่มีขาด.

อาหารที่บ้านคุณลุงคุณป้าจะมีผลิตผลจากสวนที่บางกะสอบหรือที่ซอยอารีย์เสมอ. เช่น ผัก นานาชนิด สะเดา (ของโปรดประจำโต๊ะอาหาร) ถั่วฝักยาว มะละกอ มะม่วง. ขนมหล้วยของคุณป้าเคยได้รับรางวัลการประกวดที่บางโพธิ์ ซึ่ง ถั่วฝักยาว ใบตอง มะพร้าว ที่ใช้ทำขนมหล้วยได้มาจากสวนของคุณลุงคุณป้าทั้งนั้น.

คุณลุงให้ความสำคัญมากต่อการดูแลสุขภาพสภาพ. คุณลุงจะซักชวนแกมบังคับให้ทุกคนในบ้าน. ตั้งแต่คุณป้า ลูกหลาน ตลอดจนคนทำงานในบ้าน เช่น คนขับรถและแม่ครัว. ให้ออกกำลังกาย. การออกกำลังกายที่เป็นหลักคือการกระโดดเชือก ซิทอัพ วิดน้ำ และทำสวน. คุณลุงยังเป็นหมอประจำบ้านด้วย. ไม่ว่าใครจะไม่สบายเป็นอะไร คุณลุงจะสั่งการรักษาพยาบาลเบื้องต้นให้เสมอ (จนคุณป้าแอบเรียกว่า “หมอเถื่อน”) และบ่อยครั้งจะกล่าวโทษว่าที่ไม่สบายเพราะไม่ออกกำลังกาย. แม้กระทั่งหลานๆ เรียนจบเป็นหมอกันแล้วก็ตาม. นอกจากการออกกำลังกายแล้ว คุณลุงยังระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหาร โดยรับประทานแต่ของที่มีประโยชน์ และไม่รับประทานมากเกินไป. ตลอดชีวิต คุณลุงเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงมาก. ไม่มีโรคประจำตัวอื่นใดนอกจากภาวะภูมิแพ้ (จากการแพ้อากาศ). และไม่เคยเจ็บป่วยร้ายแรง จนกระทั่งการเจ็บป่วยครั้งสุดท้ายก่อนเสียชีวิต.

คุณลุงเห็นความสำคัญของการศึกษา และกระทำตนเป็นตัวอย่างในการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่างๆ อยู่เป็นนิจ. เมื่อพวกเขาอยู่ที่บ้านคุณลุงคุณป้า ในวัยเรียนเรามีหน้าที่เรียนเป็นหลัก. การอยู่การกินนั้น คุณลุงคุณป้าดูแลให้ความสะดวกสบายอย่างยิ่ง. หลานๆ รับผิดชอบเพียงแต่การเรียนเท่านั้น. บางครั้งก็ไม่แน่ใจว่าเราทำเรื่องที่เหมาะสมหรือไม่ คุณลุงก็จะเข้มงวดกับเราบ้าง. เช่น การกลับบ้านดึกๆ เวลามีกิจกรรมของมหาวิทยาลัย. ราวกับเกรงว่าจะดูแลลูกของพ่อได้ไม่ดีพอ. แต่เมื่อพวกเขาประสบความสำเร็จในการเรียน ดูจะเป็นที่พอใจของคุณลุงมาก. คุณลุงเลิกเข้มงวดกับพวกเขาที่ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าเอาตัวรอดและเรียนได้ดี. เมื่อลูกคนโตของพ่อได้รับพระราชทานทุนมูลนิธิอานันทมหิดล สาขาแพทยศาสตร์ คุณลุงปลื้มใจมาก. และเมื่อพวกเขาไปเรียนต่อต่างประเทศ คุณลุงก็เป็นผู้ค้าประกันให้ทุกคน.

คุณลุงสนใจฝึกฝนและพัฒนาความรู้ด้านภาษาต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน. ตอนเช้าๆ ระหว่างที่ดูแลต้นไม้ไปก็จะฟังวิทยุภาคภาษาอังกฤษไปด้วย. เพื่อติดตามข่าวสารและฝึกภาษาไปพร้อมกัน. คุณลุงปฏิบัติเช่นนี้จนอายุ ๘๐ กว่าปี เมื่อป่วยและต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นครั้งแรกในชีวิต. ในระยะแรกที่ประเทศไทยมีงานดาวเทียมเพื่อรับรายการโทรทัศน์จากต่างประเทศ คุณลุง (ในวัย ๗๐ กว่าปี) ก็สั่งการให้ติดตั้งดาวเทียมที่บ้าน. สถานที่ที่คุณลุงดูประจำก็คือ บีบีซี และ ซีเอ็นเอ็น. นอกจากนี้ยังคอยอัปเดตเทปรายการดี ๆ ส่งมาให้หลานดูที่บ้านด้วย.

ระยะต่อมาคุณลุงก็แนะนำให้หลานติดตามดาวเทียมที่บ้าน ซึ่งหลานก็ทำตาม และทำให้มีเรื่องคุยกันเพิ่มขึ้น.

พวกเราที่บ้านสุขุมวิทไปบ้านคุณลุงคุณป้าเป็นประจำ ราวกับเป็นบ้านที่สองของเรา. คุณลุงมักจะชวนให้ไปกินข้าวที่บ้านด้วย, ให้เหตุผลว่าแม่ครัวแต่ละบ้านทำกับข้าวไม่เหมือนกัน, จะได้เปลี่ยนรสชาติบ้าง. ถ้าพ่อมาจากลำปาง ก็จะไปเยี่ยมคุณลุงคุณป้าพร้อมกับพวกเราทันทีที่มีโอกาส. สังเกตได้ว่าทุกครั้งที่ไปเยี่ยมคุณลุงจะดีใจ, ไม่ว่าเราจะไปเวลาใด หรือแม่คุณลุงเตรียมตัวจะเข้านอนแล้ว ก็จะมาต้อนรับมาคุยกับพวกเรา. ถ้าพ่อไปด้วย คุณลุงกับพ่อก็จะพากันไปนั่งคุยอยู่สองคน. คุยกันสารพัดเรื่อง และคุยอย่างถูกคอได้นานๆ โดยไม่เบื่อ พร้อมทั้งหัวเราะกันอย่างชอบอกชอบใจ. ส่วนพวกเราและแม่ มักจะแยกไปคุยกับคุณป้าและพี่ๆ น้องๆ หรือร่วมวงกับคุณลุงและพ่อเป็นระยะๆ. ครั้งท้ายๆ ได้ยินคุณลุงและพ่อคุยกันเรื่องการดูแลสุขภาพ, ตกลงกันว่า จะพยายามรักษาสุขภาพให้ดีที่สุด และจะอยู่กันให้ถึงอายุร้อยปี.

ภาพพ่อกับคุณลุงคุยกันเป็นภาพของพี่น้องที่รักกันมาก ซึ่งประทับอยู่ในความทรงจำของพวกเรามีรู้อิม. เมื่อพ่อเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพในวัยเกือบ ๘๐ ปี คุณลุงเป็นห่วงพ่อกมาก. ต่อมาภายหลังคุณลุงก็เริ่มมีปัญหาสุขภาพ และได้จากพวกเราไปก่อน. เมื่อคุณลุงป่วย พ่อก็รับรู้เรื่องต่างๆ ได้ไม่มากแล้ว. และคุณลุงก็ป่วยก่อนที่จะเห็นว่าอาการของพ่อทรุดลง. มิฉะนั้นทั้งคุณลุงและพ่อคงจะทุกข์มิใช่น้อยจากความรักและความห่วงใยซึ่งกันและกัน. นับว่าเป็นความซาบซึ้งล้นเหลือของธรรมชาติที่ช่วยหาทางออกที่ดีให้แก่มนุษย์เสมอ.

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน
ในนามหลานๆ
ครอบครัวนิวัฒน์-ไพพรรณ ศิรินาวิน

ความเจ็บป่วยของคุณลุง : บทเรียนและข้อคิดทางการแพทย์

คุณลุงไม่เคยป่วย นอกจากมีอาการแพ้อากาศบ้าง. หลังจากเกษียณอายุราชการเมื่ออายุครบ ๖๕ ปี คุณลุงมีสุขภาพแข็งแรงดีมาตลอด. ออกกำลังกายทุกวัน. รดน้ำต้นไม้ในสวนแทบทุกวันถ้าไม่ติดงานอื่น.

ปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๐ คุณลุงเริ่มมีอาการปวดหลัง. ในตอนแรกคิดว่าอาจเกิดจากการออกแรงผิดท่า, แต่อาการไม่ดีขึ้นหลังหยุดพักการออกกำลังกาย. จึงทำการตรวจขั้นต้นเพื่อหาสาเหตุ โดยถ่ายภาพเอ็กซเรย์กระดูกสันหลัง และตรวจนับเม็ดเลือดอย่างครบถ้วน (complete blood count). พบว่ามีคุณลุงมีภาวะซีดค่อนข้างมากร่วมด้วย. เมื่อปรึกษาศาสตราจารย์ นายแพทย์วิชัย อดิชาตการ ซึ่งเป็นอาจารย์แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโลหิตวิทยาที่โรงพยาบาลรามธิบดี และทำการตรวจเพิ่มเติม ก็พบว่าคุณลุงป่วยจากโรคมัลติเบิลมัยเอโลมา (multiple myeloma) ซึ่งเป็นมะเร็งของเซลล์ไขกระดูกชนิดหนึ่งที่เรียกว่าพลาสมาเซลล์ (plasma cell). โรคนี้นักพบในวัยสูงอายุ. ผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุมากกว่า ๗๐ ปี. โดยทั่วไปการรักษาโรคนี้นี้ไม่ค่อยได้ผลดีนัก และมีปัญหาแทรกซ้อนค่อนข้างมาก.

จากการติดตามความรู้เรื่องโรคมัลติเบิลมัยเอโลมานี้มาโดยตลอด คุณหมอวิชัยทราบว่าเป็นต่างประเทศกำลังศึกษาผลการรักษาโรคนี้นี้ด้วยยาธาไลโดไมด์ (thalidomide), และผลการศึกษาเบื้องต้นแสดงว่าการรักษาแบบใหม่ด้วยยานี้ได้ผลดีกว่าการรักษาด้วยยาที่ใช้กันอยู่เดิม. คุณหมอวิชัยจึงแนะนำว่า ควรหาทางให้คุณลุงได้รับการรักษาด้วยยาธาไลโดไมด์. ขณะนั้นยาธาไลโดไมด์ยังไม่มีใช้ในประเทศไทย, และไม่มีข้อมูลที่จะติดต่อแหล่งผลิตหรือจัดจำหน่ายได้. หลังจากได้พยายามค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และส่งอีเล็ทรอนิกเมลล์ถามแพทย์ที่เป็นเพื่อนร่วมรุ่นและแพทย์หลายท่านที่รู้จัก ทั้งในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา, ได้รับคำตอบจากคุณหมอประเมิน (แพทย์รุ่นพี่ที่เชี่ยวชาญโรคนี้นี้และทำงานอยู่ที่สหรัฐอเมริกา) ว่าที่อเมริกามีการศึกษาการใช้ยานี้. แต่ผู้ป่วยจะต้องไปรับการรักษาที่โน่น และต้องทำเอกสารจำนวนมากเพื่อแสดงความยินยอมให้ทดลองใช้ยานี้รักษา. คุณหมอประเมินพยายามช่วยเหลือให้คุณลุงได้ลงทะเบียนรับการรักษาที่อเมริกา แต่ก็ไม่สำเร็จ. ต่อมาคุณหมอวิโรดิ ศิริสันธนะ (เพื่อนซึ่งเป็นกุมารแพทย์ที่คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) แจ้งว่ามีแพทย์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่คนหนึ่งเคยพยายามหาทางจนได้ยานี้มารักษาคุณแม่. นอกจากนั้น เพื่อนที่กระทรวงสาธารณสุขก็ให้ข้อมูลว่า

กระทรวงฯเคยนำเข้ายานี้เพื่อใช้ร่วมกับยาอื่นในการรักษาโรคเรื้อน.

ในที่สุด จากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ ร่วมกับการติดต่อทางอินเทอร์เน็ตเพื่อสอบถามเพื่อนๆ ทำให้สามารถติดต่อกับบริษัทที่ผลิตยาธาไลโดไมด์ได้. บริษัทผู้ผลิตในฮ่องกงตอบว่ายินดีจัดส่งยามาให้. ราคาที่จำหน่ายคือเม็ดละ ๓๐๐ บาท (การรักษาโรคมัลติเปิลมัยเอโลมาต้องให้ยาวันละหลายเม็ด และต้องใช้ระยะเวลารักษานานมาก). ขณะเดียวกันบริษัท Grünenthal ในประเทศเยอรมนี ตอบว่ายินดีให้ยามาใช้รักษาในลักษณะที่เรียกว่า "compassionate use" คือให้ยาโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ สำหรับยาที่มีหลักฐานว่าใช้ได้ผลแต่ยังไม่ได้รับรองให้ขึ้นทะเบียน. แต่ต้องลงนามในเอกสารว่าจะไม่ฟ้องร้องหากได้รับอันตรายจากยา.

เมื่อผ่านขั้นตอนและกระบวนการของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เพื่อนำยาธาไลโดไมด์เข้ามาใช้สำหรับการวิจัยแล้ว บริษัทยาในเยอรมนีได้จัดส่งยามาให้ถึงที่ในเวลาเพียง ๓ วัน. คุณลุงได้รับการรักษาโรคมัลติเปิลมัยเอโลมาด้วยยาธาไลโดไมด์เป็นคนแรกในประเทศไทย. โดยอยู่ในความดูแลของคุณหมอวิชัย อติชาตการ. แต่กว่าจะได้ยามาคุณลุงก็ป่วยมานานร่วมปี. หลังการรักษาด้วยธาไลโดไมด์ อาการต่างๆ ของโรคมัลติเปิลมัยเอโลมาก็สงบลง. ไม่มีภาวะซีด หรืออาการปวดกระดูก หรือความผิดปกติในการทำหน้าที่ของไต ซึ่งเป็นอาการของโรคนี้. อย่างไรก็ตาม คุณลุงมีความเจ็บป่วยจากภาวะแทรกซ้อนของโรคและยาเดิมที่ใช้รักษา ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้าจะได้รับยาธาไลโดไมด์. และถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๗, ซึ่งเป็นเวลาเกือบ ๗ ปีหลังจากเริ่มมีอาการของโรค.

ผลการศึกษาวิจัยต่อๆ มา พบว่ายาธาไลโดไมด์ใช้รักษาโรคมัลติเปิลมัยเอโลมาได้ผลดี. หลังจากติดต่อไปยังมหาวิทยาลัยมหิดลและกระทรวงสาธารณสุข ให้ทำข้อตกลงเรื่องการควบคุมการใช้ยาธาไลโดไมด์กับบริษัท Grünenthal ที่เยอรมนี. บริษัท Grünenthal ได้บริจาคยานี้อีกจำนวนมากเพื่อใช้รักษาผู้ป่วยคนอื่นๆ โดยมีศาสตราจารย์ นายแพทย์วิชัย อติชาตการ และคณะ เป็นผู้ดูแลและควบคุมการใช้ยา.

ธาไลโดไมด์เป็นยาที่เริ่มนำมาใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ สำหรับรักษาอาการแพ้ท้องในหญิงมีครรภ์ โดยขณะนั้นยังไม่มีผลการศึกษาวิจัยมากพอที่แสดงถึงผลข้างเคียงของยานี้ในคน. ต่อมาภายหลังพบว่ายานี้เป็นสาเหตุของความพิการแต่กำเนิดของแขนขาที่เรียกว่าโฟโคมีเลีย (phocomelia). กล่าวคือไม่มีแขนขา หรือมีแต่สั้นมาก หรือมีเพียงมือติดกับหัวไหล่, หรือเท้าที่ติดกับขาที่สั้นมาก. ในโลกนี้มีเด็กจำนวนมากกว่าหมื่นคนที่เกิดมามีแขนขาพิการ เนื่องจากแม่กินธาไลโดไมด์แก้อาการแพ้ท้องระหว่างตั้งครรภ์. นอกจากความพิการของแขนขาแล้ว ยังพบความผิดปกติแต่กำเนิดอื่นๆ อีกหลายอย่าง. ยาธาไลโดไมด์จึงถูกระงับการจำหน่าย. นับว่าเป็นบทเรียนราคาแพงของการใช้ยาที่ไม่มีข้อมูลการศึกษาวิจัยที่เพียงพอตามมาตรฐาน.

ประวัติความเป็นมาของการนำยาธาไลโดมาใช้คงเป็นข้อสนใจไปอีกนานแสนนานว่าการนำยาใหม่ไม่ว่าชนิดใดมาใช้ จะต้องกระทำด้วยความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง. อย่างไรก็ตาม ยาธาไลโดไมด์เป็นยาที่ยังมีประโยชน์อยู่มาก. โดยเฉพาะในการใช้รักษาโรคมัลติเปิลัมัยเอิลมาจนโรคหายขาดได้, ซึ่งคุณลุงก็เป็นผู้หนึ่งที่หายขาดจากโรคนี. ปัจจุบันราคาจำหน่ายของยาธาไลโดไมด์สูงเป็นร้อยเท่าของต้นทุนการผลิต, เพราะบริษัทผู้ผลิตต้องเตรียมการสำหรับป้องกันการฟ้องร้องที่อาจเกิดขึ้นจากความผิดพลาดในการให้ยานี้แก่หญิงระหว่างตั้งครรภ์.

ประสบการณ์ในการรักษาโรคมัลติเปิลัมัยเอิลมาของคุณลุงดังที่กล่าวข้างต้น ทำให้ได้ข้อคิดหลายประการ ดังนี้: ในยุคปัจจุบันซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การติดตามความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างใกล้ชิด (ดังตัวอย่างที่คุณหมอวิชัยปฏิบัติอยู่), และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology) เพื่อติดต่อสื่อสารและค้นคว้าข้อมูล เอื้ออำนวยประโยชน์อย่างยิ่งแก่วงการแพทย์และวิทยาศาสตร์. อนึ่ง สิ่งต่างๆ ล้วนมีลักษณะเป็นทวิลักษณ์, มีทั้งด้านที่เป็นคุณและด้านที่เป็นโทษ. ตัวอย่างเช่นยาธาไลโดไมด์, ในด้านหนึ่งก็เป็นอันตรายเพราะทำให้เกิดความพิการแต่กำเนิดของแขนขา, แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นประโยชน์เพราะใช้รักษาโรคบางโรคได้ผลดีกว่ายาอื่นๆ. ที่สำคัญก็คือ เพียงแต่เราจะรู้เท่าทันและพิจารณาเอาเฉพาะส่วนที่เป็นคุณมาใช้ให้ถูกทางเท่านั้น. ประการสุดท้าย (แต่มิได้สำคัญที่สุด) คือ การมีกัลยาณมิตรนั้นเปรียบประดุจมีสมบัติอันล้ำค่า.

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน

ด้วยความขอบคุณ

ระหว่างที่คุณลุงป่วยและเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลรามธิบดีนั้น แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลรามธิบดี (ทั้งที่เป็นพี่ เพื่อน น้อง ศิษย์ และผู้ร่วมงาน ของแพทย์หญิงสมพร และแพทย์หญิงจินตนา ศิรินาวิน ผู้เป็นหลานสาว) ได้ให้การดูแลรักษาพยาบาลคุณลุงเป็นอย่างดี. จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้, กล่าวคือ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิชัย อติชาตการ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภชัย ถนอมทรัพย์

ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุรัตน์ โคมินทร์

ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงพวงทอง ไกรพิบูลย์

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงวิพรพรรณ วิฑูรพาณิชย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์สุพจน์ ตุลยาเดชานนท์

ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงบุญมี สถาปัตยวงศ์
รองศาสตราจารย์ นายแพทย์กำธร มาลาธรรม
ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงพูนเกษม เจริญพันธุ์
ศาสตราจารย์แพทย์หญิงสุมาลี เกียรติบุญศรี
ทันตแพทย์หญิง เจื้อจันทร์ คงศักดิ์
ทันตแพทย์หญิง สินีพรรณ เกียรติพงษ์สาร
รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงโฉมศรี โฉมิตชัยวัฒน์
อาจารย์ นายแพทย์วิวัฒน์ ภิระพานิช
อาจารย์ นายแพทย์สุทัศน์ ศรีพจนารถ
รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิเชียร เลาทเจริญสมบัติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสุรรัตน์ ศรีสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์วิศาล คันธรัตน์กุล
นายมณูญ บัญชรเทวกุล (นักกายภาพบำบัด) (ถึงแก่กรรม)
รองศาสตราจารย์ นายแพทย์นิวัติ พลนิกร
รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงจิราภรณ์ เหล่าธรรมทัศน์
อาจารย์ นายแพทย์จรุงไทย เดชเทวสถาพร
อาจารย์ แพทย์หญิงอดิพร อิงค์สาธิต
แพทย์ประจำบ้าน และแพทย์ผู้ช่วยอาจารย์ ภาควิชาอายุรศาสตร์
นางวันเพ็ญ พันธางกูร (พยาบาล ผู้ดูแลสายน้ำเกลือชนิดฝังใต้ผิวหนัง)
พยาบาลและผู้ช่วยพยาบาล ศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ ชั้น 8 (8 NK 2) ได้แก่ วัลยา เดชชัยกุล,
นพกาญจน์ ชูจันทร์, กัญญา สิทธิโชคสวด, ซาลิกา สิทธิกันต์, ปิยรัตน์ ชักนำ, เรณู บุษมมงคล, ปิยนุช
สุขสำราญ, สารภี พิทักษ์พรเกษม, นิตยาพร สมมาตร, ปิยนันท์ เหล่ากาสิ, ธนัญญา ปะที, ธิดาวรรณ
ดวงดี, นิตยา จันทะเลิศ, วรณภา สุภาชาติ, ศรีวรรณ สมบุญมี, เกศราภรณ์ ศรีทุมมา, ฉบาไพร บุตรเด,
อนุชา ศรีประเสริฐ (ถึงแก่กรรม)

เรื่องราวดจากสมุดบันทึก

หน้าว่าง

หมายเหตุ เรื่องราวจากสมุดบันทึก

เมื่อต้นเดือนพฤษภาคม ขณะที่บรรณาธิการกำลังจะปิดเล่มหนังสือ “ตามรอยจารึก”, บัณฑิตบุรี บุตรชายคนโตของพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ได้พบสมุดเล่มบางที่พอใช้สำหรับจดบันทึกเล่มหนึ่ง. นอกจากบันทึกเล็กๆ น้อยๆ แล้ว ในสมุดยังมีบทความ ๒ เรื่อง เป็นลายมือของพ่อเขียนด้วยดินสอ.

ทั้งสองเรื่องนี้ ช่วยให้การ “ตามรอยจารึก” ของพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ในบางเรื่องได้ ภาพที่คมชัดมากขึ้น.

จากสมุดบันทึกของพ่อ

โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า

เรื่องแรกที่พบในสมุดบันทึกของพ่อมีชื่อเรื่องว่า “โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า” ซึ่งมีเนื้อหา ดังนี้

โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้า เป็นโครงการพระราชดำริโครงการแรกที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีโครงการหนึ่ง. กล่าวคือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จฯ พร้อมด้วยพระอัยยิกาฯ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๔ ให้ดำเนินการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อส่งเสริมอาชีพของราษฎรในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

กว่าจัดหาสถานที่ตั้งโครงการได้และเสียเวลาในการทดลองว่าจะปลูกหม่อนได้งอกงามหรือไม่ก็เสียเวลาไปเกือบ ๒ ปี. ต่อจากนั้นจึงได้เริ่มเน้นการปลูกกิ่งกอสสร้างต่างๆ. ด้วยความช่วยเหลือสนับสนุนของหน่วยราชการ องค์กรของรัฐ บริษัท และเอกชน ช่วยเหลือร่วมมือเป็นอย่างดี. การก่อสร้างต่างๆ พ่อจะใช้การได้บ้าง. เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เดือนกุมภาพันธ์ จึงได้เริ่มการทดลองเลี้ยงไหมเป็นครั้งแรก.

โครงการได้ดำเนินการต่อมาเรื่อยๆ. ตอนแรกก็คิดว่ามีเจ้าหน้าที่ มีหน่วยงานของรัฐ ให้ความรู้ความสนับสนุนอยู่. โครงการเพียงแต่คอยควบคุมดำเนินการให้งานเป็นไปตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแนะนำไว้ ก็คงจะลุล่วงไปได้. แต่เหตุการณ์หาได้เป็นเช่นนั้นไม่. ปรากฏว่าได้ประสบปัญหาหนักๆ มากมาย. ทั้งทางด้าน การปลูกหม่อนและด้านการเลี้ยงไหม. กล่าวคือ

ปัญหาการปลูกหม่อน

๑. ที่บางแห่งของโครงการปลูกหม่อนไม่ขึ้น
 ๒. หม่อนบางจุดเป็นโรคตายไปเฉยๆ
 ๓. หม่อนไม่เจริญเติบโต ใบหม่อนมีน้อย ใบเล็ก
 ๔. ในฤดูแล้งไม่มีใบหม่อนพอที่จะเลี้ยงไหมได้
- สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงไหม ก็คือ
๑. เลี้ยงไหมไม่ได้มีผลล้มเหลว. ตีบ้างและเสียหายบ้าง

๒. ได้นำหนักรังไหมน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

๓. หนอนไหมเป็นโรคตายบ่อยๆ

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งก็คือปัญหาเรื่องคน, ซึ่งรวมทั้งคนที่ป็นเจ้าหน้าที่ และคนที่ป็นสมาชิกปลูกหม่อนไหม.

ดังนั้นการปลูกหม่อนและการเลี้ยงไหมจึงได้ล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มเปิดดำเนินการมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๙, จึงได้เกิดความคิดว่า โครงการนี้เป็นโครงการพระราชดำริ, มีหลายฝ่ายให้ความสนับสนุนช่วยเหลือ ทั้งด้านวิชาการและด้านการเงินอุปกรณ์ต่างๆ, ก็ยังดำเนินการไปไม่ได้ผล, โครงการก็ยังเลี้ยงตัวเองไม่ได้, มองไปถึงอนาคตก็ยังมืดมน, แล้วจะไปให้เกษตรกรมาฝึกอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อเป็นอาชีพเสริมรายได้ให้เขาเหล่านั้นอยู่ดีกินดีได้อย่างไร, จึงเกิดความคิดที่จะต้องไปขอตุการปลูกหม่อนการเลี้ยงไหมที่ประเทศเกาหลีและญี่ปุ่น ว่าเขาทำกันจริงๆ ได้อย่างไรจึงทำให้เกษตรกรของเขามีความพาสูกอยู่ดีกินดีได้.

พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้ไปตุการปลูกหม่อนที่ประเทศเกาหลีและญี่ปุ่น, การไปดูงานต่างประเทศครั้งนี้ นอกจากได้เห็นกับตาว่าการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของเขานั้น เขาทำกันจริงๆ มิใช่สักแต่ทำไปวันหนึ่งๆ, จุดสำคัญที่สุดก็คือการใช้สารเคมีชื่อ แพ็พโซล, ไรยหนอนไหม, มิไซไซ, ซีรีแซน, ไรยหนอนไหมดั่งที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทย, โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ ได้นำ แพ็พโซล มาใช้ และยังผลิตขึ้นจำหน่ายในราคาถูกให้แก่ผู้เลี้ยงรายอื่นๆ ด้วย, นับว่าโครงการฯได้ประสบความสำเร็จจากการแก้ปัญหาหนอนไหมเป็นโรคตายได้ และยังใช้อยู่จนกระทั่งบัดนี้.

ปัญหาการเลี้ยงไหมดีขึ้นจากการใช้ แพ็พโซล, โครงการจึงได้เสนอสารเคมีตัวนี้แก่เจ้าหน้าที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบต่อการเลี้ยงไหม, แต่ก็ได้รับการปฏิเสธอยู่ตลอดเวลา, เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ยืนยันว่าการใช้สารเคมี ซีรีแซน ดีกว่าอยู่ร่ำไป, พร้อมกับออกเอกสารรายงานการวิจัยว่า ซีรีแซน ดีกว่า, ในที่สุดก็มีบริษัทจุลไหมไทยที่เพชรบูรณ์ใช้สารเคมี แพ็พโซล และต่อมานิคมไหมของกรมประชาสัมพันธ์ได้ใช้ แพ็พโซล ทั้งหมด ทำให้แก้ปัญหาหนอนไหมเป็นโรคตายไปได้.

แม้ว่าจะแก้ปัญหาหนอนไหมเป็นโรคได้ แต่ปัญหาการปลูกหม่อนก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร, เมื่อใบหม่อนไม่มากก็เลี้ยงไหมได้น้อย, รายได้จึงไม่ดี, โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ ได้ทดลองปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนกระทั่งได้ผลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ว่าโครงการสามารถจะปลูกหม่อนให้มีใบหม่อนได้ตลอดปี, แต่ในฤดูแล้งจริงๆ ย่อมมีใบหม่อนน้อยกว่าในฤดูฝน, ได้ใช้เวลาทดลองปลูกหม่อนอีก ๑ ปี ในปี ๒๕๒๔ เพื่อความแน่นอน, เมื่อผลออกมาเช่นเดียวกัน จึงได้ชักชวนแนะนำให้ผู้ประกอบการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมได้รับทราบฯ เรามีทางควบคุมต้นหม่อนให้มีใบสำหรับที่จะเลี้ยงไหมได้แล้วอย่างแน่นอนและทำได้ตลอดปี.

เมื่อโครงการประสบความสำเร็จในการปลูกหม่อนให้เจริญงอกงามได้แล้ว จึงได้นำ

ประสบการณ์นี้เผยแพร่ไปยังผู้ที่ทำการเพาะปลูกหม่อนเลี้ยงไหม, และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนิคมไหมไทยของกรมประชาสัมพันธ์ที่ทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. เมื่ออุตสาหกรรมปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของประเทศไทยมีหลักฐานมั่นคง, เกษตรกรสามารถที่จะยึดอาชีพได้แน่นอนเสียที่ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ เป็นต้นไป. ข้อเท็จจริงนี้จะพิสูจน์ได้จากผลผลิตรังไหมของกรมประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ และต่อไป.

ปัญหาหรืออุปสรรคตามที่กล่าวมานี้เป็นทางด้านวิชาการเท่านั้น, ยังมีปัญหาหนักอีกหลายๆ เรื่องทางด้านอื่น, เช่น

๑. ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ
๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐ
๓. องค์กรบุคคล

สำหรับปัญหาข้อ ๑ เกิดขึ้นเมื่อมีไหมจากจีนแดงเข้ามาตีตลาดขายในราคาถูกกว่า, พ่อค้าจึงหันไปซื้อไหมราคาถูกกันหมด เพราะพ่อค้าก็ต้องพยายามหาผลกำไรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้. ผลก็คือเส้นไหมที่ผลิตในประเทศไทยขายไม่ออก. ผลอันนี้จึงสะท้อนไปถึงเกษตรกรซึ่งขายรังไหมออกไปแล้วไม่มีเงินมาจ่าย. ผลที่สุด โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ ก็จำต้องเข้าไปช่วยแก้ปัญหา ด้วยการขอให้กระทรวงพาณิชย์ดำเนินการ ให้ซื้อเส้นไหมไทยและการส่งเส้นไหมจากต่างประเทศเป็นไปตามโควตา, ทั้งนี้เพื่อมิให้เสียประโยชน์แก่ทุกฝ่าย. ในที่สุดก็เป็นผลสำเร็จ, ทำให้อุตสาหกรรมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมยังยืนมาได้จนปัจจุบันนี้.

ปัญหาข้อ ๒, จากประสบการณ์รู้สึกที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนปฏิบัติหน้าที่ตามใจชอบ, มิได้มุ่งประโยชน์ส่วนรวมของเกษตรกรหรือผลประโยชน์ของประเทศชาติ, จึงทำให้เกิดการสร้างปัญหาซ้อนปัญหา ยิ่งยากมากขึ้นไปอีก. แทนที่ปัญหานั้นจะแก้ไขได้ง่ายๆ ก็กลายเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตก.

ส่วนข้อที่ ๓ คือเรื่องขององค์กรบุคคลนั้น นับว่าเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญที่สุด. อยากจะกล่าวว่านับตั้งแต่สังคมค่อยๆ เปลี่ยนจากการยึดถือคุณงามความดีมาเป็นวัตถุนิยม, ต่างคนต่างหาประโยชน์ตน, แย่งชิงผลประโยชน์กัน, ทำให้องค์กรบุคคลของชาติเสื่อมลงเป็นลำดับ. โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ ก็ได้รับผลกระทบกระเทือนจากความเสื่อมของสังคมนี้ด้วย, กล่าวคือ องค์กรบุคคลตั้งแต่เจ้าหน้าที่จนถึงสมาชิกเกษตรกรของโครงการ มีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง, ตั้งแต่คดโกง ชี้แจง โทก พยายามทำงานน้อยแต่หาประโยชน์ได้มาก เห็นแก่ตัว, เป็นต้น. นับว่าเป็นเพราะพระบารมีปกเกล้าฯ ที่โครงการฯ ได้จัดสิ่งชั่วร้ายนี้เสียได้, จึงทำให้โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ รอดพ้นจากการล่มจมหายนะ.

ตามที่กล่าวมานี้เห็นได้ว่า โครงการฯ ได้ฟันฝ่าอุปสรรคหลายชั้นหลายตอน กว่าจะประสบความสำเร็จอย่างจริงจังและแน่นอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งเป็นปีที่เริ่มนำประสบการณ์มาเผยแพร่แก่ผู้ประกอบการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม, โดยเฉพาะนิคมไหมไทยของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีนิคมไหมทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ทำให้ผลผลิตรังไหมเพิ่มขึ้น, เป็นผลดีแก่เกษตรกรเพราะมีรายได้เพิ่มขึ้น.

นับว่าโครงการปฏิบัติได้ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ช่วยชาวบ้าน ได้จำนวนมากมายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

จากผลของความสำเร็จของโครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้าฯ ที่ตลอดรอดฝั่งมาตั้งได้กล่าวแล้วนั้น เป็นเพราะบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมของทั้งสองพระองค์ ที่ดลบันดาลให้โครงการฯแก้ปัญหาทั้งด้าน วิชาการ ด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และด้านองค์บุคคลทุกระดับ ได้เป็นผลสำเร็จลุล่วงตลอดมา. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชดำริทำโครงการปลูกหม่อนเลี้ยง ไหมเพื่อช่วยเหลือส่งเสริมอาชีพคนยากคนจน ให้มีการกินดีอยู่ดีเพิ่มขึ้นนั้น. นับว่าพระองค์ท่านทรงมี สายพระเนตรไกล เพราะได้รับสั่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ แต่โครงการฯ ประสบความสำเร็จชัดเจนแน่นอน ในปี ๒๕๒๖ และยังคงเจริญเรื่อยๆ ยิ่งขึ้นไปอีก.

สุดท้ายนี้อยากจะขอสรุปว่า โครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้าฯ ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี นี้ นอกจากจะใช้พระราชทรัพย์ส่วนหนึ่งแล้ว โครงการฯยังได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วย ราชการ รัฐวิสาหกิจ สมาคม พ่อค้าและเอกชนอย่างยิ่ง ตามเอกสารที่ได้แจกไปแล้ว. โดยเฉพาะฝ่าย ปฏิบัติดำเนินการมาตั้งแต่ต้นจนปัจจุบัน คือตำรวจตระเวนชายแดนของค่ายนครสวรรค์ห้วยทับทัน. ข้อเท็จจริง นี้ จะลบล้างคำกล่าวหาที่ว่า ถ้าข้าราชการทหารตำรวจมาทำงานด้านธุรกิจแล้ว จะต้อง “เจ๊ง” ไม่สำเร็จนั้น ไม่เป็นความจริงต่อไปอีก. เพราะความสำเร็จที่ตำรวจตระเวนชายแดนทำได้ในครั้งนี้ มิใช่เพียงแค่ว่า เราทำได้เท่านั้น. แต่เราทำอย่างได้ผลดีเยี่ยม. เป็นแบบฉบับในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของประเทศไทย ด้วย.

หมายเหตุ

ในย่อหน้าสุดท้ายซึ่งมีข้อความว่า “ตามเอกสารที่ได้แจกไปแล้ว” ทำให้สันนิษฐานว่าเรื่องนี้ คงเป็นร่างคำบรรยายเกี่ยวกับโครงการหม่อนไหมสมเด็จพระเจ้าฯ.

จากสมุดบันทึกของพ่อ เมื่อข้าพเจ้าย้ายมาอยู่ที่กรมพระลำพอง (หลังเกษียณ)

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สองในสมุดบันทึกของพ่อ.

ผมได้รับคำสั่งจากเลขาฯ สั่งให้เขียนเรื่อง ก็ต้องเขียนทั้งๆ ที่ไม่มีฝีมือในทางขีดเขียนเลย, เอาเป็นว่าเขียนไปเรื่อยๆ ก็แล้วกัน. เลขาฯบอกว่าให้เขียนว่า หลังจากเกษียณอายุราชการแล้วทำอะไร. ครั้นจะเล่าว่า ก็ยังคงทำโครงการศิลปะของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเหมือนเมื่อยังรับราชการ ก็คงไม่มีใครสนใจฟังนัก. ถ้าจะให้ทันสมัยก็น่าจะเป็นเรื่อง การบริหารกายเพื่อให้การมีชีวิตได้อย่างมีความสุข, หมายความว่า ตามธรรมดาผู้ที่เกษียณอายุราชการแล้ว ถ้าไปยึดถือหลักที่ว่า แก่แล้วสมควรพักผ่อนอยู่กับบ้านเฉยๆ, ไม่ต้องทำงานทำการอะไรเพราะได้ทำมามากแล้ว ถึงเวลาที่ควรจะต้องหยุดอยู่เฉยๆ ก็ต้องหยุดกันเสียที, ปล่อยให้ลูกหลานทำแทน. บางท่านก็ชื่นชมกับการเที่ยวกันกินกัน, ท่องเที่ยวไป, บอกว่าเป็นการหาความสุขเมื่อแก่, ที่ไหนมีอาหารดี อร่อยๆ ก็ต้องไปลองชิมให้ทั่ว, ทั้งในกรุงและต่างจังหวัด. สำหรับผมไม่มีความคิดเช่นนั้น.

หลังจากเกษียณอายุราชการแล้ว มีเพื่อนมาชวนไปเล่นกอล์ฟ. ที่แรกก็คิดจะไปตีกอล์ฟเหมือนกัน, แต่เมื่อคิดอย่างรอบคอบทุกแง่ทุกมุมแล้ว คิดว่าไปบริหารกายโดยอย่างอื่นน่าจะได้ประโยชน์กว่า, จึงได้เปลี่ยนแนวความคิดเดิม มาออกกำลังตามที่คิดใหม่. ปรากฏว่านอกจากจะทำให้ลดยาแก้แพ้ ยาแก้ปวดศีรษะแล้ว ยังทำให้ประสาทสัมผัสทำงานดีขึ้นกว่าเดิม, กล่าวคือ เมื่อก่อนนี้ฟังเสียงนาฬิกาไซโก้เกือบจะไม่ได้ยิน, แต่ขณะนี้ได้ยินดีขึ้น. นี่คือผลที่เกิดขึ้น.

ก่อนที่จะเล่าว่าผมไปออกกำลังหรือไปบริหารร่างกายอย่างไรจึงเกิดผลานิสงส์อย่างนี้ ก็อยากจะขอเล่าย้อนไปเมื่อครั้งยังเป็นนายทหารหนุ่มๆ เคยเกิดความคิดคำนึงว่า สักวันหนึ่งในอนาคตจะต้องออกจากราชการ. ถ้าไม่ถูกให้ออกก็คงต้องออกเพราะเกษียณ. หากเมื่อถึงวันนั้นจริงๆ ผมจะทำอะไร. จะออกมาอยู่กับบ้านเฉยๆ คงทำไม่ได้, ไม่ถูกกับนิสัย, จึงน่าจะหาสิ่งที่สนใจมาทำเล่น. คิดว่าจะเรียน

วิชาอิเล็กทรอนิกส์. หลังจากที่เตรียมหาคำเรา หาคูปกรณ์มาได้บ้าง ก็เกิดความคิดใหม่ว่าอาจจะไปไม่รอด, เพราะต้องลงทุนสูงมาก ไม่มีกำลังพอ, จึงต้องล้มเลิกความคิดนี้. เผอิญที่บ้านมีสวนผลไม้อยู่, คิดไปคิดมาจึงมาตัดสินใจทำการเกษตร เพราะมีลูทางไปได้ไกล, เป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง วิจัยได้อย่างไม่รู้จักจบ, โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ต้องลงทุนมาก, จะได้รับประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านการบริหารกาย และการบริหารจิตควบคู่กันไปด้วย. ผมได้เริ่มสนุกกับงานด้านการเกษตรตั้งแต่เป็นเรือโท, ทำเล่นทำจริงอยู่หลายปีจนมีความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์. ระยะเวลาเมื่อมาได้รับหน้าที่ทำโครงการหมอนใหม่สมเด็จฯ จึงได้ใช้ความรู้ที่ได้มานี้ทำให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปได้.

เมื่อผมมีทุน มีหลักฐาน และรากฐานที่ได้ทำไว้จัดไว้ตั้งแต่หนุ่มแล้ว เมื่อถึงคราวเกษียณจึงทำได้ง่ายขึ้น. เมื่อมีเวลาว่างก็มักจะไปออกกำลังกายที่สวนเมืองนนทบุรี, เป็นสวนทุเรียนที่ทรุดโทรม, มีกล้วยมีมะพร้าวเช่นสวนทั่วๆ ไป โดยมีได้ผลผลิตอะไรที่เป็นชิ้นเป็นอัน เพราะถูกขโมยอยู่เป็นประจำ. จึงจำต้องคิดว่าเป็นบทเรียนทดสอบกำลังใจ, ทดลองความอดทนอดกลั้น, เพราะทำแล้วก็อย่าไปหวังผลอะไร, ปลงเสียว่าเราไปออกกำลังกายเพื่อสุขภาพก็แล้วกัน.

ความจริงการออกกำลังกายตามปกติจะทำวิธีใดก็ได้, เพียงให้มีการเคลื่อนไหวของร่างกาย เพื่อให้การไหลเวียนของโลหิตทำหน้าที่ดีขึ้น, นอกเสียจากว่าจะต้องการรักษาอวัยวะเฉพาะส่วน จึงต้องมีวิธีการพิเศษ. การออกกำลังทั่วๆ ไปก็จะลงที่จุดเดียวกัน คือ ความเบื่อ หรือความแข็ง, นอกจากบุคคลที่มีกำลังใจสูงจริงๆ เท่านั้น. ผมก็คงอยู่ในกฎนี้เช่นกัน. พอติโซคติที่การเกษตรซึ่งผมตัดสินใจทำเป็นงานอดิเรกอยู่นี้ เป็นวิทยาศาสตร์ดังได้กล่าวมาแล้ว, จึงมีอนาคตไกลให้ทดลองและวิจัยได้อย่างสนุกสนาน. ผมมีความคิดไว้ในหลักเศรษฐศาสตร์ ควรจะทำที่ดินทุกกระเปียดนี้ให้เป็นประโยชน์, และลองคิดเลยไปว่าหากชาวบ้านทำจริงๆ จะพอเป็นค่าใช้จ่ายได้หรือไม่, จึงได้ตัดสินใจปลูกพริกไทย เป็นพืชแซม ซึ่งต่อมาได้เกิดปัญหามากมาย. หากจะเล่าทั้งหมดก็คงเป็นเรื่องวิชาการไป จึงขอจด. จำได้ว่าครั้งหนึ่งผมได้เคยปรึกษาท่านอธิบดีกรมการปกครอง คุณสมัย เจริญรัฐ ขณะที่ยังเรียน วปอ. ด้วยกันอยู่ว่า หากผู้ที่ปลูกพริกไทยต้องการต้นพริกไทยจำนวนร้อยจำนวนพัน, เมื่อปลูกแล้ว เราจะขยายพันธุ์ได้อย่างไร, เพราะการปลูกด้วยไหลพริกไทยสมัยนั้นมันน้อย ไม่พอ, จึงเกิดความคิดที่จะชำพริกไทยขยายพันธุ์. ผมได้เริ่มชำพริกไทยตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ เป็นการใหญ่ และก็ทำต่อมาจนปี ๒๕๒๙, ขึ้นๆ ลงๆ, ได้บ้างเสียบ้าง, ตายเน่าเสียไม่รู้วาทะไร. ต้องขอรับตรงๆ ว่าไร้ฝีมือ, ไม่มีความสามารถ, เพิ่งจะพอได้หลักบ้างก็ปี ๒๕๒๔ นี้แหละ, จึงได้เอาพันธุ์ใหม่ไปซ่อมที่เสียหายที่ตาย, ทำให้มีโอกาสได้ออกกำลังโดยสม่ำเสมอ คือการรดน้ำพริกไทยและต้นไม้อื่นๆ ตั้งแต่ฤดูแล้งเรื่อยมาหลายเดือนแล้ว, พร้อมกับศึกษาความเจริญเติบโต, แก้ปัญหาต่างๆ ไปด้วย, เป็นการออกกำลังกายที่มีความสุข มีอนาคต, แก้แข็ง แก้เบื่อได้. หลังจากทำติดต่อกันมาหลายเดือนปรากฏว่าแข็งแรงขึ้น, ไม่เป็นหวัดง่ายๆ เหมือนแต่ก่อน, ไม่ต้องกินยาแก้แพ้บ่อย, และเฉพาะอย่างยิ่งรู้สึกวาทะหูซึ่งแต่ก่อนฟังเสียงนาฬิกาเตือนไม่ค่อยได้ยิน,

ขณะนี้ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก. จึงสรุปเอาง่ายๆ ว่า นี่คือผลดีของการออกกำลังโดยการไปทำสวนเป็นงานอดิเรก.

หมายเหตุ

เรื่องนี้คงเป็นต้นฉบับสำหรับส่งไปลงพิมพ์. เขียนหลังจากพ่อเกษียณอายุราชการแล้ว. ทำให้ทราบว่าเหตุใดพ่อจึงสนใจไปทำสวน.

เรื่องหน้ารู้

หน้าว่าง

บางเรื่องเกี่ยวกับเรือรบ

ลำดับยศทหารเรือ

แม่ทัพเรือ หรือยศนายพลเรือที่เรียกกันในกองทัพเรือยุโรปว่า แอดมิรอล (admiral) หรือ อามิรอล (amiral) มาจากคำ อะมีร์ (emir) ในภาษาอาหรับ. สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (United Arab Emirates) ที่เรารู้จักกัน ก็เป็นเขตปกครองของอะมีร์นั่นเอง. ส่วนพลเรือโท (ไวซ์แอดมิรอล, vice admiral) ไม่เกี่ยวกับความชั่วร้าย (vice) ใดๆ, แต่เป็นรองจากแอดมิรอล เหมือนไวซ์รอยเป็นอุปราชรองจากราชา และไวซ์เปรสิเดนท์เป็นรองจากประธานาธิบดี. สำหรับพลเรือตรี (เรียร์แอดมิรอล, rear admiral) เป็นยศท้ายแถว (rear) ในชั้นนี้, แต่ไม่จำเป็นต้องแล่นเรือท้ายกระบวนรบ. อาจนำกำลังออกลาดตระเวน อยู่หน้ากระบวนประจัญบาน นำกำลังคุ้มกันกระบวนเรือพาณิชย์ หรือนำกำลังจู่โจมก่อนหน้าทัพใหญ่ก็ได้. กัปตัน (captain) ในเรือแต่ละลำคือผู้นำเรือหรือนายเรือ. กองทัพเรือในยุโรปหลายประเทศ. เช่น ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมนี สเปน, กำหนดให้กัปตันเรือคอร์เวต เท่ากับยศนาวาตรี, กัปตันเรือฟริเกต เท่ากับยศนาวาโท, และกัปตันเรือใหญ่หรือกัปตันเรือเดินทะเล เท่ากับยศนาวาเอก (ยศเหล่านี้ราชนาวิสยามเคยใช้เป็น นายเรือตรี นายเรือโท และนายเรือเอก ตามลำดับ). กัปตันในราชนาวิกฤษมีอักษรย่อ R.N. ท้ายชื่อ, มาจากคำว่า Royal Navy, เพื่อให้แตกต่างจากกัปตันในหน่วยเรืออื่นๆ เช่น ใน Royal Auxiliary Fleet, รวมทั้งต่างจากนายร้อยเอกในกองทัพบกด้วย, ซึ่งเป็นต้นเค้าให้นายทหารเรือไทยมีอักษรย่อ ร.น. หมายถึง 'แห่งราชนาวิ' ต่อท้ายชื่อไปด้วย. (ในราชการไทยยังมีตัวย่อ ร.น. ที่หมายถึงตำรวจน้ำในสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ, ทำให้ผู้ไม่คุ้นเคยสับสนได้มากพอควร).

ประเภทเรือรบ

ชื่อที่ใช้เรียกขานเรือรบประเภทต่างๆ ทั้งที่มีอยู่ในราชนาวิไทยเองและที่มีในประเทศอื่นนั้น บางประเภทก็บอกลักษณะการทำงาน หรืออาวุธ หรือเครื่องมือสำคัญ, เช่น เรือยกพล เรือน้ำ เรือน้ำมัน เรือกวาดทุ่นระเบิด เรือสำรวจ ฯลฯ, แต่หลายประเภท เช่น เรือคอร์เวต เรือฟริเกต รวมถึงเรือรบอื่นๆ ที่คาดเดาได้ยากว่าเป็นเรืออย่างไร และมีขนาดแค่ไหน. พจนานุกรมภาษาอังกฤษหลายฉบับที่ผู้เขียนเคยใช้ ได้เก็บศัพท์การทหารเรือในภาษาอังกฤษไว้ทั้งหมด, แต่จนถึงปัจจุบันพจนานุกรมภาษาไทยยังไม่ได้ทำ

เช่นนั้น, ผู้เขียนจึงเรียบเรียงบางเรื่องเกี่ยวกับเรือรบขึ้นไว้, เพื่อวันหนึ่งช่างหน้าศัพท์การทหารเรือจะได้หยั่งรากฝังลึกอย่างถาวรในวัฒนธรรม (ภาษา) ไทยบ้าง.

เรือหลวง (state vessel) เป็นทรัพย์สินของหลวง, แต่ก็มีเพียงเรือหลวงในราชนาวีที่ใช้คำว่า เรือหลวง นำหน้าชื่อ (กำหนดด้วยย่อว่า ร.ล.) ซึ่งก่อนนี้เคยใช้ว่า เรือรบหลวง ด้วย. (ร.๖ ทรงประพันธ์บทละครเรื่องหนึ่งชื่อ ร.ล.นนทรี ซึ่งเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความเสียดสีในเรือใต้น้ำหลวงลำหนึ่งชื่อ นนทรี). เรือของกรมเจ้าท่าใช้ชื่อ เจ้าท่า ๑ เจ้าท่า ๒. เรือของกรมประมงใช้ชื่อ ประมง ๑ ประมง ๒, มีลำหนึ่งเป็นเรือใหญ่ชื่อ จุฬาราชมนตรี. สำหรับเรือตำรวจนั้นมีเรือใหญ่ชื่อ ตำรวจราชานูภาพ ลพบุรีรามเมศวร์ ศรีนครินทร์ จำแสนยาบตี พรหมโยธี ศรียานนท์, เป็นต้น. ส่วนเรือเล็กอื่นๆ ของตำรวจใช้อักษรย่อประเภทเรือและหมายเลขเป็นชื่อเรือ.

เรือหลวงในราชนาวีแสดงธงราชนาวีเป็นเครื่องหมายสัญชาติ. ธงราชนาวีนี้เคยเป็นธงชาติไทยที่ทหารไทยได้ฉวยเชิญไปยุโรปในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง. ลักษณะของธงมีข้างยืนอยู่ในวงกลมสีแดงกลางพื้นแถบสีไตรรงค์. ในปัจจุบันธงราชนาวียังเป็นธงชาติไทยอีกอย่างหนึ่งนอกเหนือจากธงไตรรงค์. ธงราชนาวีนี้แสดงอยู่ในเรือหลวงของราชนาวีทุกลำตลอดเวลาเมื่อเรือเดิน และแสดงในเวลากลางวันเมื่อเรือจอด, ทั้งในและนอกน่านน้ำอาณาเขต, รวมทั้งแสดงอยู่ในเรือรบขนาดเล็ก เรือรบในแม่น้ำ และเรือใช้สอยเบ็ดเตล็ดทั้งหลายที่ไม่กำหนดเรียกชื่อเป็นเรือหลวง. เรือเล็กประจำเรือใหญ่แสดงชื่อของเรือใหญ่, และมีลัทธิสภาพของแผ่นดินไทยนอกอาณาเขตน่านน้ำไทยได้เช่นเดียวกับเรือใหญ่ต้นสังกัด คือเป็นเขตปกครองของราชอาณาจักรไทย และบังคับใช้กฎหมายไทย.

หน้าที่ของทหารเรือคือฝึกเตรียมกำลังและทำการรบในทะเลและชายฝั่ง, โดยมีความมุ่งหมายหลักเพื่อรักษาการใช้ประโยชน์จากทะเลอย่างต่อเนื่อง, ในขณะที่เดียวกันก็กั้นการใช้ประโยชน์นี้ของฝ่ายข้าศึก. มหาอำนาจทางทะเลจึงมีการจัดเตรียมทัพเรือประจัญบาน, มีอาวุธปืนหนักระยะยิงไกลออกทำลายล้างกำลังเรือรบข้าศึก, จัดกำลังลาดตระเวนรอบนอกทำลายเรือค้าขายและท่าเรือข้าศึก, จัดกำลังเรือคุ้มกัน (เรือรบและ) เรือค้าของตน, รวมทั้งจัดกำลังคุ้มครองป้องกันเมืองท่าและชายฝั่ง. ในการสงครามทางเรือซึ่งมีถึงสี่มิติของการรบ, คือ รบผิวน้ำ รบใต้น้ำ รบที่ชายฝั่ง และรบในอากาศเหนือทะเลและชายฝั่งนั้น, จึงเกิดมีเรือประเภทต่างๆ ตามพัฒนาการของการสงคราม. (นอกจากนี้ ยังมีเครื่องบินทหารเรือที่ออกแบบหรือดัดแปลงให้เหมาะกับการทำการในทะเล, ทั้งเครื่องบินที่อยู่ประจำเรือและที่ทำการจากสนามบินชายฝั่ง).

แม้จะเคยถือกันว่าราชนาวีอังกฤษเป็นแม่แบบในการจัดประเภทเรือรบ, แต่เรือใดจัดเป็นเรือใหญ่หรือเล็กก็แล้วแต่ความมั่งคั่งของประเทศ. ขนาดและระวางขับน้ำของเรืออาจใหญ่ขึ้นหรือเล็กลงได้. ประเทศมหาอำนาจมีเรือรบใหญ่ที่มีขนาดระวางขับน้ำหลายหมื่นตัน, ในขณะที่ประเทศรองๆ ถือว่าเรือขนาดเกินห้าร้อยตันเป็นเรือใหญ่. แม้แต่การกำหนดประเภทเรือรบก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย.

เรือรุ่นหลังๆ แต่ละประเภทก็มักจะใหญ่โตขึ้นและน้ำหนักมากขึ้น (จนน่าจะข้ามรุ่นน้ำหนัก). นอกจากนั้น เมื่อรัฐสภาชาติใดไม่อนุมัติการสร้างเรือใหญ่ประเภทใด กองทัพเรือชาตินั้นก็มักมีวิธีขออนุมัติสร้างเรือที่ต้องการในชื่อเรือประเภทอื่นๆ จนได้. คล้ายกับเป็นการประนีประนอมว่า เมื่อให้ออกาสสมาชิกสภาอภิปรายตั้งงบประมาณแล้ว ก็ต้องเปิดช่องให้กองทัพเรือได้เครื่องมือรบที่จำเป็นด้วย. (บังเอิญประเทศตัวอย่างเหล่านี้เป็นมหาอำนาจทางทะเล. จึงไม่มีการตั้งงบประมาณจนลูกหลานต้องถูกเกณฑ์มาป้องกันประเทศชาติในยามวิกฤตด้วยไม้พลองหรือด้ามไม้กวาด. เพราะเมื่อตั้งงบประมาณไปแล้ว ต่อมาภายหลังจะอนุมัติเงินฉุกเฉินให้มากเพียงใดก็จ้างใครต่อเรือรบให้ทันใช้งานไม่ได้.)

เรือรบแต่ละประเภทจะมีการวางแผนชั้นประจำการเป็นรุ่นหรือชั้น (class) ต่างๆ โดยมักจะเอาชื่อเรือลำแรกเป็นชื่อรุ่น. แต่ก็ไม่เสมอไป. ประเทศใหญ่จะชั้นประจำการเรือหลายๆ ลำในแต่ละรุ่น (เพื่อประโยชน์ร่วมในการสำรองอะไหล่สำหรับซ่อมบำรุงเรือ). แต่ประเทศเล็กอาจมีเพียงลำเดียวหรือสองลำ.

เรือประจัญบาน (battleship - BB) เรือประจัญบานเปรียบเสมือนกับนักมวยรุ่นหนักที่สุด. เป็นเรือรบที่มีเกราะหนาที่สุดและปืนขนาดใหญ่ที่สุด. ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เรือประจัญบานเป็นเรือหลัก (capital ship) ในการสงคราม หรือในการคุกคามว่าจะทำสงคราม (ของมหาอำนาจยุคล่าเมืองขึ้น). ทำการในแถวยิงประจัญบาน จึงเรียกอีกอย่างว่าเรือประจำแถว (ship-of-the-line). ยุทธวิธีเก่าแก่จากสมัยที่เรือใบแกลลีย์ (galley) แล่นเข้าแถวยิงประจัญบาน คือการนำกระบวนเรือแล่นตัดตั้งฉากกับหัวกระบวนเรือข้าศึก. ความได้เปรียบอยู่ที่สามารถใช้อำนาจการยิงของหมูปืนใหญ่หลัก (main battery) ยิงปืนทั้งกราบเรือใส่ข้าศึก. ในขณะที่ข้าศึกมีปืนยิงทางหัวเรื่อน้อยกระบอก และยังยิงได้ลำบากเพราะมีเรือลำหน้าฝ่ายเดียวกันบังทางปืนอยู่. ทันทีที่พัฒนาการด้านการบินมาถึงการสงครามในทะเล เรือปืนหนักเกราะหนา ยิ่งไกลเหล่านี้ มีเครื่องบินประจำเรือสำหรับตรวจกระสุนตกและบินลาดตระเวนค้นหาข้าศึก. เรือนิวเจอร์ซีย์ของสหรัฐอเมริกา (USS New Jersey) เป็นเรือประจัญบานลำสุดท้ายในโลก. ปลดประจำการหลังการยิงฝั้งในสงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งแรก และมีกระสุนดินระเบิดเสื่อมระเบิดขึ้นในเรือจนเสียหายมากเกินซ่อม. สงครามโลกครั้งที่สองแสดงให้เห็นว่าเรือบรรทุกเครื่องบินสามารถทำการรบข้ามขอบฟ้า ไกลเกินกว่าระยะยิงของปืนเรือลำใดๆ. และได้ก้าวขึ้นมาเป็นเรือหลักของชาติมหาอำนาจแทนเรือประจัญบาน.

เรือลาดตระเวน (cruiser - CC) เรือลาดตระเวนเป็นเรือรบปืนใหญ่หุ้มเกราะหนารองจากเรือประจัญบาน ที่ออกลาดตระเวนระยะไกลได้ด้วยความเร็วสูงเมื่อทำการโดยลำพัง. ในกระบวนรบมีหน้าที่ยิงสมทบเสริมอำนาจการยิงของเรือประจัญบาน. ช่วยคนเรือแตก. รวมทั้งพ่วงจูงเรือซำรุดในแถวยิง. หลายประเทศที่ไม่มีกองเรือประจัญบาน จะให้ความสำคัญต่อบทบาทในการลาดตระเวนรักษาเรือข้าศึก. บางประเทศก็ใช้เรือสินค้าติดอาวุธออกลาดตระเวนในเส้นทางเดินเรือพาณิชย์.

เรือตอร์ปิโด (torpedo boat - TB) เพื่อแก้ลำเรือปืนหนักเกราะหนาทรงเรือประจัญบาน และเรือลาดตระเวน ราชนาวีอังกฤษได้สร้างเรือตอร์ปิโดขึ้นประจำการโดยมีเรือกลไฟเร็วโดยสารใน แม่น้ำเทมส์ (Thames) เป็นต้นแบบ. เรือตอร์ปิโดจะแฝงเกาะและชายฝั่ง แล่นมุดคลื่นเข้าจู่โจมเรือข้าศึก, ใช้ตอร์ปิโดซึ่งมีอำนาจการทำลายสูงกว่ากระสุนปืนใหญ่ทำลายตัวเรือที่หุ้มเกราะและหางเสือหรือใบจักร (ซึ่งไม่ได้หุ้มเกราะ). ในสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐนาวีมีเรือยนต์ตรวจการณ์ตอร์ปิโด (patrol torpedo - PT) ประจำการในมหาสมุทรแปซิฟิก. เป็นเรือไม้อัดที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลรอบสูง, เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า motor torpedo boat - MTB. เรือชนิดนี้เองที่พาพลเอกดักลาส แมคอาร์เธอร์ (Douglas MacArthur) หลบกองทัพญี่ปุ่นไปตั้งกองบัญชาการสัมพันธมิตรในออสเตรเลีย. ผู้การเรือแตกในการรบของเรือ PT 109 ชื่อเรือเอกจอห์น เอฟ. เคนเนดี (John F. Kennedy) ได้รอดชีวิตจากศึกแปซิฟิก และได้เป็น ประธานาธิบดีคนที่ ๓๕ ของสหรัฐอเมริกาในเวลาต่อมา. เรือ PT/MTB นี้เป็นบรรพบุรุษของเรือเร็ว โจมตีอาวุธนำวิถี (missile boat หรือ fast strike craft - FSC) หรือเรือเร็วโจมตีปืน/เรือยนต์ตรวจการณ์ปืน ที่ยังมีประจำการอยู่ในหลายประเทศในปัจจุบัน.

เรือพิฆาต (destroyer - DD) เมื่อเรือตอร์ปิโดกลายเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อกองเรือ ประจัญบานและลาดตระเวนของตน, ราชนาวีอังกฤษจึงจัดสร้างเรือพิฆาตเรือตอร์ปิโด (torpedo boat destroyer) ขึ้นประจำการ, ให้ใหญ่กว่า เร็วกว่า และมีอำนาจการอาวุธสูงกว่าเรือตอร์ปิโด. เมื่อเรือ เร็วไม่หุ้มเกราะประเภทนี้ปล่อยเรือตอร์ปิโดออกไปจากระวางประจำการ โดยตนสามารถทำหน้าที่แทน ได้แล้ว ชื่อก็สั้นลงเหลือแค่ เรือพิฆาต. ต่อมาเรือเร็วปืนใหญ่หัวน้ำประเภทนี้กลายเป็นเรือเนกประสงค์ ในกิจการเฉพาะต่างๆ, เช่นปราบเรือดำน้ำ ต่อสู้อากาศยาน และยามเรดาร์ของกองเรือ, รวมไปถึง การวางทุ่นระเบิดและกวาดทุ่นระเบิด, จนกว่าจะมีเรือเฉพาะงานแต่ละประเภทมารับหน้าที่แทน.

เรือฟริเกต (frigate - FF) เรือใบฟริเกตเคยเป็นเรือใหญ่ทำหน้าที่เรือใบลาดตระเวน รอง ลงมาจากเรือใบประจัญบานแกลลีย์. ในสงครามโลกครั้งที่สอง ราชนาวีอังกฤษสร้างเรือฟริเกตขนาด ๑,๐๐๐ ตัน ขึ้น, มีขนาดรองจากเรือพิฆาต, ใช้ปืนใหญ่สี่นิ้ว (เล็กกว่าของเรือพิฆาต) เพื่อคุ้มกันกระบวนเรือ สิ้นค้าจากการคุกคามของเรือดำน้ำเยอรมัน, ทำหน้าที่อย่างเดียวกับเรือพิฆาตคุ้มกัน (destroyer escort - DE) อย่างเช่นเรือหลวงประแส เรือหลวงท่าจีน (ลำที่สอง) และเรือหลวงปืนเกล้า ที่เราเคยมีประจำ การในโครงการความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐนาวี. ปัจจุบันกองทัพเรือขนาดเล็กต่างๆ ทั่วโลกมี เรือฟริเกตเป็นเรือรบหลัก. ราชนาวีไทยจึงได้ปรับชื่อประเภทเรือรบจำนวนมากที่ผู้บังคับการเรือชั้นยศ นาวาโท ให้เป็นเรือฟริเกต, แม้แต่เรือที่ยังเรียกเป็นเรือคอร์เวต (เช่น เรือหลวงรัตนโกสินทร์ และเรือ หลวงสุโขทัย) ก็ขึ้นประจำไว้ในกองเรือฟริเกต, รวมทั้งเรือสลูบ (ที่มีเหลืออยู่ลำเดียว) อย่างเรือหลวง แม่งลองด้วย. (ผู้เขียนและเพื่อนบางคนเคยตั้งข้อสงสัยว่า เหตุใดจึงเรียกเป็นกองเรือฟริเกตที่ ๑ กอง เรือฟริเกตที่ ๒, ทั้งที่น่าจะกำหนดเป็นกองเรือรบที่ ๑ และกองเรือรบที่ ๒ โดยไม่ติดประเภท.)

เรือสลูป (sloop) เรือใบสลูปเป็นเรือเร็วเสาดเดียว, มีใบหัวและใบท้ายอย่างละหนึ่งใบ, อาจมีใบที่ทวนหัวเรือก่อนใบหัวอีกหนึ่งใบ. คำว่า sloop ในภาษาดัตช์ หมายถึงเรือเร็วที่ลอยล่องไปเหนือผิวน้ำ (gliding ship). เมื่อเข้าประจำการในกองทัพเรือด้วยการติดตั้งปืนเบาบนคาค้ำ ก็เรียกว่า sloop-of-war. ในยุคเรือกลไฟไอน้ำ เรือสลูปเป็นเรือรบไม่หุ้มเกราะที่ใหญ่กว่าเรือตอร์ปิโด แต่เล็กกว่าเรือพิฆาต. เมื่อพัฒนาการของเรือพิฆาตก้าวหน้ามากขึ้น เรือสลูปไม่สามารถทำความเร็วในกระบวนเรือพิฆาตได้, จึงมีการติดตั้งเครื่องมือและอาวุธหลายประเภทเพื่อการฝึกหัดพลทหาร นักเรียนจำ และนักเรียนนายเรือ, เปลี่ยนบทบาทจากเรือรบคุ้มกันมาเป็นเรือฝึก. เรือหลวงแม่กลองและเรือหลวงท่าจีน (ลำแรก) เป็นเรือสลูปเพียงสองลำในราชนาวีไทย และมีเพียงสองลำนี้ที่ออกแบบให้เป็นเรือฝึกนักเรียนนายเรือโดยเฉพาะ. เมื่อเรือหลวงท่าจีนถูกปลดประจำการไปเพราะถูกถูกระเบิดในสงครามโลกครั้งที่สอง, เรือหลวงแม่กลองเป็นเรือลำเก่งของกองเรือยุทธการมาจนกระทั่งมีเรือใหม่กว่ามาแทนที่, เรือหลวงแม่กลองได้เป็น 'เรือครู' ที่นำนักเรียนนายเรือ นักเรียนจำทหารเรือ และพลทหาร ออกฝึกภาคทะเลทั้งในอ่าวไทยและในน่านน้ำต่างประเทศมากมายหลายรุ่น.

เรือคอร์เวต (corvet, หรือ corvette - CVT) เรือใบคอร์เวตเป็นเรือใบเล็กค้าขายชายฝั่ง, ชักตะกร้าขึ้นเสาดเป็นเครื่องหมาย (ได้ชื่อจากคำว่า corvus ในภาษาละตินซึ่งแปลว่าตะกร้า). ในสงครามโลกครั้งที่สอง ราชนาวิกอังกฤษสร้างเรือคอร์เวตระวางขับน้ำ ๗๐๐ ตัน ขึ้นเพื่อปราบเรือดำน้ำชายฝั่ง ในความมุ่งหมายเดียวกับเรือตรวจการณ์ปราบเรือดำน้ำ (patrol chaser - PC) ของสหรัฐอเมริกา. แต่ความทนทะเลไม่ดีเท่าที่คาด จึงหันไปสร้างเรือฟรีเกตขนาด ๑,๐๐๐ ตัน ขึ้นใช้งานแทน. ชื่อเรือคอร์เวตจึงจางหายไป. จนกระทั่งราชนาวีไทยสั่งต่อเรือหลวงรัตนโกสินทร์และเรือหลวงสุโขทัย จากอยู่เรือทาโคมาที่เมืองซีแอตเติล สหรัฐอเมริกา, ออกข่าวว่าเป็นเรือประเภทคอร์เวต, จึงมีการเอ่ยถึงชื่อเรือคอร์เวตอีกในชั่วเวลาหนึ่ง. แต่เนื่องจากเรือคอร์เวตอยู่ในยศทหารเรือยุโรปหลายประเทศ, จึงยังมีชื่ออยู่ในวงการทหารเรือเสมอ แม้จะไม่มีเรือประเภทนี้ขึ้นประจำการอยู่ก็ตาม.

เรือดำน้ำ (submarine - SS) เรือดำน้ำเริ่มเข้าประจำการในฐานะเรือเล็ก (boat) ที่มุดน้ำได้. ลอบเข้าไปก่อวินาศกรรมต่อเรือข้าศึกในที่จอด, จนกระทั่งพัฒนาขึ้นทำงานร่วมกับอาวุธตอร์ปิโดกลายเป็นเรือตอร์ปิโดมุดน้ำได้มาตลอดสงครามโลก. อย่างไรก็ตาม ข้อได้เปรียบในการซ่อนพรางตัวใต้น้ำทำให้มีศักยภาพในการออกลาดตระเวนรบโดยลำพังอย่างเรือลาดตระเวน, หรือทำการเป็นหมู่ลำสังหารเข้ารุมโจมตีกระบวนคุ้มกันเรือสินค้า. ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองมีการพัฒนาเรือดำน้ำจุโจม (corsair submarine) ในกองทัพเรือฝรั่งเศส, ใช้ปืนขนาดใหญ่เป็นอาวุธบนผิวน้ำ และมีเครื่องบินตรวจการณ์ประจำเรือดำน้ำด้วย, แต่การใช้งานไม่สะดวกดังคาด. ในสงครามโลกครั้งที่สอง เรื่องของอากาศยานประจำเรือดำน้ำ จึงมีเพียงนักบินทหารเรือสหรัฐอเมริกาที่ได้ทดลองบินเครื่องบินประจำเรือดำน้ำ, นักบินทหารเรือญี่ปุ่นที่บินเครื่องบินประจำเรือดำน้ำไปโจมตีชายฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกา

ด้วยลูกระเบิดเพลิง, และนักบิน/พลตรวจการณ์กองทัพเรือเยอรมันขึ้นตรวจการณ์ด้วยว่าออโตไจโร (autogyro) ประจำเรือดำน้ำ (ออโตไจโรเป็นอากาศยานประเภทหนึ่งคล้ายเครื่องบินแต่มีปีกหมุนอย่าง เฮลิคอปเตอร์). แม้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การพัฒนาเรือดำน้ำพลังงานปรมาณูยิ่งอาวุธนำวิถี ข้ามทวีป ทำให้เรือดำน้ำกลายเป็นเรือขนาดใหญ่ที่เป็นอาวุธโจมตีหลักของมหาอำนาจ, แต่ชาวเรือดำน้ำก็ยังเรียกเรือนี้ว่าเรือเล็ก (boat) อย่างเดิม, โดยไม่สนใจจะเปลี่ยนเป็นเรือใหญ่ (ship) เลย.

พลเรือโทชุมพล ศรินาวิน

หลายเรื่องเกี่ยวกับเครื่องบิน

ในโอกาสที่สองพี่น้อง วิลเบอร์ (Wilbur) และออร์วิล ไรท์ (Orville Wright) ทำการบินครั้งแรกด้วยเครื่องบินเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๐๓ (พ.ศ. ๒๔๔๖) ครบศตวรรษไปแล้ว, คงยังไม่สายเกินไปที่จะเล่าเรื่องหลายเรื่องที่น่าสนใจของเครื่องบินสู่กันฟัง เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองการเริ่มต้นศตวรรษที่สองของการบิน.

อากาศยานประเภทต่างๆ มีอะไรบ้าง

เครื่องบิน (airplane หรือ aeroplane) เป็นอากาศยาน (aircraft) หนักกว่าอากาศประเภทที่ใช้งานแพร่หลายที่สุด, มีปีกและเครื่องยนต์ขับเคลื่อน เกิดเป็นแรงยกให้ลอยตัวไปในอากาศได้. สำหรับอากาศยานประเภทอื่นๆ มีบอลลูน (balloon) และเรือเหาะ (airship) เป็นประเภทเบากว่าอากาศ. บอลลูนลอยตัวขึ้นด้วยแรงยกของอากาศที่เผาให้ร้อน หรือแก๊สที่เบากว่าอากาศ เช่นฮีเลียมและไฮโดรเจน, ล่องลอยไปตามกระแสลมโดยควบคุมความเร็วและทิศทางไม่ได้. คงควบคุมความสูงด้วยน้ำหนักบรรทุกและปริมาณอากาศร้อนหรือแก๊สที่บรรจุในนั้น. เรือเหาะก็ลอยตัวด้วยอากาศร้อนหรือแก๊สที่เบากว่าอากาศเช่นกัน, แต่แตกต่างออกไปจากบอลลูนตรงที่มีเครื่องยนต์ขับเคลื่อน และมีหางเสือบังคับทิศทางได้บ้างหากลมไม่จัดเกินไป.

เครื่องร่อน (glider) เป็นอากาศยานหนักกว่าอากาศประเภทแรกในโลก, มีการพัฒนาเครื่องร่อนอยู่ยาวนานนับร้อยปี และด้วยชีวิตของนักทดลองหลายชีวิตก่อนจะเกิดเป็นเครื่องบิน. ข้อแตกต่างจากเครื่องบินอยู่ตรงที่ไม่มีเครื่องยนต์, ไม่ได้แตกต่างกันที่ขนาด น้ำหนัก รูปร่าง หรือวัสดุที่สร้างแต่อย่างใด. เครื่องร่อนขึ้นสู่อากาศได้โดยเครื่องบินหรือกวางแลก, หรือไถลตัวลงตามทางลาดไหล่เขา, และเลี้ยงตัวอยู่ในกระแสลมพัดขึ้น (up-draft หรือ thermal) ตามหน้าผาหรือยอดเขา.

อากาศยานหนักกว่าอากาศประเภทต่อมาที่มีใช้งานแพร่หลายรองจากเครื่องบิน คือ เฮลิคอปเตอร์ (helicopter, จากภาษากรีก แปลว่าปีกหมุน). เฮลิคอปเตอร์ได้แรงยกจากการใช้กำลังเครื่องยนต์หมุนปีกที่เหมือนใบพัด ที่อยู่ในระนาบเหนือลำตัว, เคลื่อนที่ในทิศทางรอบตัวด้วยการเอียง

วงหมุนของปีกหมุนที่เรียกว่าโรเตอร์ (rotor) ไปในทิศทางที่ต้องการ. มีใบพัดเล็กหรือโรเตอร์เล็กที่ปลายหางเพื่อรักษาลำตัวให้อยู่คงที่, โมเมนตัมสวนทางกับโรเตอร์ที่หมุนอยู่เหนือลำตัว.

อากาศยานปีกหมุนอีกประเภทหนึ่งที่แพร่หลายอยู่ก่อนเฮลิคอปเตอร์ คือออโตไจโร (autogyro) หรือไจโรเพลน (gyroplane). มีเครื่องยนต์และใบพัดขับเคลื่อนลำตัวไปข้างหน้าอย่างเรือบิน. บางแบบมีปีกติดประจำที่อย่างเครื่องบินด้วย. ชุดปีกหมุนรอบแกนโดยอิสระ (free-wheeling rotor, ไม่มีเครื่องยนต์จุดให้หมุน) ที่อยู่เหนือลำตัวทำให้เกิดแรงยก. เฮลิคอปเตอร์บินขึ้นลงทางดิ่งได้เมื่อเร่งเครื่องให้ปีกหมุนผ่านอากาศจนได้แรงยกพอเพียง. ออโตไจโรและเครื่องบินต้องใช้ทางวิ่งให้มีความเร็วมากพอทำให้กระแสอากาศที่ไหลผ่านปีกเกิดแรงยก จึงจะลอยขึ้นไปในอากาศได้.

ในปัจจุบันมีเครื่องบินที่ขึ้นลงทางดิ่งได้ เป็นเครื่องบินเจ็ตขับไล่/โจมตีที่ขึ้นลงทางดิ่งได้อยู่สองแบบ, คือ ยัค ๓๖ (YAK 36) ของกองทัพเรือรัสเซีย, และแฮร์ริเออร์ (AV-8 Harrier) ของอังกฤษ/อเมริกา, ที่มีรุ่นเฉพาะสำหรับการบินรบในทะเลชื่อซีแฮร์ริเออร์ (Sea Harrier). เครื่องบินเจ็ตแฮร์ริเออร์นี้มีในราชนาวีไทยโดยซื้อต่อกองทัพเรือสเปนมาประจำการในเรือหลวงจักรีนฤเบศร์. ส่วนอีกแบบหนึ่งเป็นอากาศยานลูกผสม เครื่องบิน-เฮลิคอปเตอร์ แบบบอสเปรย์ (V-22 Osprey) ของนาวิกโยธินสหรัฐ. ขึ้นลงทางดิ่งด้วยการหมุนแกนปีกจนใบพัดเงยขึ้นไปอยู่เหนือลำตัวอย่างโรเตอร์ใหญ่ของเฮลิคอปเตอร์. เมื่อบินระดับ ใบพัดจะไปหมุนอยู่หน้าปีกอย่างใบพัดเครื่องบิน.

ที่น่าสังเกตคือมนุษย์ลอกเลียนการร่อนและการบินจากนก, แต่ออร์นิธอปเตอร์ (ornithopter) ซึ่งเป็นอากาศยานกระพือปีกอย่างนก สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาทดลองเท่านั้น, ยังไม่เคยใช้งานเลย. สำหรับการบินอย่างแมลง ที่เกิดแรงยกจากการกระพือปีกจนเกิดกระแสอากาศหมุนวนทางดิ่งเป็นแรงยกตัวนั้น มนุษย์เพิ่งเริ่มศึกษาจริงจังได้ไม่กี่ปีมานี้เอง, แต่ยังไม่มีการสร้างเป็นอากาศยานขึ้นใช้งาน แม้จะมีผู้เปรียบเฮลิคอปเตอร์เป็นเครื่องบินแมลงปลอมมานานแล้วก็ตาม.

คำว่าอากาศยานและเครื่องบินในภาษาราชการไทยก็ยังใช้ลึกลับกันอยู่. ส่วนใหญ่ใช้คำว่าอากาศยานให้ตรงกับ aircraft ในภาษาอังกฤษ, และเครื่องบินตรงกับ airplane หรือ aeroplane. ทั้งนี้เว้นแต่กองทัพบกที่ใช้คำว่าเครื่องบินตรงกับ flying machine หรือ aircraft, และกำหนดเรียกเฮลิคอปเตอร์เป็นภาษาราชการว่าเครื่องบินปีกหมุน (rotary wing aircraft).

เครื่องบินมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

เครื่องบินลอยไปในอากาศด้วยแรงยกจากปีก, ขับเคลื่อนด้วยเครื่องยนต์ที่ติดตั้งภายใน/ภายนอกลำตัว หรืออยู่ที่ปีกหรือหาง, ควบคุมทิศทางด้วยพื้นบังคับ (control surface) ที่หาง (empennage, จากกริบทางธนู ในภาษาฝรั่งเศส) ร่วมกับพื้นบังคับที่ปีก, มีฐานล้อหรือสกีหรือทุ่นลอย (landing gear) ให้ความสะดวกในการขึ้นลงสนามบิน ติดที่ลำตัวหรือใต้ปีก, มีลำตัว (fuselage, จากภาษาฝรั่งเศส)

เป็นห้องนักบินและผู้โดยสาร และเชื่อมต่อระหว่างส่วนประกอบต่างๆ.

นักบินทหารบกแต่เดิม และนักบินกองทัพอากาศไทยในเวลาต่อมา ให้ความสำคัญต่อเครื่องยนต์มาก เพราะทำให้เครื่องบินต่างไปจากเครื่องร่อน, ไม่เห็นลำตัวเป็น ลำ แต่เห็นเครื่องยนต์เป็น เครื่อง, จนถึงกับกำหนดลักษณะนามของเครื่องบินเป็น “เครื่อง” แทนที่จะเป็น “ลำ” อย่างพาหนะขนาดใหญ่อื่นๆ. เมื่อการบินพัฒนาต่อมาจนมีเครื่องบินใหญ่หลายเครื่องยนต์, ความราบรื่นของภาษาไทยก็หายไป เมื่อมีการรายงานว่

“เครื่องบินสี่เครื่องยนต์ทั้งสามเครื่องเดินทางไปถึงสนามบินปลายทางเรียบร้อยแล้ว แม้ว่าเครื่องบินเครื่องหนึ่งในหมู่บินนี้มีปัญหาเครื่องยนต์ขัดข้อง จนต้องดับเครื่องยนต์ไปหนึ่งเครื่องก่อนถึงสนามบิน และต้องทำการบินต่อไปด้วยเครื่องยนต์สามเครื่องที่เหลือ, ส่วนเครื่องบินเครื่องอื่นๆ อีกสามเครื่องไม่มีปัญหาเครื่องยนต์แม้แต่เครื่องเดียว.”

ปีกเครื่องบินทำให้เกิดแรงยกได้อย่างไร

คำอธิบายอย่างเป็นทางการเป็นแบบฉบับกล่าวว่า ถ้าผิวปีกบนมีความโค้งมากกว่าผิวปีกล่างที่อาจแบนราบ หรือมีความโค้งน้อยกว่า, อากาศที่ผ่านผิวโค้งของปีกบนเป็นระยะทางยาวกว่าจากชายหน้าปีกไปถึงชายหลังปีก จะต้องมีความเร็วสูงกว่าอากาศที่ผ่านผิวปีกล่างด้วยความเร็วที่น้อยกว่าไปตามระยะทางที่สั้นกว่า, เป็นผลให้มีแรงดันอากาศใต้ผิวปีกสูงกว่าบนผิวปีกบน, ความแตกต่างของแรงดันนี้มีผลเป็นแรงยก (lift). คำอธิบายนี้อ้างอิงกฎของเบอร์นูลลี (Bernoulli's Law) ที่ว่ากระแสไหลจะเพิ่มความเร็วและลดความกดเมื่อผ่านที่แคบลักษณะคอขวด, แต่มีเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือมุมปะทะ (angle of attack). มุมปะทะที่เหมาะสมเท่านั้นจึงจะทำให้เกิดแรงยก, มุมปะทะนี้คือมุมระหว่างพื้นระนาบ (plane, ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า aeroplane หรือ airplane) ของปีกกับทิศทางลมสัมพัทธ์ (relative wind). ลมสัมพัทธ์นี้ไม่ได้พัดขนานผิวโลก, แต่พัดสวนทางโดยสัมพันธ์กับการเคลื่อนที่ของปีก หรือของเครื่องบินทั้งลำ, เรื่องมุมปะทะนี้ นักบินผาดแผลงรู้ดีว่าเมื่อบินหงายท้อง ทำให้หลังปีกกลายเป็นใต้ปีกที่มีความโค้งมากกว่าใต้ปีกที่พลิกไปอยู่ข้างบน, จะต้องเปิดมุมปะทะให้ถูกต้องข้างบน-ข้างล่างเสมอ จึงจะรอดในวันนั้น.

เพื่อหาความจริงในเรื่องนี้ เราทำการทดลองง่ายๆ ได้โดยการเดินกางร่มกันแดดกันฝน และเอียงร่มไปทางด้านหลังเล็กน้อย, ถ้าเลือกร่มที่มีทรงโค้งมากๆ จะเห็นผลการทดลองได้ง่ายว่า เมื่อเปิดมุมปะทะโดยเอียงร่มไปข้างหลัง จะมีมุมที่เหมาะสมช่วงหนึ่งที่ร่มจะยกตัวลอยขึ้น จนแรงจับด้ามร่มที่คอยขึ้นให้ร่มทวนลม กลายเป็นแรงจุดเล็กน้อยที่ประคองให้ร่มทรงตัวเท่านั้น, แต่หากเปลี่ยนเป็นถือร่มให้ก้านตั้งฉากกับพื้น มุมปะทะจะหายไป และแรงยกจะหายไปด้วย, แรงจับด้ามร่มต้องเพิ่มขึ้นเท่าเดิม คือเท่ากับน้ำหนักของร่มกับแรงต้านร่มที่เกิดจากการถือร่มเดิน.

ว่าวซึ่งผิวปีกแบบราบบินขึ้นไปในอากาศได้อย่างไร

ว่าวเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นความสำคัญอย่างชัดเจนของมุมปะทะ ว่ามุมปะทะที่เหมาะสมจะทำให้อากาศไหลข้ามผิวบนของปีกที่แบนราบเป็นทางโค้ง จนเกิดแรงยกได้. มุมปะทะของว่าวกำหนดโดยการผูกสายซุง. ถ้าลมพัดแรงขึ้น หรือกระตุกสายป่านแรงๆ ทำให้ลมสัมผัสผ่านปีกว่าวแรงขึ้น, ว่าวจะยกตัวสูงขึ้นและเกิดมุมปะทะสูงมาก จนเป็นแรงต้านมากกว่าแรงยก, ว่าวก็จะหยุดบิน (stall, สตอลล์ หรือร่วงหล่น) ในกระแสลมสัมผัสขณะนั้น. เมื่อผู้เล่นผ่อนสายป่านตาม จะช่วยให้ว่าวทรงตัวได้ในลมสัมผัสด้วยมุมปะทะที่เหมาะสม, และกลับบินขึ้นจนสุดระยะสายป่านผูกเล่มได้ดังเดิม. ที่ต้องผูกสายซุงให้กินหน้าสำหรับลมแรง และกินหลังเมื่อลมอ่อนนั้น ก็เพื่อให้ว่ามีมุมปะทะที่เหมาะสมนั่นเอง. เครื่องบินทดลองบางลำ ทำการทดลองกับปีกที่มีอู้งโค้งใต้ปีกมากกว่าอู้งโค้งบนปีก, อย่างปีก super critical airfoil, จะมีแรงยกเมื่อได้มุมปะทะที่เหมาะสมทำให้กระแสลมข้ามหลังปีกเป็นอู้งโค้งมากกว่าที่ไหลผ่านใต้ปีกเท่านั้น.

สกียกตัวผู้เล่นให้ลอยขึ้นจากน้ำได้อย่างไร

สกี กระดานเลื่อน อยู่นอกเหนือกฎฟิสิกส์ของอากาศพลศาสตร์, ไม่มีผิวบนของปีกมาเกี่ยวข้อง. แต่ก็แสดงให้เห็นความสำคัญของมุมปะทะที่ทำให้เกิดแรงยกจากผิวล่าง (ผิวด้านล่างของสกี กระดานเลื่อน และกระดานโต้คลื่น) ที่มักจะละลายกันจนไม่ได้เอ่ยถึง. เมื่อไม่มีทั้งความเร็วและมุมปะทะ ผู้เล่นจะจมในน้ำและเลนเสมอ. แต่เมื่อเปิดมุมปะทะและมีความเร็วเคลื่อนตัวไปข้างหน้า อนุของน้ำและเลนจะชนกับผิวด้านล่างด้วยความเร็วสูงขึ้น, มีความหนาแน่นของน้ำและเลนที่ได้ผิวล่างมากกว่าของน้ำและเลนที่อยู่โดยรอบ จนสามารถยกตัวผู้เล่นให้ลอยขึ้นจากน้ำได้.

ในกรณีสุดขั้วอย่างผู้เล่นสกีเท้าเปล่า ซึ่งผู้เล่นไม่ได้มีแผ่นสกีใดๆ, มุมปะทะที่เหมาะสมและแรงดันที่เพิ่มขึ้นใต้ฝ่าเท้าในความเร็วที่พอเพียง ยังทำให้เกิดแรงยกจากฝ่าเท้าผู้เล่นจนทรงตัวยืนขึ้นบนผิวน้ำได้ด้วยเช่นกัน, ทั้งที่ยืนสองเท้าและที่ยืนเท้าเดียว.

เครื่องบินบินได้อย่างไร

เครื่องบินลอยไปในอากาศด้วยแรงยกจากปีก, ทั้งปีกที่ติดประจำและปีกหมุนที่เคลื่อนผ่านอากาศด้วยความเร็วพอเพียง. ควบคุมการหันและกระดกและการหมุนรอบและลำตัวด้วยพื้นบังคับต่างๆ ของปีกและของหางเครื่องบิน. บินได้ระดับความสูงและบินตรงทิศทางที่ต้องการโดยการบังคับของนักบิน, บินด้วยความปลอดภัยโดยความรู้ด้านการบินและวินัยการบินของนักบิน, และมีความสะดวกปลอดภัยในการจราจรทางอากาศด้วยการแนะนำและควบคุมของหน่วยงานบริการและควบคุมจราจรทางอากาศ.

เมื่อความเร็วเป็นศูนย์เครื่องบินจะหยุดบินเสมอ. เฮลิคอปเตอร์อาจบินอยู่ได้. แต่ทั้งเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์หรืออากาศยานอื่นใด มักเกิดอุบัติเหตุถ้านักบินที่กำลังทำการบินหมดความเร็ว ความสูง และความคิดในเวลาเดียวกัน.

เครื่องบินมีการควบคุมการทรงตัวในขณะที่บินอยู่ในอากาศได้อย่างไร

เครื่องบินต้องทรงตัวในห้วงอากาศสามมิติ จึงมีอุปกรณ์ใช้ร่วมกันที่ซับซ้อนกว่าในเรือ. หากเปรียบกับเรือ เครื่องบินมีหางเสือเลี้ยวในแนวตั้ง (rudder) ที่แพนหางตั้ง (vertical stabilizer) เพื่อช่วยการเปลี่ยนทิศทางด้วยการเลี้ยวซ้ายหรือเลี้ยวขวา, และมีหางเสือขึ้นลงในแนวนอน (elevator) ที่แพนหางระดับ (horizontal stabilizer) เพื่อช่วยให้เครื่องบินยกหัวเงยขึ้น. เมื่อต้องการบินได้เพิ่มระดับความสูงขึ้น (พร้อมกับการเร่งเครื่องยนต์). หรือเพื่อการเพิ่มมุมปะทะในการร่อนลดระดับลงสู่สนามบินด้วยความเร็วลดลง (พร้อมกับการผ่อนกำลังเครื่องยนต์). หางเสือเหล่านี้ทำงานร่วมกับส่วนต่างๆ ของปีกในการควบคุมการทรงตัวในขณะที่บิน. (อ่านเรื่องส่วนต่างๆ ของปีก ในตอนท้าย)

เครื่องยนต์ของเครื่องบินมีกี่ประเภท อะไรบ้าง

เครื่องยนต์แบบแรกที่พี่น้องตระกูลโรทซ์ใช้บินขึ้นได้นั้นคือเครื่องยนต์ลูกสูบ (piston engine). เครื่องยนต์ลูกสูบเป็นเครื่องยนต์มาตรฐานอากาศยานมายาวนานต่อเนื่องถึงทุกวันนี้ โดยใช้น้ำมันเบนซินอัดที่อุณหภูมิสูงสำหรับให้ได้กำลังมากที่สุดต่อหน่วยน้ำหนัก. เพื่อเปลี่ยนกำลังเครื่องยนต์เป็นแรงขับเคลื่อน มีการออกแบบใบพัดในรูปร่างและขนาดต่างๆ ให้ได้แรงจุดสูงโดยลดเสียงรบกวนลง. ในปัจจุบันเครื่องยนต์ดีเซลที่เคยทดลองบินและเลิกไปแล้วกำลังจะกลับมาอีก ด้วยระบบหัวฉีดประสิทธิภาพสูง และโลหะสมัยใหม่ที่น้ำหนักลดลง. โดยเริ่มมีใช้กับเครื่องบินเพื่อการกีฬาและเครื่องบินส่วนตัวขนาดเล็ก.

ในปลายสงครามโลกครั้งที่สอง ฝ่ายเยอรมันและอังกฤษได้สร้างเครื่องยนต์กังหันไอพ่น (turbojet) ขึ้นใช้กับเครื่องบินขับไล่. ข้อดีเหนือเครื่องยนต์แบบเดิมคือให้กำลังมากในระดับสูงที่มีอากาศบาง. ไม่มีหน้าตัดของวงใบพัดขนาดใหญ่มาต้านลม. ไม่มีปัญหาจากปลายใบพัดวงใหญ่เร่งความเร็วสูงขึ้นจนสตอลล์. และเชื้อเพลิงไม่ไวไฟนัก. แต่ข้อเสียคือประสิทธิภาพลดลงที่ระดับต่ำ. และมีอัตราเร่งต่ำกว่าเครื่องยนต์ลูกสูบกำลังเท่าๆ กัน. เครื่องยนต์นี้จึงเหมาะกับการบินทำการในระดับสูงมากเท่านั้น. ทั้งเครื่องบินรบและเครื่องบินโดยสารระยะไกล.

เครื่องยนต์กังหันใบพัด (turbo-prop หรือ prop-jet) เป็นแบบต่อมา, ใช้เครื่องยนต์กังหันไอพ่นขับชุดเพื่องตบไปหมุนใบพัด. เป็นการผสมผสานข้อดีของเครื่องยนต์สองแบบแรก. ปัจจุบันเป็นเครื่องยนต์ของเครื่องบินขนส่ง/โดยสารขนาดกลาง และเครื่องบินลาดตระเวนทะเลของกองทัพเรือ.

เครื่องยนต์เทอร์โบแฟน (turbofan หรือ fan-jet) มีชุดกังหันอัดอากาศขนาดใหญ่มาก, ทำให้เครื่องยนต์ไอพ่นมีอัตราเร่งดีขึ้นและประหยัดน้ำมันมากขึ้น และเครื่องบินโดยสารไต่ขึ้นเป็นมุมชันได้มากกว่าเดิม, ลดเสียงรบกวนชุมชนรอบสนามบิน. ปัจจุบันเครื่องยนต์เทอร์โบแฟนกลายเป็นเครื่องยนต์มาตรฐานของเครื่องบินรบความเร็วสูง และของเครื่องบินโดยสารระยะไกล.

เครื่องยนต์จรวด (rocket) และเครื่องยนต์ไอพ่นแบบอื่นๆ (เช่น pulse jet และ ram jet) ใช้ในเครื่องบินทดลองและในอวกาศนำวิถี.

เครื่องยนต์ไอพ่นพลังงานไฮโดรเจน สร้างทดลองในโซเวียตรัสเซีย, ใช้กับลำตัวเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ ที่แบกถังเชื้อเพลิงไฮโดรเจนไปเหนือลำตัว. ข้อดีคือเครื่องยนต์นี้ไม่มีไอเสีย, ที่ออกมากับไอพ่นคือไอน้ำเท่านั้น, แต่เชื้อเพลิงไฮโดรเจนไวไฟกว่าของเครื่องยนต์แบบอื่นๆ ทั้งหมด.

ส่วนต่างๆ ของปีก ที่สำคัญมีอะไรบ้าง

ปีกเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ผู้โดยสารเครื่องบินหลายคนมองเห็นผ่านทางช่องทางต่าง. ที่ปลายปีกแต่ละข้างมีปีกเล็กๆ (aileron แอเลอร์อน, จากภาษาฝรั่งเศส aile แปลว่าปีก) ที่กองทัพอากาศไทยเรียกว่าปีกเล็กแก้อียง (เพื่อให้บินตรง บินรักษาระดับได้อย่างเดียว?). พจนานุกรมเว็บสเตอร์บอกว่าเป็นปีกเล็กติดบานพับที่ปลายปีก ที่ทำให้เครื่องบินเอียงตัวได้ในขณะเลี้ยว. หลายคนเห็นว่าน่าจะเรียกว่าปีกเลี้ยวเสียเลย, เพราะเป็นอุปกรณ์สำคัญประกอบการทำงานของหางเสือเลี้ยวและหางเสือขึ้นลง เพื่อให้เลี้ยวไปได้โดยไม่เสียระดับความสูง. ถ้าไม่มีหางเสือขึ้นลงช่วยรักษาระดับบิน เครื่องบินจะเลี้ยวจนลดความสูงลงด้านปีกที่เอียงลงเสมอ, และถ้าหากบังคับด้วยหางเสือเลี้ยวอย่างเดียว เครื่องบินหลายแบบอาจจะบินตรงไปในทิศเดิมโดยหันหัวเฉ (yaw) ไปในทางที่บังคับเลี้ยวเท่านั้น แต่จะไม่เลี้ยววนไปตามต้องการ. แอเลอร์อนทำงานสลับกันในปีกตรงข้าม. เมื่อต้องการเลี้ยวซ้าย นักบินตีหางเสือเลี้ยวซ้าย, บังคับให้ปีกเอียงซ้ายโดยแอเลอร์อนซ้ายกระดกขึ้น, เกิดแรงต้านปลายปีกซ้ายพร้อมกับแอเลอร์อนขวากระดกลง เพิ่มอู้งัดปีกและเพิ่มแรงยกปลายปีกขวา, ทำให้แรงยกด้านขวาของเครื่องบินมีมากกว่าแรงยกด้านซ้ายอย่างต่อเนื่อง, เครื่องบินจึงจะเลี้ยววนไปทางซ้ายได้. แต่หากใช้แอเลอร์อนอย่างเดียวกดปีกซ้ายและยกปีกขวา โดยไม่มีการบังคับหางเสือร่วมด้วย เครื่องบินจะไม่เลี้ยว, แต่จะหมุนรอบแกนลำตัว (roll อย่างที่เรียกว่า aileron roll) ไปทางด้านซ้าย.

ที่ชายหลังปีกในระหว่างแอเลอร์อนซ้าย-ขวา มีปีกขนาดเล็ก (flap, แพลป) ที่จะหมุนตัวลดลงไปจากชายหลังปีก, หรือเป็นแผ่นใต้ปีกติดชายหลัง ที่แยกตัวกางเป็นมุมลงไปจากชายหลังปีก, เหมือนกับเป็นการเพิ่มความโค้งของผิวปีกบน, ทำให้ปีกมีแรงยกสูงขึ้นในความเร็วที่ต่ำลง. แพลปเป็นประโยชน์ในขณะร่อนลงจอดที่สนามบิน หรือเมื่อต้องการบินระดับในความเร็วที่ลดลงกว่าความเร็วเดินทางปกติ.

อุปกรณ์เพิ่มแรงยกของปีกนี้ นอกจากแฟลปที่ชายหลังปีกแล้ว ยังมีสล็อด (slot) และ สแลต (slat) ซึ่งเป็นช่องเปิดที่ชายหน้าปีก. ริดให้กระแสอากาศชิดผิวปีกให้วิ่งข้ามหลังปีกไปด้วยกำลังแรง. เกิดแรงยกมากกว่าปกติในความเร็วที่ต่ำลง. ส่วนที่ปลายปีกยังมีการออกแบบปลายปีกให้ปาดเฉียงขึ้น (Hoener wing tip) หรือมีปลายปีกคล้ายแพนหางดิ่งขนาดเล็ก (Whitcomb winglet) เพื่อลดกระแสลมอลวนที่ปลายปีก (vortex หรือ wing-tip turbulence) ที่เป็นแรงดูดต่อต้านการบิน. ทำให้มีแรงยกใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น. กระแสลมอลวนที่ปลายปีกนี้คือแรงดันของอากาศใต้ปีกที่พยายามจะล้นไปหลังปีกที่มีแรงดันน้อยกว่านั่นเอง.

นอกจากอุปกรณ์เพิ่มแรงยกที่กล่าวแล้ว ยังมีแผ่นทำลายแรงยก (spoiler). แผ่นนี้จะกางต้านลมหลังปีก โดยประกอบกับแอเลอร์อน ทำให้หมุนตัวและเลี้ยวได้คล่องแคล่วมากขึ้น. สำหรับเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ แผ่นนี้จะยกตัวขึ้นทำลายแรงยกปีกทั้งสองข้างพร้อมกันเมื่อเครื่องบินร่อนลงถึงพื้น. ซึ่งอาจเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่กรวยท้ายของเครื่องบินดีไอพ่นขยับตัวกลับทางไอพ่น เพื่อชะลอความเร็วของเครื่องบิน.

เรื่องต่างๆ ที่เล่ามาข้างต้นนี้ คงจะทำให้ผู้อ่านโดยสารเครื่องบินได้ด้วยความสบายใจ เมื่อเห็นส่วนต่างๆ ของปีกขยับเคลื่อนไหวไปมาขณะทำการบินในอากาศ. รวมทั้งเมื่อเห็นปีกส่วนต่างๆ แยกส่วนขยายตัวและกางออกเมื่อร่อนลงสนามบิน. โดยไม่ต้องกังวลว่าปีกจะหลุดออกเป็นชิ้นๆ แต่อย่างใด.

ขอให้ท่านทั้งหลายร่อนลงสนามบินด้วยความปลอดภัยเสมอ.

Happy Landings!

พลเรือโทชุมพล ศิรินาวิน

ภาวะซีด

ภาวะซีดหรือโลหิตจางเป็น ภาวะ ไม่ใช่ โรค, จึงจำเป็นที่จะต้องหาสาเหตุ. ภาวะซีดเกิดจากการที่ปริมาณเม็ดเลือดแดงในกระแสเลือดมีน้อยกว่าเกณฑ์ปกติ, ซึ่งมีเกณฑ์ในการวินิจฉัยโรคต่างกัน ในเด็กและผู้ใหญ่ และต่างกันในเพศชายและเพศหญิง. ผู้ชายมีปริมาณเม็ดเลือดแดงมากกว่าผู้หญิง. เม็ดเลือดชนิดต่างๆ ทั้งเม็ดเลือดแดง เม็ดเลือดขาว และเกร็ดเลือด มีกำเนิดมาจากไขกระดูกซึ่งอยู่ในโพรงกระดูก. ในผู้ใหญ่ ไขกระดูกที่ทำหน้าที่ผลิตเม็ดเลือดอยู่ที่กระดูกส่วนลำตัว, โดยเฉพาะที่กระดูกเชิงกรานและกระดูกสันหลัง. เมื่อเม็ดเลือดในไขกระดูกเจริญจนเต็มที่ก็จะถูกปล่อยออกมาในกระแสเลือดเพื่อไปทำหน้าที่ในส่วนต่างๆ ทั่วร่างกาย.

ภาวะซีดอาจเป็นผลมาจาก

๑. การสร้างลดลงซึ่งอาจเกิดจากการขาดสารอาหารที่จำเป็นในการสร้างเม็ดเลือดแดง (เช่น สารเหล็ก, วิตามิน บี ๑๒, และกรดโฟลิก. เป็นต้น). นอกจากนี้ การสร้างที่ลดลงยังอาจเกิดจากปริมาณของไขกระดูกลดลง (ไขกระดูกฝ่อ). ไขกระดูกเป็นมะเร็ง (โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว), หรือไขกระดูกถูกทดแทนด้วยสิ่งแปลกปลอม (เช่น เซลล์มะเร็งจากอวัยวะอื่น หรือเยื่อพังผืด เป็นต้น).

๒. การทำลายมากขึ้น ซึ่งสาเหตุมีมาก, เช่น เม็ดเลือดแดงมีความผิดปกติแต่กำเนิด (ได้แก่โรคธาลัสซีเมียและความผิดปกติของฮีโมโกลบิน ซึ่งเป็นสารสีแดงในเม็ดเลือดแดง, เม็ดเลือดแดงขาดเอ็นไซม์, เม็ดเลือดแดงมีรูปร่างผิดปกติ, เป็นต้น), มีแอนติบอดี (antibody) ที่ทำลายเม็ดเลือดแดงในกระแสเลือด, และความผิดปกติที่หลอดเลือด ทำให้เม็ดเลือดแดงแตกง่ายเวลาไหลผ่าน.

๓. การเสียเลือดที่สำคัญคือการเสียไปในทางเดินอาหาร จากการมีแผล มีพยาธิ หรือมีมะเร็งในทางเดินอาหาร. เลือดที่เสียไปมักมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าเพราะเสียครั้งละไม่มาก การเสียเลือดจึงเป็นอยู่นานกว่าจะเกิดภาวะซีดขึ้น. ในผู้หญิง การเสียเลือดอาจเกิดจากการมีเลือดประจำเดือนมากกว่าปกติ, ซึ่งอาจเป็นผลจากความผิดปกติของเยื่อบุผนังมดลูก, การมีเนื้องอกหรือมะเร็งของมดลูกก็ได้. หญิงที่ตั้งครรภ์จะซีดได้ง่าย เนื่องจากต้องแบ่งสารอาหารไปให้แก่ลูกในครรภ์, โดยเฉพาะธาตุเหล็กและแคลเซียม (แคลเซียมมีความสำคัญในการสร้างกระดูก).

จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสาเหตุของภาวะซิดมีมาก. ผู้ที่มีภาวะซิดจึงต้องไปพบแพทย์เพื่อให้ได้รับการวินิจฉัยโรคที่ถูกต้อง เพื่อการรักษาที่ถูกต้องต่อไป. บ่อยครั้งที่ภาวะซิดเป็นสาเหตุนำไปสู่การวินิจฉัยโรคต่างๆ, เช่น มะเร็งทางเดินอาหาร เป็นต้น.

ภาวะซิดพบได้บ่อยมาก และผู้ที่มีภาวะซิดอยู่อาจไม่รู้ตัว. เมื่อเกิดภาวะซิดอย่ารักษาตัวเองโดยซื้อ “ยาบำรุงเลือด” (ซึ่งมักเป็นยาที่เข้าสารเหล็ก) มารับประทาน เพราะอาจเกิดอันตรายได้ (เช่น ในผู้ที่ซิดเนื่องจากโรคอัสซีเมีย ซึ่งจะมีภาวะเหล็กเกินในร่างกายอยู่แล้ว), หรืออาจทำให้การวินิจฉัยโรคที่ถูกต้องล่าช้าออกไป (เช่น ในผู้ที่ เป็นโรคมะเร็งทางเดินอาหาร เป็นต้น).

ภาวะซิดบอกได้ไม่ยากนัก โดยการสังเกตดูสีของใบหน้า สีของเล็บ สีของเยื่อเมือกที่บุด้านในของเหงือกและช่องปาก. ภาวะซิดกับภาวะเหลืองอาจสับสนกัน จึงต้องแยกจากกันให้ดี. อาการของภาวะซิดคือเหนื่อยง่าย อ่อนเพลีย ไม่ค่อยมีแรง. บางครั้งอาจเข้าใจผิดไปว่าเป็นอาการของโรคหัวใจหรือโรคปอด และอาจเสียเวลาไปตรวจรักษาโรคดังกล่าวอยู่นาน กว่าที่จะทราบว่า เป็นผลมาจากภาวะซิด.

ปัจจุบันการรักษาโรคต่างๆ มีความก้าวหน้ามากขึ้น. โรคที่สามารถรักษาให้หายขาดมีมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะถ้าได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่ในระยะเริ่มแรก. เนื่องจากภาวะซิดอาจเป็นอาการนำของโรคร้ายแรงอย่างอื่น จึงไม่ควรนิ่งนอนใจ. **การรักษาภาวะซิดที่ถูกต้องคือการรักษาที่ต้นเหตุ. ไม่ใช่โดยการให้เลือดซึ่งเป็นการรักษาที่ปลายเหตุ.** แม้ว่าบางครั้งอาจต้องให้เลือดไปด้วยระหว่างที่รอผลการรักษาต้นเหตุ

หมายเหตุของผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน ซึ่งเป็นหลานสาวของ พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ได้ขอให้ผมเขียนบทความเรื่อง “ภาวะซิด” เพื่อลงหนังสืออนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพของพลเรือเอกนิรันดร์. ผมหวังว่าความรู้สั้นๆ เกี่ยวกับภาวะซิดนี้คงเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน. และผมขออุทิศบทความนี้ให้แก่พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ซึ่งผมได้รับความไว้วางใจให้ดูแลรักษาความเจ็บป่วยในระยะท้ายของชีวิตท่าน. กรรมดีที่ท่านได้ประกอบอยู่เป็นนิจในภพนี้ ย่อมนำดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพอย่างแน่นอน.

ด้วยความเคารพและนับถืออย่างสูง

ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิชัย อติชาตการ

หน้าว่าง

คำขอบคุน

หน้าว่าง

ขอขอบพระคุณ

เมื่อพลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน ถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคมะเร็ง ได้มีผู้มีเกียรติและญาติมิตร มาร่วมไว้อาลัยเป็นจำนวนมาก. ครอบครัวของพลเรือเอกนรินทร์รู้สึกซาบซึ้งในความรักและอาลัย ที่ทุกท่านมีต่อพลเรือเอกนรินทร์เป็นอย่างยิ่ง.

ขอขอบพระคุณ

- ท่านผู้มีเกียรติและญาติมิตร ที่กรุณามาร่วมในพิธีพระราชทานน้ำอาบศพ, ร่วมงานสวดพระอภิธรรม, ส่งพวงหรีดมาเคารพศพ, ร่วมบำเพ็ญกุศล, ร่วมเขียนคำไว้อาลัยในหนังสืออนุสรณ์การพระราชทานเพลิงศพ, ตลอดจนช่วยให้เกียรติมาร่วมงานพระราชทานเพลิงศพพลเรือเอกนรินทร์.

- ผู้บริหารและพนักงาน บริษัทศรีกรุงวัฒนา จำกัด, บริษัทยูไนเต็ดฟลาวมิลล์ จำกัด, บริษัทไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด, บริษัทเจ้าพระยาพีชไร้ จำกัด, บริษัทกรุงเทพผลิตเหล็ก จำกัด, ที่ให้ความอนุเคราะห์และเป็นธุระในการจัดหาของว่าง สำหรับเลี้ยงผู้มาร่วมงานสวดพระอภิธรรมและร่วมการบำเพ็ญกุศลพระราชทาน ตลอดงาน.

- ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิชัย อติชาติการ และแพทย์ท่านอื่นๆ ของโรงพยาบาลรามารามิบัติ ที่กรุณาดูแลรักษาพลเรือเอกนรินทร์ เป็นอย่างดีเยี่ยมตลอดมา.

- รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงสมพร ศิรินาวิน ที่ได้ดูแลรักษาและเอาใจใส่เป็นธุระตลอดมา ตั้งแต่พลเรือเอกนรินทร์เริ่มป่วยจนถึงแก่อสัญกรรม.

- พยาบาลและเจ้าหน้าที่ประจำหอผู้ป่วย 8 NK 2, ศูนย์การแพทย์สิริกิติ์, โรงพยาบาลรามารามิบัติ, ทุกท่าน ที่กรุณาดูแลรักษาพลเรือเอกนรินทร์ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง.

- พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ที่มีเมตตาให้ธรรมกถาของท่าน จำนวน ๔ เรื่อง มาจัดพิมพ์เพื่อเป็นธรรมทานในหนังสืออนุสรณ์การพระราชทานเพลิงศพนี้.

- นิตยสารสกุลไทย, หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (โดยบริษัทสี่พระยาการพิมพ์ จำกัด), และ นิตยสารชาวกรุง (โดยบริษัทหนังสือพิมพ์สยามรัฐ จำกัด) ที่อนุญาตให้นำบทความที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและผลงานของพลเรือเอกนรินทร์ มาจัดพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์นี้.

- รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงจินตนา ศิรินาวิน ที่รวบรวมภาพและเนื้อหาสาระต่างๆ และดำเนินการจัดทำหนังสือนี้.

หากพลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน ได้หยั่งทราบด้วยญาณวิธีใดๆ ถึงน้ำใจไมตรีและกุศลจิตของทุกท่าน คงจะปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง.

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและอานิสงส์ผลบุญของท่านทั้งหลาย โปรดดลบันดาลให้
ท่านและครอบครัวประสบแต่ความสุขความเจริญตลอดไป.

อนึ่ง ถ้ามีสิ่งใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาด เจ้าภาพขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

ครอบครัวของพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน

รายนามผู้นำหริศและดอกไม้มาร่วมการะวะ

๑. จิตรลดา รุ่ง ๕
๒. แก้วขวัญ - ท่านผู้หญิงเพ็ญศรี วัชรโรทัย
๓. ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาบางกระบือ
๔. พล.ร.อ.เดชา - ชูสิวรรณ บุณนาค
๕. พล.ร.อ.ยงยุทธ - กัลยา นพคุณ
๖. พล.อ.สายัณห์ - คุณหญิงกรรณิการ์ คัมภีร์พันธุ์
๗. สายบริหารงานทรัพยากรบุคคล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด มหาชน
๘. กรมราชองครักษ์
๙. วันทนา - ดร.เล็ก ทองไทย
๑๐. สรรพพิชญ์ - โอนมา เศรษฐพรพงศ์
๑๑. สุอาทิตย์ ศิริสรณ์ และครอบครัว
๑๒. เหลือ - ปราณีต สงวนพงศ์
๑๓. พล.ร.อ.ไพศาล - ขวัญจิตร อัมระपाल
๑๔. กองทัพเรือ
๑๕. พล.ร.อ.ชุมพล - พล.ต.หญิง.ทรงศนีย์ ปัจจุบันานนท์
๑๖. พล.ร.อ.สามภพ - ผ.ศ.ดวงใจ อัมระपाल
๑๗. ดร.สถาพร - ปารีชาต เพชรทองคำ
๑๘. พล.ร.ต.ธนา บุณนาค ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง
๑๙. ศูนย์การฝึกหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง
๒๐. MC AGRO-CHEMICALS CO. LTD.
๒๑. สว่าง - สุจิตร์ เลหาทัย
๒๒. ประเสริฐ - นุสรุา ตั้งตรงศักดิ์
๒๓. บ.สยามอินทิเกรตเต็ด เซอร์วิสเซ จก.
๒๔. พล.อ.คณิต - บุษยรัตน์ เพิ่มทรัพย์
๒๕. พล.ต.อ.ประภัทร์เฝ้า - คุณหญิงอังสุภา ปันยาชีวะ
๒๖. พล.อ.วิเศษ - พล.ต.คุณหญิงรัชนีกร คงอุทัยกุล
๒๗. ท่านผู้หญิงสง่า อิงคุลานนท์
๒๘. พล.อ.อ.สุพจน์ - สุนี ครุฑพาพันธุ์
๒๙. พล.อ.อ.ชาญศักดิ์ - อรสา นิวาสะบุตร
๓๐. พล.อ.ศุภชัย - พ.อ.หญิงจินตนา อิงคุลานนท์
๓๑. หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง
๓๒. วิทยาลัยบางแสน รุ่ง ๑๒
๓๓. บ.เอส.เค เอส บิลดิ้ง เมนเทนแนนท์ จำกัด
๓๔. บ.เอ็ม ซี อินดัสเทรียลเคมีคัล จำกัด
๓๕. ศุภกร รัตนสงวนวงศ์ และภรรยา
๓๖. Mr. Kazuaki Sakuma
๓๗. ไพบูลย์ รัตนกรชัย
๓๘. บ.ไทยเซ็นทรัลเคมี จก. มหาชน
๓๙. เจริญ กุศลวิทิตกุล และภรรยา
๔๐. ไกรศรี จาติกวณิช
๔๑. พล.ต.อนันต์ บุญรำไพ
๔๒. บริษัทสงวนวรรณ จำกัด
๔๓. Mr. Takeshi Ikeda
๔๔. Mr. Hiroo Takemoto
๔๕. พีรพล - พัชรินทร์ เสธฐภักดี
๔๖. สุวิษ - วิณา สุวรุจิพร
๔๗. พิชัย พุทธิรักษาวงศ์ และภรรยา
๔๘. ศิริพร อื้ออารีย์กุล
๔๙. Mr. Toshiaki Saito
๕๐. สุมิตร - พรรณี เศรษฐพรพงศ์
๕๑. บริษัทสยามอรุณ ดีเวลลอปเม้นท์ จก.
๕๒. กวี วราณัฐรังษี และภรรยา
๕๓. น.อ.โกวิท จิตติวร และครอบครัว
๕๔. วิไล สนิทวงศ์
๕๕. อีระเดช - ม.ล.สรลาลี จิราธิวัฒน์
๕๖. กรมรักษาฝั่ง ที่ ๑
๕๗. พล.อ.อ.ธเรศ - จันทเพ็ญ ปุณศรี
๕๘. น.อ.พึงพล ศิริสังข์ไชย ร.น.
๕๙. ครอบครัว สงวนวรรณ เปี่ยมปิติ
๖๐. UFM FUJI SUPER CO. LTD.
๖๑. บริษัท เอ็มซีฟู๊ดส์ จำกัด

๖๒. พล.ร.ท.สมนึก - วัชรวิ เทพวัลย์
๖๓. ช่างอากาศยานทหารเรือ รุ่นที่ ๑
๖๔. พล.อ.ท.สุรยุทธ - สุพิธ นินวาศบุตร
๖๕. พล.ท.จีรัง - ประจวบ จุลชาติ
๖๖. ชมรมมิตรประจักษ์สัมพันธ์
๖๗. วิฑูรย์ ภัทรเลาหะ
๖๘. โยธิน - ชนิษฐา พิบูลย์เกษตรกิจ
๖๙. เปล่งศักดิ์ - คุณหญิงอรพรรณ ประกาศเกสัช
๗๐. กองการบินทหารเรือ กองเรือยุทธการ
๗๑. ม.ร.ว.ชัชมนุสร - ม.ร.ว.พร้อมฉัตร สวัสดิวัตน์
๗๒. ราชองครักษ์ประจำ
๗๓. โกสินทร์ - จิตาภรณ์ จิตะภาส
๗๔. นพ.สมเกียรติ - พญ.ปราณี เสรรฐ
๗๕. นคร - มาลีรัตน์ ปลื้มจิตร์ชม
๗๖. เทเวศประกันภัย
๗๗. ร้านจิตรลดา
๗๘. ท่านผู้หญิงวิลาวด์ย์ วีรานูวัตต์
๗๙. ร้านจิตรลดา สาขาพระที่นั่งวิมานเมฆ
๘๐. ร้านจิตรลดา สาขาดอนเมือง
๘๑. จาด อูร์สยะนันท์ และครอบครัว
๘๒. วีระ โอภาสเศรษฐกุล
๘๓. สมพงษ์ เทียนเงิน สมาชิกสภาเทศบาลนครนนทบุรี
๘๔. พล.ร.อ.สุภา - คุณหญิงทรงสมร คชเสนี
๘๕. บริษัท จุลไหมไทย จำกัด
๘๖. บริษัท ไร่นายจุลคุ่นวงศ์ จำกัด
๘๗. บริษัท เจ้าพระยาพิชไร์ จำกัด
๘๘. MC BROKER CO.LTD.
๘๙. น.อ.หญิงประจวบ ตันตราภรณ์
๙๐. บริษัท กรุงเทพผลิตเหล็ก มหาชน
๙๑. S.G. ๑๐
๙๒. บริษัท เคมีรา โกรฮาว (ประเทศไทย จำกัด)
๙๓. ครอบครัวกาไชย
๙๔. บริษัทรุ่งศิริ พลัฒบิซิ่ง จำกัด
๙๕. สุดาวลัย ตั้งตรงศักดิ์
๙๖. ครอบครัวชัยวงศ์
๙๗. น.อ.ไตรขวัญ - วิภาวรรณ ไกรฤกษ์
๙๘. บริษัทกรุงเทพ ซินดิคัลส์ จำกัด
๙๙. เซนต์คาเบรียล ๒๕๑๐
๑๐๐. UFM FOODCENTER CO. LTD.
๑๐๑. NIPPON FLOUR MILLS CO. LTD. (JAPAN)
๑๐๒. พรหมรัตน์ - หมู - ลูกโซ่
๑๐๓. สำนักงานคุมประพฤติ จ.สมุทรปราการ
๑๐๔. กรมคุมประพฤติ
๑๐๕. สุวรรณา ตั้งตรงศักดิ์
๑๐๖. SUN METAL CO. LTD.
๑๐๗. ประชา - ปราณี รักสินเจริญศักดิ์
๑๐๘. จเร ภูมิจิตร์
๑๐๙. ธวัชชัย องค์กรเจริญกุล สำนักงานธุรกิจตลาดน้อย
ธ.ไทยพาณิชย์ จำกัด
๑๑๐. ชาญฤทธิ์ ยังเจริญ ธ.ไทยพาณิชย์ จำกัด สาขา
บางกะปิ สุขุมวิท ๔๕
๑๑๑. วิรัตน์ - สุภาพรณ รัตนภรณ์
๑๑๒. ผานิต งามเกริกโชติ
๑๑๓. สมจิตต์ จารูจนะ
๑๑๔. เทวัน - สุมาลี ลือหทัยโอภาส
๑๑๕. พล.ร.อ.ประชุม ธรรม โมกขะเวส
๑๑๖. ชำนาญ - คุณหญิงวลี ยูบุรณ์
๑๑๗. เจริญ - จุฑามาต เลหาทัย
๑๑๘. เซนต์คาเบรียล รุ่น ๐๙
๑๑๙. บรรพชน พัทธนวิโรจน์ สำนักงานธุรกิจ (สุขุมวิท
๕) ธ.ไทยพาณิชย์ จำกัด มหาชน
๑๒๐. ดร.เถลิง - ศิริธร อ่างนาวาสวัสดิ์
๑๒๑. ปริญญา - ลักษณะนา พรประภา
๑๒๒. กลุ่มอุตสาหกรรม UFM
๑๒๓. พิษณุ - อี๊ด - เก้ - โก่อ
๑๒๔. พล.อ.อ.อนุพันธ์ - วรลักษณ์ สนิทวงศ์
๑๒๕. ชล - บุญอากาศ อนุกุลกิจ
๑๒๖. ชัยศิลป์ แด่มศิริชัย บมจ. สหมิตรเครื่องกล

๑๒๗. จีรภัทร ประเสริฐทรง อ.ไทยพาณิชย์ สาขาสี่แยกศรีวรา
๑๒๘. บมจ.เมโทรซิสเต็มส์คอร์ปอเรชั่น
๑๒๙. อ.ไทยพาณิชย์ จำกัด มหาชน สาขาอยุธยา
๑๓๐. บริษัท เซลเตอร์ฟู้ด จำกัด
๑๓๑. อ.ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาบางโพ
๑๓๒. บริษัท ด็กแสมส้อยล์ (ประเทศไทย) จำกัด
๑๓๓. เมตต์ - อุทัย สงวนดีกุล
๑๓๔. อ.ไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาอโคก
๑๓๕. วันจักร - จิรายุ วรดิลก และครอบครัว
๑๓๖. พล.ต.อ.เสริม - คุณหญิงชโลบล จารุรัตน์
๑๓๗. ท่านผู้หญิงกระจ่างศรี กิรติบุตร และท่านผู้หญิงภรณ์ มหานนท์
๑๓๘. เติรียมทหาร ๑๕ นายเรือ ๗๒
๑๓๙. ด.ต.เจริญ นาคราช และครอบครัว
๑๔๐. NIPPON FLOUR MILLS (THAILAND) LTD.
๑๔๑. ห้องเสื้อ DRACAENA
๑๔๒. ข้าราชการและทหาร กรมต่อสู้อากาศยาน ที่ ๑ สอ.รฝ.
๑๔๓. พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิมลฉัตร
๑๔๔. พล.อ.อ.คงศักดิ์ - สลิลวัลย์ วันทนา
๑๔๕. พ.ต.อ.สถิต - วรินทร์ณ นันทวิสิทธิ์
๑๔๖. สกกล - สุมาลี หลิวรุ่งเรือง
๑๔๗. จิตรลดา รุ่น ๑๔
๑๔๘. พล.ร.อ.วีระศักดิ์ - คุณหญิงทิพย์สุดา อ็อกังวาล
๑๔๙. ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่
๑๕๐. โรงพยาบาลโพธิ์ทอง จ.อ่างทอง
๑๕๑. บริษัท บางกอกอินดัสเทรียล แก๊ส จำกัด
๑๕๒. พล.ร.ท.สิทธิ์ - ภรณ์ สุรักชกะ
๑๕๓. สำนักงานนายตำรวจราชสำนักประจำ
๑๕๔. พล.ต.อ.วิเชียร - กิ่งดาว พจน์โพธิ์ศรี
๑๕๕. ครอบครัวพล.ต.ต.อรุณ สกุลรัตน์
๑๕๖. จำนงค์ - คุณหญิงสุภัจฉริ ภิรมย์ภักดี
๑๕๗. คุณหญิงกมลนาฮี สิงหะ
๑๕๘. ดร.พิชิต นิธิวาสิน HMC POLYMERS CO. LTD.
๑๕๙. กองเรือยุทธการ
๑๖๐. พล.ร.อ.วิชัย - จลาเจ็ด ยუნางกูร
๑๖๑. ครอบครัวเจริญทรัพย์
๑๖๒. โรงเรียนราชภัฏวชิรวิทยา
๑๖๓. ดวงจันทร์ เปรมนาวิน - วงษ์สรรค์ ศรีมงคลกุล
๑๖๔. มีชัย คงแสงไชย บมจ.อ.ไทยพาณิชย์
๑๖๕. โรงเรียนจิตรลดา
๑๖๖. พล.ต.ต.สนั่น ขจรประศาสน์
๑๖๗. พล.ร.อ.อุฬาร - ภัทรพร มงคลนาวิน
๑๖๘. ครอบครัวศิริพล ชลบุรี
๑๖๙. ร้านเซสเตอร์กริลล์ สาขาเซ็นทรัล ปิ่นเกล้า
๑๗๐. บริษัท เอพีพีอาร์ มีเดีย จำกัด
๑๗๑. พล.อ.อ.ชลิต พุกผาสุข ผู้บัญชาการกองบัญชาการยุทธทางอากาศ
๑๗๒. วีระพงษ์ สังคปริษา
๑๗๓. วันชัย จิราธิวัฒน์
๑๗๔. อุดม - ภรณ์ อิทธินันท์วีระชัย
๑๗๕. บริษัท เอ็นวิชั่น คอนซัลตติ้ง จำกัด (อู่ย)
๑๗๖. พล.อ.พงษ์เทพ - ปรีตรา เทศประทีป
๑๗๗. ดร.สุวิทย์ - คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี
๑๗๘. หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ องคมนตรี
๑๗๙. ดร.อุกฤษ - ท่านผู้หญิงมณฑินี มงคลนาวิน
๑๘๐. ครอบครัวจอมพลพื้น รณนภาภาส ฤทธาคนี

รายนามผู้ร่วมทำบุญในงานสวดพระอภิธรรม

๑. คุณกิตติรัตน์ - คุณสมสุข ศรีวิสารวาจา
๒. คุณสุมิตร - คุณพรณี เศรษฐพรพงศ์
๓. คุณจันทรา เสรรฐภักดี
๔. นพ.สมเกียรติ - พญ.ปราณี เสรรฐภักดี
๕. ดร.อาษา - คุณส่องแสง เมฆสุวรรณค์
๖. คุณชาญชัย - รศ.สุนทรี หังสสุท
๗. เพื่อนๆ เขมมะฯ ๒๔๔๕
๘. คุณจินดา ยั่งยืน
๙. คุณไพโรจน์ ศิรินาวิน
๑๐. คุณธีรพงษ์ - คุณศิริวรรณ ธนวัต
๑๑. คุณมนตรี เพื่องชูบุตร
๑๒. ท่านผู้หญิงคุณที ไกรฤกษ์
๑๓. น.อ.บุญชัย มรินทร์พงษ์
(รอง ผบ.กองเรือยกพลขึ้นบก)
๑๔. น.อ.ขวัญไชย จากุฒัน
๑๕. ม.ร.ว.ยงสวาสดี กฤดากร
๑๖. น.อ.ม.ล.บวรลักษณ์ กมลาศน์
๑๗. น.อ.อุทัย - น.อ.หญิงแวววิมล ไทยสันทัด
๑๘. น.อ.อรณพ เมนะรุจิ และภรรยา
๑๙. คุณพานิช บุญมา (เพื่อนสตรีนนท์ รุ่น ๒๔๔๕)
๒๐. คุณชจิตพรพรณ ไทยเพชร
๒๑. ม.ร.ว.ทิพพาวดี ดุละลัมพะ
๒๒. ม.ล.สุธาดา เกษมสันต์
๒๓. พล.อ.อ.สมบุญ - คุณหญิงนงเยาว์ ระหงษ์
๒๔. จ.น.ท. ๔ NK ๒ รามาริบัติ
๒๕. พล.ร.ต.ทวีวุฒิ พงศ์พิพัฒน์ และภรรยา
๒๖. คุณลำยวน ไบร์เสวีวงศ์
๒๗. คุณเปล่งศักดิ์ - คุณหญิงอรพรพรณ ประกาศเภลัช
๒๘. บริษัท จุลไหมไทย
๒๙. บริษัท เอ็ม ซี อินดัสเทรียลเคมีคัล จำกัด
๓๐. บริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด
๓๑. MR.KOSAKU NAKTANI
๓๒. คุณสมหมาย สุวรรณพิมพ์ และครอบครัว
๓๓. พล.ร.ท.สมนึก - คุณวัชรีย์ เทพวัลย์
๓๔. คุณวัลยา เตชชัยกุล หอผู้ป่วย ๔ NK รพ.รามาริบัติ
๓๕. เจ้าหน้าที่พยาบาลหอผู้ป่วย ๔ NK ๒
๓๖. คุณดาร์ตัน ภายโรจน์
๓๗. คุณแดงต้อย พัฒนพันธ์พงศ์
๓๘. คุณประชา - คุณปราณี รักสินเจริญศักดิ์
๓๙. คุณเอกฤทธิ์ บุญปิติ
๔๐. คุณชีพชาล - คุณชนิดา ไชยกาล
๔๑. ม.ร.ว.วิชรา ชนะภัย
๔๒. คุณหญิงวัลลีย์ วีระปรีย
๔๓. คุณพิชชดา ธนาวีรกุล (ตุ้ม)
๔๔. คุณน้อย สโรชมาน คุณบุญนำ แบลคเวล
๔๕. คุณพิษณุ รัตนเสวี และครอบครัว
๔๖. คุณชล - คุณบุญเอก อนุกุลกิจ
๔๗. พญ.ภัทรา - คุณวรสิทธิ์ สุนคนธสิทธิ์
๔๘. คุณเสงี่ยม จันทรอ่า
๔๙. นายประเสริฐ ดงประสงค์
๕๐. คุณสมบัติ - คุณเล็ก บัวพัก
๕๑. คุณยงค์ - คุณเฉลิม จันสุริวงษ์
๕๒. คุณปัญญา งามเกริกโชติ
๕๓. คุณวรรณี (ปุ้ม)
๕๔. คุณกัญญา ปฐมบูรณา
๕๕. คุณลักษณะนา อังอุบลกุล
๕๖. คุณสมพงษ์ มุ่งเจริญวงศ์ (กิมเขียะ)
๕๗. คุณเพริศพริ้ง รัตน์ดีลภพานิชย์
๕๘. คุณปรีชา พงศ์วรนนท์
๕๙. คุณชาญ - คุณสลิลทิพย์ เทพารักษ์ณากร
๖๐. คุณทริฎญา บุลสงเคราะห์
๖๑. คุณพยอม เทพวัลย์
๖๒. พ.อ.รัชพล บุนนาค
๖๓. คุณสุวรรณ - คุณทองย้อย ลังข์ทอง (ตั้ง)

๖๔. คุณสุขุม วิเชียรรัตนพงษ์
 ๖๕. น.อ.สุรพงษ์ อรรถยุติ
 ๖๖. ม.ร.ว.ประภายทอง ลีริสุข
 ๖๗. พ.อ.สาธิต สิงห์สมบุญ และภรรยา
 ๖๘. คุณหญิงปราณีต ศิริธร
 ๖๙. คุณศศิพงษ์ เทียนเกษม (ตุ้)
 ๗๐. พล.ร.อ.อุดม - คุณหญิงลออ พุ่มทิรัญ
 ๗๑. พล.ร.อ.เนนิยน - คุณประทุม รุจีพันธ์
 ๗๒. คุณแม่ก
 ๗๓. ท่านผู้หญิง ดร.ทัศนีย์ บุญยคุปต์
 ๗๔. ครอบครัว วีร์รัฐ
 ๗๕. คุณยุทธชัย จิราวัฒน์นะ
 ๗๖. คุณชุน
 ๗๗. คุณทัศนีย์ เตชภานุวัฒน์
 ๗๘. ร.ต.สถาพร สีนเกิดสุข
 ๗๙. คุณจันทร์เพ็ญ เอื้ออภารงสวัสดิ์
 ๘๐. คุณมนตรีธิดา กาญจนาคคม
 ๘๑. คุณเขมา วิสุทธิวัฒนาการ
 ๘๒. คุณปราณี ละเมียดวิภากุล
 ๘๓. คณะกรรมการ บริษัท กรุงเทพผลิตเหล็ก จำกัด (มหาชน)
 ๘๔. คณะกรรมการ กลุ่มอุตสาหกรรม ยู เอฟ เอ็ม
 ๘๕. คณะกรรมการ บริษัท ศรีกรุงวัฒนา จำกัด
 ๘๖. พญ.อุบล จรูญเรืองฤทธิ์
 ๘๗. คุณพรรณณี ทิพย์สว่าง
 ๘๘. คุณประเวศ - คุณเฉิดฉาย ต่อตระกูล และครอบครัว
 ๘๙. เตรียมทหาร ๑๕ นายเรือ ๗๒
 ๙๐. น.อ.ยุทธนา - คุณอรพินท์ เกิดด้วยบุญ
 ๙๑. พล.ร.ต.ทวีชัย บุญอนันต์ และภรรยา
 ๙๒. น.อ.อภิชัย - น.อ.หญิง ศิริวรรณ อมาตยกุล
 ๙๓. ร.อ.กฤษณ์ วุฒิโต
 ๙๔. คุณเสถียร อาชวนิยุด
 ๙๕. ร.อ.ประคอง ทวีสุข
 ๙๖. น.อ.ระพีพงษ์ โสวรรณ
 ๙๗. น.อ.ไชยณรงค์ ขาววิเศษ
 ๙๘. น.อ.ธรรมบุญ กสิโกศล
 ๙๙. น.อ.ธรร ขจิตสุวรรณ
 ๑๐๐. คุณสุพรรณ ไชคตารา (พี่แป้น)
 ๑๐๑. คุณสมศรี วุฒิเวทย์ (ทองมิตร)
 ๑๐๒. น.อ.วัชชัย ควรประดิษฐ์
 ๑๐๓. น.อ.ณะ - คุณปรานี อารีนิจ
 ๑๐๔. อาจารย์สายสมร ศรียานงค์ (พี่จิว)
 ๑๐๕. คุณธงชัย กิงคารวัฒน์
 ๑๐๖. คุณสมชาย พงษ์รัตนกุล
 ๑๐๗. คุณยุพมาศ พานิชการ
 ๑๐๘. คุณวรินทร์ ชลาบุษพงษ์
 ๑๐๙. คุณอภารง บุนนาค
 ๑๑๐. คุณวิเศษ ชูวงษ์
 ๑๑๑. คุณศรินทิพย์ จันทร์สวัสดิ์
 ๑๑๒. คุณสุพงษ์ ลิ้มพานิช
 ๑๑๓. คุณจิตติรัตน์ ช่วยเจริญ
 ๑๑๔. คุณอภิรัตน์ ทศนา
 ๑๑๕. คุณอุดม สว่างจิต
 ๑๑๖. คุณพัชนี (วรรณภา) และพี่แหมม
 ๑๑๗. คุณปรีชา - คุณทิพพา แพร์ชินวงศ์
 ๑๑๘. คุณสมศักดิ์ ทินกร
 ๑๑๙. คุณกิตพงษ์ สุชาติ
 ๑๒๐. คุณจรัมจิตต์ - คุณสิริกานต์ อูร์สยะนันท์
 ๑๒๑. คุณสาโรช - คุณอาริยา อินทรครรชิต
 ๑๒๒. คุณวัชรกร สินธุสิงห์
 ๑๒๓. คุณกนกพร ไกรชมสม
 ๑๒๔. คุณอรทิพย์ ชนเห็นชอบ
 ๑๒๕. คุณจิรภัฏญา เวียรประมุข
 ๑๒๖. คุณอรลักษณ์ ไสละสูต
 ๑๒๗. คุณอุดมลักษณ์ ปัญจมานนท์
 ๑๒๘. คุณอำนาจ สามัคคี
 ๑๒๙. คุณภาเพ็ญ บริบูรณ์ทรัพย์
 ๑๓๐. คุณกรุณากร ฉววรรณกุล

๑๓๑. คุณจรีรัตน์ ปลุกเจริญ
 ๑๓๒. คุณยิ่งลักษณ์ หลิมละมัย
 ๑๓๓. คุณจุไรรัตน์ ไชโยภิมรินทร์
 ๑๓๔. คุณสุธิดา วงศ์ทวีพิพัฒน์
 ๑๓๕. คุณหยกพร ตันติเศวตรรัตน์
 ๑๓๖. คุณศิริบรรจง อุทโยภาศ
 ๑๓๗. คุณดวงมาลัย ชูจินดา
 ๑๓๘. คุณสุธารทิพย์ พิสิฐบัณฑิต
 ๑๓๙. คุณไกรเดช เกกิงเกียรติ
 ๑๔๐. คุณสุทิน วิริยะพินิจ
 ๑๔๑. คุณอริชชาต มุกดาประการ
 ๑๔๒. คุณจิรภัทร ประเสริฐทรง
 ๑๔๓. คุณรัชนีวไล ภัทรกมล
 ๑๔๔. คุณอัญญมณี มัลลิกะมาส
 ๑๔๕. คุณกิตติ - คุณน้ำทิพย์ คชนันท์
 ๑๔๖. คุณมีไชย คงแสงไชย
 ๑๔๗. คุณฉัตรชัย วราภรณ์
 ๑๔๘. คุณอนาวิน - คุณพิสมัย วณิชวิทย์
 ๑๔๙. คุณสมชาย สัตถ์ลักษณ์ศิริ
 ๑๕๐. คุณมาโนช ก้าวพานิช
 ๑๕๑. คุณไพบูลย์ - คุณหญิงชฎา วัฒนศิริธรรม
 ๑๕๒. คุณวารยา ไชยพาน
 ๑๕๓. คุณอัญชลีพรรณ อมรวัดฉัตร
 ๑๕๔. คุณรสลิน สโรบล
 ๑๕๕. คุณชุชนา พิตรสาธ
 ๑๕๖. ทรัพยากรบุคคลสัมพันธ์ - จัดการทรัพย์สินและ
 สัมปทานองค์กร
 ๑๕๗. คุณสมบูรณ์ สุขสิงโตรัตน์
 ๑๕๘. คุณสุวิภาดา แต่งน้อย
 ๑๕๙. คุณจักรพันธ์ ศรีพลอย
 ๑๖๐. คุณสัญญาชัย ผุดผาด
 ๑๖๑. คุณพิพัฒน์ พร้อมมูล
 ๑๖๒. คุณลือชัย พันธุ์เจริญกิจ
 ๑๖๓. คุณสิทธิพร อีระนารถ
 ๑๖๔. คุณชัยวัฒน์ คุณาภิรักษ์กุล
 ๑๖๕. คุณวิชณุ วิวัฒนาการชัย
 ๑๖๖. คุณสุทธิ รัตนภุชพงษ์ และครอบครัว
 ๑๖๗. คุณสุวิท จันทร์ศรีชวาลา
 ๑๖๘. คุณสุรเชษฐ์ เล่งศิริวัฒนกุล
 ๑๖๙. คุณชัยรัตน์ พานิชกุล
 ๑๗๐. คุณดวงกมล ไชยพันธุ์
 ๑๗๑. คุณสมพล วัชรรัตนากุล
 ๑๗๒. คุณเสถียร เตียเหลี่ยม
 ๑๗๓. คุณประณิตา รัตนคำชูวงศ์
 ๑๗๔. คุณศิริรัตน์ อุไรพันธ์
 ๑๗๕. คุณผลดี นาคอินทร์
 ๑๗๖. คุณตระการพรรณ ยี่สาร
 ๑๗๗. คุณกัญญณัช หิรัญวัฒน์ศิริ
 ๑๗๘. คุณจิตพร เรืองศักดิ์ และคุณธนโชติ ทนกล้าหาญ
 ๑๗๙. คุณสุวริน จันทร์อุไร
 ๑๘๐. คุณกมล ไชยภวัชพงษ์
 ๑๘๑. น้อง ๆ ทีมฝึกอบรม
 ๑๘๒. พล.อ.เลิศรัตน์ - คุณมยุรพันธ์ รัตนวานิช
 ๑๘๓. คุณวรินทร์รา โกโคโยกานนท์
 ๑๘๔. คุณชูเพียร สมบัติศิริ
 ๑๘๕. คุณวิศาล - คุณอัญชลี จาตุรงค์เกาศัลย์
 ๑๘๖. คุณอัมพาพันธ์ ดุสฎีกาญจน์
 ๑๘๗. คุณสุวรรณี พัฒนสุนทรวงศ์
 ๑๘๘. คุณอนันต์ ตูลาทิพย์กุล
 ๑๘๙. คุณสิริพันธ์ - คุณจารุวัลย์ ศรียุกต์
 ๑๙๐. คุณจันทร์พร ปิ่นแก้ว
 ๑๙๑. คุณจิระพันธ์ วัฒนไชย
 ๑๙๒. คุณอริยา นิลประสิทธิ์
 ๑๙๓. คุณสามารถ กล้าม่วง
 ๑๙๔. คุณเสนีย์ วัชรศิริธรรม
 ๑๙๕. คุณสมภาพ - คุณสมพิศ อมรรัตนศักดิ์
 ๑๙๖. คุณนิตยา เขาวลิต
 ๑๙๗. คุณเกษยา กาฬแก้ว

๑๙๘. คุณประภาส อินทรวีเชียร
๑๙๙. คุณทวีศักดิ์ จิตรระเนล
๒๐๐. คุณนิพัทธ์ อัครศิระเมฆ
๒๐๑. คุณลิวรรณ - คุณสายใจ ทิญชีระนันท์
๒๐๒. คุณนนทิชัย - คุณสไบทอง ชัยประภา
๒๐๓. คุณสุชาติ - คุณจินาภา โชคชัยกตัญญู
๒๐๔. คุณพรนันท์ - คุณครรชิต ตั้งคงนุช
๒๐๕. คุณชัยยุทธ ศรีโมรา
๒๐๖. คุณสุธิดา วุฒิศาสตร์กุล
๒๐๗. คุณวรวัฒน์ รุ่งเรือง
๒๐๘. คุณพนาลัย - คุณประยูร ชีพอรุณ
๒๐๙. คุณสาโรช - คุณวิภาดา อังสุมาลิน
๒๑๐. คุณพรรษา จิโรจวงศ์
๒๑๑. คุณโสภภาพรรณ รัตน์ัย
๒๑๒. คุณวานิช ทองชื่นจิตต์
๒๑๓. คุณสมยศ วณิชชาชีวะ
๒๑๔. คุณสุทธิศักดิ์ ลัดดาพันธ์
๒๑๕. คุณสฤติย์ พรรณโชคดี และครอบครัว
๒๑๖. คุณทรงศักดิ์ อุ่นสมบัติ
๒๑๗. น.อ.หญิงฟ่องผิว วิมุกตานนท์.
๒๑๘. คุณศิริกุล ว่องวิจิตรศิลป์
๒๑๙. คุณสุกัญญา จงเอกวุฒิ
๒๒๐. คุณพีระ สุทธิธรรม
๒๒๑. คุณมนู สุทธิพงษ์
๒๒๒. คุณไพศิลป์ - คุณจุฑาภรณ์ สุวรรณเปี่ยม
๒๒๓. คุณทรงวุฒิ - คุณอุรวาทิ ชินวัตร
๒๒๔. คุณกฤษณะ - คุณนงนารถ กฤษทอง
๒๒๕. คุณเยาวลักษณ์ โพธิ์ทอง
๒๒๖. คุณสิทธิศักดิ์ - คุณอังสนา เอกพจน์
๒๒๗. คุณเสาวรส ศิริวรรณ
๒๒๘. คุณวัฒน์ะ สร้างวงศ์ใหม่
๒๒๙. คุณสุรัตนา ไชยนันท์
๒๓๐. คุณพรพรรณ บัณดิษฐโต
๒๓๑. คุณวรรณรักษ์ โกศลภูฏ
๒๓๒. คุณภัคดี กาฬกาญจน์
๒๓๓. คุณจุฑารัตน์ สันธิโยธิน
๒๓๔. พล.ร.ต.สุกิจ - น.อ.หญิงพัทยา สยะนานนท์
๒๓๕. คุณสมลักษณ์ พานิชเกษม
๒๓๖. สายบริหารงานทรัพยากรบุคคล
ธนาคารไทยพาณิชย์
๒๓๗. คุณอดุลย์ - คุณอัญชลี อัศภาภรณ์
๒๓๘. คุณสุรชัย ชื่นวงษ์นาม
๒๓๙. คุณณรงค์ ปั่นทอง
๒๔๐. คุณปวงณวิช สุปัญญา
๒๔๑. คุณวรกานต์ กานตานนท์
๒๔๒. คุณณดา เทียงวัฒนธรรม
๒๔๓. คุณสุดนภา ฉลาดปรุ
๒๔๔. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
๒๔๕. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
๒๔๖. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
๒๔๗. พล.ต.อ.เกา สารสิน
๒๔๘. จู๊ป กิต เบล (AKTIVE DESIGN STUDIO)
๒๔๙. คุณนุกูล - คุณนำพา ชนะชมพู
๒๕๐. คุณสนิธ - คุณลัดดาวรรณ โตเจริญ
๒๕๑. คุณจินตนา สิทธิพานิช
๒๕๒. คุณเพ็ญพรรณ อนันตประกร และคุณบุษบา
คุณาศรินทร์ (เพื่อนหมอสยามพร)
๒๕๓. คุณกฤต บุญนำมา และภรรยา
(บ.รุ่งศิริ พลับปลีซิ่ง)
๒๕๔. คุณก้อง, คุณต้า
๒๕๕. คุณสุธาทิพย์ ศิริสรพ์
๒๕๖. คุณสนอง - คุณประโกย กฤษณะเศรณี
และครอบครัว
๒๕๗. คุณดวงใจ ภัคดุรงค์
๒๕๘. ครูลี และครอบครัว
๒๕๙. คุณประทุม อิศรางกูร ณ อยุธยา และครอบครัว
๒๖๐. คุณพรรณณี และครอบครัว
๒๖๑. คุณงามศรี สุขุมพันธ์

๒๖๒. ครอบครัวจิรารัตน์ กาญจนโนมัย
๒๖๓. ครอบครัวม.ร.ว.ชนาญวดี เทวกุล
๒๖๔. คุณเต็มศักดิ์ หงสกุล
๒๖๕. พล.ร.อ.ชุมพล ปัจจุบันนท์
๒๖๖. น.อ.ทวีป สุขพินิจ
๒๖๗. คุณสิวิกา - คุณวรวิทย์ สิลกุลสิทธิ์
๒๖๘. พล.ร.ต.สุรศักดิ์ พุ่มพวง
๒๖๙. คุณพิเชษฐ - คุณสมศรี บุญศิริ
๒๗๐. พล.ต.อดิสร - ดร.ประชุมพร สุวรรณตรา
๒๗๑. พล.ร.ต.อุดร ภูมิภักดิ์
๒๗๒. พล.ร.ท.พวน นาคพัฒน์.
๒๗๓. ผศ.จิตสรา ข้าของ
๒๗๔. คุณทิฆัมพร มัจฉาชีพ
๒๗๕. คุณจำรัส, คุณยุวดี, คุณจือฮวง, คุณยู่ลิ่ง (คลองเตย)
๒๗๖. คุณวิมล มหาคุณ (คลองเตย)
๒๗๗. คุณสุมาลี ชวนะวานิชวดี (นิตเดียง คลองเตย)
๒๗๘. คุณพิพัฒน์ - คุณแสงจันทร์ วัลลีนุวัฒน์
(ท.จ.ก.เอกแสงพานิช)
๒๗๙. พล.ร.อ.สุภา - คุณหญิงทรงสมร คชเสนี
๒๘๐. น.อ.หญิง พูนสุข พวงสาโรจน์
๒๘๑. พี่ตุ๋
๒๘๒. วทอ. รุ่นที่ ๓๖
๒๘๓. คุณรัมภา ดิชาภิรมย์ (รมโพธิ์)
๒๘๔. คุณจิงเท่า แซ่เบ๊ - คุณละมุล สุทธิจำรูญ (ม่วย)
๒๘๕. น.ท.สว่าง - คุณโพยมฉวี เจริญผล
๒๘๖. คุณวันณา, คุณศิริ ศรีสว่าง (ปลวกแดง ระยอง)
๒๘๗. น.อ.วีระพันธ์ - คุณวชิราภรณ์ สุขก้อน
๒๘๘. คุณกมล - คุณกิมเฮียง จินสุยานนท์ (จ.สุโขทัย)
๒๘๙. น.อ.ชัยพล รมรัตน์
๒๙๐. พรหมรัตน์, หมู, ลูกโซ่
๒๙๑. คุณจ๊อบ, หจก. ทำเลื้อ ทำสวน
๒๙๒. น.อ.ชัยณรงค์ เจริญรักษ์
๒๙๓. พล.อ.อ.ชนินทร์ - คุณช่อฉัตร จันทบุบผา
๒๙๔. คุณวิฑูรย์ ภัทรเลาหะ (บ.อุตสาหกรรมท่อน้ำไทย)
๒๙๕. น.อ.อดุงสวัสดิ์ - คุณเบญจพร พุ่มพวง
๒๙๖. พล.ร.ท.เลิศ - คุณสุภาพ ญาณนนท์
๒๙๗. บ้านสุขุมวิท ซอย ๘
๒๙๘. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
๒๙๙. ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
๓๐๐. ครอบครัวชัยวงศ์
๓๐๑. คุณศรีวรรณ หล่อชลอกุล
๓๐๒. คุณปริญญา บุณศิริ
๓๐๓. คุณสายสมร ศรียานงค์ (พีจีว)
๓๐๔. พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวิมลฉัตร และครอบครัว
๓๐๕. ศูนย์การฝึก ส.ว.ร.ฟ.
๓๐๖. คุณเอกสิทธิ์ - คุณศิริพัฒน์ กัณวเศรษฐ์
๓๐๗. ดร.ไพจิตร - คุณหญิงกิ่งแก้ว เอื้อทวีกุล
๓๐๘. คุณชำนาญ - คุณหญิงวลี ยูวบูรณ์
๓๐๙. คุณสุข - คุณธิดา ศรีไพพรรณ
๓๑๐. คุณสุเมตตา คุณะเพิ่มศิริ
๓๑๑. พล.ร.อ.ประภัทร์เผ่า ปันยาชีวะ
๓๑๒. คุณไพบลูย์ รัตนารักษ์ชัย
๓๑๓. บริษัท เคมีว่า โกรฮาว (ประเทศไทย) จำกัด
๓๑๔. พ.ต.อ.แสงสุรย์ - คุณพัฒน์วดี วรรณสุด
๓๑๕. ร้านจิตรลดา
๓๑๖. คุณณานนท์ - คุณอ้อย โปษยะจินดา
๓๑๗. จิตรลดา รุ่น ๕
๓๑๘. คุณดวง - คุณเมตตา คุณากาญจน์
๓๑๙. คุณพรพิมล - คุณวิวัฒน์
๓๒๐. คุณวัชรารัฐ นิมนุญาจาช
๓๒๑. คุณเรณู เฟื่องสุวรรณ
๓๒๒. คุณอาจ วิเชียรเจริญ
๓๒๓. คุณรวี - คุณศศิณา ประจวบเหมาะ
๓๒๔. คุณพัชรดา ซอโสติกกุล
๓๒๕. คุณเจตศิริ สุขเสริม
๓๒๖. คุณปราชญ์ - คุณนิลวรรณ ปทีปวนิช
๓๒๗. พล.อ.อ.คทาทิพย์ - คุณนันทนา กุญชร ณ อยุธยา
๓๒๘. พล.ต.ต.ณรงค์ มณีนพ และครอบครัว

๓๒๙. พ.ต.อ.พัลลพ - คุณพรรณี สุพรรณบัตร
๓๓๐. คุณสันทัต - พญ.แสงโสม สีนะวัฒน์
๓๓๑. คุณพิสิษฐ์ ภัสราโพบูลย์
๓๓๒. คุณวิศิษฐ์ ต้นสกุล
๓๓๓. คุณวุฒิชัย กิตติวุฒินิจ
๓๓๔. คุณสาโรจน์ เจ็งกลิ้งจันทร์
๓๓๕. คุณอนุรักษ์ ปัญโญภาส
๓๓๖. คุณศรีวัลย์ สีนประสงค์
๓๓๗. คุณทิพย์รัตน์ ว่องคงคาเทพ
๓๓๘. คุณพรรณี วิไลศิริ
๓๓๙. คุณเบญจมาศ ยอดบุตร
๓๔๐. คุณทรงวิทย์ นริศรานุกูล
๓๔๑. คุณวีรพงษ์ สังคปริษา
๓๔๒. คุณพัชรินทร์ ทำนุราศรี
๓๔๓. คุณสงกรานต์ หงศ์สุวรรณกุล
๓๔๔. บริษัทกูร์เมต์ มาสเตอร์ จำกัด
๓๔๕. บริษัท เซสเตอร์ ฟู้ด จำกัด
๓๔๖. คุณองอาจ ชูจิรวงศ์
๓๔๗. คุณสมภาพ ฉัตรศิรินทร
๓๔๘. คุณบุญศรี ปลื้มภานุภัทร
๓๔๙. คุณสมชาย ลิ้มมณีวิจิตร
๓๕๐. คุณสุจิตรา สิริกิตติเจิมจิตร
๓๕๑. คุณพรพรรณ จินคาสกุลยนต์
๓๕๒. คุณวิษณุ - คุณนวลฉวี ศุภดิเรกกุล

๓๕๓. คุณสมยศ ตั้งกิจวารัฐ
๓๕๔. SG ๑๐
๓๕๕. พล.ต.ต.นพ.พีรพงษ์ ดามาพงศ์
๓๕๖. น.อ.อนุกร เอกะสิงห์ ร.น.
๓๕๗. พ.อ.ประสพสุข สมบัติเปี่ยม
๓๕๘. คุณเสถียร พงศ์ปริตร
๓๕๙. ดร.วิเศษ นครชัย
๓๖๐. ดร.วิสุทธ์ ช่อวีเชียน
๓๖๑. คุณธงชัย คงศักดิ์ไพศาล
๓๖๒. คุณธีรพล เมฆอภิคม
๓๖๓. คุณพงศกร บุณนาค
๓๖๔. คุณบุญเลิศ อริยภูวงศ์
๓๖๕. คุณชินเทพ เพ็ญชาติ
๓๖๖. คุณสุวิชา เหลืองธาดา
๓๖๗. คุณอัศวี กำแหงฤทธิรงค์
๓๖๘. คุณสถาพร กิจประยูร
๓๖๙. คุณวิเชียน ตระการวนิช
๓๗๐. คุณสุวิทย์ สิริกะนันท์
๓๗๑. คุณชัยรัตน์ โชติวรรณ
๓๗๒. คุณอภิยุทธ เหลืองประเสริฐ
๓๗๓. คุณชาติรี รัตนสังข์
๓๗๔. คุณชัยทัต กิตติจิตต์
๓๗๕. คุณไพฑูรย์ เยี่ยมพาณิชย์ภักดิ์

ปัจฉิมพากย์

เมื่อคุณป้า (ท่านผู้หญิงสอาด ศิรินาวิน) และลูกๆ มีฉันทานุมัติให้เป็นผู้จัดทำหนังสืออนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพคุณลุง (พลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน) ดิฉันตอบรับด้วยความยินดีและเต็มใจที่ได้มีโอกาสแสดงความกตัญญูกตเวทิตาและระลึกถึงคุณลุงผู้เป็นที่เคารพรักของลูกหลาน, และด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือสำหรับวงศ์วานญาติรุ่นต่อๆ ไปในภายหน้า.

ธรรมเนียมการจัดทำหนังสือที่ระลึกงานศพนั้นมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕, เริ่มจากงานพระศพของพระบรมวงศานุวงศ์และงานศพขุนนางข้าราชการชั้นสูง และวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน. นอกจากนี้เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้รำลึกถึงผู้ตายแล้ว ยังมีเนื้อหาสาระเพื่อเป็นธรรมทานและวิทยาทานด้วย. คุณชรรค์ชัย บุนปาน กล่าวไว้ในหนังสือ *ประดับไว้ในโลกา* ว่า หนังสืองานศพ "...เป็นหนังสือประเภทเดียวที่อ่านแล้วสบายใจ, ได้เห็น ได้คิด ได้สติปัญญา และสิ่งสำคัญที่ได้ก็คือได้รู้คุณงามความดีของผู้ตาย...".

หนังสืองานศพมีลักษณะพิเศษที่ต่างจากหนังสือประเภทอื่นอยู่บ้าง ทั้งรูปแบบและเนื้อหา. ส่วนสำคัญของหนังสือนอกจากคำไว้อาลัยก็คือประวัติเรื่องราวของผู้วายชนม์ ซึ่งส่วนใหญ่มิได้มีอยู่อย่างพร้อมพรั่ง แต่มักต้องชวนขวยเสาะหาจากที่ต่างๆ, และบ่อยครั้งที่ต้องรีบทำหนังสือในเวลาอันจำกัดเพื่อให้เสร็จทันกำหนดงาน.

การจัดทำหนังสือ *ตามรอยจารึก* เล่มนี้ เริ่มต้นโดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณลุง. แต่โดยที่คุณลุงไม่ชอบเก็บสะสมสิ่งของต่างๆ และไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องลาภยศ, จึงหาหลักฐานเอกสารและรูปภาพของคุณลุงได้ไม่มากนัก. เมื่อเวลาผ่านไป, ด้วยความร่วมมือร่วมใจของลูกหลานทั้งหมด เรื่องราวเกี่ยวกับคุณลุงก็ค่อยๆ ปรากฏชัดขึ้นเรื่อยๆ. นับเป็นโชคดีที่บัณฑิต บุญชูชัย ลูกชายคนโตของคุณลุง ได้พบภาพพระราชทานจำนวนหนึ่ง ที่คุณลุงเก็บไว้อย่างดีในซองหนาขนาดใหญ่ โดยไม่มีลูกคนใดเคยทราบหรือเคยเห็นภาพเหล่านี้. ทั้งยังพบรางวัลที่คุณลุงได้รับพระราชทานในการแข่งขันเรือใบ. นอกจากนี้พบภาพถ่ายของเจ้าพ่อเจ้าสาวและบัตรเชิญงานแต่งงานของคุณลุงคุณป้า, รวมทั้งอัลบั้มภาพและสไลด์เก่าๆ อีกจำนวนหนึ่ง. ภาพบางส่วนเสื่อมคุณภาพไปด้วยกาลเวลา, แต่ด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยให้ภาพเหล่านี้กลับสู่สภาพที่ดีพอสำหรับลงพิมพ์ในหนังสือได้.

ลูกหลานทั้งหลายต่างช่วยกันบันทึกเรื่องราวประวัติชีวิตของคุณลุง, และจากการค้นคว้าและเรียนถามข้อมูลจากเพื่อนและผู้ที่อยู่จักมักคุ้นกับคุณลุง ทำให้ประจักษ์ถึงมิติอื่นของชีวิตคุณลุงที่พวกเราไม่ได้สัมผัสหรือรับทราบมาก่อน. ก่อนกำหนดปิดเล่มเพียงเล็กน้อย บัณฑิตบุญชูชัยได้พบบทความ ๒ เรื่องที่คุณลุงเป็นผู้เขียนเอง, และจัดการนำส่งโรงพิมพ์ได้ทันเวลา.

เรื่องราวต่างๆ ในหนังสือ *ตามรอยจารึก* นี้ เปรียบเสมือนภาพต่อหรือจิ๊กซอว์ที่ประกอบกันเป็นภาพที่สมบูรณ์ขึ้นทีละน้อยละน้อย. ภาพนี้ช่วยให้การ *ตามรอยจารึก* ของพลเรือเอกนิรันดร์ ศิรินาวิน ไปถูกทาง, พบรอยที่จารึกไว้บางรอยชัดเจน บางรอยเลือนลาง และบางรอยก็ตามไม่พบ, จากจุดเริ่มต้นเพียงสมุดบันทึกประวัติการรับราชการ จนสำเร็จบริบูรณ์เป็นหนังสือ *ตามรอยจารึก* เล่มนี้.

ในฐานะบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือในการจัดทำหนังสือนี้, ขอขอบคุณโรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดพิมพ์ และช่วยให้หนังสือมีรูปเล่มสวยงามตั้งประสงค์.

จินตนา ศิรินาวิน

บรรณาธิการ

สารบัญ

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ	๓
การบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม	๑๗
ดอกไม้และของเยี่ยมพระราชทาน	๒๕
ด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ	๒๙
ประวัติย่อ พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน	๓๗
คำไว้อาลัย	๔๓
พลเรือเอกนรินทร์ เพื่อนที่ผมได้สัมผัส	พลเรือตรีอุตร ภูมิภักดิ์ ๔๕
อาลัยเพื่อนรัก	พลเรือโทพวน นาคพัฒน์ ๔๖
คุณครู “พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน”	พลเรือเอกดิลก ภัทรโกศล ๔๘
แต่พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน	หม่อมราชวงศ์ชัชชา ณัฐ เทวกุล ๔๙
Our Chairman, Admiral Niran Sirinavin	Sumit Sethpornpong ๕๑
คำไว้อาลัย พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน	นายประเสริฐ ตั้งตรงศักดิ์ ๕๒
อาลัยท่านพลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน อย่างสุดซึ้ง	นายเปล่งศักดิ์ - คุณหญิงอรพรรณ ๕๔
	ประกาศเกสซ์ และครอบครัว
อาลัยรัก “ท่านประธาน”	นายสุวิษ สุวรุจิพร ๕๗
คำไว้อาลัยแต่ ท่านประธาน...	นายไกรศรี จาติกวณิช ๕๙
คุณนรินทร์ที่ผมรู้จัก	บรรจง คูนวงศ์ ๖๐
ธรรมกถา	พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ๖๓
ชีวิตนี้เพื่องาน งานนี้เพื่อธรรม	๖๖
ข้อคิดชีวิตทวนกระแส	๘๗
รักษาใจยามป่วยไข้	๙๖
ธรรมกถาสำหรับญาติของผู้ป่วย	๑๐๑
ตามรอยจารึก	๑๐๕
ตามรอยจารึก สวนทุเรียนเมืองนนท์	๑๐๗
เมื่อวันเสด็จฯประพาสสวนทุเรียนเมืองนนท์	๑๐๘

ตามรอยจารึก ในกรมราชของครักษ์	๑๑๖	
กรมราชของครักษ์	๑๑๙	
ตามรอยจารึก โครงการหม่อนไหม	๑๒๒	
โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ	๑๒๔	
ตามรอยจารึก การไปรับเรือหลวงล่องลม	๑๒๔	
ฝรั่งงที่ทหารเรือไทยสามารถฝาดงมรสุมมาได้ ใช้เวลาท่องเที่ยวเลเดือนครึ่ง	๑๒๙	
ระยะทางกว่าหมื่นไมล์		
ตามรอยจารึก ความผูกพันกับเรือหลวงแม่กลอง	๑๓๓	
ประวัติเรือหลวงแม่กลอง	๑๓๕	
ตามรอยจารึก ประวัติชีวิต	๑๔๗	
บันทึกประวัติชีวิตพ่อ	๑๔๘	
คุณลุงในความทรงจำ	๑๔๕	
ความเจ็บป่วยของคุณลุง: บทเรียนและข้อคิดทางการแพทย์	๑๔๙	
เรื่องราวจากสมุดบันทึก	๑๙๓	
หมายเหตุ เรื่องราวจากสมุดบันทึก	๑๙๕	
จากสมุดบันทึกของพ่อ โครงการหม่อนไหมสมเด็จฯ	๑๙๖	
จากสมุดบันทึกของพ่อ เมื่อข้าพเจ้าย้ายมาอยู่ที่กรมพระลำพัง (หลังเกษียณ)	๒๐๐	
เรื่องน่ารู้	๒๐๓	
บางเรื่องเกี่ยวกับเรือรบ	พลเรือโทชุมพล ศิรินาวิน	๒๐๕
หลายเรื่องเกี่ยวกับเครื่องบิน	พลเรือโทชุมพล ศิรินาวิน	๒๑๑
ภาวะซีด	ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิรัช อติชาตการ	๒๑๔
คำขอบคุณ	๒๒๑	
ขอขอบพระคุณ	๒๒๓	
รายนามผู้นำหรีดและดอกไม้มาร่วมคารวะ	๒๒๕	
รายนามผู้ร่วมทำบุญในการสวดพระอภิธรรม	๒๒๘	
ปัจฉิมพากย์	๒๓๔	

ตามรอยจารึก พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน

อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน ป.จ., ม.ป.ช., ม.ว.ม.
ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร
วันเสาร์ที่ ๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๘

พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน ๒๕๔๘
จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม

ตามรอยจารึก พลเรือเอกนรินทร์ ศิรินาวิน / จินตนา ศิรินาวิน,
บรรณาธิการ. --กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ), 2548.
238 หน้า.
ISBN 974-9717-80-85

1. นรินทร์ ศิรินาวิน. 2461-2547. I. จินตนา ศิรินาวิน,
บรรณาธิการ.
CT1548.N5 น ต341 2548

บรรณาธิการ จินตนา ศิรินาวิน
ปก แนวคิด: กวิน ศิรินาวิน, ออกแบบ: จินตนา ศิรินาวิน
จัดพิมพ์ ท่านผู้หญิงสอาด ศิรินาวิน และบุตร ธิดา
พิมพ์ที่ บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด
 ๒๕๔/๔๗ ถนนเจริญสุขุมวงศ์ แขวงบางอ้อ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ
 โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๔-๑๙๖๓, ๐-๒๕๒๔-๑๙๖๕, โทรสาร ๐-๒๕๓๕-๒๗๙๔

